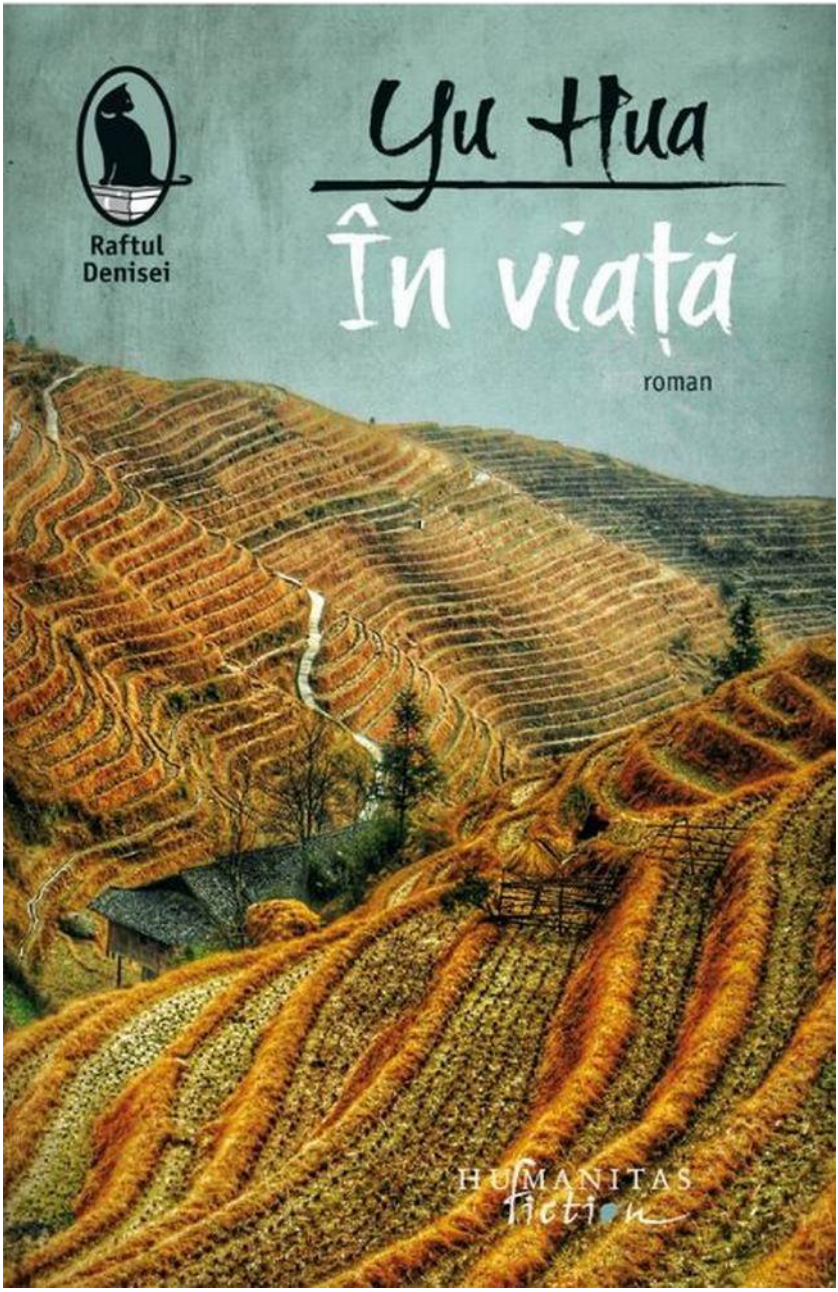

Viaţa lui Fugui, povestită de el însuşi fără patimă şi ură, pare un şir de întâmplări absurde: singurul descendent al

unei familii bogate, cu pământuri şi dijmaşi, îşi petrece mai tot timpul la „Casa frumoaselor" şi până la urmă îşi pierde averea la jocurile de noroc. După venirea la putere a comuniştilor, tocmai acest lucru îl va salva, căci Fugui e de-acum un ţăran oarecare şi îşi câştigă cu greu traiul. Poveste despre supravieţuire, despre puterea de a spera şi de a depăşi tragediile personale într-o lume întotdeauna potrivnică şi imprevizibilă, *în viaţă* este o Carte a lui Iov chinezească. La bătrâneţe, Fugui capătă o aură mitică.

Yu Hua
În viaţă
Traducere din chineză şi note de MUGUR ZLOTEA
HUMANITAS
Redactor: Ştefania Nalbant Coperta: Angela Rotaru Tehnoredactor: Manuela Măxineanu Corector: George Şerban DTP: Andreea Dobreci, Carmen Petrescu
Tipărit la Accent Prinţ – Suceava
YU HUA
HUOZHE
Copyright e Yu Hua, 1993
This edition is published by arrangement with Humanitas Fiction SRL througb the agency of China Naţional Publications Import and Export (Group) Corporation.
HUMANITAS FICTION, 2016, pentru prezenta versiune românească

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României YU HUA
În viaţă / Yu Hua; trad. Şi note de Mugur Zlotea.
— Bucureşti: Humanitas Fiction, 2016 ISBN 978 – 606 – 779 – 121-l I. Zlotea, Mugur (trad.; note)
821.581 – 31 = 135.1

EDITURA HUMANITAS FICTION Piaţa Presei Libere 1, 013701 Bucureşti, România tel. 021/408.83.50, fax 021/408.83.51
www.humanitas.ro

În urmă cu zece ani, am obţinut o slujbă care nu-mi dădea nicio bătaie de cap: trebuia să mă duc prin sate şi să adun cântece populare. În anul acela am fost toată vara ca o vrabie care zboară zănatecă şi am bătut drumurile printre casele satelor şi câmpurile pline de cicade şi de soare, îmi plăcea să beau ceaiul amărui pe care-l făceau sătenii care îşi *puneau ulcelele cu ceai la capul ogoarelor, sub un copac, iar eu scoteam fără ruşine câte un polonic de ceai şi-mi umple*am *bolul deja plin de urme. Ba îmi mai turnam şi-n ploscă, şi după ce pălăvrăgeam puţin cu bărbaţii de pe câmp, plecam ţanţoş, însoţit de chicotelile înăbuşite ale fetelor. Odată am stat o după-amiază întreagă de poveşti cu un bătrân care păzea un câmp de pepeni şi-am mâncat atâţia pepeni cum n-am mai mâncat în viaţa mea, încât, atunci când m-am ridicat să-mi iau rămas-bun, mi-am dat seama că mergeam la fel de greu ca o gravidă. Apoi m-am aşezat pe un prag, lângă o femeie care era deja bunică şi care, în timp ce împletea papuci de paie, mi-a cântat Grea în luna a zecea. Când se lăsa seara, cel mai mult îmi plăcea să stau în faţa caselor şi să mă uit cum oamenii stropeau pe jos cu apă scoasă din fântână, ca să se aşeze praful, şi cum răzbeau ultimele raze de soare printre vârfurile copacilor. Luam unul dintre evantaiele pe care mi le întindeau, gustam din murăturile sărate ocnă, mă uitam după fete şi povesteam cu bărbaţii.*

Pe cap purtam o pălărie de paie cu boruri largi şi în picioare papuci, iar un prosop care îmi atârna la spate, agăţat de curea, mă plesnea peste fund ca o coadă. Cât era ziulica de

lungă nu făceam altceva decât să mă plimb agale pe cărăruile dintre câmpuri, căscând de-mi trosneau fălcile şi târşâindu-mi picioarele de ridicam tot praful de pe jos, încât s-ar fi zis că trecuse o căruţă.

Hălăduiam peste tot, de nu mai ţineam minte prin care sate fusesem deja şi prin care nu. Uneori, când mă apropiam de vreun sat, auzeam copiii strigând:

— Iar a venit ăla care cască tot timpul!

Şi uite-aşa aflau toţi sătenii că se întorsese cel care ştia să dea glas poveştilor deocheate şi cântecelor de dragoste. De fapt, toate poveştile deocheate şi cântecele de dragoste de la ei le învăţasem. Ştiam ce le plăcea şi bineînţeles că tot asta mă interesa şi pe mine. Am dat odată peste un bătrân care plângea. Stătea la marginea tarlalei cu ochii vineţi şi cu nasul umflat, îndurerat din cale-afară. Când a văzut că mă apropii, a început să plângă şi mai abitir. L-am întrebat cine-l bătuse în halul acela. Râcâindu-şi cu unghiile noroiul de pe un crac al pantalonilor, mi-a spus că ticălosul de fiu-său, dar când l-am întrebat de ce, mi-a răspuns în doi peri şi m-am prins imediat *că se dăduse la noră-sa. Într-o noapte mergeam pe drum cu o lanternă, când am dat, la marginea unui heleşteu, de două trupuri goale, înlănţuite. Când le-am luminat, au rămas nemişcate. Am văzut numai o mână care scărpina uşor o coapsă. Am stins lanterna şi m-am îndepărtat în grabă. Într-o zi pe la prânz, la vremea strângerii recoltei, am intrat într-o casă care avea uşile larg deschise ca să cer nişte apă. Mi-a apărut în faţă un bărbat în pantaloni scurţi, care părea îngrozit, m-a tras până la marginea fântânii, mi-a scos amabil o găleată de apă, apoi s-a strecurat înapoi în casă ca un şoarece. Asemenea lucruri se întâmplau des, erau aproape la fel de numeroase precum cântecele pe care le auzeam. Iar când mă uitam la ogoarele înverzite, pricepeam mult mai bine*

de ce erau recoltele atât de bogate.

În vara aceea puțin a lipsit să nu mă îndrăgostesc. Întâlnisem o fată fermecătoare, al cărei chip negricios îmi stăruie în fața ochilor și astăzi. Când am văzut-o, stătea pe iarbă, pe malul râului, cu pantalonii suflecați și păzea un cârd de rațe grase, cu un băț de bambus în mână. Fata asta sfioasă, de șaisprezece, șaptesprezece ani, și-a petrecut cu mine toată după-amiaza aceea fierbinte și de câte ori zâmbea, își pleca privirea. Mă uitam la ea cum își desufleca pe furiș pantalonii și cum își ascundea picioarele goale în iarba deasă, în după-amiaza aceea am îndrugat vrute și nevrute despre cum plănuiam să o duc să vadă lumea, iar ea era și înspăimântată, dar și bucuroasă. Eram plin de entuziasm și credeam sincer în tot ce-i spuneam. Lângă ea mă simțeam minunat și trupește, și sufletește și nu m-am gândit deloc la ce ar fi putut urma. Numai când au apărut frații ei mai mari, trei tineri zdraveni ca niște bivoli, am început să mă tem. Mi-am zis că era vremea să-mi iau picioarele la spinare dacă nu voiam s-o iau de nevastă.

Chiar la începutul verii l-am întâlnit pe bătrânul numit Fugui. În după-amiaza aceea mă apropiasem de un copac cu o coroană bogată de lângă un câmp de pe care fusese cules bumbacul. Pe ogor erau câteva femei cu basmale pe cap, care smulgeau plantele și dădeau din fund în timp ce scuturau pământul de pe rădăcini. Mi-am scos pălăria de paie și mi-am luat prosopul de la spate ca să-mi șterg sudoarea de pe față. Într-o parte era un heleșteu care părea auriu în bătaia soarelui. M-am așezat jos și m-am sprijinit de copac, cu fața spre luciul apei, și imediat mi s-a făcut somn. M-am întins pe iarbă, mi-am pus pălăria pe față, sacul sub cap și am închis ochii, la umbra copacului.

Și uite-așa am dormit eu acum zece ani, pe iarbă, sub

copac, vreme de două ceasuri. Câteva furnici mi s-au urcat pe picioare, dar chiar aşa adormit cum eram, degetele mele le-au dat la fix câte un bobârnac. Apoi mi s-a părut că eram pe malul unei ape şi că de undeva, de departe, răzbăteau strigătele unui bătrân care strunea o plută de bambus. M-am trezit din somn şi mi-am dat seama că într-adevăr se auzeau nişte strigăte, iar când m-am ridicat am văzut pe câmpul de lângă mine un moş care mâna un bou bătrân.

*Boul era probabil tare obosit de-atâta arat şi rămă*sese *pe loc cu capul plecat. Bătrânul, gol până la brâu, stătea aplecat peste coamele plugului şi părea foarte nemulţumit de atitudinea negativă a boului. L-am auzit cum îi spunea acestuia cu o voce clară*:

— Boii sunt făcuţi să are pământul, câinii să păzească ograda, călugării să ceară de pomană, cocoşii să vestească zorii şi femeile să ţeasă. Unde-ai mai pomenit tu bou care să nu are? Aşa-i dat de când lumea, hai, dâi drumul!

Când boul obosita auzit cele spuse de bătrân, şi-a săltat capul de parcă înţelesese că nu era bine ce făcea şi a pornit trăgând anevoie plugul după el.

Spinarea bătrânului era la fel de neagră ca cea a boului; cei doi se apropiau de apusul vieţii şi chiar şi aşa răscoleau bucata aceea îndărătnică de pământ ce se sfizrma ca valurile la ţărm. Apoi l-am auzit pe bătrân cântând un cântec vechi, cu o voce hodorogită, dar în acelaşi timp duioasă. Mai întâi a lălăit o bucată de început, lungă, iar apoi a cântat două versuri:

Împăratul mă tot chemă să mă duc ca să-mi dea fata.
Drumu-i lung şi e departe, nu mă duc, nu, nu, şi gata!

Nu voia să se ducă să fie ginere de împărat că era prea departe! *Părea aşa de mulţumit de sine, că m-a făcut să izbucnesc în râs. Probabil că boul încetinise din nou pasul,*

fiindcă bătrânul a început să strige:

— Erxi, Youqing, nu mai leneviți, Jiazhen, Fengda ară de minune și nici Kugen nu se lasă!

Cum putea un singur bou să aibă atâtea nume? *M-am dus curios la marginea câmpului și l-am întrebat pe bătrânul care se apropia*:

— Da câte nume are boul ăsta?

Bătrânul s-a oprit sprijinindu-se în coamele plugului, m-a măsurat din cap până-n picioare și abia apoi m-a întrebat:

— Vii de la oraș?

— Da, i-am răspuns încuviințând și din cap.

— Te-am citit dintr-o privire, s-a împăunat bătrânul.

— Da câte nume are boul? *l-am întrebat iar*.

— Îl cheamă Fugui, n-are decât un nume, mi-a răspuns moșul.

— Adineauri ai mai zis câteva nume.

— Aaa, a început el să râdă satisfăcut și mi-a făcut un semn nedesluşit cu mâna – voia să mă dau mai aproape, dar când m-am apropiat, s-a oprit pe neașteptate, pentru că boul își ridicase capul, și l-a dojenit:

— Nu trage cu urechea, lasă capul jos.

Vita a lăsat capul jos și atunci bătrânul mi-a spus în șoaptă:

— Mă tem să nu afle că e numai el la arat și de-aia am mai strigat câteva nume, să-l păcălesc. Dacă aude că mai sunt și alte vite pe câmp n-o să fie supărat și o să are mai cu spor.

Stând în soare, bătrânul râdea plin de viață, iar ridurile care se mișcau pe fața lui negricioasă erau pline de pământ, de parcă erau cărăruile dintre ogoare.

Apoi ne-am așezat amândoi la umbra copacului și în după-amiaza aceea însorită mi-a spus povestea lui.

Cu patruzeci de ani în urmă, tata se plimba în sus şi-n jos pe aici, îmbrăcat în haine negre de mătase. Îşi ţinea întotdeauna mâinile la spate, şi când ieşea pe poartă îi spunea mamei:

— Mă duc să mă plimb pe pământurile mele.

Tata ieşea pe câmp şi, când îl vedeau, dijmaşii care erau la muncă apucau sapa cu amândouă mâinile şi se înclinau plini de respect:

— Stăpâne…

Când se ducea la oraş, cei care-l vedeau îi spuneau „domnule”. Era om cu stare, dar când se uşura o făcea tot ca un sărăntoc. Nu-i plăcea să se răhăţească în ţucalul de lângă pat, era ca vita, îi plăcea să se ducă afară, pe câmp. În fiecare seară trăgea câte un râgâit care semăna destul de bine cu orăcăitul de broască, ieşea din casă şi se îndrepta agale spre hârdăul cu rahat.

Odată ajuns acolo, de silă că marginea hârdăului era murdară, se suia cu picioarele pe el şi se lăsa pe vine deasupra lui. Era deja bătrân şi dimpreună cu el îi îmbătrânise şi rahatul şi nu mai ieşea aşa de uşor: toată familia putea să-l audă cum se scremea şi gemea acolo, în capul satului.

Aşa şi-a făcut tata nevoile vreme de zeci de ani, şi până la şaizeci de ani a putut să stea cocoţat pe hârdău, avea o asemenea putere-n picioare, de parcă erau gheare de pasăre. Îi plăcea să vadă de acolo cum se lăsa noaptea peste pământurile lui. Fiică-mea, Fengxia, când avea trei, patru anişori, fugea tot timpul în capul satului să-l vadă pe bunicu-său răhăţindu-se. Tata era deja bătrân şi, cum stătea el pe vine, picioarele începeau să-i tremure, iar Fengxia îl întreba:

— Bunicule, de ce tremuri?

— Mă bate vântul, îi răspundea tata.

Pe vremea aceea noi eram încă o familie cu stare, familia Xu, şi aveam peste o sută de *mu***1** de pământ care se întindeau de aici şi până la coşurile fabricii ăleia. Tot era al nostru. Tata şi cu mine eram consideraţi oameni bogaţi şi ni se spunea „stăpânul" şi „tânărul stăpân". Când mergeam pe drum, zgomotul făcut de încălţările noastre era precum zăngănind banilor de aramă. Nevastă-mea, Jiazhen, era fata negustorului de orez din oraş, şi ea din familie cu stare. Femeile cu bani se iau cu bărbaţi cu bani, pun banii unii peste alţii şi banii curg şi zornăie, dar sunetul ăsta nu l-am mai auzit de patruzeci de ani.

Eu am fost fiul risipitor al familiei Xu, sau după cum zicea tata, un netrebnic. Fusesem câţiva ani la şcoală şi eram tare fericit când învăţătorul, îmbrăcat într-o haină lungă, mă punea să citesc câte o bucată dintr-o carte. Mă ridicam în picioare, luam *Cartea celor o mie de caractere* şi-i spuneam:

— Ascultă bine că-ţi citeşte tătâne-tău!

Învăţătorul, care era trecut de şaizeci de ani, i-a zis tatii:

— Când o creşte mare, domnişorul vostru o să ajungă o puşlama.

Tata spunea că de mic eram vai de capul meu. Învăţătorul – că eram precum lemnul cel putred, din care nu se poate ciopli nimic. Dacă mă gândesc bine acum, amândoi aveau dreptate, dar pe atunci nu gândeam aşa. Îmi ziceam că aveam bani, că eram lumina ochilor alor mei şi că dacă mă stingeam eu, rămânea şi familia Xu fără urmaşi.

La şcoală nu mergeam niciodată pe jos, mă ducea un argat de-al nostru în cârcă, iar când se terminau orele, mă

---

[1] Un mu este echivalentul a 0,06 hectare.

aştepta omul stând deja pe vine, cu spatele îndoit şi plin de respect. Mă suiam în cârca lui şi-l pocneam peste cap spunându-i:

— Changgen, dă-i bătaie!

Changgen o lua la goană, iar eu săltăm în spatele lui, de parcă eram o vrabie în vârf de copac.

— Zboară, îi porunceam.

Changgen se avânta cu paşi mari, de parcă ar fi încercat să se înalţe-n zbor.

După ce-am mai crescut, îmi plăcea să mă duc la oraş şi nu mai dădeam pe acasă câte zece zile sau jumătate de lună. Îmbrăcat în haine albe din mătase, cu părul aranjat şi uns de strălucea, stăteam în picioare în faţa oglinzii şi mă uitam cât eram de ferchezuit – „Aşa arată un om cu bani", îmi ziceam.

Îmi plăcea să mă duc la bordeluri şi să ascult cum femeile alea cochete chicoteau şi gemeau toată noaptea. Asemenea zgomote mă făceau să mă simt la fel de bine ca atunci când mă scărpinam de-o mâncărime. Iar odată ce-ai început să te duci prin bordeluri, n-ai cum să nu te apuci şi de jocuri de noroc. Curvele şi jocurile de noroc sunt precum mâinile ori picioarele, n-ai cum să le desparţi. Cu vremea, au început să-mi placă mai mult jocurile de noroc, curvele erau doar ca să mă mai relaxez; ca atunci când te uşurezi după ce ai băut prea multă apă, adică, mai direct, când te duci să te pişi. Dar jocurile de noroc erau cu totul altceva, eram bucuros şi încordat în acelaşi timp, iar sentimentul acela de încordare mă făcea să mă simt bine într-un fel greu de descris. Înainte eram precum un călugăr budist care toată ziua nu făcea nimic altceva decât să tragă clopotul, eram fără vlagă – mă sculam dimineaţa şi singurul lucru la care mă gândeam era cum să fac să treacă ziua mai repede. Tata suspina adânc şi mă ocăra că nu le făceam cinste

strămoşilor. Eu mă gândeam însă că nu era numai treaba mea să-i cinstesc pe strămoşi şi-mi spuneam: „Da’ de ce-mi cere el mie să las viaţa bună şi să mă omor să-mi cinstesc strămoşii? 1* Unde mai pui că în tinereţe tata fusese la fel ca mine; familia noastră avusese peste două sute de *mu* de pământ, dar când au ajuns pe mâna lui şi s-a pus pe cheltuit, au mai rămas puţin peste o sută de *mu*. I-am spus:

— Nu-ţi mai bate capul, o să-i cinstească fiu-meu.

Întotdeauna trebuie să le laşi celor care vin după tine ceva bun de făcut. Mama a râs pe înfundate când a auzit răspunsul meu şi mi-a povestit că, pe vremuri, şi tata tot aşa îi zisese bunicului. Şi mi-am spus în sinea mea, păi, chiar aşa, dacă ţine morţiş să fac eu ce n-a fost el în stare să facă, ce altceva să-i răspund? Fiu-meu, Youqing, încă nu se născuse pe-atunci, iar fiică-mea, Fengxia, tocmai făcuse patru ani. Jiazhen era gravidă în şase luni cu Youqing şi nu era prea atrăgătoare. Când mergea, părea că în pantalonii ei erau îndesate două chifle care se mişcau în lături, în loc să se mişte înainte. Îmi era lehamite de ea şi i-am zis:

— Uită-te la tine, pui câte un colâc pe burtă ori de câte ori bate vântul.

Jiazhen nu se-ncontra niciodată cu mine, dar când a auzit vorbele astea grele s-a cam supărat şi mi-a răspuns încetişor:

— Burta mea n-a crescut de la vânt.

De când începusem să mă dau pe jocuri de noroc chiar mă gândeam să le fac cinste strămoşilor, adică să iau înapoi pământul pierdut de tata. Şi când el mă întreba cu ce-mi mai pierdeam vremea pe la oraş, eu ziceam:

— Acum nu-mi mai pierd vremea, fac afaceri.

— Ce afaceri?

S-a făcut foc şi pară când i-am spus, pentru că şi el tot

aşa îi răspunsese tatălui său în tinereţe. Când a aflat că jocurile de noroc erau afacerile mele, şi-a scos papucul din picior să dea în mine. Eu m-am ferit, mă dădeam când într-o parte, când într-alta şi mă gândeam că dă de câteva ori şi-i trece. Doar că el, care de obicei n-avea forţă nici să tuşească, lovea din ce în ce mai zdravăn. Nu eram nici eu vreo muscă după care să dea, aşa că l-am apucat de mână şi i-am spus:

— Tată, dă-o-n mă-sa! Nu mă iau de tine că m-ai adus pe lume, dă-o-n mă-sa de treabă!

Îl ţineam de mâna dreaptă, dar el şi-a scos papucul drept cu mâna liberă şi a dat iar să mă lovească. L-am prins şi de stânga şi, cum nu mai putea să dea, de nervi a început să tremure.

— Netrebnicule, m-a ocărit el.

— Du-te-n mă-ta, i-am spus, şi l-am împins de s-a rostogolit până-n colţul zidului.

Când eram tânăr îmi plăcea să mănânc, să beau, să merg la curve şi la jocuri de noroc, şi m-am destrăbălat cât am putut. Bordelul la care mă duceam se chema „Casa frumoaselor”, şi era o curvă grasă de care-mi plăcea mult. Când mergea, bucile mari i se legănau în sus şi-n jos, de parcă erau lampioanele agăţate la poarta bordelului, şi când eram peste ea în pat şi ea mai mişca din când în când sub mine, mi se părea că dorm pe o barcă care se clatină pe valuri. O puneam adesea să mă care în spate prin oraş şi-o călăream aşa cum călăreşti o iapă.

Socru-meu, Chen, negustorul de orez, stătea în spatele tejghelei, îmbrăcat în haine negre de mătase. De câte ori treceam prin faţa prăvăliei lui, o trăgeam pe curvă de păr să se oprească, îmi scoteam pălăria şi-l salutam cu respect:

— Toate bune?

Socru-meu se făcea verde la faţă, iar eu plecam

hlizindu-mă. Tata îmi zise de câteva ori că socru-meu se îmbolnăvise de supărare, dar i-am spus:

— Las că nu mă prosteşti tu pe mine. Nu te-ai îmbolnăvit tu că-mi eşti tată, ce dă el vina pe mine pentru boala lui?

Lui socru-meu îi era frică de mine şi eu ştiam asta. Când treceam prin faţa magazinului călare pe curvă, socru-meu se strecura repede nevoie mare în camera din spate, de parcă era un şoarece care se vâra-n gaură. Nu îndrăznea să dea ochii cu mine, dar când ginerele trece pe lângă poarta socrului trebuie să dea bună ziua, aşa că eu îi uram socrului ascuns toate cele bune cât mă ţineau bojocii.

Cel mai straşnic a fost atunci când au pierdut japonezii şi armata naţionalistă1 se pregătea să intre în oraş să ocupe teritoriile pierdute. Era o zi plină de forfotă, de-o parte şi de alta a străzilor erau oameni care agitau steguleţe colorate, iar pe la magazine erau agăţate steagurile Partidului Naţionalist – un soare alb pe cerul albastru. Socru-meu agăţase în faţa magazinului lui şi un portret al lui Chiang Kai-shek**23**, mare cât două uşi, şi sub buzunarul stâng al lui Chiang stăteau trei băieţi de prăvălie.

Eu eram după o noapte întreagă de pariuri la bordel şi-mi simţeam capul greu de parcă aveam un sac de orez pe umeri. M-am gândit că nu mai dădusem pe acasă de peste două săptămâni şi hainele de pe mine căpătaseră un miros acru, aşa că am tras-o jos din pat pe curva cea grasă şi am pus-o să mă care acasă. Am cerut să vină după noi şi o lectică

---

[2] Armata naţionalistă era formată din trupele loiale Partidului Naţionalist care a condus China până în 1949.

[3] Chiang Kai-shek (Jiang Jieshi) (1887-1975) a fost preşedintele Partidului Naţionalist şi a condus China până la venirea la putere a Partidului Comunist, în 1949, după care s-a refugiat în Taiwan.

să-i fie şi ei uşor să se întoarcă la bordel după ce mă ducea acasă.

În timp ce mă căra înspre ieşirea din oraş, curva bombănea într-una ceva despre cum nici trăsnetul nu-l loveşte pe cel adormit, dar că eu eram negru la suflet şi-o trezisem când abia pusese geană pe geană. I-am vârât în sân un ban de argint şi i-am închis gura. Când ne-am apropiat de poarta oraşului şi am văzut mulţimea de oameni, m-am mai înviorat.

Socru-meu era starostele breslei negustorilor de orez şi l-am văzut de departe cum stătea în mijlocul străzii şi striga:

— Treceţi toţi la locurile voastre, la locurile voastre, haideţi, când va veni armata naţionalistă să aplaudaţi şi să ovaţionaţi!

Cineva m-a văzut şi a început să strige râzând:

— A venit, a venit!

Socru-meu a crezut că venise armata şi s-a dat imediat la o parte. Strângând curva între picioare ca pe un cal, i-am zis:

— La galop!

În hohotele de râs ale mulţimii, curva galopa cu mine în spate gâfâind şi ocărându-mă:

— Noaptea călare pe mine, ziua călare pe mine, suflet negru ce eşti, mă goneşti spre moarte!

Rânjind cu gura până la urechi, înclinam din cap în semn de respect către oamenii care hohoteau de râs, iar când am ajuns în faţa socrului meu, am tras-o pe curvă de păr:

— Pe loc!

Curva a făcut „Auu” şi s-a oprit.

— Stimate socru, ginerele tău îţi urează bună

dimineaţa! am strigat către socru-meu.

Chiar că l-am făcut atunci pe socru-meu să-şi piardă toată cinstea obrazului; stătea ca prostit, cu gura tremurândă, şi i-a luat ceva vreme până să-şi revină şi să-mi spună cu o voce spartă:

— Vai de neamul meu! Du-te repede de aici!

Dar parcă nici nu era vocea lui.

Nevastă-mea, Jiazhen, ştia bineînţeles ce viaţă destrăbălată duceam la oraş, dar ea era o femeie bună. Se vede treaba că dacă mi-am putut lua aşa o femeie virtuoasă în viaţa asta a fost pentru că în cea de dinainte oi fi fost vreun câine. Jiazhen îndura resemnată toată samavolnicia mea; când eu îmi făceam de cap la oraş, ea era foarte îngrijorată, dar niciodată nu mi-a zis nimic, la fel ca maică-mea.

Adevărul este că îmi cam dădeam în petic la oraş şi Jiazhen se frământa aşa de tare, de nu avea nicio clipă de linişte. Când m-am întors într-o zi, abia ce mă aşezasem la masă, că Jiazhen, foarte zâmbitoare, mi-a pus în faţă patru feluri de mâncare şi mi-a turnat şi un pahar cu vin. S-a aşezat apoi lângă mine, aşteptând să mănânc. Mi se părea ciudat că era aşa de zâmbitoare, nu înţelegeam care era prilejul de bucurie, şi degeaba mi-am tot bătut capul că habar n-aveam ce zi era. Am întrebat-o pe ea, dar ea nu a zis nimic, se uita la mine şi zâmbea.

Toate cele patru feluri de mâncare erau din legume şi Jiazhen îl făcuse altfel pe fiecare, dar când ajungeai la fundul bolului, în toate era câte o bucată de carne de porc, de aceeaşi mărime. La început n-am băgat de seamă, dar când am ajuns la ultimul bol şi am dat iar peste bucata de carne, am rămas ca trăsnit şi apoi am început să chicotesc.

Am înţeles ce voia Jiazhen să zică, voia să mă facă să

înţeleg că deşi femeile păreau să fie diferite, înăuntrul lor erau toate la fel.

— Asta ştiu şi eu, i-am spus lui Jiazhen.

Înţelegeam bine judecata ei, dar când vedeam câte o femeie care era diferită la înfăţişare, nu puteam să cred că în rest era la fel ca celelalte.

Aşa era Jiazhen: deşi în sinea ei nu era mulţumită de mine, nu se putea citi nimic pe chipul său şi se folosea de tot felul de tertipuri ca să îmi facă morală. Dar la mine nu mergea nici cu binele, nici cu răul, nici papucul tatii, nici mâncarea nevestei nu mă puteau ţine pe loc; mie îmi plăcea la oraş, la curve. Numai mama înţelegea ce e în mintea bărbaţilor şi-i spunea lui Jiazhen:

— Bărbatii-s ca mâţele lacome.

Vorba asta a mamei nu numai că-mi servea drept scuză, dar mai dezvăluia şi câte ceva despre trecutul tatii. Când o auzea, tata, care şedea pe-un scaun, strângea din ochi de păreau două crăpături şi începea să chicotească. Nici el nu fusese mai breaz în tinereţe, se potolise la bătrâneţe că nu-l mai ţineau puterile.

Cu jocurile de noroc tot la bordel mă îndeletniceam şi cel mai des jucam mahjong, domino şi zaruri. De câte ori jucam, pierdeam, şi din ce pierdeam, dintr-atât eram mai hotărât să iau înapoi pământul pierdut de tata. Când abia începusem să joc şi pierdeam, plăteam cu banii jos, iar când nu am mai avut bani, furam din bijuteriile mamei sau ale lui Jiazhen. Am pierdut până şi lanţul de aur al fiică-mii, Fengxia. Apoi am jucat pe datorie; cămătarii ştiau situaţia mea şi-mi dădeau credit. După ce-am început să joc pe datorie, n-am mai ţinut minte de câte ori am pierdut şi nici creditorii nu-mi pomeneau nimic, dar în fiecare zi urzeau planuri legate de cei o sută şi ceva de *mu* de pământ ai

familiei mele.

Abia după Eliberare[1] am aflat că cei care câştigau mereu măsluiseră jocurile; nu era de mirare că eu pierdeam tot timpul – ei îmi săpaseră groapa şi aşteptau să cad în ea. Era la „Casa frumoaselor" un domn Shen care avea aproape şaizeci de ani şi o privire vicleană ca de pisică. Purta o tunică lungă, albastră, şi de obicei stătea cu spatele drept într-un colţ de sală, cu ochii închişi de parcă ar fi moţăit. Când jocul se încingea la câte o masă, tuşea de câteva ori, apoi se apropia agale şi-şi alegea locul din care să se uite, dar nu trecea multă vreme că cineva se ridică şi-l poftea să şadă:

— Domnule Shen, luaţi loc aici.

Domnul Shen îşi ridica poalele tunicii şi îi îndemna pe ceilalţi trei jucători de la masă:

— Vă rog.

Clienţii „Casei frumoaselor" nu-l văzuseră niciodată pe domnul Shen pierzând. Când făcea cărţile cu mâinile alea pe care i se vedeau venele, nu se auzea decât fâsâitul cărţilor care se întindeau şi se adunau în mâinile lui, de te dureau ochii uitându-te la ele.

Odată, când domnul Shen se îmbătase, mi-a spus:

— Jocurile de noroc se bazează pe mâini şi pe ochi; ochii trebuie să fie ca de pasăre răpitoare şi mâinile la fel de alunecoase ca peştii-n apă.**4**

În anul în care a capitulat Japonia**5** a apărut şi Long'er. Amesteca graiurile din nord cu cele din sud şi numai dacă-l ascultai vorbind îţi dădeai seama că era foarte sofisticat, că trăise prin multe locuri şi cunoştea lumea. Long'er nu purta veşminte lungi, era îmbrăcat în haine albe

---

[4] Eliberarea se referă la ziua de 1 octombrie 1949, când a fost fondată Republica Populară Chineză.

[5] Este vorba de anul 1945.

de mătase şi împreună cu el mai veniseră încă doi, care-l ajutau să care un coş mare de răchită.

Partidele dintre domnul Shen şi Long'er au fost atracţia anului şi sala de jocuri de noroc din „Casa frumoaselor" se umplea de lume. Domnul Shen juca cu toţi trei. În spatele lui Long'er stătea un chelner cu o tavă pe care erau prosoape uscate din care, din când în când, Long'er lua câte unul ca să se şteargă pe mâini. Nu se ştergea cu prosoape umede, ci unele uscate, de ne făcea pe toţi să ne minunăm, iar când se ştergea pe mâini părea că tocmai terminase de mâncat. La început, Long'er pierdea tot timpul, dar părea să nu-i pese, pe când cei doi care veniseră cu el nu se puteau abţine să nu înjure sau să nu ofteze. Domnul Shen câştiga, dar pe faţa lui nu se vedea bucuria câştigului, era tot timpul încruntat de parcă pierdea foarte mult. Îşi ţinea privirile plecate, dar ochii îi erau ca două cârlige agăţate de mâinile lui Long'er. Domnul Shen avea o vârstă şi după ce juca jumătate de noapte începea să sufle greu şi fruntea i se umplea de broboane de sudoare.

— Încă una, şi cine câştigă, câştigă, cine pierde, pierde, a spus domnul Shen.

— De acord, i-a răspuns Long'er, luând un prosop de pe tavă şi ştergându-se cu el pe mâini.

Au pus toţi banii pe masă şi aproape că acoperiseră cu ei toată masa, mai rămăsese doar un locşor gol în mijloc. Fiecare a primit câte cinci cărţi şi după ce au pus câte patru pe faţă, ăia doi care veniseră cu Long'er au zis cu mâhnire, aruncându-şi cartea rămasă:

— S-a terminat, iar am pierdut.

Long'er a răspuns pe loc:

— N-am pierdut, am câştigat.

Şi a pus ultima carte cu faţa-n sus: era as de inimă

neagră. Ăialalţi doi, când au văzut cartea, au început să rânjească. Ultima carte a domnului Shen era tot un as de inimă neagră – avea trei aşi şi doi popi. Unul din tovarăşii lui Long'er avea trei dame şi doi valeţi. Când Long'er a pus asul pe faţă, domnul Shen a rămas o clipă cu privirea fixă, apoi şi-a strâns cărţile din mână şi a spus:

— Eu am pierdut.

Ambii aşi de inimă neagră, şi cel al lui Long'er, şi cel al domnului Shen, erau scoşi din mânecă, n-aveau cum să fie doi aşi la fel într-un pachet de cărţi. Long'er l-a pus primul jos şi domnul Shen a înţeles atunci că nu mai era nimic de făcut decât să se recunoască înfrânt. Asta a fost prima dată când l-am văzut pe domnul Shen pierzând. A împins masa, s-a ridicat de jos, s-a înclinat în faţa lui Long'er şi, răsucindu-se pe călcâie, s-a îndreptat spre ieşire. Numai când a ajuns în uşă a spus râzând:

— Am îmbătrânit.

După această întâmplare, nimeni nu l-a mai văzut pe domnul Shen; se zvonea că se suise într-o lectică şi plecase chiar în dimineaţa aceea.

După plecarea domnului Shen, Long'er a devenit maestrul jocurilor de noroc. Nu era ca domnul Shen, care nu pierdea niciodată. Dacă miza era mică, Long'er pierdea adesea, dar când miza era mare, nu l-a văzut nimeni pierzând vreodată. Jucam şi eu cu Long'er şi tovarăşii săi când eram la „Casa frumoaselor 1. Uneori pierdeam, alteori câştigam, aşa că trăiam cu impresia că nu prăpădeam cine ştie ce bănet. De fapt, câştigam mărunţiş, iar când pierdeam, pierdeam zdravăn. Dar eu habar n-aveam, ba credeam că mai aveam puţin până să-mi fac toţi strămoşii mândri de mine.

Când am pariat ultima dată a apărut ca din pământ

Jiazhen. La ceva vreme după aceea, nevastă-mea mi-a spus că era aproape întuneric, pentru că eu n-aveam habar dacă afară era zi sau noapte. Jiazhen era cu burta la gură când a venit la bordel, fiu-meu, Youqing, creştea deja de şapte, opt luni la ea în pântece. Când m-a găsit, Jiazhen a îngenuncheat în faţa mea fără să scoată vreun cuvânt, dar eu nici n-am băgat de seamă. În ziua aia îmi mergea de minune, din zece rânduri de zaruri aruncate, opt sau nouă erau cele pe care le aşteptam. Long'er, care stătea în faţa mea, zâmbea ori de câte ori vedea zarurile şi-mi zicea:

— Frate, iar m-ai făcut!

De când îl bătuse pe domnul Shen la cărţi, la „Casa frumoaselor" nu mai era nimeni care să aibă curaj să joace cărţi cu Long'er. Nici eu nu jucam cărţi, numai zaruri, da şi zaruri juca cum nu se putea mai bine, rareori pierdea, doar că în ziua aceea îmi picase în mână şi pierdea de nu se putea. Avea o ţigară ce-i atârna în colţul gurii, privirea sigură, de parcă nimic nu se întâmplase, şi zâmbea uşor de fiecare dată când pierdea, dar când împingea banii spre mine cu mâinile alea slabe, abia se despărţea de ei. „Long'er, ai dat şi tu o dată de dracu'", mă gândeam. Toată lumea-i la fel, când e să întindă mâna după banii scoşi de altul din buzunar, toţi sunt numai un zâmbet, dar când e să dea de la ei, bocesc ca la înmormântare. Şi cum mă bucuram eu, uite că mă trage cineva de haină. Plec privirea, dau cu ochii de nevastă-mea. Când am văzut-o pe Jiazhen îngenuncheată acolo, am luat foc. Mă gândeam că fiu-meu nici nu se născuse şi stătea deja în genunchi, prea era de rău augur.

— Scoală, scoală, scoală-te-n mama mă-tii, i-am spus.

Ascultătoare, Jiazhen s-a ridicat în picioare.

— De ce-ai venit? Întoarce-te imediat acasă!

După aceea n-am mai băgat-o în seamă, mă uitam la

Long'er care ţinea zarurile în căuşul palmelor şi le amesteca de parcă se ruga la Buddha. S-a şi schimbat la faţă când le-a aruncat:

— Când pui mâna pe cur de femeie, n-ai noroc la joc, a spus.

— Long'er, du-te de te spală pe mâini, i-am zis-o eu când am văzut că iar câştigasem.

— Şterge-te tu la bot şi-apoi mai vorbim, a răspunse el râzând.

Jiazhen m-a tras din nou de haină şi am văzut că iar îngenunchease.

— Hai cu mine acasă, mi-a şoptit.

Să plec acasă după muiere? Voia să mă facă de toată ruşinea? M-au apucat toţi dracii. Vedeam că Long'er şi ceilalţi se uitau unii la alţii şi râdeau pe seama mea:

— Mişcă imediat acasă! am urlat la ea.

— Hai cu mine!

I-am tras două palme de i s-a învârtit capul ca o morişcă. O lovisem, dar ea rămăsese în genunchi:

— Dacă nu vii cu mine, eu nu mă ridic de aici.

Acum, când îmi amintesc, mă doare sufletul – eram un ticălos când eram tânăr. Aşa o femeie bună, şi eu o loveam cu pumnii şi cu picioarele. A rămas în genunchi oricât am dat în ea; am lovit-o până când mi s-a urât. Părul despletit îi acoperea faţa scăldată în lacrimi. Am luat o mână din banii pe care-i câştigasem, i-am chemat pe doi dintre cei care stăteau şi se uitau şi le-am spus s-o tragă afară.

— Cu cât mai departe o duceţi cu atât mai bine.

Cât au târât-o afară, Jiazhen şi-a acoperit bine cu braţele burta mare în care era băiatul meu. Nu a strigat, nu a urlat, şi după ce au zvârlit-o în plină stradă, s-a ridicat ţinându-se de ziduri. Se făcuse deja întuneric şi a plecat

singură încet, încetişor. Am întrebat-o mai târziu dacă în acel moment nu mă ura de moarte. A clătinat din cap:

— Nu.

Ştergându-şi lacrimile, nevastă-mea s-a dus până-n uşa prăvăliei de orez a lui taică-său, unde a şovăit vreme îndelungată. Vedea pe un perete umbra tatălui ei aruncată de lumina lămpii de ulei; ştia că la ora aceea făcea socotelile. A rămas acolo o vreme, plângând în hohote, şi până la urmă a pornit spre casă.

În noaptea aceea, Jiazhen a mers pe jos peste zece *lix* până acasă. Femeie singură, grea cu Youqing în şapte luni a străbătut un drum plin de hârtoape după o ploaie zdravănă şi de peste tot răsunau lătrături de câini.**6**

Cu ani în urmă, când Jiazhen era încă elevă, în oraş mai era şcoală la seral. Îmbrăcată într-un qipao1 siniliu, Jiazhen mergea spre şcoală împreună cu alte fete, ţinând în mână o lampă mică cu ulei. Am văzut-o când cotea pe-o altă stradă, mergea legănându-se, iar pantofii ei cu toc scoteau nişte sunete ca picăturile de ploaie care cad pe dalele de piatră. Nu mi-am mai putut lua ochii de la ea. Jiazhen era tare frumoasă, avea părul dat pe după urechi şi, când păşea, rochia i se încreţea pe talie. Mi-am zis că trebuie s-o fac nevasta mea.

După ce Jiazhen şi celelalte fete au trecut chicotind şi povestind, l-am întrebat pe un pantofar care stătea la marginea drumului:

— A cui e fata aia?

— E comoara lui Chen Ji, negustorul de orez, mi-a răspuns.

M-am întors imediat acasă şi i-am spus mamei:

---

6 Un li este egal cu 500 de metri.

— Du-te repede şi caută o peţitoare, vreau să mă însor cu fata lui Chen, negustorul de orez de la oraş.

În seara aia, după ce au târât-o pe Jiazhen afară, am început să dau de necaz. Am pierdut de câteva ori la rând şi vedeam cum grămăjoara de bani de pe masă, care semăna cu un deluşor, se ducea la fel de repede cum dispare în pământ apa aruncată după ce te-ai spălat pe picioare. Long'er râdea mai-mai să se cocoşeze de atâta râs. Am jucat până la ziuă; eram ameţit şi aveam privirea împăienjenită, iar în gură simţeam un gust rău venit din stomac. La ultima rundă am pus cea mai mare miză pe care-o jucasem în viaţa mea. Mi-am scuipat în palme şi mi-am spus că pe mâna asta erau roadele a o mie de ani. Când am dat să iau zarurile, Long'er m-a oprit şi mi-a spus:

— Uşurel. Apoi a chemat un chelner: Adu-i tânărului stăpân Xu un prosop cald.

Cei care căscau gura la jocuri plecaseră la culcare, nu mai rămăseserăm decât noi, jucătorii, şi cei doi tovarăşi ai lui Long'er. Abia mai târziu am aflat că Long'er îl cumpărase pe chelner şi cât m-am şters cu prosopul cald pe faţă, el a schimbat perechea de zaruri cu unele măsluite. N-am băgat de seamă şi, după ce m-am şters pe faţă, am aruncat prosopul pe tavă, am luat zarurile, le-am agitat cu toată forţa de trei ori şi după ce le-am aruncat am văzut că era destul de bine, erau zaruri mari.

Când i-a venit rândul, Long'er a pus miza pe şapte, a întins apoi mâna şi a aruncat zarurile strigând:

— Şapte!

Unul dintre zaruri avea o găurică în care era argint viu şi când Long'er le-a zdrăngănit cu putere, argintul viu s-a dus la fund, aşa că s-au rostogolit de câteva ori şi au dat şapte.

Când am văzut că era chiar şapte, a început să-mi bubuie capul – de data asta pierdusem în stil mare. Dar apoi m-am gândit că oricum puteam să mai joc pe credit şi sigur avea să mi se ivească mie prilejul să câştig totul înapoi, într-una din zile. M-am mai liniştit, m-am ridicat în picioare şi i-am spus lui Long'er:

— Mai-nainte să trecem totul în catastif.

Long'er mi-a făcut semn cu mâna să mă aşez:

— Nu mai poţi juca pe datorie. Ăia o sută şi ceva de *mu* de pământ ai familiei tale – i-ai pierdut pe toţi. Ce să mai pui chezăşie pentru credit?

Când l-am auzit, mi-am înghiţit repede un căscat şi i-am strigat:

— Nu se poate, nu!

Long'er şi alţi doi cămătari au scos atunci registrele şi s-au pus pe socotit cu atenţie în faţa mea. Long'er m-a bătut cu palma pe căpăţâna pe care eu o apropiasem ca să văd mai bine, spunându-mi:

— Tinere stăpân, e totul clar? Peste tot e semnătura ta. Abia atunci mi-am dat seama că începusem să le fiu dator cu jumătate de an înainte şi că în acea jumătate de an pierdusem tot ce aveam din moşi-strămoşi. Când au ajuns cu calculele la jumătate, le-am spus:

— Gata, nu mai socotiţi.

M-am ridicat de jos şi am ieşit din bordel ca o găină beată. Se luminase. Stăteam în stradă şi nu ştiam încotro s-o apuc. A trecut pe lângă mine un om care mă cunoştea, cărând un coş cu tofu, şi când m-a văzut, a strigat:

— 'neaţa, tinere stăpân Xu!

Strigătul lui m-a speriat şi mă uitam la el ca prostit. Mi-a spus râzând:

— Uite cum arăţi, ai ajuns ca dracu'!

Credea că mă munciseră din greu femeile, habar n-avea că pierdusem tot, că eram la fel de sărac ca unul care muncea cu ziua. Am râs amar uitându-mă după el cum se îndepărta, apoi mi-am zis că degeaba mai stăteam acolo şi am luat-o din loc.

Am mers până la magazinul de orez al lui socru-meu; doi băieţi de prăvălie tocmai dădeau jos scândurile din uşă şi când m-au văzut au început să chicotească, crezând că iar venisem să-i urez lui socru-meu bună dimineaţa, dar eu nu mai cutezam să fac aşa ceva. Mi-am băgat capul între umeri, am trecut pe cealaltă parte şi am plecat grăbit. L-am auzit pe socru-meu tuşind dinăuntru şi apoi trăgând o flegmă.

Am mers aşa năuc până am ieşit din oraş şi pentru o clipă am şi uitat că pierdusem toată averea familiei. Mintea mea parcă era un cuib gol de viespi. După ce-am ieşit din oraş, am văzut drumeagul care se întindea în faţa mea şi iar mi s-a făcut frică. Ce soluţie mai aveam? Am făcut câţiva paşi, apoi am rămas pironit locului. În jur nu era nici ţipenie de om şi mi-am zis: „Scoate cureaua, spânzură-te şi gata". M-am dus lângă un ulm, dar nu făceam decât să mă uit, n-aveam de gând să-mi scot cureaua. De fapt, eu nu căutam să mor, căutam doar o cale să pun prinsoare cu mine. Mă gândeam că oricum nu se spânzura şi căcatul ăla de datorie odată cu mine, aşa că mi-am zis:

„Las-o baltă, doar n-ai să mori".

Cel care avea să dea datoria înapoi era tata. Când m-am gândit la el, m-au apucat toate mâncărimile. De data asta avea să mă omoare în bătaie. Mergem şi mă tot gândeam, şi până la urmă ajungeam tot la moarte. Mai bine mă întorceam acasă, mai bine să mă omoare tata în bătaie decât să mor spânzurat pe undeva ca un câine vagabond.

În clipele alea am pierdut un strat de grăsime de pe

burtă şi ochii mi se făcuseră vineţii, dar eu habar n-aveam. Când am ajuns acasă, mama a tras o sperietură zdravănă când m-a văzut şi m-a întrebat:

— Tu eşti, Fugui?

Am dat din cap cu un zâmbet amar pe buze şi am auzit-o cum spunea speriată ceva, dar nu m-am mai uitat la ea, am împins uşa şi am intrat la mine în cameră. Jiazhen tocmai se pieptăna şi când a dat cu ochii de mine s-a înspăimântat şi ea şi s-a holbat la mine cu gura căscată. Mi-am amintit cum venise cu o seară înainte să mă roage să mă întorc acasă şi cum o lovisem cu pumnii şi cu picioarele. Am căzut cu zgomot în genunchi în faţa ei şi i-am spus:

— Jiazhen, am dat de dracu'!

Am început să plâng în hohote. Jiazhen s-a repezit să mă ajute să mă ridic, dar ea era grea cu Youqing, cum să mă scoale de jos? A strigat-o pe mama, m-au luat amândouă şi m-au pus în pat. Întins pe spate, făceam spume albe la gură de părea că stau să-mi dau duhul. Tare s-au mai speriat şi ba-mi frământau umerii, ba-mi clătinau capul. Le-am împins de lângă mine şi le-am spus:

— Am pierdut toată averea familiei.

Mama mai întâi a rămas stană de piatră, apoi s-a uitat fix la mine şi m-a întrebat:

— Ce-ai zis?

— Am pierdut toată averea familiei.

Felul în care arătam a făcut-o să mă creadă. S-a aşezat pe jos şi, ştergându-şi lacrimile, a spus:

— Când grinda nu-i dreaptă şi stâlpii stau câş.

Până şi-n clipele alea, mama tot mă iubea şi nu dădea vina pe mine, ci pe tata.

Jiazhen plângea şi ea şi-mi frământa spatele:

— Dacă de-acum încolo nu mai joci, tot e bine.

Rămăseserăm în fundu' gol; şi dacă mai voiam să joc, n-aveam cu ce. L-am auzit pe tata ocărând pe-afară; el nu ştia că rămăsese sărac lipit pământului, se enervase fiindcă-l treziseră bocetele celor două femei. Când a auzit vocea tatii, mama s-a oprit din plâns, s-a ridicat de jos şi s-a dus afară. Jiazhen a plecat după ea. Ştiam că se duseseră la tata-n cameră şi nu după multă vreme l-am auzit urlând:

— Netrebnicul!

În clipa aceea, fiică-mea Fengxia a dat buzna în cameră şi a închis repede uşa, spunându-mi cu glasul ei subţirel:

— Tăticule, ascunde-te iute că vine bunicul să te bată!

M-am uitat la ea fără să mă mişc. Fengxia m-a tras de mână, dar pentru că nu mă putea urni din loc, a început să plângă. Am simţit cum îmi trece un cuţit prin inimă. La vârsta ei fragedă, Fengxia se gândea deja să-şi ferească tatăl de necaz, şi uitându-mă la ea, mi-am zis că ar fi trebuit să fiu tăiat în bucăţi.

L-am auzit pe tata răcnind:

— Netrebnicule, vreau să te rup în bucăţi, să te jugănesc, să-ţi zdrobesc carnea de ticălos ce eşti!

Mă gândeam, haide tată, intră şi zdrobeşte-mă, fă-mă bucăţi. Dar când a ajuns la uşă, s-a cutremurat o dată şi a căzut la pământ fără să mai ştie de el. Mama şi Jiazhen l-au ridicat şi l-au dus la el în pat. După o vreme, l-am auzit cum plângea, scotea nişte sunete ca de trompetă.

Tata a zăcut trei zile. În prima zi a plâns în hohote, apoi s-a oprit şi a început să ofteze. Îi auzeam fiecare geamăt, şi-apoi l-am auzit spunând îndurerat:

— Răsplata, asta-i răsplata.

În cea de-a treia zi, tata a primit un oaspete la el în cameră. Îl auzeam clar cum tuşea, dar vorbeau cu voce scăzută şi nu înţelegeam nimic. Spre seară a venit mama care

mi-a spus că tata voia să mă vadă. M-am dat jos din pat şi mă gândeam că de data asta precis dădusem de dracu', tata se odihnise trei zile, avea putere să-mi facă de petrecanie sau cel puţin să-mi tragă o mamă de bătaie şi să mă lase lat. Mi-am spus că nu conta dacă avea să mă snopească, eu n-aveam să ridic mâna la el. M-am îndreptat spre camera lui fără pic de vlagă, sleit, cu picioarele ca de vată. Când am intrat la el, stăteam ascuns după mama şi mă uitam pe furiş la tata, întins pe pat. M-a privit cu ochii mari, barba albă îi tremura, apoi i-a spus mamei:

— Tu ieşi afară.

Mama a plecat; am simţit un gol în suflet, nu eram sigur că tata n-avea să sară imediat plin pat şi să mă ia la omor, dar el stătea întins, fără să se mişte. Pătura cu care fusese acoperit alunecase şi zăcea pe jos.

— Fugui, mi-a zis el, lovind cu palma în marginea patului. Stai jos.

M-am aşezat lângă el cu inima bătând să-mi spargă pieptul. Mi-a strâns mâna; era rece ca gheaţa şi am simţit că mi-a îngheţat şi sufletul.

— Fugui, mi-a şoptit el, datoria de la jocurile de noroc tot datorie se cheamă şi rânduiala din mosi-strămosi cere să-ţi plăteşti datoriile. Am amanetat pământurile şi casă, mâine o să vină cu banii. Eu am îmbătrânit, nu mai pot căra, să te duci tu cu banii să-ţi plăteşti datoria.

După ce a terminat de vorbit, a oftat adânc. Mie mi-au dat lacrimile; ştiam că n-avea să mai dea în mine, dar vorbele lui îmi păreau un cuţit tocit cu care mi se tăia gâtul, capul îmi rămânea pe umeri, dar mă durea de-mi venea să mor.

— Du-te să te culci, a mai spus el, bătându-mă uşor pe mână.

A doua zi, dis-de-dimineaţă, abia mă trezisem când am văzut patru oameni intrând la noi în curte. Cel care mergea mai înainte era un om cu bani, îmbrăcat în haine de mătase; le-a făcut un semn cu mâna celorlalţi trei, nişte cărăuşi îmbrăcaţi în haine grosolane de pânză:

— Lăsaţi-le jos.

Cei trei au pus jos cobiliţele pe care le duceau şi s-au şters de sudoare cu poalele hainelor. Uitându-se la mine, omul acela cu bani l-a strigat pe tata:

— Domnule Xu, v-am adus marfa.

Tata a luat actele pe pământ şi pe casă şi a ieşit tuşind din cameră. I le-a întins celui cu bani şi, făcându-i o plecăciune, i-a spus:

— V-am pus pe drumuri!

Arătându-i cobiliţele cu monede de cupru, acela i-a mai zis tatii:

— Ăştia-s toţi, număraţi-i.

Tata nu mai avea deloc aerul unui om cu bani şi i-a răspuns la fel de smerit ca un om sărac:

— Nu e cazul. Poftiţi înăuntru să beţi un bol de ceai.

— Nu-i nevoie. Acela-i stăpânul cel tânăr? l-a întrebat pe tata, uitându-se la mine.

Tata a dat din cap că da şi el mi-a spus râzând amar:

— Când te duci cu marfa, să smulgi câteva frunze de dovleac s-o acoperi să nu ţi-o ia altul.

În ziua aceea am mers peste zece *li* cu cobiliţele în spate, până-n oraş, să-mi plătesc datoria. Banii erau acoperiţi cu frunzele de dovleac adunate de mama şi de Jiazhen. Fengxia adusese şi ea două frunze, cele mai mari, pe care le pusese peste coşuri. Când le-am luat în spate să plec, Fengxia, care nu ştia că eu mă duceam să-mi plătesc datoria, m-a întrebat:

— Tăticule, iar pleci şi nu te mai întorci câteva zile?

Mi s-a pus un nod în gât şi abia mi-am ţinut lacrimile. Am pus cobiliţele pe umeri şi am plecat de grabă spre oraş. Când m-a văzu Long'er, mi-a strigat plin de însufleţire:

— Ai venit, domnule Xu!

Am pus o cobiliţă jos, în faţa lui, şi când a dat la o parte frunzele de dovleac s-a încruntat şi mi-a spus:

— Uite cum îţi cauţi singur beleaua, nu era mai uşor să-i schimbi în bani de argint?

Când am pus jos şi a doua cobiliţă, deja nu-mi mai spunea „domnule".

— Fugui, pune-le aici, mi-a zis arătându-mi din cap unde să las coşurile.

Celălalt creditor a fost puţin mai amabil, m-a bătut uşor pe umăr şi mi-a spus:

— Fugui, hai să bei nişte ceai.

— Da, da, bea nişte ceai, fac eu cinste, a zis şi Long'er grăbit.

Am clătinat din cap; voiam să mă întorc acasă. Hainele de mătase se frecaseră sub greutatea cobiliţelor şi se rupseseră, iar umerii îmi erau plini de sânge. Mergeam singur spre casă; mergeam şi plângeam, plângeam şi mergeam. Mă gândeam că nu cărasem banii decât o singură zi şi eram dărâmat, cine ştie câţi dintre strămoşii mei muriseră ca să-i adune. Abia atunci am înţeles de ce n-a vrut tata bani mari de argint şi a vrut bănuţi de aramă: ca să mă facă să înţeleg cât de greu se strânsese această avere. Când mi-am dat seama, n-am mai putut face niciun pas; m-am ghemuit la marginea drumului şi am plâns până am început să tremur. Unul dintre argaţii noştri, chiar acela care mă căra în cârcă atunci când mergeam la şcoală, s-a apropiat ducând în spate o boccea ponosită. Muncise pentru noi câteva zeci

de ani, fusese adus de bunicu-meu şi nu se însurase. Plângea şi el la fel cum plângeam şi eu, şi venea înspre mine desculţ şi cu călcâiele crăpate.

— Tinere stăpân… mi s-a adresat el când m-a văzut ghemuit la marginea drumului.

— Nu-mi mai spune stăpân, spune-mi bestie! am ţipat eu.

— Împăratul şi dacă cerşeşte tot împărat rămâne, mi-a răspuns el. Şi fără bani, tot stăpân ai rămas.

Abia ce-mi ştersesem lacrimile că am început iar să plâng când l-am auzit. S-a ghemuit şi el lângă mine, şi-a acoperit faţa cu palmele şi a început să plângă-n hohote. Am hohotit împreună o vreme, apoi i-am spus:

— Se lasă seara, Changgen, du-te acasă.

Changgen s-a ridicat în picioare şi a luat-o încet la pas.

Îl auzeam bombănind:

— Şi la ce casă să mă duc?

Îl nenorocisem şi pe Changgen. Mă uitam cum se îndepărta de unul singur şi simţeam cum mă seceră la inimă. M-am ridicat de jos numai după ce nu l-am mai văzut, iar când am ajuns acasă era deja noapte. Argaţii şi slujnicele plecaseră deja de la noi, mama era cu Jiazhen în faţa vetrei, făceau focul ca să pregătească ceva de mâncare. Tata era tot în pat, numai Fengxia era la fel de veselă ca de obicei, habar n-avea că de-atunci încolo aveam să îndurăm multe greutăţi. S-a apropiat de mine ţopăind, mi s-a agăţat de un picior şi m-a întrebat:

— De ce mi-au zis că eu nu mai sunt o domnişoară?

Am mângâiat-o pe faţă, dar n-am scos o vorbă, noroc că ea nu a mai întrebat nimic. Îmi râcâia cu unghia noroiul de pe pantaloni şi spunea veselă:

— Îţi curăţ pantalonii.

Când a venit vremea cinei, mama s-a dus la tata şi l-a întrebat:

— Îţi aduc un bol de mâncare aici?

— Vin afară să mănânc, a răspuns el.

A ieşit din cameră cu o lampă de ulei pe care o ţinea cu trei degete şi care îi lumina din când în când faţa. Mergea adus de spate şi tuşind.

— Ai dat datoria înapoi? m-a întrebat.

— Am dat-o, i-am răspuns cu capul plecat.

— Asta-i bine, e bine. Apoi, văzându-mi umerii, a adăugat: Ţi-ai jupuit umerii.

N-am scos un sunet; priveam pe furiş la mama şi la Jiazhen, care se uitau plângând la umerii mei. Tata a început să mănânce încet, dar abia a luat câteva guri, că a şi pus beţişoarele jos şi a împins bolul cu mâncare la o parte. După o vreme, a spus:

— Demult de tot, strămoşii familiei Xu n-aveau decât un pui. După ce-a crescut, puiul s-a făcut gâscă, după ce-a crescut, gâscă s-a făcut capră şi după ce-a crescut şi capra, s-a făcut vacă. Aşa ne-am ajuns noi.

Vocea lui semăna mai mult cu un şuierat. S-a oprit o clipă să-şi tragă sufletul, apoi a continuat:

— Când a ajuns în mâinile mele, vaca familiei Xu s-a făcut iar capră, iar capra, gâscă. Când ţi-am dat-o ţie, gâscă s-a făcut pui, şi-acum nici puiul nu-l mai avem.

Zicând acestea vorbe, tata a început să râdă, şi a râs până l-a podidit plânsul. A întins două degete spre mine:

— În familia Xu s-au născut doi neisprăviţi.

Nu au mai trecut două zile că a şi-a făcut apariţia Long'er. Arăta altfel decât înainte: acum avea doi dinţi de aur şi rânjea cu toată gura. Răscumpărase casa şi pământurile amanetate de noi şi venise să-şi vadă averea, în timp ce

bocănea cu piciorul la baza zidurilor, îşi lipea urechea de ele şi le ciocănea cu pumnii:

— Solid, solid, repeta el.

Apoi s-a dus să dea o tură pe câmp, după care a venit şi a făcut o plecăciune în faţa tatii şi a mea:

— Când am văzut câmpurile alea aşa de verzi, m-am liniştit, ne-a spus.

După venirea lui Long'er, ne-am mutat din casa locuită de familia Xu de generaţii într-o colibă cu acoperiş de paie. În ziua în care am plecat, tata se plimba în sus şi-n jos prin casă şi-n cele din urmă i-a spus mamei:

— Credeam c-am să mor aici.

Apoi şi-a scuturat praful de pe hainele de mătase, şi-a îndreptat spatele şi a păşit peste prag. La fel ca şi până atunci, seara, tata s-a îndreptat cu mâinile la spate spre hârdăul cu rahat de la capul satului. Nu se înserase de tot şi pe câmp încă mai lucrau câţiva oameni. Ştiau cu toţii că tata nu mai era stăpânul, dar cu toate acestea şi-au împreunat mâinile pe sape şi i-au strigat:

— Stăpâne!

— Nu-mi mai ziceţi aşa, le-a spus tata zâmbind şi făcându-le cu mâna.

Nu mai călca pe pământurile lui. Cu picioarele tremurânde, s-a dus până-n capul satului, s-a oprit în faţa hârdăului, s-a uitat împrejur, apoi s-a desfăcut la nădragi şi s-a suit pe hârdău.

În seara aia, tata nu s-a mai scremut; cu ochii întredeschişi se uita în depărtare cum drumeagul ce ducea spre oraş devenea încetul cu încetul din ce în ce mai neclar, în apropiere era un dijmaş care tăia iarbă aplecat de şale, iar când s-a ridicat, tata deja nu mai vedea drumeagul. Căzuse de pe hârdău; când a auzit bubuitura, dijmaşul s-a întors

repede şi l-a văzut căzut ţeapăn, cu capul sprijinit de hârdău. A zvârlit secera din mână şi a fugit la tata:

— Stăpâne, eşti bine?

Tata a deschis ochii, s-a uitat la bărbat şi l-a întrebat c-o voce răguşită:

— Tu cine eşti?

— Eu sunt Wang Xi, i-a răspuns dijmaşul aplecat peste el.

Tata a rămas puţin pe gânduri, apoi a zis:

— A, eşti Wang Xi… Wang Xi, am o piatră sub mine care mă cam împunge.

Wang Xi l-a răsucit un pic, a pipăit sub el şi scos o piatră cât pumnul, pe care a zvârlit-o într-o parte. Tata a rămas sprijinit de hârdău şi a mai zis încet:

— Acum e bine.

— Să vă ajut să vă ridicaţi?

— Nu-i nevoie, a refuzat el, gâfâind. Apoi a întrebat: M-ai mai văzut căzând şi înainte?

— Nu, stăpâne, a dat Wang Xi din cap.

— Acum am căzut prima dată?

— Da, stăpâne.

Tata a chicotit puţin, apoi a închis ochii, capul i-a căzut într-o parte şi apoi a alunecat de-a lungul hârdăului, pe pământ.

Era ziua în care abia ce ne mutaserăm în coliba cu acoperiş de paie. Eu şi mama făceam ordine pe dinăuntru, Fengxia ajuta şi ea bucuroasă, fără să ştie că de atunci încolo aveam s-o ducem tare greu. Jiazhen se întorcea de pe malul apei cu un lighean mare cu rufe, când s-a întâlnit cu Wang Xi care venea în fugă.

— Doamnă, mi se pare că stăpânul s-a dus.

Am auzit-o din colibă pe J iazhen strigând:

— Mamă, Fugui, mamă…

Atât, după asta a început să plângă-n hohote. M-am gândit imediat că se întâmplase ceva cu tata. Am ieşit în fugă şi am văzut-o pe Jiazhen pironită locului, scăpase rufele pe jos.

— Fugui, tata… a zis către mine.

A început să-mi bubuie capul şi-am fugit într-un suflet în capătul satului. Când am ajuns la hârdău, tata îşi dăduse deja ultima suflare. Îl zguduiam şi-l strigam, dar nu mă mai auzea. Nu ştiam ce să fac; m-am ridicat în picioare şi m-am uitat spre colibă; mama alerga clătinându-se pe picioarele ei legate[7], plângând şi ţipând. În spatele ei venea Jiazhen, cu Fengxia în braţe.

După ce-a murit tata, parcă mă îmbolnăvisem de ciumă şi eram lipsit de vlagă, zăceam ziua-ntreagă pe jos în faţa colibei, plângând şi suspinând. Fengxia şedea şi ea cu mine şi-şi făcea de lucru cu mâna mea.

— Bunicul a căzut? m-a întrebat ea.

Am încuviinţat din cap şi ea a continuat să întrebe:

— L-a doborât vântul?

Mama şi Jiazhen nu îndrăzneau să plângă de faţă cu mine de teamă să nu-mi pun cumva capăt zilelor şi să mă duc după tata. Uneori, când nu eram atent şi mă loveam de ceva, săreau ca arse şi numai după ce vedeau că nu mă prăvălisem ca tata la pământ mă întrebau mai liniştite:

— Eşti bine?

În zilele alea, mama avea o vorbă:

— Câtă vreme se bucură că trăieşte, omul nu se teme

---

[7] Legarea picioarelor era un obicei în China imperială ce presupunea ca fetelor din familiile înstărite, încă de la o vârstă fragedă, să li se îndoaie degetele de la picioare şi să li se bandajeze strâns tălpile, pentru ca picioarele să rămână mici şi delicate. Piciorul mic era considerat un simbol de frumuseţe şi eleganţă.

de sărăcie.

Încerca să mă mai mângâie, credea că ajunsesem în halul ăla din cauza sărăciei. De fapt, eu mă tot gândeam la sărmanul tata pe care-l trimisesem la moarte, la mama, la Jiazhen şi la Fengxia, care trebuiau să plătească pentru păcatele mele.

La zece zile după ce s-a dus tata, a venit socru-meu. Îşi ţinea ridicată poala hainei lungi cu mâna dreaptă şi a intrat în sat cu faţa lividă. În urma sa venea o lectică împodobită ca de nuntă, cu vreo zece tineri de-o parte şi de alta, care băteau din gonguri şi din tobe. Oamenii din sat s-au adunat grămadă crezând că era vorba de vreo nuntă şi se minunau cum de nu au aflat nimic. Cineva l-a întrebat pe socru-meu:

— La cine-i sărbătoare?

— La mine, a răspuns el cu voce tare şi cu faţa-mpietrită.

Eu eram la mormântul tatii. Am auzit zgomotele de gonguri şi tobe, am ridicat capul şi l-am văzut pe socrumeu îndreptându-se plin de furie spre coliba mea. Le-a făcut un semn cu mâna celor din urma lui, care au pus lectica jos şi au încetat să mai bată gongurile şi tobele. Am ştiut că voia s-o ia pe Jiazhen înapoi. Inima mi se zbătea nebună în piept şi nu ştiam ce să fac.

Auzind zarva de afară, mama şi Jiazhen au ieşit din casă.

— Tată… a apucat să spună Jiazhen.

S-a uitat întâi la fiică-sa, apoi socru-meu a întrebat-o pe mama:

— Unde-i animalul?

Mama a încercat să zâmbească şi l-a întrebat la rândul ei:

— De Fugui zici?

— Da de cine altul?

Întorcându-se, a dat cu ochii de mine, a făcut doi paşi în direcţia mea şi a început să urle:

— Animalule, vino-ncoace!

Eram stană de piatră, de unde curaj să mă apropii. Îmi făcea semn cu mâna să mă duc mai aproape şi răcnea:

— Vino, animal ce eşti, cum de nu vii să-mi dai bineţe? Ascultă, animalule, aşa cum ai venit atunci să o ceri pe Jiazhen, aşa am venit şi eu astăzi s-o iau înapoi. Uită-te, lectică împodobită de nuntă, gonguri şi tobe, chiar mai multe decât ai avut tu!

Apoi s-a întors spre Jiazhen şi i-a spus:

— Hai, du-te repede şi strânge-ţi lucrurile!

— Tată… a îngăimat Jiazhen, fără să se mişte din loc.

— Hai, du-te odată! a zbierat el bătând furios din picior.

Jiazhen s-a uitat la mine cum înţepenisem la o parte, s-a răsucit pe călcâie şi a intrat în casă. Cu lacrimi în ochi, mama i-a spus socrului meu:

— Ai milă, las-o pe Jiazhen să rămână.

El a făcut un semn de lehamite către mama, apoi s-a întors iar înspre mine şi mi-a strigat:

— Animalule, de azi înainte Jiazhen nu mai are nimic de-a face cu tine, între familia Chen şi familia Xu n-o să mai fie niciodată nimic!

Mama s-a lăsat în genunchi şi l-a rugat:

— Las-o pe Jiazhen să rămână, măcar pentru ce-a fost tatăl lui Fugui.

— L-a făcut şi pe tată-său de-a murit de supărare, a urlat socru-meu către mama. Apoi, dându-şi seamă că mersese cam prea departe, a mai spus: Nu da vina pe mine că-s câinos la inimă, toate astea sunt din cauza animalului

ăluia.

Mie mi-a strigat iar:

— Pe Fengxia v-o las vouă, familiei Xu, dar copilul din burta lui Jiazhen o să fie un Chen de-al meu.

Mama, care se trăsese într-o parte şi plângea, şi-a şters lacrimile şi l-a întrebat:

— Şi cum vrei să mă înfăţişez eu în faţa strămoşilor familiei Xu?

Atunci Jiazhen a ieşit din casă cu o boccea în mână.

— Suie-n lectică, i-a ordonat socru-meu.

Jiazhen s-a uitat la mine, a mers până lângă lectică şi a întors capul, s-a uitat mai întâi la mine, apoi la mama, după care s-a strecurat înăuntru. Habar n-am de unde a răsărit atunci Fengxia, care a venit în fugă şi când a văzut-o pe maică-sa urcând în lectică, a dat să se suie şi ea, dar nici nu a apucat să pună bine un picior, că Jiazhen a şi împins-o afară.

Socru-meu le-a făcu semn cărăuşilor, lectica s-a ridicat şi dinăuntru s-au auzit hohotele de plâns ale lui Jiazhen.

— Bateţi cu putere! a strigat socru-meu.

Tinerii au început să bată în gonguri şi tobe cât îi ţineau balamalele şi n-am mai auzit plânsetele lui Jiazhen. Lectica s-a pornit la drum, socru-meu îşi ţinea haina ridicată şi mergea repede după lectică, iar în urma lor, clătinându-se pe picioarele legate, mergea mama, demnă de milă. S-a ţinut după ei până la intrarea în sat.

Fengxia a venit în fugă la mine şi mi-a spus cu ochii mari:

— Tăticule, mama s-a suit în lectică.

Mă durea sufletul să văd cât de bucuroasă era Fengxia.

— Vino aici, i-am spus.

Fata a venit lângă mine.

— Fengxia, să nu uiţi niciodată că eu sunt taică-tău,

i-am spus mângâind-o pe faţă.

Ea a început să râdă şi mi-a răspuns:

— Da' nici tu să nu uiţi că eu sunt Fengxia.

Ajuns aici, Fugui s-a uitat la mine şi a chicotit. Neisprăvitul de acum patruzeci de ani şedea pe iarba verde, gol până la brâu, iar razele de soare care se strecurau printre frunzele copacului îi cădeau pe faţă, peste ochii mijiţi. Era plin de noroi pe picioare, pe capul ras i se iţeau din loc în loc câteva firişoare de păr alb şi pielea de pe piept i se încreţise şi se făcuse ca nişte brazde printre care se scurgea sudoarea. Boul stătea tolănit în apa heleşteului de culoare aurie, de nu i se vedeau decât capul şi spinarea lungă, şi-am văzut cum apa i se lovea de spinare la fel cum se izbea de mal.

Când l-am întâlnit pe bătrân eram mai la începutul peregrinărilor mele, abia ce începusem să cutreier satele. Eram tânăr şi fără nicio grijă; fiecare chip nou pe care-l întâlneam mă făcea să mă înflăcărez foarte tare şi mă atrăgea orice lucru mu. Aşa eram când am dat peste Fugui, care mi-a istorisit toată viaţa lui, de-a fir a păr. Nu mai întâlnisem niciodată pe cineva care să fie chiar atât de deschis – câtă vreme eram interesat, el era dornic să-mi povestească.

Întâlnirea cu Fugui mi-a dat speranţe pentru zilele în care aveam să culeg cântece populare; credeam c-am să întâlnesc peste tot în ţinutul acela rodnic şi înfloritor numai oameni ca Fugui. Şi ce-i drept, în zilele ce au urmat am găsit destui bătrâni ca Fugui: îmbrăcaţi la fel, cu turulpantalonilor atârnându-le până aproape de genunchi, cu faţa brăzdată de riduri printre care se adunaseră raze de soare şi fire de praf. Când îmi zâmbeau, le vedeam gura ştirbă, aproape fără dinţi. Adesea lăsau să le curgă lacrimi tulburi care nu erau neapărat lacrimi de durere, fiindcă şi atunci când erau bucuroşi sau când se întâmpla ceva care îi supăra vărsau

lacrimi pe care le ştergeau cu o mână la fel de plină de ţărână precum drumul din sat, şi după îşi uscau ochii, îşi scuturau şi paiele agăţate de haine.

Dar pe cineva atât de vrednic de ţinut minte n-am mai întâlnit. Fugui îşi ştia propria istorie ca pe apă şi putea s-o povestească în chip desăvârşit. Era felul acela de om care se putea vedea pe sine aşa cum fusese în tinereţe, care ştia clar până şi felul în care mergea pe drum şi care-şi dădea seama cum îmbătrânise. Rar găseşti astfel de oameni prin sate; poate că viaţa grea le afectează ţinerea de minte şi, când au de povestit lucruri din trecut le spun dezlânat, zâmbesc adesea încurcaţi şi răspund doar deforma, îndrugând câteva vorbe anapoda. N-au pic de pasiune pentru propria istorie, de parcă ar fi vorba doar despre nişte bârfe, ţin minte numai fragmente disparate, şi chiar şi atunci când aceste fragmente nu au legătură directă cu ei, îşi spun părerea în două, trei vorbe şi nimic mai mult. I-am auzit adesea pe cei tineri judecându-i pe cei bătrâni:

— O viaţă-ntreagă dusă pe apa sâmbetei.

Fugui era altfel, îi plăcea să se întoarcă în trecut, să povestească despre sine, de parcă astfel putea să-şi mai trăiască o dată viaţa. Povestea lui m-a prins aşa cum se prind ghearele ciorii de ramura copacului.

După ce-a plecat Jiazhen, mama îşi ştergea adesea lacrimile pe furiş. Mă gândeam să mă duc la ea să-i spun vorbe de alinare, dar când o vedeam aşa, nu eram în stare să scot niciun cuvânt. Ba dimpotrivă, tot ea îmi spunea:

— Jiazhen e femeia ta, nu-i a altuia, nimeni nu poate să vină să ţi-o ia.

Când o auzeam pe mama, nu puteam decât să oftez în sinea mea, ce puteam să-i răspund? Familia noastră frumoasă se spărsese precum o oală de pământ, în cioburi şi

ciobuleţe. Noaptea stăteam întins în pat şi nu puteam dormi, eram plin de ură pentru tot felul de lucruri, dar cel mai mult mă uram pe mine. Noaptea mă frământau gândurile, ziua mă durea capul şi eram fără vlagă, noroc cu Fengxia care mă lua adesea de mână şi mă întreba:

— Tăticule, masa are patru colţuri, dacă-i tai un colţ, câte-i rămân?

Nu ştiu de unde auzise ea asta şi când i-am spus că rămân trei, a început să râdă bucuroasă:

— Greşit, îi rămân cinci.

Aş fi râs şi eu, dar n-am putut. M-am gândit la noi, care eram la început patru, apoi Jiazhen plecase, adică ne fusese retezat un colţ, dar în burta ei era copilul meu. I-am spus fiică-mii:

— Aşteaptă să se-ntoarcă maică-ta şi-o să fim în cinci colţuri.

După ce-am vândut tot ce aveam mai de valoare, mama se ducea cu Fengxia să culeagă ierburi sălbatice. Cu coşul în spate, mama mergea legănându-se pe picioarele ei mici, nu era nici pe departe la fel de iute ca Fengxia. Avea părul alb, dar cu toate acestea trebuia să înveţe să trudească cum nu trudise în viaţa ei. Când mă uitam la mama cum se chinuia să meargă alături de Fengxia şi cum era atentă la fiecare pas, mai-mai să mă podidească plânsul.

Mi-am spus că nu mai puteam trăi în felul acela, trebuia să am grijă de mama şi de Fengxia. M-am sfătuit cu mama să mă duc la oraş şi să împrumut de la cunoscuţi ceva bani să deschid o prăvălioară. Mama nu a zis nimic, dar nu-i venea să plece din sat, că aşa sunt oamenii la bătrâneţe, le e greu să plece din locul lor. I-am spus:

— Casa şi pământurile sunt acum ale lui Long'er, ce-mi e că stăm aici sau altundeva?

— Aici e mormântul lui taică-tu, mi-a răspuns ea după o vreme.

Răspunsul mamei m-a făcut să nu îndrăznesc mai mult, aşa că m-am tot gândit şi n-am avut încotro, m-am dus să-l caut pe Long'er.

De când se făcuse stăpân, Long'er era tare ţanţoş, se plimba adesea pe câmp, îmbrăcat în haine de mătase, ţinând în mâna dreapta un ceainic mic şi rânjea tot timpul arătându-şi cei doi dinţi de aur. Chiar şi atunci când îi ocăra pe argaţii care-l nemulţumeau, tot rânjea cu gura până la urechi. Eu credeam că rânjea pentru că era amabil, dar el rânjea să i se vadă dinţii de aur. Cu mine era destul de politicos şi când mă întâlnea îmi spunea râzând:

— Fugui, mai vino pe la mine pe-acasă să bei un ceai.

Nu m-am dus niciodată la Long'er, că mă durea sufletul. Trăisem în casa aia de când venisem pe lume şi acum era a lui Long'er, gândeşte-te ce era în sufletul meu. Dar când omul ajunge jos, jos de tot, nu mai stă să cugete prea mult. Ajunsesem la vorba aceea din bătrâni care zice că sărăcia te face să-ţi pleci capul. În ziua aceea, când m-am dus să-l caut, Long'er stătea într-un jilţ în salonul casei, cu picioarele sprijinite pe un scăunel, cu un ceainic mic într-o mână şi cu un evantai într-alta. Când m-a văzut, mi-a spus rânjind:

— A venit Fugui! Caută-ţi un scăunel şi şezi.

Tolănit în jilţ, nu făcea nicio mişcare, dar nici eu nu ţineam să-mi pună şi mie un ceai. După ce m-am aşezat, m-a întrebat:

— Fugui, ai venit să împrumuţi bani, nu-i aşa? Apoi, fără să aştepte să-i spun da sau ba, a continuat: Firesc ar fi să-ţi dau ceva bani, dar vorba spune să ajuţi omul la necaz, nu la sărăcie. Eu te ajut la necaz, dar nu te scot din sărăcie.

— Vreau să iau în dijmă câţiva *mu* de pământ.

— Câţi? a întrebat râzând.

— Cinci.

— Cinci *mu*, a ridicat el din sprâncene. La cum arăţi, poţi lucra tu atât?

— Cu timpul o să pot.

S-a mai gândit puţin şi apoi a zis:

— Ne ştim de multă vreme, îţi dau cinci *mu* de pământ bun.

Long'er s-a dovedit a fi de treabă şi chiar mi-a dat cinci *mu* de pământ bun. Era să-mi iasă sufletul lucrând de unul singur cinci *mu*, mai ales că nu mai muncisem niciodată la câmp şi învăţam şi eu ce să fac de la ţăranii din sat. Ca să nu mai spun cât de încet munceam. Eram pe câmp cât era lumină afară şi mai ieşeam şi noaptea dacă era lună. Dar recoltele au şi ele o vreme a lor şi dacă n-ai muncit la timp, ai pierdut totul. Când a venit vremea, ce să mai zic de grâne care să-mi ţină casă, nici pe cele datorate lui Long'er n-aveam de unde să le scot. Vorba spune că pasărea proastă trebuie să-şi ia zborul la timp; eu eram pasărea proastă care zbura anapoda.

Mamei i se rupea inima când mă vedea şi venea şi ea la câmp să mă ajute. La vârsta ei n-o mai ţineau deloc picioarele şi cum se apleca puţin, nu se mai putea ridica. Se aşeza în fund pe câmp şi eu o îndemnam:

— Mamă, du-te acasă.

— Patru mâini sunt mai bune decât două, îmi răspundea.

— De te îmbolnăveşti, n-o să mai fie nicio mână, c-o să fie nevoie să am grijă de tine.

Abia atunci se dădea dusă încet, încet înspre capul ogorului, unde se aşeza lângă Fengxia. Fiică-mea venea în

fiecare zi şi stătea în capul ogorului, culegea fel de fel de flori pe care le punea lângă ea şi apoi le ridica una câte una şi mă întreba cum le zice.

— Întreab-o pe bunică-ta, îi spuneam.

De la capul ogorului, mama striga la mine când mă vedea cu sapa în mână:

— Ai grijă să nu te loveşti în picior!

Când mă vedea cu secera, era şi mai neliniştită şi-mi zicea:

— Fugui, să nu-ţi tai vreo mână!

Degeaba îmi tot striga mama să am grijă, era treabă multă şi trebuia făcută repede, aşa că nu aveam cum să nu-mi dau cu sapa în picior sau să nu mă tai cu secera la mână. Când îmi dădea sângele din mână sau din picior, sângera şi inima mamei care venea în fugă pe picioarele ei legate, frământa între degete un bulgăraş de pământ şi-l punea pe rană în timp de mă bodogănea. Şi când se punea pe bodogănit îi luă ceva vreme, iar eu nu puteam zice nimic pentru că altfel începea să plângă.

Mama îmi spunea că pământul de pe ogor este cel mai bun pentru om, nu numai pentru că-i dă roade, e bun şi de leac. După atâţia ani, şi acum, când mă lovesc, pun peste rană un strat de pământ. Avea dreptate mama, pământul nu trebuie dispreţuit, poate vindeca o sută de boli.

Când omul trudeşte o zi întreagă până nu mai poate, nu se mai gândeşte la toate prostiile. După ce-am luat pământ de la Long'er, abia mă întindeam în pat, că adormeam buştean, nu mai aveam vreme să mă mai gândesc la altele. S-o spun pe aia dreaptă, cu cât o duceam mai greu şi eram mai obosit cu atât eram mai liniştit. Mă gândeam că, deşi familia Xu nu avea acum decât un puişor, dacă lucram tot aşa, în câţiva ani, puiul urma să se facă gâscă şi avea să vină

o zi în care familia Xu să se îmbogăţească iar.

De-atunci încolo, n-am mai pus pe mine haine din mătase, numai haine de pânză grosolană făcute de mâna mamei. Când le-am pus prima dată nu mi-au plăcut, mă zgâriau, dar cu timpul m-am obişnuit. Nu după mult timp a murit Wang Xi. Fusese ani de zile dijmaşul nostru, era cu doi ani mai mare ca mine, şi înainte să moară îi spusese băiatului său să-mi dea mie toate hainele lui vechi de mătase. Nu uitase că eu fusesem tânărul lui stăpân şi se gândea ca înainte să mor să mă mai pot îmbrăca în haine de mătase ca să mă fălesc. Dar eu l-am dezamăgit şi n-am putut să-i fac pe plac: numai ce-am pus hainele alea pe mine, că le-am dat imediat jos, nu le puteam suporta aşa alunecoase cum erau, de parcă pusesem pe mine haine făcute din muci!

Peste vreo trei luni s-a întors Changgen, fostul nostru argat. Eu eram pe câmp, mama şi Fengxia stăteau în capul ogorului. Changgen avea o bâtă făcută dintr-o creangă uscată, hainele îi erau rupte şi ţinea în mâini o bocceluţă şi un bol spart. Devenise cerşetor. Fengxia l-a văzut prima, s-a sculat în picioare şi l-a strigat:

— Changgen, Changgen!

Când l-a văzut mama pe Changgen, pe care-l crescuse de mic la noi în casă, i-a ieşit imediat în întâmpinare. El şi-a şters lacrimile şi i-a spus:

— Doamnă, mi-era dor de tânărul stăpân şi de Fengxia şi m-am întors să-i văd.

A venit la mine pe ogor şi când m-a văzut îmbrăcat în haine grosolane din pânză şi plin de praf din cap până-n picioare, mi-a spus plângând:

— Vai, tinere stăpân, cum de-ai ajuns în halul ăsta?!

După ce-am pierdut totul, Changgen a avut cel mai mult de suferit. Muncise toată viaţa la noi în casă şi obiceiul

era ca la bătrâneţe noi, stăpânii, să avem grijă de el. Doar că averea noastră se dusese de râpă, el fusese nevoit să plece şi acum nu putea face altceva decât să cerşească.

Mi s-a rupt inima când am văzut cum arăta Changgen. Când eram mic, mă căra în spinare peste tot, dar după ce-am crescut nu-l mai băgăm în seamă. Nici prin cap nu-mi trecuse că el avea să se întoarcă să ne vadă.

— Eşti bine? l-am întrebat.

— Bine, a spus el, ştergându-şi lacrimile.

— N-ai găsit pe nimeni să-ţi dea de lucru?

— La anii mei, cine să mă mai vrea, a oftat el dând din cap.

Abia mi-am stăpânit lacrimile când l-am auzit. Dar Changgen nu se văita de necazurile lui, plângea pentru mine:

— Stăpâne, cum poţi să înduri atâtea greutăţi?

În seara aceea, Changgen a rămas la noi în colibă. M-am sfătuit cu mama să-l oprim la noi, doar că aveam să o ducem şi mai greu.

— Greu sau nu, tot trebuie să rămână la noi, i-am spus mamei, dacă fiecare dintre noi îşi rupe două îmbucături de la gură are şi el ce mânca.

— E aşa un suflet bun, Changgen, a spus şi mama.

A doua zi, dis-de-dimineaţă, i-am spus lui Changgen:

— Changgen, bine că te-ai întors, am şi eu nevoie de cineva care să mă ajute. De azi înainte, rămâi la noi.

Changgen s-a uitat la mine şi a început să râdă, şi în timp ce râdea, lacrimile îi curgeau din ochi:

— Stăpâne, eu nu mai am putere să te ajut. Mie gândul tău bun îmi e de-ajuns.

Apoi a dat să plece, dar eu şi mama nici în ruptul capului n-am vrut să-l lăsăm să se ducă.

— Nu vă mai puneţi împotrivă, că o să mai trec să vă

văd.

Changgen s-a mai întors o dată să ne vadă şi a adus pentru Fengxia o bucată de mătase roşie să-şi lege părul. O găsise pe jos, o luase şi o spălase, apoi şi-o pusese la piept şi venise anume să i-o dea fetei. Apoi a plecat iar şi nu l-am mai văzut niciodată.

După ce am luat pământul de la Long'er, devenisem din masul lui şi nu mai puteam să-l strig pe nume. Acum îi spuneam „stăpâne Long". La început, Long'er îşi flutura mâna şi-mi zicea:

— Fugui, ce-i cu atâta politeţe?

Cu vremea s-a obişnuit însă, şi uneori când eram pe câmp venea să mai schimbăm câteva vorbe. Într-o zi, când eu tocmai seceram orezul şi Fengxia culegea spicele rămase în urmă, a apărut legănându-se şi Long'er, care mi-a spus:

— Fugui, gata, m-am spălat pe mâini, de-acum înainte nu mai joc. La jocurile de noroc nimeni nu câştigă, mai bine mă opresc la vreme, că altfel o să ajung ca tine.

Am făcut o plecăciune în faţa lui şi i-am spus plin de respect:

— Aşa-i, stăpâne Long.

— Asta-i plodul tău? m-a întrebat el arătând cu degetul spre Fengxia.

— Da, stăpâne Long, i-am răspuns, făcând o altă plecăciune.

Am văzut-o pe Fengxia stând locului cu spicele de orez în mâini, uitându-se fix la Long'er. Am îndemnat-o repede:

— Fengxia, dă-i bineţe stăpânului Long.

— Bine.

S-a luat şi ea după mine şi a făcut o plecăciune.

Îmi aminteam adesea de Jiazhen şi de copilul din burta ei. La două luni după ce plecase, Jiazhen rugase pe cineva

să-mi dea de veste că a născut un băiat pe care socru-meu l-a botezat Youqing. Mama l-a întrebat pe cel care adusese vestea:

— Youqing şi mai cum?

— Xu Youqing.

Eu eram pe câmp când mama a venit în fugă să-mi spună, cu paşii ei împiedicaţi. Nici nu a apucat să termine de zis, că au şi podidit-o lacrimile. Când am auzit că Jiazhen îmi făcuse băiat, am aruncat sapa din mână şi am luat-o la fugă spre oraş. Dar după nici zece paşi m-am oprit şi n-am îndrăznit să merg mai departe. Mă gândeam că, în halul în care arătam, socru-meu nu avea să mă lase nici să-i trec pragul.

— Mergi repede de strânge ce-i de strâns şi du-te să-i vezi pe Jiazhen şi pe copil, i-am zis mamei.

Mama le spunea tuturor că se duce la oraş să-şi vadă nepotul, dar nu se pornise la drum nici după câteva zile şi nici eu nu puteam s-o zoresc. Obiceiul locului era că, dacă femeia era luată cu forţa înapoi de familie, tot ai ei trebuiau să vină s-o aducă înapoi. Mama îmi zicea:

— Pe Youqing îl cheamă şi Xu, ai să vezi că o să se întoarcă şi Jiazhen în curând. Apoi adăuga: Jiazhen e acum slăbită, mai bine stă la oraş să se mai întremeze.

Jiazhen s-a întors când avea Youqing şase luni. A venit pe jos, fără lectică, străbătând un drum de peste zece *li*, cu copilul în spinare, legat cu o cârpă. Youqing ţinea ochii închişi şi stătea cu căpşorul lui mic pe umărul maică-sii. Se întorsese clătinat în spate să-şi cunoască tatăl.

Jiazhen era îmbrăcată într-un *qipao* de culoarea cireşei şi în mâini purta o legătură făcută dintr-o pânză albastră cu flori albe. Era aşa de frumoasă! Răpi ta de pe marginea drumului înflorise, era plină de flori galbene ca aurul şi

albinele zumzăiau şi zburau care-ncotro. Jiazhen a mers până-n faţa colibei, dar nu a intrat imediat, s-a oprit o clipă şi se uita zâmbitoare la mama.

Mama stătea înăuntru şi-mpletea papuci din paie. Şi-a ridicat privirea şi a văzut o femeie frumoasă stând în uşă. Jiazhen stătea în lumina soarelui şi părea că străluceşte. Mama n-a recunoscut-o şi nici nu a văzut că Youqing era în spinarea ei.

— De unde vii, domnişoară, şi pe cine cauţi? a întrebat-o.

Pe Jiazhen a pufnit-o râsul:

— Sunt eu, mamă, Jiazhen.

Când s-a întors Jiazhen, eu şi Fengxia eram la câmp, ea stătea la capul ogorului şi se uita la mine cum munceam. Am auzit o voce, părea să mă strige mama, dar parcă totuşi nu era vocea ei. Am întrebat-o pe Fengxia:

— Cine mă strigă?

— Cred că bunica, a spus ea întorcându-se să se uite.

Am înălţat capul şi am văzut-o pe mama cum stătea încovoiată în uşa colibei şi mă striga din toate puterile, în vreme ce Jiazhen, îmbrăcată în *qipao* de culoarea cireşei, stătea mai la o parte cu Youqing în braţe. Imediat ce-a zărit-o pe maică-sa, Fengxia a ţâşnit ca din puşcă. Eu stăteam în apa de pe câmpul de orez, uitându-mă cum mă striga mama aplecată de şale. Striga cu atât foc, încât îşi ţinea mâinile proptite pe genunchi ca să nu se prăvălească înainte. Fengxia fugea de rupea pământul peste cărările dintre ogoare, până când a ajuns la Jiazhen şi i s-a agăţat de un picior. Cu Youqing în braţe, Jiazhen s-a lăsat pe vine şi a îmbrăţişat-o pe Fengxia. Abia atunci am ieşit de pe ogor. Mama încă mă mai striga şi eu mă simţeam tot mai ameţit pe măsură ce mă apropiam de ele. M-am oprit în faţa lui Jiazhen şi-am zâmbit.

Ea s-a ridicat şi m-a fixat cu privirea. Arătam ca un sărac; ea şi-a lăsat privirea în pământ şi a început să lăcrimeze.

Mama a zis printre hohote de plâns:

— Ţi-am spus că Jiazhen e femeia ta şi nimeni nu poate să ţi-o ia.

După întoarcerea lui Jiazhen, familia noastră era iar întreagă şi-acum aveam şi pe cineva să mă ajute la treabă, începusem să-mi iubesc nevasta şi să mă îngrijorez pentru ea. De fapt, tot Jiazhen mi-a arătat asta, că eu nu-mi dădeam seama. Îi ziceam adesea:

— Ieşi pe cărarea dintre ogoare şi te odihneşte puţin.

Jiazhen fusese domnişoară de oraş, fină şi delicată, şi când o vedeam trudind din greu mă durea sufletul. Când o trimiteam să se odihnească, râdea veselă şi-mi spunea:

— Nu-s obosită.

Mama avea o vorbă, câtă vreme se bucură că trăieşte, omul nu se teme de sărăcie. Jiazhen dăduse jos veşmintele elegante, se îmbrăca la fel ca mine, în haine din pânză grosolană, şi trudea toată ziua, de nu avea vreme nici să-şi tragă sufletul. Cu toate astea, era numai un zâmbet. Fengxia era un copil cuminte; după ce ne-am mutat dintr-o casă cu coperiş de ţiglă într-o colibă cu acoperiş de paie, era la fel de voioasă şi nu se strâmba când îi dădeam să mănânce mâncare de oameni săraci. După ce i s-a întors frăţiorul era şi mai bucuroasă, nu mai venea cu mine la câmp, nu voia decât să stea cu el în braţe. Youqing chiar că n-avea noroc; soră-sa încă mai prinsese patru, cinci ani de viaţă bună, el abia stătuse jumătate de an la oraş şi-apoi venise lângă mine să-ndure greutăţi. Cel mai vinovat mă simţeam fată de fiu-meu.

*

A trecut aşa un an de zile, apoi s-a îmbolnăvit mama.

La început ameţea şi ne spunea că atunci când se uita la noi, ne vedea ca prin ceaţă. Nu m-am prea îngrijorat, am pus asta pe seama vârstei înaintate, era normal să-i slăbească vederea. Apoi, într-o zi când făcea focul, capul i-a căzut într-o parte şi a rămas sprijinită de perete, de parcă adormise. Când Jiazhen şi cu mine ne-am întors de la câmp, am găsit-o tot aşa. Degeaba a strigat-o Jiazhen, că ea nu-i răspundea. Când a scuturat-o puţin de umăr, mama a alunecat la pământ de-a lungul peretelui. Speriată, Jiazhen m-a chemat înăuntru, dar când am ajuns eu, mama se trezise, deschisese ochii şi se uita fix la noi. Am întrebat-o ceva, dar nu ne-a răspuns. După o vreme, a simţit miros de ars şi abia când şi-a dat seama că se arsese mâncarea a spus:

— Aoleu, cum de-am adormit?

Năucă de cap a dat să se ridice, dar picioarele o lăsaseră şi a căzut iar. Am pus-o repede în pat, dar ea o ţinea într-una că adormise, se temea că n-o credeam. Jiazhen m-a tras la o parte:

— Mergi la oraş şi adu un vraci.

Dar vraciul costa bani. Stăteam locului încurcat. Jiazhen a scos de sub salteaua patului doi bani de argint înveliţi într-o batistă. Nu mă prea înduram să-i iau; din banii cu care venise Jiazhen de la oraş, nu mai rămăseseră decât ăştia doi. Dar starea mamei mă îngrijora foarte tare, aşa că până la urmă i-am luat. Jiazhen a împăturit batista frumos şi a vârât-o la loc sub saltea. Apoi mi-a dat un rând de haine curate să mă schimb.

— Mă duc, i-am spus.

Jiazhen nu a scos nicio vorbă şi m-a petrecut până la uşă. Am făcut câţiva paşi, apoi m-am întors să mă uit la ea. Îşi dădea părul pe spate şi-mi făcea semn din cap să mă duc. De când se întorsese acasă, era prima dată când mă despărţeam

de ea. Îmbrăcat în haine ponosite, dar curate, şi în picioare cu o pereche de papuci de paie împletiţi de mama, am plecat spre oraş. Fengxia şedea în uşă, cu Youqing adormit în braţe. Văzându-mă îmbrăcat aşa de curat, m-a întrebat:

— Tăticule, azi nu te duci la câmp?

Am mers cât am putut de repede şi în mai puţin de-un ceas am ajuns la oraş. Trecuse deja peste un an de când nu mai pusesem piciorul pe-acolo şi simţeam un gol în inimă, mă temeam să nu dau peste vreun cunoscut, cine ştie ce avea să zică de mă vedea îmbrăcat atât de ponosit. Cel mai mult mă temeam să nu dau peste socru-meu şi n-am avut curajul s-o iau pe strada pe care era prăvălia lui, am preferat să ocolesc. Îi ştiam bine pe toţi vracii din oraş, ştiam care-ţi lua şi pielea de pe tine şi care era cinstit. M-am gândit că cel mai bine era să mă duc să-l caut pe Lin, vraciul de lângă magazinul de mătase. Era prieten cu socru-meu şi poate că fiind vorba de Jiazhen ne lua mai puţin.

Când am trecut prin faţa reşedinţei magistratului de judeţ, am văzut un băieţel îmbrăcat în haine de mătase care se ridicase pe vârfuri şi voia cu tot dinadinsul să apuce inelul de cupru cu care se ciocănea la uşă. Era cam de aceeaşi vârstă cu Fengxia şi-am crezut că era domnişorul magistratului, aşa că m-am dus la el şi i-am spus:

— Hai că te ajut eu să baţi la uşă.

Copilul a dat bucuros din cap şi eu am apucat inelul de cupru şi l-am izbit de câteva ori de uşă. Cineva a strigat dinăuntru:

— Vin acum!

— Hai să fugim, a spus atunci copilul.

Nici n-am apucat să mă dumiresc, că el o şi ştersese de-a lungul zidului. Uşa s-a deschis şi a ieşit un servitor, care atunci când m-a văzut, îmbrăcat cum eram, mi-a dat un

brânci fără să scoată vreun cuvânt. Eu nu mă aşteptam la aşa ceva şi m-am dus de-a berbeleacul pe scări. M-am ridicat cu gândul s-o las baltă, dar el s-a apropiat de mine şi mi-a tras un şut spunând:

— Tu nu te uiţi unde baţi să cerşeşti?

Imediat am luat foc şi i-am răspuns:

— Şi de-ar fi să rod oasele putrede ale strămoşilor tăi şi tot n-aş veni la tine să cer de mâncare.

Servitorul a sărit la bătaie, mi-a dat un pumn în faţă, dar i-am tras şi eu un picior. Ne-am rostogolit pe jos, pe stradă. Slujitorul era un nemernic şi când a văzut că nu mă poate bate, a căutat să-mi tragă picioare în boaşe, dar eu i-am tras câteva şumri în cur. Niciunul dintre noi nu ştia să se bată şi după o vreme am auzit pe cineva comentând:

— Neinteresant, animalele astea două habar n-au să se bată.

Ne-am oprit şi ne-am uitat în spate nostru – era un grup de soldaţi din armata naţionalistă, îmbrăcaţi în haine gălbui, cu peste zece tunuri trase de cai după ei. Cel care comentase avea la brâu un pistol şi era mai mare în grad. Servitorul, ager la minte, când l-a văzut ăla mai mare în grad, a făcut imediat o plecăciune:

— Domnule comandant…

— Doi măgari proşti care nu ştiu să se bată. Hai, la trasul tunurilor, ne-a spus el dând a lehamite din mână.

Când am auzit vorbele comandantului, am simţit cum mă furnică pe şira spinării, voia să mă ia în armată. Servitorul s-a neliniştit şi el, a făcut un pas şi i-a spus:

— Domnule comandant, eu sunt din casa magistratului de judeţ.

— Cu atât mai mult trebuie ca domnişorul magistratului de judeţ să contribuie pentru partid şi pentru

ţară, a spus comandantul.

— Nu, nu, a băguit servitorul speriat, nu sunt domnişorul casei, să mă omori în bătaie şi nu îndrăznesc să zic că eu sunt. Domnule comandant de pluton, eu sunt servitorul magistratului.

— Futu-ţi mama ta, a urlat comandantul, eu sunt comandant de companie!

— Aşa, aşa, domnule comandant de companie, eu sunt servitorul magistratului.

Dar orice spunea servitorul era în van şi îl mai şi scotea din sărite pe comandant, care până la urmă i-a trosnit un dos de palmă:

— Da mai termină în mă-ta cu prostiile şi mergi să tragi tunurile. Apoi a dat cu ochii de mine: Şi tu la fel!

N-am avut încotro; am luat un cal de căpăstru şi am plecat cu ei. Mă gândeam că aveam să găsesc eu prilejul s-o iau la sănătoasa. Servitorul se ruga încontinuu de comandant, care după o bucată de drum s-a învoit şi i-a spus;

— Bine, bine, poţi să pleci, că mă scoţi din sărite. Bucuros nevoie mare, servitorul părea că vrea să cadă în genunchi în faţa comandantului şi să se dea cu fruntea de pământ, dar nu, până la urmă nu a făcut asta, stătea nemişcat şi-şi frământa mâinile.

— Hai, n-ai şters-o? l-a întrebat comandantul.

— Acum, chiar acum!

Servitorul s-a întors pe călcâie să plece. Atunci comandantul a scos pistolul de la brâu, a întins braţul, a închis un ochi şi l-a luat în cătare pe servitorul care se depărta. Servitorul a făcut vreo zece paşi, apoi s-a uitat înapoi şi când l-a văzut pe comandant cu pistolul îndreptat spre el, s-a speriat aşa de tare că a rămas încremenit pe loc,

devenind o ţintă la fel de uşoară ca o vrabie în noapte.

— Du-te, du-te, îl îndemna comandantul.

Servitorul a căzut în genunchi şi începu să plângă şi să urle:

— Comandante, comandante…

Comandantul a tras un foc, dar a nimerit pe-alături.

Mâinile servitorului au început să sângereze de la pietrele care ricoşaseră. Cu pistolul în mână, comandantul i-a spus:

— Hopa sus!

Servitorul s-a ridicat şi comandantul i-a spus din nou:

— Hai, pleacă!

Servitorul plângea de ţi se rupea inima şi repeta bâlbâindu-se:

— Mă duc să trag tunurile, domnule comandant.

Comandantul a întins din nou braţul, l-a luat iar în cătare şi i-a zis:

— Pleacă!

Ca şi când abia atunci înţelese ce voia comandantul, servitorul s-a ridicat şi-a rupt-o înnebunit la fugă şi când a cotit să intre pe-o străduţă, comandantul a tras iar. Privindu-şi pistolul, comandantul a înjurat:

— Pizda mă-sii, am închis ochiul ălălalt!

S-a întors şi m-a văzut pe mine stând mai în spate.

Şi-a ridicat pistolul, s-a apropiat, mi-a pus ţeava în piept şi mi-a zis:

— Pleacă şi tu.

Picioarele îmi tremurau, că abia mă mai puteam ţine şi mă gândeam că şi de-ar fi fost să închidă amândoi ochii, tot mă trimitea la ceruri cu un singur glonţ. I-am spus:

— Eu trag tunurile, eu trag tunurile.

Am luat frâiele în mâna dreaptă şi în stânga ţineam

strâns cei doi bani de argint pe care mi-i dăduse Jiazhen. Când am ieşit din oraş, am văzut pe câmp o colibă cu acoperiş de paie cum era coliba mea. Mi-am plecat capul şi am început să plâng.

Trupa de artilerie mergea spre nord şi eu m-am dus după ei, pe zi ce trecea tot mai departe, şi după o lună şi ceva am ajuns în Anhui[8]. La început mă tot socoteam cum să fac să scap; nu eram singurul care voia să fugă, la fiecare două zile, mai dispăreau câte una, două feţe cunoscute. Mă tot gândeam dacă fugiseră au ba şi l-am întrebat pe un soldat bătrân, căruia-i spuneam Lao Quan:

— Nu scapă nimeni, mi-a răspuns el, şi-apoi m-a întrebat dacă auzisem noaptea focurile de armă. Le auzisem. Lao Quan a continuat:

— Îi vânează pe dezertori. Dacă ai zile şi nu te împuşcă, te prinde altă trupă.

Mi-a stat inima când am auzit ce spunea. Lao Quan fusese luat în armată în timpul războiului împotriva Japoniei1 şi când ajunseseră în Jiangxi[9] reuşise să fugă, dar nu trecuseră câteva zile că fusese prins de o trupă ce mergea spre Fujian[10]. Era în armată de peste şase ani, dar nu se luptase niciodată cu japonezii, numai cu trupele de gherilă ale Partidului Comunist. Fugise de şapte ori şi de fiecare dată fusese prins de alte trupe. Ultima dată era la nicio sută de fi de casă când dăduse peste el trupa de artilerie. Nu se mai gândea să scape:

— M-am săturat să tot fug.

După ce am trecut fluviul Changjiang[11], ne-am

---

[8] Anhui este o provincie situată în estul Chinei, în partea centrală.

[9] Războiul de eliberare antijaponez a durat din 1937 până în 1945.

[10] Fujian este o provincie situată pe coastă, în partea de sud, lângă provincia Jiangxi.

[11] Changjiang (Yangtze) este cel mai mare fluviu din China, care desparte ţara în

îmbrăcat cu jachete vătuite şi s-a dus şi dorinţa de a mai fugi. Cu cât mă depărtam de casă cu atât aveam mai puţin curaj să fug. La noi în companie erau şi câţiva băietani de vreo cincisprezece, şaisprezece ani. Pe unul dintre copiii de trupă îl chema Chunsheng, venea din Jiangsu**12**. Mă tot întreba dacă mergem spre nord să ne batem şi eu îi spuneam că da. De fapt, nici eu nu ştiam ce şi cum, dar mă gândeam că, odată înrolat în armată, n-ai cum să scapi de război. Chunsheng nu se mai dezlipea de mine, mă trăgea de mână şi mă întreba:

— Şi-o să murim?

— Habar n-am, îi răspundeam, şi în momentele alea sufletul meu era cuprins de valuri de îngrijorare.

După ce-am trecut fluviul Changjiang am început să auzim bubuiturile tunurilor. La început se auzeau în depărtare, dar după ce-am mai mers vreo două zile, se auzeau din ce în ce mai aproape. Am ajuns într-un sat în care nu era nici ţipenie de om şi nici picior de animal. Comandantul ne-a ordonat să punem tunurile în funcţiune, şi-am ştiut că urma să ne batem. Cineva s-a apropiat de el şi l-a întrebat:

— Domnule comandant, unde suntem?

— Tu mă întrebi pe mine, şi eu pe cine pizda mă-tii să întreb?

Nici comandantul nu ştia unde ajunseserăm. Oamenii din sat fugiseră până la unul, iar eu mă uitam în jurul meu şi în afară de copacii goi şi câteva colibe, nu mai era nimic. După alte două zile, au început să sosească din ce în ce mai mulţi soldaţi îmbrăcaţi în haine gălbui. Erau trupe care se apropiau, erau şi trupe care se îndepărtau. Unii şi-au aşezat

---

partea de nord şi partea de sud.

12 Jiangsu este provincie situată în estul Chinei, pe coastă, în partea centrală, la nord de Shanghai.

tabăra lângă noi. După încă două zile, nu trăseserăm nici măcar o salvă şi comandantul ne-a spus:

— Suntem încercuiţi.

Nu numai compania noastră era încercuită, ci câteva zeci de mii de soldaţi ai armatei naţionaliste, pe o bucată de pământ nu mai lată de douăzeci şi ceva de *li*. Peste tot erau numai haine gălbui, de parcă eram la târgul de

Anul Nou. Lao Quan părea absent, stătea pe valul de pământ de lângă tranşee şi fuma, uitându-se cum se perindau soldaţii îmbrăcaţi în uniformă gălbuie şi din când în când se saluta cu vreunul dintre ei. Cunoştea o groază de lume! Umblase şi-n nord, şi-n sud, îşi făcuse veacul cu şapte trupe, râdea şi-şi arunca vorbe porcoase cu cei pe care-i cunoştea şi întreba despre unii şi despre alţii. Dacă nu i se răspundea că muriseră, atunci i se spunea că fuseseră văzuţi cu câteva zile-nainte. Lao Quan ne-a zis, mie şi lui Chunsheng, că toţi acei soldaţi încercaseră să scape împreună cu el. Tocmai-ne povestea despre asta, când l-a strigat cineva:

— Tot n-ai murit, Lao Quan?

Când şi-a văzut vechea cunoştinţă, Lao Quan a răspuns râzând în hohote:

— Când te-au prins şi te-au adus înapoi?

Celălalt nici nu a apucat să-i răspundă, că l-a şi strigat încă unul pe Lao Quan. El s-a întors să vadă cine-l strigă, apoi s-a ridicat în grabă:

— Hei, ştii cumva pe unde-i Lao Liang?

— Mort, a venit răspunsul, însoţit de hohote de râs.

Lao Quan s-a aşezat abătut şi a tras o înjurătură:

— Mama ei de treabă, îmi datora un ban de argint. Apoi ne-a spus plin de mulţumire: Vedeţi, nimeni n-a reuşit să fugă.

La început eram doar încercuiţi, Armata de Eliberare[13] nu ne-a atacat imediat. Nu ne era cine ştie ce frică, nici comandantul nu se temea, spunea că preşedintele Chiang avea să trimită tancurile să ne salveze. Apoi focurile de armă au început să răsune din ce în ce mai clar, dar nici atunci nu ne-am înfricoşat, stăteam unul câte unul fără să facem nimic. Comandantul nu ne-a ordonat să tragem şi noi cu tunurile. Un soldat bătrân care se gândea cum îşi dăduseră viaţa cei dinaintea noastră, iar noi stăteam degeaba, l-a întrebat pe comandant:

— Domnule comandant, nu tragem şi noi câteva focuri?

Comandantul era ascuns în tranşee, îi stătea mintea mai mult la jocul de cărţi pe bani. L-a repezit nervos:

— Vrei să tragi cu tunul, în cine să tragi?

Avea şi comandantul dreptate. Dacă trăgeam cu tunurile în camarazii noştri din armata naţionalistă, aceştia s-ar fi înfuriat şi ar fi venit să ne facă felul. Nu era de glumit. Comandantul ne-a ordonat să stăm în tranşee, să facem ce ne-o plăcea, da' să nu ieşim să tragem cu tunurile.

După ce am fost înconjuraţi, nu ne mai puteam baza decât pe aviaţie pentru raţiile de mâncare şi muniţie. Când apăreau avioanele, soldaţii se înghesuiau unii-n alţii ca furnicile. După lăzile cu muniţie nu se ducea nimeni, toţi se avântau după sacii cu orez. După ce plecau avioanele, cei care puseseră mâna pe sacii de orez îi purtau doi câte doi, păziţi de camarazi înarmaţi şi se-ntorceau grupuri, grupuri în tranşeele din care ieşiseră.

Nu a trecut mult şi cete de soldaţi au ţâşnit înspre

---

[13] Armata de Eliberare a fost numele purtat de trupele loiale Partidului Comunist Chinez, iar mai apoi forţele armate chineze au păstrat această denumire, care este folosită şi în prezent.

colibe şi copacii desfrunziţi; se suiau în vârfurile colibelor, care smulgea paiele din acoperiş, care tăia copaci. Cum să mai semene a război, zgomotele haotice pe care le făceau aproape că acopereau vuietul focurilor de armă şi de tun care veneau din faţă. După jumătate de zi, nu mai rămăseseră niciun acoperiş şi niciun copac. Pe locul golit umblau soldaţi ori cu grinzi sau cu copaci în spate, ori cu scânduri sau scaune în braţe. Pe urmă din tranşee au început să se ridice şi să danseze în aer, rând pe rând, fire de fum de la focurile la care fierbea orezul.

Locul era plin de gloanţe. Nu conta unde te întindeai, peste tot erau gloanţe care te împungeau. După ce au demolat colibele şi au tăiat toţi copacii, peste tot vedeai soldaţi care tăiau iarba uscată cu baioneta şi care semănau foarte bine cu ţăranii care adunau orezul în vremea recoltei. Mai erau câte unii care scoteau din pământ, năduşind, rădăcinile copacilor, ba unii chiar se apucaseră să deschidă mormintele şi să pună pe foc lemnul coşciugelor. Cei care săpau după coşciuge scoteau oasele morţilor şi le aruncau afară, nu le mai îngropau. În asemenea vremuri, nu se mai temea nimeni de oseminte, noaptea dormeam lângă ele şi nu visam niciunul urât. Lemn cu care să fierbem orezul era din ce în ce mai puţin, iar orezul era din ce în ce mai mult. Acum nu mai avea cine să-l fure. Noi trei ne-am dus şi am luat câţiva saci pe care i-am pus în tranşee şi ne-am făcut pat, aşa că acum nu ne mai temeam că ne împung gloanţele-n carne când ne întindeam.

A venit şi clipa în care n-am mai avut cu ce să facem focul ca să fierbem orezul, şi preşedintele Chiang tot nu ne salvase. Norocul nostru a fost că avioanele nu mai aruncau saci de orez, ci lipii. Când cădeau pachete cu lipii, camarazii se aruncau înainte ca animalele ca să şi le smulgă,

aruncându-se unii peste alţii, de parcă erau tălpile din mai multe straturi ale papucilor pe care îi făcea mama, şi urlau în aşa fel încât nu-i mai deosebeai de lupii din pădure.

— Ne ducem fiecare separat să luăm lipii, ne-a spus Lao Quan.

Numai dacă ne duceam separat aveam şanse să punem mâna pe mai multe. Am ieşit din tranşee şi am luat-o în direcţii diferite. Gloanţele şuierau destul de aproape şi adesea se mai strecura pe la urechile noastre şi câte unul rătăcit. Asta s-a întâmplat când alergam: cel de lângă mine s-a prăvălit dintr-odată. Am crezut că leşinase de foame, dar când m-am întors să mă uit la el, am văzut că nu mai avea jumătate de cap – mi se înmuiară picioarele de spaimă şi era cât pe ce să mă prăvălesc la pământ. Era mult mai greu să pui mâna pe lipii decât pe orez. Se spunea că în fiecare zi mureau o groază de soldaţi din armata naţionalistă, dar când apăreau avioanele pe cer, oamenii ieşeau din pământ şi părea că pe pământul gol-goluţ crescuseră dintr-odată rânduri, rânduri de iarbă care fugeau în urma avionului şi numai după ce se aruncau lipiile se împrăştiau şi se repezeau înspre paraşute. Lipiile nu erau legate cum trebuie în pachete şi când se loveau de pământ se împrăştiau; zeci şi sute de oameni se repezeau care-ncotro, iar unii nici nu apucau să se apropie de ele, că se loveau de alţii de cădeau pierzându-şi cunoştinţa. Să lupţi pentru lipii era o suferinţă la fel de mare ca atunci când te spânzura cineva şi te bătea peste tot cu cureaua. În cele din urmă, am pus mâna pe câteva. Când m-am întors în tranşee am văzut că Lao Quan era deja acolo, cu faţa plină de vânătăi; nu pusese nici el mâna pe mai multe decât mine. După opt ani de armată, Lao Quan era încă bun la inimă. A pus toate lipiile-n faţa mea şi a zis să-l aşteptăm şi pe Chunsheng să mâncăm împreună.

Ne-am ghemuit pe fundul tranşeei şi mai scoteam din când în când doar capul să ne uităm după Chunsheng.

După un timp, l-am zărit pe Chunsheng: ţinea la piept o grămadă de galoşi de cauciuc şi venea în fugă, aplecat de şale. Era roşu la faţă de bucurie şi s-a aruncat de-a berbeleacul în tranşee. Arătând înspre grămada de galoşi, ne-a întrebat:

— Sunt mulţi?

— Se mănâncă? a zis Lao Quan.

— Poţi să faci focul ca să fierbi orez, a răspuns Chunsheng.

Are dreptate, ne-am gândit noi. Când a văzut că pe faţa lui Chunsheng nu era nici urmă de zgârietură, Lao Quan mi-a mai spus:

— Copilul ăsta-i mai şmecher decât noi toţi.

De-atunci încolo, nu ne-am mai dus să ne luptăm pentru lipii, am folosit metoda lui Chunsheng. Când ceilalţi se aruncau unii peste alţii să apuce lipiile, noi ne duceam şi le trăgeam galoşii din picioare. Erau picioare care nici nu mişcau, dar erau şi unele care loveau nebuneşte. Atunci puneam mâna pe vreo cască de metal care ne era mai la îndemână şi pocneam cu sete picioarele necinstite care se mai zbăteau de câteva ori şi apoi rămâneau nemişcate de parcă erau îngheţate. Cu galoşii în braţe, ne întorceam în tranşee şi făceam focul, că orez era îndeajuns, şi uite aşa nu ne mai supuneam la cazne. Fierbeam orezul, ne uitam cum picioarele alea goale mergeau pe vârfuri în zilele reci de iarnă şi râdeam.

Şuieratul gloanţelor şi al tunurilor era din ce în ce mai aproape şi nu mai contenea nici ziua, nici noaptea. Noi stăteam în tranşee şi deja ne obişnuiserăm. Uneori obuzele explodau destul de aproape şi făcuseră tunurile companiei

noastre harcea-parcea, tunurile alea care nu bubuiseră nici măcar o singură dată deveniseră o grămadă de fiare ruginite, şi noi acum chiar că nu mai aveam ce face. În zilele acelea nici Chunsheng nu se mai temea; ce rost avea să se mai teamă? Şuieratul se auzea din ce în ce mai aproape, dar nouă ni se părea că era încă departe. Cel mai greu de îndurat era frigul, zilele erau din ce în ce mai reci, noaptea ne trezeam îngheţaţi la fiecare câteva minute. Când explodau, obuzele făceau un zgomot de ne ţiuiau urechile. Chunsheng era încă un copil şi odată, cum moţăia el, a explodat un obuz atât de aproape, că l-a săltat în aer. Trezit, s-a ridicat din tranşee şi a urlat înspre partea de unde se trăsese:

— Mai uşor în pizda mamii voastre, că faceţi un scandal de nici nu poate omu' dormi!

L-am tras îngrijorat înapoi, gloanţele începuseră deja să şuiere pe deasupra noastră.

Poziţiile armatei naţionaliste erau pe zi ce trece tot mai restrânse şi nu aveam curajul să mai ieşim din tranşee decât atunci când crăpăm de foame şi ne duceam să căutăm ceva de mâncare. În fiecare zi erau aduşi câteva mii de răniţi. Poziţia companiei noastre erau mai la coadă şi devenise ţara răniţilor. Au fost câteva zile în care eu, Lao Quan şi Chunsheng ne ridicam puţin, scoteam trei căpăţâni din tranşee şi vedeam cum veneau brancardele cu răniţii cărora le lipsea ba câte o mână, ba câte un picior. După o vreme, soseau şiruri de brancarde cărate de oameni îndoiţi de greutatea dusă, care ajungeau în apropierea noastră, căutau un loc gol, numărau unu, doi, trei, şi la trei răsuceau brancarda şi-l aruncau pe cel rănit direct pe jos, pe pământ, ca pe un gunoi, fără să le mai pese.

Răniţii urlau de durere ca animalele, plânsetele şi vaietele lor se auzeau valuri, valuri. Când îi vedea pe

brancardieri plecând, Lao Quan trăgea o înjurătură:

— Mama lor de animale!

Răniţii erau din ce în ce mai mulţi; cât mai răsunau focurile de armă, veneau şi brancardieri, numărau unu, doi, trei şi dădeau cu răniţii de pământ. La început, răniţii erau puşi grupuri, grupuri, dar nu a trecut mult şi tot pământul a fost acoperit de ei, ca de-o pătură. N-am să uit toată viaţa tânguirile şi gemetele lor. Când îi vedeam, şi eu, şi Chunsheng eram trecuţi de fiori reci, până şi Lao Quan era tot timpul încruntat. Mă întrebam, aşa se duce oare războiul ăsta?

Într-o zi, după ce s-a întunecat, a început să ningă. O vreme nu s-au mai auzit zgomotele gloanţelor şi ale tunurilor, nu auzeam decât vaietele celor câteva mii de răniţi care stăteau întinşi pe pământul gol. Ni se părea ba că plâng, ba că râd, era sunetul pe care-l făceau cei care aproape că îngheţaseră. În viaţa mea nu mai auzisem un zgomot aşa de înfricoşător, venea în valuri uriaşe, care păreau că lovesc trupurile noastre ca o maree. Ningea, dar era prea întuneric şi nu vedeam fulgii de zăpadă, însă ne era frig şi simţeam cum ne pătrunde umezeala. Stratul acela moale aşezat pe mâinile noastre se topea încetişor, dar nu a trecut mult şi s-a pus un alt strat, mai gros.

Am adormit toţi trei înghesuiţi unu-ntr-altul, ne era şi foame, şi frig. Avioanele veneau din ce în ce mai rar, era greu să mai găseşti ceva de mâncare. Nimeni nu mai spera că preşedintele Chiang avea să ne salveze, nimeni nu ştia dacă aveam să murim sau să trăim. Chunsheng m-a împuns uşor şi m-a întrebat:

— Fugui, dormi?

— Nu dorm.

L-a împuns şi pe Lao Quan, dar nu i-a răspuns.

Chunsheng s-a frecat la nas şi mi-a spus:

— De data asta nu mai scăpăm cu viaţă.

Când l-am auzit, a început să mă mănânce şi pe mine nasul, dar Lao Quan şi-a întins de câteva ori braţele şi a zis:

— Nu mai cobi atât. Apoi s-a ridicat pe vine şi a continuat: De mic, am fost în peste câteva zeci de lupte şi de fiecare dată îmi spuneam „Şi de-ar fi să mor, tot trebuie să trăiesc”. Mi-au şuierat gloanţele pe lângă fiecare părticică de corp, dar nu m-au rănit niciodată. Chunsheng, atâta vreme cât crezi că n-ai să mori, n-ai cum să mori.

Nu a mai spus nimeni nimic, ne gândeam cu toţii la ale noastre. Eu mă gândeam la cei de acasă, mă gândeam la Fengxia cum îl ţinea pe Youqing în braţe în pragul uşii, la mama şi la Jiazhen. M-am gândit şi m-am tot gândit, de mi s-a pus o greutate pe inimă şi nu mai puteam trage aer în piept, parcă îmi pusese cineva mâna peste nas şi gură.

După miezul nopţii, vaietele răniţilor au început să se mai stingă, eu credeam că adormiseră. Mai rămăseseră doar câţiva care încă se mai tânguiau, dar sunetul lor se auzea întrerupt, venea şi pleca, de părea că stăteau de vorbă, unul întreabă, altul răspunde, doar că vocile erau sumbre şi nu păreau a fi ale unor oameni vii. După un timp, nu s-a mai auzit decât o voce joasă ca bâzâitul unui ţânţar care îţi zboară uşor peste faţă. Nu mai părea să fie un bocet, părea că cineva fredonează o melodie. Era linişte, şi în afară de vocea asta care a răsunat îndelung, nu se mai auzea nimic. O ascultam şi am început să plâng; lacrimile mi-au topit zăpada de pe faţă, care mi s-a scurs pe gât şi simţeam cum mă pătrunde gerul.

Când s-a luminat de ziuă, nu se mai auzea niciun sunet. Ne-am iţit căpăţânile şi-am văzut că cele câteva mii de răniţi care urlau şi se văitau cu o zi înainte erau morţi cu toţii,

împrăştiaţi pe jos, înţepeniţi. Peste ei se aşternuse un strat subţire de zăpadă. Noi, cei ascunşi în tranşee şi încă vii, ne-am uitat buimaci o vreme, fără să scoatem o vorbă. Până şi Lao Quan, care nu mai ţinea minte câţi morţi văzuse până atunci, se uita ca prostit, după care a scos un oftat şi a spus dând din cap:

— Ce nenorocire!

A ieşit din tranşee, s-a dus printre morţi şi a început ba să-i întoarcă cu faţa-n sus, ba să-i împungă. Lao Quan sărea printre morţi, din când în când lăsându-se pe vine şi spălându-l pe câte unul pe faţă cu zăpadă. Brusc, gloanţele au început să şuiere, unele până la noi. Eu şi Chunsheng ne-am venit repede în fire şi am strigat după Lao Quan:

— Întoarce-te imediat înapoi!

Lao Quan nu ne-a băgat în seamă şi a continuat să caute printre morţi. După o vreme, s-a îndreptat de spate, s-a uitat de câteva ori în jur, apoi a pornit spre noi. Când a ajuns la doar câţiva paşi, a ridicat patru degete şi ne-a spus:

— Patru, sunt patru pe care-i ştiu.

Nici nu a terminat bine de vorbit, că a făcut brusc ochii mari, a rămas locului ca trăsnit şi-apoi a căzut în genunchi. Nu ne-am dat seama de ce făcea aşa, auzeam doar că se trăgea şi-i strigam din toate puterile:

— Lao Quan, hai mai repede!

L-am strigat de câteva ori, dar el nu părea să audă, şi abia atunci ne-am dat seama că păţise ceva. Am ieşit iute din tranşee şi am fugit la el. Când m-am apropiat şi m-am uitat mai bine, am văzut că spatele îi era tot o baltă de sânge. Privirea mi s-a înnegurat şi l-am strigat plângând pe Chunsheng. L-am cărat pe Lao Quan înapoi în tranşee, cu gloanţele care muşcau aerul pe lângă noi.

L-am întins pe jos şi am apăsat cu mâinile peste balta

de sânge de pe spatele lui. Spatele îi era ud şi fierbinte, sângele încă mai curgea şi mi se prelingea printre degete. Lao Quan a deschis ochii încet, încet şi a părut că se uită o clipă la noi, apoi şi-a mişcat buzele şi a întrebat cu voce spartă:

— Unde suntem?

Ne-am uitat împrejur, de unde să ştim unde suntem? Ne-am uitat iar la Lao Quan, care închidea puţin ochii şi apoi îi deschidea iar, din ce în ce mai mari. Gura i se schimonosea de parcă râdea amar şi l-am auzit spunând:

— Nici măcar unde mor nu ştiu.

S-a stins în câteva clipe. După ce s-a dus, capul i-a picat într-o parte şi noi ne-am dat seama că murise. Ne-am uitat unul la altul; Chunsheng a început primul să plângă şi-apoi nu m-am mai putut nici eu abţine.

După aceea, l-am văzut pe comandant, care se schimbase în haine civile şi-şi umpluse brâul de bancnote; se îndrepta spre apus cu o boccea în braţe. Am ştiut că fugea ca să scape cu viaţă. Banii pe care şi-i îndesase la brâu pe sub haine îl făceau să meargă legănat ca o babă grasă. Unul dintre copiii de trupă a strigat după el:

— Domnule comandant, nu mai vine preşedintele Chiang să ne scape?

— Cretinule, nici mă-ta nu mai vine să te scape acum, salvează-te singur, a spus el abia întorcându-şi capul.

Un soldat bătrân a tras un foc în urma lui, dar nu l-a nimerit. Când a auzit detunătura, comandantul a luat-o la goană, nu mai avea nici pic din autoritatea de odinioară, fugea mâncând pământul. Au început mai mulţi să tragă după el, comandantul ţopăia plângând când spre dreapta, când spre stânga şi până la urmă a luat-o la sănătoasa prin zăpadă.

Gloanţele şuierau şi tunurile trăgeau chiar pe sub nasul nostru, de puteam vedea umbrele celor care trăgeau. Prin fumul prafului de puşcă, îi vedem pe cei din jur căzând unul câte unul şi socoteam că nu mai aveam nici eu mult de trăit, precis că nu mai apucam nici prânzul, era rândul meu să mor. Îmi petrecusem o lună din viaţă în zgomotele de gloanţe şi tunuri, nu mă mai temeam prea mult de moarte, îmi ziceam doar că era nedrept să mor aşa, fără niciun motiv, fără ca mama sau Jiazhen să ştie pe unde au să-mi zacă oasele.

M-am uitat la Chunsheng, care încă stătea cu o mână pe trupul lui Lao Quan şi se uita la mine foarte îngrijorat. De câteva zile mâneam orez crud şi se umflase la faţă. Şi-a lins buzele şi mi-a spus:

— Vreau lipie.

Nici viaţa, nici moartea nu mai contau, dacă înainte să-ţi dai duhul puteai să mănânci nişte lipie, erai deja mulţumit. Chunsheng s-a ridicat în picioare, nu i-am mai spus să aibă grijă la gloanţe, s-a uitat în jur şi-a zis:

— Poate mai sunt lipii pe afară, mă duc să caut.

A plecat din tranşee, nu l-am ţinut să nu iasă, că oricum până la prânz aveam să fim morţi cu toţii şi tot era ceva dacă el reuşea să mănânce nişte lipie. Mă uitam cum sărea peste morţi, fără pic de vlagă, şi după ce a făcut câţiva paşi s-a întors puţin spre mine şi mi-a strigat:

— Să nu pleci, că mă întorc după ce găsesc lipie!

A intrat în perdeaua groasă de fum, cu capul plecat şi cu mâinile ridicate. Aerul era plin de miros de ars şi de salpetru, şi când îl respirai parcă trăgeai pe gât pietricele.

Până la prânz, toţi cei care mai era vii în tranşee au fost făcuţi prizonieri.

Când soldaţii din Armata de Eliberare s-au năpustit cu

armele peste noi în tranşee, unul dintre soldaţii bătrâni ne-a pus să ridicăm mâinile. Se înverzise la faţă de atâta îngrijorare şi ţipa la noi să nu care cumva să ne atingem de pistoalele de lângă noi, că se temea să nu dea şi el de dracu'. Unul dintre soldaţii din Armata de Eliberare, care nu era mai mare decât Chunsheng, îşi îndreptase ţeava neagră a puştii înspre mine, de mi-a stat inima în loc şi mi-am zis că nu mai scăpăm. Dar n-a tras, a urlat ceva la mine şi-am înţeles că voia să mă ridic. Inima îmi bătea să-mi sară din piept, dar mai aveam nădejde de viaţă. Am ieşit din tranşee şi mi-a spus:

— Lasă mâinile jos!

Le-am lăsat cu inima îndoită. Păzea de unul singur un şir de două zeci de prizonieri şi ne ducea spre sud. N-am mers mult şi ne-am unit cu un grup mai mare. Peste tot răsăreau coloane groase de fum care se ridicau spre cer şi se înclinau toate în aceeaşi direcţie. Drumul era plin de hârtoape, de morţi şi de carcase de obuz explodate, de maşini militare înnegrite de fum, dar care încă mai mergeau duduind. După ce-am mers ceva timp, s-au apropiat de noi, venind dinspre nord, vreo douăzeci de soldaţi care cărau pâinici albe, fierbinţi şi aburinde, de ne lăsau gurile apă numai privindu-le. Ofiţerul care ne păzea ne-a spus:

— Puneţi-vă singuri la coadă.

Nici prin gând nu-mi trecuse că aveau să ne aducă de mâncare, ce bine ar fi fost dacă era şi Chunsheng cu noi. Am scrutat împrejurimile, nu ştiam dacă mai era viu sau nu. Ne-am împărţit singuri în douăzeci de grupuri, unul lângă altul, şi fiecare dintre noi a primit câte două pâinici. În viaţa mea nu mai auzisem zgomotul făcut de o asemenea mulţime – oamenii care mâncau în acelaşi timp erau mai zgomotoşi decât o turmă de o sută de porci. Mâncau prea repede, unii

tuşind rău de tot, şi pe măsură ce tuşeau scoteau sunete tot mai ascuţite. Cel mai puternic tuşea unul de lângă mine, care se îndoise de şale şi lacrimile-i curgeau şiroaie pe faţă. Mai mulţi s-au înecat cu pâinea; stăteau cu capetele ridicate şi se holbau la cer, fără nicio mişcare.

A doua zi, dis-de-dimineaţă, ne-au adunat pe o bucată goală de pământ, unde ne-am aşezat rânduit pe jos. În faţa noastră erau două mese de unde ne vorbea cineva care arăta a ofiţer. Mai întâi ne-a vorbit despre eliberarea ţării, apoi ne-a spus că cei care voiau să se alăture Armatei de Eliberare trebuiau să rămână aşezaţi, iar cei care voiau să plece acasă să meargă să primească bani de drum.

Când am auzit că mă puteam întoarce acasă, inima a început să-mi bată mai-mai să-mi spargă pieptul, dar când am văzut că ofiţerul avea la brâu un pistol, am început să mă şi tem şi m-am gândit că nicăieri nu se mai pomeniseră aşa minuni. Mulţi au rămas aşezaţi, doar câţiva s-au ridicat şi chiar s-au dus la una din mese să-şi ia bani >)

de drum. Ofiţerul se uita fix la ei. Şi-au luat banii, ba au primit chiar şi permise de trecere, apoi s-au pornit la drum. Mi se pusese un nod în gât, eram sigur că ofiţerul o să scoată pistolul şi o să-i împuşte, la fel cum făcuse comandantul nostru. Dar ei ajunseseră hăt-departe şi ofiţerul tot nu scosese pistolul. Eram din cale-afară de tulburat – Armata de Eliberare chiar voia să ne elibereze. Cu timpul îmi dădusem seama ce însemna războiul şi-mi spunea că nu mai voiam în viaţa mea la război, voiam acasă. M-am ridicat, m-am dus direct la ofiţer, am căzut în genunchi şi am început să plâng. Voiam să-i spun că vreau să mă întorc acasă, dar când a fost să casc gura, vorbele mi-au ieşit altfel şi nu spuneam decât:

— Domnule comandant de companie, domnule comandant…

Nu reuşeam să mai zic altceva. Ofiţerul m-a ajutat să mă ridic de jos şi m-a întrebat ce vreau să spun. Eu nu-i spuneam decât „Domnule comandant de companie" şi plângeam. Unul dintre soldaţii de lângă mine m-a corectat:

— E comandant de regiment.

Vorbele soldatului m-au făcut să împietresc de frică şi m-am pierdut cu totul. Abia când i-am auzit pe ceilalţi prizonieri râzând în hohote şi pe ofiţer întrebându-mă zâmbitor ce vreau, abia atunci m-am mai liniştit şi-am spus în sfârşit:

— Vreau să merg acasă.

Armata de Eliberare m-a lăsat să plec casă şi mi-a dat şi bani de drum. M-am îndreptat degrabă spre sud şi când mi-era foame cumpăram câte o lipie din banii daţi de ei, iar când eram obosit căutam câte un loc neted pe care să mă întind şi să trag un pui de somn. Îmi era aşa de dor de casă, iar când mă gândeam că în viaţa asta le voi mai putea vedea pe mama şi pe Jiazhen, că voi mai putea vorbi cu fata şi cu băiatul meu, mă pălea şi plânsul, mă apuca şi râsul, şi alergam înnebunit spre sud.

Am mers până la Changjiang. Partea de la sud de fluviu nu fusese încă eliberată, Armata de Eliberare tocmai se pregătea să treacă dincolo. N-am putut să merg mai departe, am stat acolo câteva luni. Căutam de lucru peste tot ca să nu mor de foame. Ştiam că cei din Armata de Eliberare nu aveau bărci, şi pe când aveam încă bani, învăţasem să vâslesc pentru că mi. Se păruse distractiv. De câteva ori m-am gândit să mă alătur celor din Armata de Eliberare şi să le fiu barcagiu. Mă gândeam la binele pe care mi-l făcuseră şi voiam să-i răsplătesc cumva. Dar îmi era prea frică de război şi că n-o să mai ajung să-mi văd familia. Îmi spuneam: „Nu-i răsplătesc, da o să ţin minte binele făcut".

M-am întors acasă în curul Armatei de Eliberare care se ducea spre sud. Punând zilele cap la cap, lipsisem de acasă aproape doi ani. Când plecasem era mijlocul toamnei, acum era început de toamnă. Am pornit plin de noroi pe drumul care mergea spre casă şi dintr-o singură privire am cuprins tot satul care nu se schimbase niciun pic. Înaintam grăbit. Mai întâi am văzut ţigla roşiatică de pe casa de altă dată, apoi coliba cu acoperiş de paie. Când am văzut coliba, nu m-am mai putut abţine şi am luat-o la fugă spre ea.

Nu departe de capul satului era o fată de vreo şapte, opt ani care tăia iarbă şi avea după ea un băieţel de vreo trei ani. Când am văzut-o pe fata asta îmbrăcată sărăcăcios, am recunoscut-o de-ndată, era fata mea, Fengxia.

Fengxia îl ţinea pe Youqing de mână, care încă nu mergea foarte bine. I-am strigat:

— Fengxia, Youqing!

Fengxia nu părea să fi auzit, dar Youqing auzise, se întorsese şi mă privea. Mergea tras de mână de Fengxia, dar cu capul întors spre mine. Am strigat iar.

— Fengxia, Youqing!

De data asta, Youqing a oprit-o pe Fengxia, care s-a întors şi ea spre mine. Am fugit până lângă ei, m-am pus pe vine şi am întrebat-o pe Fengxia:

— Fengxia, nu mă mai cunoşti?

Ea a căscat ochii mari şi s-a uitat la mine, buzele i se mişcau, dar din gură nu-i ieşea niciun sunet. I-am spus:

— Sunt eu, tăticu'.

Fengxia a început să râdă fără zgomot, căscase gura mare, dar nu se auzea nimic. Mi-am dat seama că ceva nu era în regulă, doar că pe moment nu m-am gândit prea mult la asta. Eram bucuros că Fengxia mă recunoscuse, râdea la mine cu gura căscată. Cei doi dinţi din faţă deja îi căzuseră.

Am întins mâna să o mângâi pe obraz, ochii îi străluceau şi şi-a lipit faţa de mâna mea. M-am uitat din nou la Youqing, dar el nu ştia cine sunt şi stătea lipit de soră-sa, speriat. L-am tras spre mine, dar s-a ferit. I-am spus:

— Copile, eu sunt tatăl tău!

Youqing se pitise după soră-sa şi o împingea spunându-i:

— Hai să plecăm odată!

Atunci a venit în fugă o femeie, strigând printre lacrimi numele meu şi am recunoscut-o imediat pe Jiazhen. Fugea împiedicat şi când a ajuns în faţa mea m-a mai strigat încă o dată:

— Fugui!

S-a aşezat pe jos, pe pământ, şi a început să plângă-n hohote. Am întrebat-o:

— De ce plângi?

Dar aproape în aceeaşi clipă am izbucnit şi eu în lacrimi.

În sfârşit mă întorsesem acasă şi văzusem că Jiazhen şi copiii erau bine, erau în viaţă. Mă mai liniştisem. Am plecat spre casă ţinându-ne în braţe, şi când am ajuns mai aproape am strigat:

— Mamă, mamă!

Am luat-o la fugă spre colibă, am intrat, dar mama nu era înăuntru. Privirea mi s-a înceţoşat, m-am întors către Jiazhen şi am întrebat-o:

— Unde-i mama?

Jiazhen nu mi-a răspuns, doar se uita la mine plângând. Mi-am dat seama unde era mama. Mi-am lăsat capul jos şi lacrimile au început să-mi brăzdeze faţa. La puţin peste două luni după ce plecasem de acasă, mama se prăpădise. Jiazhen mi-a spus că, înainte să-şi dea ultima suflare, mama îi repeta

încontinuu:

— Fugui nu s-a dus să joace!

Jiazhen nici nu nu mai ştia de câte ori se dusese la oraş să întrebe de mine, dar nimeni nu-i spusese că eu fusesem luat în armată şi de aceea îi tot spunea mama aşa. Sărmana de ea, murise fără să ştie pe unde eram. Şi Fengxia era într-o stare de plâns, cu un an în urmă făcuse febră mare şi după aceea nu mai putuse să vorbească. Când Jiazhen îmi povestea toate acestea plângând, Fengxia şedea în faţa mea şi ştia că vorbeam despre ea. Îmi zâmbea timid. Când am văzut-o că-mi zâmbeşte mi-au trecut nişte ace prin inimă. Youqing îşi cunoscuse şi el tatăl, doar că încă îi mai era ceva teamă şi, când îl luam în braţe, se uita cu disperare la Jiazhen şi la Fengxia. Nu mai conta ce şi cum, mă întorsesem acasă. În prima noapte n-am putut să închid un ochi, stăteam lângă Jiazhen şi copii şi ascultam cum sufla vântul prin acoperişul de paie. Mă uitam cum pătrundea lumina lunii prin crăpăturile de la uşă şi-mi simţeam sufletul împăcat şi liniştit. O mângâiam pe Jiazhen, apoi pe copii, şi-mi spuneam:

— M-am întors acasă.

Chiar atunci în sat începuse să se facă reforma agrară şi mie mi-au revenit cinci *mu* de pământ, adică cei cinci *mu* pe care îi luasem în dijmă de la Long'er. Numai că Long'er dăduse de dracu', fusese etichetat drept moşier. Nu s-a bucurat de averea câştigată nici patru ani, că imediat, după Eliberare, a dat de belea. Partidul Comunist i-a luat averea şi-a dat-o foştilor lui dijmaşi. El nu s-a învoit nici în ruptul capului şi s-a dus să-i ameninţe pe dijmaşi. Dar printre ăştia erau şi unii care nu se lăsau intimidaţi, şi-atunci Long'er sărea la bătaie. De fapt, Long'er îl căutase singur pe dracu', guvernul popular l-a arestat şi a fost declarat moşier

despotic. A fost trimis la oraş, la puşcărie, dar el tot nu pricepuse că vremurile se schimbaseră şi era tare-n clonţ. În cele din urmă a fost executat.

M-am dus şi eu să mă uit când l-au împuşcat pe Long'er. Doar în ultima clipă şi-a pierdut curajul. Am auzit că, atunci când îl aduceau sub pază din oraş, îi spunea unuia pe care-l cunoştea, cu faţa plină de lacrimi şi salivă:

Long'er nu-şi dădea bine seama ce fel de vremuri erau, crezuse că aveau să-l ţină închis câteva zile şi-apoi urma să i se dea drumul. Nu crezuse nicio clipă că aveau să-l împuşte. Şi l-au împuşcat într-o după-amiază, într-un sat aproape de-al nostru, unde mai întâi i-au săpat o groapă. În ziua aceea se adunase potop de ţărani din satele din jur; Long'er a fost adus sub pază, legat fedeleş. Adus e un fel de-a zice, era mai degrabă târât, avea gura întredeschisă şi respira cu zgomot. Când a trecut pe lângă mine mi-a aruncat o privire scrută. Am crezut că nu mă recunoscuse, dar după câţiva paşi a întors capul spre mine şi, trăgându-şi nasul, a strigat:

— Fugui, mor în locul tău!

Când l-am auzit, am rămas stană de piatră şi mi-am zis că era mai bine să plec de acolo, să nu mai văd cum era împuşcat. M-am strecurat afară din mulţime şi m-am îndepărtat de unul singur. Abia ce lacusem vreo zece paşi când am auzit cum au tras, poc, şi m-am gândit că Long'er era gata, dar a mai urmat un poc, apoi încă trei. Se trăsese de cinci ori. Mă gândeam că poate îi mai executaseră şi pe alţii, şi pe drum i-am întrebat pe unii de la mine din sat:

— Câţi au împuşcat?

— Numai pe Long'er.

Long'er chiar că n-avusese noroc, băgaseră în el cinci gloanţe, şi dacă ar fi avut cinci vieţi, tot ar fi plătit pentru toate păcatele.

Pe drum spre casă spinarea îmi era scăldată de sudoare rece şi din ce mă gândeam, dintr-atât mi se părea că scăpasem ca prin urechile acului. Dacă n-am fi fost şi eu, şi tata nişte neisprăviţi care risipiseră averea familiei, se prea poate ca cel împuşcat să fi fost chiar eu. Mi-am pipăit faţa, apoi braţele, erau toate la locul lor. M-am gândit că ar fi trebuit să mor şi n-am murit; probabil că mai căpătasem o viaţă în război şi că odată ajuns acasă, Long'er devenise un fel de ţap ispăşitor pentru mine. Eram chiar lângă mormintele familiei noastre şi mi-am spus:

— De acum trebuie să fac în aşa fel încât să rămân în viaţă.

Când am ajuns acasă, Jiazhen tocmai îmi cârpea turul pantalonilor. Când a văzut ce schimbat eram la faţă, s-a speriat zdravăn, crezând că eram bolnav. I-am spus ce-mi trecuse prin minte şi s-a îngrozit în aşa hal că s-a învineţit la fată:

— Chiar că nu mai lipsea decât un pic, a şoptit ea.

După aceea m-am mai liniştit şi mi-am spus că nu se face să mă înspăimânt singur, că totul este aşa cum ţi-e scris. Se spune că dacă scapi cu viaţă dintr-o primejdie mare, după aceea precis vin şi zile mai bune. Mă gândeam că aveam deci s-o duc şi eu mai bine. I-am spus asta şi lui Jiazhen, care, rupând aţa de cusut cu dinţii, mi-a răspuns:

— Eu nu mă mai gândesc la cine ştie ce noroc, nu mai vreau decât să-ţi pot face câte o pereche de sandale noi în fiecare an.

Am înţeles ce voia să spună: spera să nu ne mai despărţim niciodată. Am văzut cum îi îmbătrânise chipul şi mi s-a strâns inima. Avea dreptate, câtă vreme eram împreună, nu mai avem nevoie de cine ştie ce noroc.

Fugui s-a oprit din povestit şi mi-am dat seama că

şedeam amândoi în soare, la amiază umbra copacului alunecase de pe noi, încet, încetişor, mai într-o parte. Fugui s-a ridicat cu mişcări şovăielnice, apoi s-a scuturat în genunchi spunându-mi:

— Sunt din ce în ce mai ţeapăn, numai într-un singur loc sunt tot mai moale.

Nu m-am putut abţine să nu râd şi să nu-mi arunc privirea spre turul pantalonilor care-i atârnau, unde erau lipite câteva fire de iarbă. S-a hlizit şi el, bucuros că înţelesesem ce voia să spună. Apoi a strigat către bou:

— Fugui!

Boul ieşise din apă şi păştea iarba verde de pe marginea heleşteului. Stătea în picioare sub două sălcii, cu spatele acoperit de crengile acestora, care nu mai atârnau drepte – erau răsucite care-ncotro. Treceau ca periile pe spatele boului, iar frunzuliţele scuturate cădeau uşor la pământ. Bătrânul a strigat din nou:

— Fugui!

Fundul boului care se cufunda din nou în heleşteu părea un bolovan. Şi-a scos capul din apă printre crengile de salcie şi se uita la noi cu ochii lui mari care se roteau încet, încet de la unul la altul. Bătrânul i-a mai spus:

— Jiazhen şi ceilalţi s-au pus deja pe treabă, hai că te-ai odihnit destul. Ştiu că încă n-ai mâncat pe săturate, dar cine te-a pus să zaci în apă atâta vremei

Luând boul de căpăstru, Fugui s-a întors pe ogor şi cât i-a pus boului jugul, mi s-a adresat:

— Când îmbătrânesc şi boii-s tot ca oamenii, când le e foame trebuie mai-nainte să se odihnească puţin şi-abia după aia pot să mănânce.

M-am aşezat înapoi la umbră, mi-am pus rucsacul la spate şi m-am sprijinit de copac, făcându-mi vânt cu pălăria

de paie. *Pielea de pe burta boului atârna ca un fald şi când ara se clătina ca un burduf cu apă*. *M-am uitat la pantalonii lui Fugui care atârnau şi se bălăngăneau ca pielea de pe burta boului*.

Am stat la umbra copacului până când a apus soarele. *N-am plecat pentru că Fugui încă nu-şi terminase povestea*.

După ce m-am întors acasă, viaţă a fost tare grea, dar cel puţin era liniştită. Fengxia şi Youqing creşteau pe zi ce trece, şi tot aşa îmbătrâneam şi eu. Nici eu, nici Jiazhen nu ne-am dat seama de asta, simţeam doar că nu mai aveam puterea de altă dată. Asta până-ntr-o zi când căram o cobiliţă cu zarzavaturi să le vând la oraş şi, trecând pe unde fusese odinioară magazinul de mătase, m-am întâlnit cu un cunoscut care mi-a spus:

— Fugui, ţi-a albit părul.

Nu-l mai întâlnisem de jumătate de an şi abia când l-am auzit pe el am simţit cât de mult îmbătrânisem. Când m-am întors acasă, m-am uitat lung la Jiazhen de-am făcut-o să creadă că cine ştie ce se întâmplase. S-a uitat nedumerită în toate părţile şi-abia apoi m-a întrebat:

— Da la ce te tot holbezi?

Am râs şi i-am răspuns:

— Ai albit şi tu.

În anul acela Fengxia făcea şaptesprezece ani. Era deja femeie şi dacă n-ar fi fost surdă şi mută, ne-ar fi bătut deja peţitoarele la uşă. Cei din sat spuneau că Fengxia era la fel de frumoasă ca Jiazhen când era tânără. Youqing făcuse şi el doisprezece ani şi mergea la şcoală la oraş.

La început, nici eu, nici Jiazhen n-am ştiut dacă să-l dăm la şcoală sau nu, că n-aveam bani. Pe atunci, Fengxia n-avea decât doisprezece, treisprezece ani şi deşi mă putea ajuta puţin la muncile câmpului ori pe Jiazhen la treburile

casei, nu era încă în stare să-şi poarte singură de grijă. Ne-am gândit s-o dăm pur şi simplu cuiva, să mai cruţăm bani şi să-l trimitem pe Youqing la şcoală. Dar cu toate că n-auzea şi nu putea vorbi, pe Fengxia o ducea mintea şi când a înţeles că voiam s-o dăm, s-a uitat la noi clipind des de ni se rupea inima şi n-am mai vorbit despre asta câteva zile. Dar nu a trecut mult şi venise vremea să-l trimitem pe Youqing la şcoală, nu mai aveam cum să amânăm. I-am rugat pe cei din sat ca, atunci când plecau cu treburi, să întrebe dacă nu cumva era cineva care ar fi vrut să aibă grijă de o fată de doisprezece ani.

— Dacă dă peste cineva bun la inimă, Fengxia o s-o ducă mai bine decât acum, i-am spus lui Jiazhen.

Jiazhen a încuviinţat din cap, dar lacrimile-i curgeau şiroaie pe faţă. Aşa-s mamele, li se rupe mai uşor inima. Am sfătuit-o să se gândească bine, Fengxia n-avea o viaţă uşoară şi la cum se vedea treaba, n-aveam s-o ducem mai bine. De ce să-l chinuim şi pe Youqing, mai bine să-l trimitem la şcoală, că numai dacă ştia ceva carte ar fi putut să răzbească într-o zi. Nu puteam să-i lăsăm pe amândoi să se chinuie-n sărăcie, măcar unul trebuia să aibă parte de o soartă mai bună.

Cei din sat, care se interesaseră în drumurile lor, îmi spuseseră că Fengxia era deja cam mare, că dacă ar fi avut jumătate din anii pe care îi avea, ar fi fost mulţi doritori. N-am mai tras nici noi nădejde când am auzit asta. Dar după vreo lună şi ceva am primit vorbă de la două familii că o voiau pe Fengxia: unii voiau s-o crească ca pe fata lor, iar ceilalţi să aibă grijă de doi bătrâni. Şi eu, şi Jiazhen ne-am gândit că cea mai potrivită era familia care-o voia de suflet, că atunci când iei pe cineva să-l creşti ca pe copilul tău, ai mai multă grijă, aşa că le-am trimis şi noi vorbă să vină s-o

vadă. Au venit, şi când au văzut-o le-a plăcut de ea şi bărbatului şi femeii sale, dar după ce au aflat că era mută s-au răzgândit. Bărbatul a spus:

— A crescut frumos, dar…

Nu şi-a continuat vorba; au mai zis câteva cuvinte politicoase şi s-au întors de unde veniseră. N-am avut încotro şi le-am spus celorlalţi să vină s-o ia. Lor nu le păsa că era mută, spuneau că atâta vreme cât era harnică era de-ajuns.

În ziua în care trebuia să vină cineva s-o ia, mi-am pus sapa la spinare şi m-am pregătit să mă duc la câmp. Fengxia şi-a luat şi ea coşul şi secera să vină după mine. Erau deja câţiva ani de când venea cu mine pe ogor şi cât eu lucram, ea tăia iarbă de pe margine. Îşi făcuse un obicei. În ziua aceea însă, când am văzut-o că se ia după mine, am împins-o uşor şi i-am spus să se întoarcă acasă. Stătea şi se uita la mine cu ochii mari. Am pus sapa jos, am dus-o de mână până în casă, i-am luat secera şi coşul din mână şi le-am aruncat într-un colţ. Se uita la mine tot cu ochii mari, habar n-avea că voiam s-o dăm altora. După ce Jiazhen a schimbat-o în haine roşii de culoarea cireşei, nu se mai uita la mine, stătea cu capul plecat şi-o lăsa pe maică-sa s-o dichisească. Hainele fuseseră făcute din acel *qipao* în care venise îmbrăcată Jiazhen, cu ani în urmă. Jiazhen o încheia la nasturi, iar ei îi cădeau lacrimile una câte una, pe picioare. Înţelesese că urma să plece. Mi-am luat sapa şi-am dat să ies, dar când am ajuns în uşă i-am spus lui Jiazhen:

— Mă duc la câmp. Când vin s-o ia pe Fengxia, spune-le s-o ia şi să plece, să nu mai treacă şi pe la mine.

Am ajuns la câmp, am pus mâna pe sapă şi am început să lucrez pământul, dar eram fără pic de vlagă. Simţeam un gol în suflet când mă uitam în jur şi n-o vedeam pe Fengxia

tăind iarbă. M-am gândit că de atunci încolo n-aveam s-o mai văd cât munceam pe câmp şi-am simţit cum durerea îmi seacă toată puterea din trup. Atunci am zărit-o pe Fengxia stând în capul ogorului, cu un om de vreo cincizeci de ani lângă ea, care o ţinea de mână. Lacrimile îi şiroiau pe faţă şi tremura toată de plâns. Plângea fără să scoată niciun sunet, iar din când în când îşi mai ridica mâna şi se ştergea la ochi cu mâneca. Ştiam că se ştergea ca să-l vadă mai bine pe tată-său. Cel care o ţinea de mână a zâmbit şi mi-a spus:

— Stai liniştit c-o să mă port frumos cu ea.

După aceea, a tras-o pe Fengxia de mână şi ea se ducea după el, dar cu capul tot întors spre mine. Se depărta şi nu-i mai vedeam lacrimile, după o vreme nu i-am mai văzut nici braţul ridicându-se să se şteargă la ochi. Nu m-am mai putut abţine, mi-am lăsat capul în jos şi am izbucnit în lacrimi. Când a venit Jiazhen, m-am răstit la ea:

— Ţi-am spus să nu-i laşi să vină la mine şi tu tot i-ai lăsat!

— Nu eu i-am lăsat, a venit Fengxia singură.

După ce a plecat Fengxia, Youqing a început să nu mai facă nimic. Când Fengxia se îndepărta cu omul acela, Youqing se uita lung, dar nu pricepea ce se întâmpla şi abia când nu a mai zărit-o pe Fengxia, s-a întors încet spre casă scărpinându-se în cap. L-am văzut trăgând cu ochiul la mine de câteva ori, dar nu m-a întrebat nimic. Îl bătusem de când era în burta maică-sii şi-i era frică de mine.

Când a venit vremea să mâncăm, Fengxia nu era la masă. Youqing a luat două îmbucături şi nu a mai mâncat nimic, se uita doar când la mine, când la Jiazhen.

— Hai, mănâncă, l-a îndemnat Jiazhen.

— Soră-mea unde-i? a întrebat-o el, dând din capul lui mic.

— Hai, mănâncă, i-a răspuns Jiazhen.

Piticania a lăsat beţişoarele jos din mână şi a întrebat-o iar pe maică-sa:

— Când se întoarce soră-mea?

Eram foarte tulburat de plecarea fetei şi când l-am mai văzut şi pe Youqing aşa, am lovit cu palma în masă şi i-am spus:

— Fengxia nu se mai întoarce!

Youqing a început să tremure de frică, dar când a văzut că nu m-am enervat şi mai tare, s-a schimonosit la faţă şi lăsându-şi capul în piept a spus:

— Vreau să vină soră-mea.

Jiazhen i-a spus atunci că noi o trimiseserăm pe Fengxia să stea la alţi oameni să mai cruţăm din bani şi să-l trimitem pe el la şcoală. Când a auzit că o dăduserăm pe Fengxia, s-a pus pe plâns şi pe urlat:

— Nu mă duc la nicio şcoală, o vreau pe Fengxia înapoi!

Nu l-am mai băgat în seamă, dacă vrea să plângă, lasă-l să plângă, mi-am zis, dar el nu se potolea deloc:

— Nu mă duc la nicio scoală!

Strigătele lui m-au răscolit rău şi am ţipat la el:

— Nu mai plânge ca prostu'!

Youqing a tăcut speriat şi s-a tras înapoi. Când a văzut că începusem din nou să mănânc, s-a ridicat de pe scaun, s-a pus într-un colţ şi dintr-odată a început iar să ţipe:

— Vreau să vină soră-mea!

N-aveam cum să nu-i trag o mamă de bătaie. Am luat mătura de după uşă, m-am dus la el şi i-am spus:

— Întoarce-te!

Youqing s-a uitat la Jiazhen apoi s-a întors ascultător, sprijinindu-se cu mâinile de perete.

— Dă-ţi pantalonii jos!

S-a uitat din nou la Jiazhen, apoi şi-a dat pantalonii jos şi iar a întors capul să se uite la maică-sa. Când a văzut că ea nu venea să mă oprească, s-a înspăimântat de-a binelea, şi când am ridicat mătura, mi-a spus sfios:

— Tăticule, nu mă bate!

Mi s-a înmuiat inima când l-am auzit. Nu greşise cu nimic; Fengxia fusese cea care îl crescuse şi-o iubea mult, îi era dor de ea. L-am mângâiat pe cap:

— Du-te şi mănâncă.

Aşa au trecut două luni şi a venit vremea ca Youqing să meargă la şcoală. Fengxia fusese îmbrăcată în haine bune când plecase de acasă, dar Youqing era aşa de ponosit. Pe Jiazhen o durea sufletul şi, aşezată în genunchi în faţa lui, îl mai aranja pe ici, îl mai scutura pe colo.

— N-are şi el o haină mai ca lumea, mi-a spus.

Nici prin gând nu ne-a trecut că Youqing o să spună iar:

— Nu mă duc la nicio şcoală.

Trecuseră deja două luni de zile şi credeam că uitase de Fengxia, dar când să meargă la şcoală, iar a început să spună că nu vrea. De data asta nu m-am mai supărat, l-am luat cu binişorul şi i-am spus că o trimiseserăm pe Fengxia la alţi oameni tocmai ca să meargă el la şcoală, şi că numai dacă învăţa bine putea să-i mulţumească surorii lui. Încăpăţânat, şi-a ridicat capul şi a zis doar:

— Chiar nu mă duc la nicio şcoală!

— Iar te mănâncă pielea? l-am întrebat.

S-a răsucit pe călcâie, a intrat hotărât în casă şi ţipa dinăuntru:

— Nu mă duc nici dacă mă omori în bătaie!

Cerea o chelfăneală; am pus mâna pe mătură şi am dat să intru după el. Jiazhen m-a oprit şi mi-a şoptit:

— Ia-l uşor, numai sperie-l puţin, nu-l bate cu adevărat. Am intrat în casă. Youqing era deja întins în pat cu pantalonii daţi jos până sub fund, cu bucile mici goale, aşteptând să-l bat. Când l-am văzut aşa, n-am putut să mai dau în el şi l-am ameninţat mai întâi cu vorba:

— Mai e încă vreme să spui că te duci la şcoală.

— O vreau pe Fengxia, a zis el cu voce piţigăiată. I-am dat una la fund. Ţinându-se de cap, a spus iute:

— Nu mă doare.

I-am mai dat una.

— Tot nu mă doare.

M-am făcut foc şi pară, chiar voia să-l bat zdravăn. I-am tras câteva bune la fund şi de data asta n-a mai suportat şi a început să plângă, dar nu-mi păsa, îi dădeam cu putere. Era doar un copil şi nu a trecut mult până nu a mai putut de durere şi s-a rugat de mine:

— Nu mai da, tăticule, că mă duc la şcoală. Youqing era un copil bun. În prima zi, după ce s-a întors de la şcoală, s-a cutremurat puţin când a dat cu ochii de mine. Am crezut că încă se mai temea pentru că-l bătusem în dimineaţa aceea şi l-am întrebat cu drag dacă fusese bine la şcoală. A lăsat capul în jos şi nu a scos decât un „mm”. În timpul mesei, îşi tot ridica privirea şi se uita la mine speriat. Mă simţeam rău la gândul că îl bătusem prea tare. Înainte să termine de mâncat, Youqing a şoptit:

— Tăticule, învăţătorul m-a pus să vă spun că m-a certat că m-am tot foit pe scaun şi n-am fost atent la lecţie.

Am luat foc; o dăduserăm pe Fengxia de acasă şi el nu se ţinea de şcoală! Am trântit bolul pe masă, dar el a zis plângând:

— Nu mă bate, tăticule, că mă doare fundul de nici nu pot sta!

I-am dat repede pantalonii jos şi-am văzut că era plin de dungi vineţii de la bătaia de dimineaţă. Cum să fi stat liniştit pe scaun? Când l-am văzut tremurând, a început să mă usture nasul şi mi s-au umezit ochii.

La câteva luni după plecare, Fengxia s-a întors acasă. A ajuns în miez de noapte, eram în pat. Am auzit că bătea cineva la uşă, mai întâi o singură dată, uşor, apoi încă de două ori. Mă gândeam, cine să fie aşa de târziu? M-am dat jos din pat, am deschis uşa şi când am văzut-o, am uitat că era surdă şi i-am zis repede:

— Hai înăuntru, Fengxia.

Când m-a auzit, Jiazhen s-a dat şi ea iute jos din pat şi alergat desculţă la uşă. A tras-o pe Fengxia înăuntru şi a strâns-o în braţe plângând. Am împins-o uşor că nu mai facă aşa.

Părul şi hainele fetei erau ude de rouă. Am dus-o să se aşeze pe pat. Cu o mână se ţinea strâns de o mânecă de-a mea şi cu cealaltă de hainele maică-sii şi se îneca în hohote de plâns. Jiazhen a vrut să se ducă după un prosop să-i şteargă părul, dar ea nu se îndura să-i dea drumul, aşa că maică-sa a început să o şteargă pe cap cu mâna. A trecut ceva vreme până când s-a oprit din plâns şi ne-a dat drumul din strânsoare. M-am uitat atent la mâinile ei să văd dacă nu cumva oamenii ăia o munceau ca pe o vită, dar n-am văzut nimic în afara bătăturilor pe care Fengxia le avea deja de acasă. M-am uitat şi la faţa ei, dar nu avea nicio urmă şi abia atunci m-am mai liniştit.

După ce i s-a uscat părul, Jiazhen a schimbat-o de haine şi a culcat-o în pat cu Youqing. Când s-a întins în pat, Fengxia s-a uitat îndelung la Youqing, a zâmbit pe ascuns şi abia apoi a închis ochii. Youqing s-a foit şi şi-a pus mâna peste gura surorii lui, de parcă ar fi vrut să-i dea o palmă. Adormită,

Fengxia părea o pisicuţă cuminte, liniştită şi nemişcată.

Când s-a trezit de dimineaţă şi-a dat cu ochii de Fengxia, Youqing s-a frecat cu putere la ochi şi s-a uitat şi iar s-a uitat să vadă dacă într-adevăr era ea. A sărit din pat fără să se îmbrace şi a început să strige:

— Surioară, surioară!

Şi râdea de nu se mai oprea. Jiazhen l-a trimis să mănânce ca să plece la scoală. Youqing s-a oprit din râs, s-a uitat la mine pe furiş şi-a întrebat-o pe maică-sa în şoaptă:

— Pot să nu mă duc azi la şcoală?

— Nu se poate, i-am spus.

Nu a îndrăznit mai mult, dar după ce şi-a pus ghiozdanul în spate şi a ieşit pe uşă, a bătut furios din picioare, şi-apoi, de teamă să nu mă înfurii, a zbughit-o ca din puşcă.

După ce a plecat Youqing, am pus-o pe Jiazhen să-mi dea un rând de haine curate să mă duc s-o duc pe Fengxia înapoi. Dar când m-am întors, am văzut-o pe Fengxia în uşă, cu coşul şi cu secera în mână, aşteptându-mă. Se uita la mine implorându-mă din priviri, de nu mă lăsa inima s-o duc înapoi. M-am uitat la Jiazhen şi părea că şi ea mă implora din priviri. I-am spus:

— Las-o să mai stea o zi.

Am plecat cu ea după ce am mâncat de seară. Fengxia n-a mai plâns, se uita amărâtă la maică-sa şi la frate-său şi mă urma ţinându-mă de-o mânecă. Youqing plângea şi ţipa, dar cum Fengxia oricum nu-l putea auzi, nu l-am băgat în seamă.

Drumul pe care-l aveam de făcut îmi dădea o stare de apăsare. Priveam drept înainte, nu mă uitam deloc la Fengxia. Se lăsa noaptea şi vântul îmi sufla în faţă, apoi mi se strecura în jos, pe gât. Fengxia se ţinea cu amândouă mâinile

de mâneca mea şi nu făcea niciun zgomot. După ce s-a lăsat întunericul, a început să se împiedice de pietrele de pe drum şi după o vreme a început să se clatine. M-am pus pe vine în faţa ei şi am început să îi frec uşor picioarele. Ea m-a cuprins cu braţele pe după gât şi a rămas nemişcată. Avea mâinile aşa de reci! Am luat-o în cârcă şi am mers mai departe, până la oraş. Când am ajuns aproape de casa celor care o luaseră, m-am pus sub un felinar, am dat-o jos din cârcă şi m-am uitat bine la ea. Era un copil bun, nici măcar atunci nu a început să plângă, se uita la mine cu ochii mari. Am mângâiat-o pe faţă şi m-a mângâiat şi ea. Când am simţit-o mângâindu-mă pe faţă, n-am mai vrut s-o mai duc nicăieri, am luat-o în spate şi am pornit înapoi spre casă. Fengxia m-a luat pe după gât şi după o vreme m-a strâns cu putere în braţe.

Ştia că o duceam acasă.

Când ne-a văzut înapoi, Jiazhen se uita la mine ca prostită.

— Chiar de-ar fi să murim toţi de foame, eu n-o mai duc pe Fengxia înapoi, i-am spus.

Jiazhen a râs uşor şi ochii i s-au umplut de lacrimi.

Youqing a mers doi ani la şcoală şi când a făcut zece ani, parcă începuserăm să o ducem şi noi mai bine. Fengxia mergea cu noi la muncă la câmp şi putea deja să aibă grijă de ea. Aveam şi două capre de care avea grijă Youqing, numai el mergea să taie şi să le dea iarbă. Jiazhen îl scula în fiecare zi la mijitul zorilor, el punea secera în coş şi cu coşul într-o mână şi cu cealaltă ştergându-se încă la ochi se ducea împleticit să taie iarbă pentru capre. Îmi era milă de el, mai ales că era la vârsta la care copiii se trezeau cel mai greu dimineaţa, dar ce puteam face? Dacă nu se ducea Youqing după iarbă, caprele ar fi murit de foame. Când se întorcea cu

coşul plin, era deja târziu şi trebuia să plece la şcoală; lua câteva îmbucături şi fugea spre oraş cu gura încă plină. La prânz, fugea înapoi spre casă să se ducă iar după iarbă şi numai după ce dădea la capre mânca şi el ceva. Şi iar trebuia să fugă la şcoală. La zece ani şi un pic, Youqing bătea în fiecare zi de acasă la şcoală şi-napoi peste cincizeci de *li*.

Din cauza alergăturii neîncetate, încălţările lui Youqing se rupeau repede. Jiazhen venea dintr-o familie cu stare, de la oraş, zicea că el era deja la şcoală, nu se făcea să meargă desculţ şi-i făcea încălţări din pânză. Eu, din contră, ziceam că la şcoală era destul să fii silitor, ce mai conta dacă aveai sau nu papuci în picioare. Abia trecuseră două luni de când Youqing luase la purtat nişte încălţări de pânză, că am văzut-o pe Jiazhen lucrând o pereche de tălpi. Am întrebat-o cui îi făcea de încălţat.

— Lui Youqing, mi-a răspuns ea.

Munca la câmp o obosise pe Jiazhen de nu mai avea putere nici să vorbească şi Youqing ăsta părea că voia să o facă să-şi dea duhul de oboseală. Am luat încălţările lui Youqing să mă uit la ele, dar numai încălţări nu păreau să fie – nu mai zic că tălpile erau tocite ca vai de mama lor, dar uneia îi picase până şi partea de sus. Când Youqing s-a întors cu coşul plin de iarbă, am aruncat papucul spre el şi l-am luat de urechi:

— Ce ai făcut cu încălţămintea, ai ros-o?

Youqing se freca pe urechea de care-l trăsesem, cu gura strâmbă a plâns, dar nu îndrăznea să plângă de-a binelea.

— Dacă mai faci asta cu încălţările îţi tai picioarele, i-am spus.

Desigur că n-aveam dreptate, Youqing era singurul care avea grijă de capre. Era destulă treabă şi nu putea pleca

din timp la şcoală, trebuia tot timpul să fugă. Când luau pauză la prânz, se grăbea să ajungă cât mai repede să mai taie nişte iarbă şi tot în fugă venea. Nu mai punem la socoteală că balega de la capre era bună ca îngrăşământ, dar în fiecare an le tundeam, vindeam părul şi făceam ceva bani. Dar câte perechi de încălţări îi puteam face lui Youqing într-un an? După ce l-am ameninţat, Youqing se ducea la şcoală desculţ şi numai când ajungea se încălţa la loc. Odată chiar ninsese şi el, pleosc, pleosc, fugea desculţ spre şcoală, de mă făcea pe mine, tată-său, să mă doară inima când mă uitam la el. I-am strigat:

— Ce ai, mă, în mână?

Copilul s-a oprit în zăpadă şi se uita la încălţările pe care le ţinea în mână. Zăpăcit, nu ştia cum să-mi răspundă. I-am spus:

— Alea-s încălţări, nu-s mănuşi, pune-le în picioare.

S-a încălţat şi s-a făcut mic, aşteptând să audă ce mai aveam de zis.

— Hai, du-te!

S-a răsucit pe călcâie şi a pornit în fugă spre oraş, dar nu a făcut mult că l-am şi văzut cum îşi scotea iar încălţările. Zău că n-aveam ce-i face!

În 1958 s-au înfiinţat comunele populare. Cei cinci *mu* de pământ au fost trecuţi în proprietatea comunei, iar nouă ne-a mai rămas doar un petic mic, în faţa colibei. Căpetenia satului nu se mai numea aşa, acum se numea şef de producţie. Şeful de producţie se posta dimineaţa devreme sub ulmul din capul satului şi se punea pe fluierat. Bărbaţii şi femeile din sat se adunau cu uneltele-n spinare, ca la armată, şeful le împărţea sarcinile pentru ziua aceea şi ei plecau la lucru grupuri, grupuleţe. Oamenilor din sat li se părea tare ciudat să meargă la câmp încolonaţi şi râdeau în hohote când

vedeau câte-o coloană.

Eu, Jiazhen şi Fengxia mai eram cum mai eram când mergeam la muncă încolonaţi, dar erau câte unii de toată groaza: ai bătrâni erau prea bătrâni, ai mici erau prea mici, printre ei mai şontâcăia şi câte-o babă cu picioarele legate, de numai coloană nu părea. Până şi şeful de producţie se uita la ei şi spunea:

— Voi ăştia, că te uiţi de-a dreapta, că te uiţi de-a stânga, tot nu-i cum trebuie să fie.

Lui Jiazhen fireşte că nu îi venea să se despartă de cei cinci *mu* de pământ. De zece ani ăştia cinci *mu* ne ţinuseră în viaţă pe toţi, iar acum, cât ai clipi din ochi, deveniseră ai tuturor.

— De s-o mai împărţi vreodată pământul, tot pe ăştia cinci *mu* să-i luăm înapoi, mi-a zis odată.

De unde să ştim că peste câteva zile până şi oalele din casă aveau să fie trecute în proprietatea comunei populare! Cică trebuia să facem oţel1. Şeful de producţie mergea cu câţiva oameni din casă-n casă şi spărgea toate oalele de metal, iar când a ajuns la noi, mi-a spus icnind a râs:

— Fugui, mi le dai tu sau intru eu să le sparg?

M-am gândit că oricum le spărgeau pe ale tuturor, n-aveam cum să scăpăm, aşa că i-am răspuns:

— Le-aduc eu, las că le-aduc eu!

Am scos oalele, le-am pus pe pământ şi doi dintre tinerii care veniseră cu şeful de producţie au ridicat sapele şi le-au izbit de câteva ori. Oale bune-bunicele n-au avut nevoie decât de patru, cinci lovituri de sapă că se facă bucăţi. Jiazhen stătea mai la o parte şi privea, aproape că-i dăduseră lacrimile de supărare.

— Spargeţi oalele, dar noi de-acum ce mai mâncăm? l-a întrebat ea pe şeful de producţie.

— Mâncaţi la cantină, a răspuns el dând din mână. S-a făcut cantină-n sat; am luat toate oalele, de-acum nimeni nu mai trebuie să stea să-şi facă de mâncare acasă, să aibă mai mult timp ca să alerge înspre comunism. Când l. În timpul Marelui Salt înainte, o încercare eşuată de industrializare forţată a Chinei, ţăranii au fost obligaţi să intre în comune populare, iar una dintre cele mai importante sarcini a fost producerea de fontă şi oţel din obiectele de metal din gospodării, în aşa-numitele „furnale din spatele curţii".

vă e foame, vă luaţi picioarele la spinare şi călcaţi pragul cantinei unde e şi carne, e şi peşte şi vă îndopaţi până nu mai puteţi!

După ce-au făcut cantină în sat, ne-au luat şi orezul, şi sarea, şi lemnele şi ce mai era prin casă, dar tare păcat a fost că ne-au luat caprele de care avusese grijă Youqing, care erau mari şi grase. Până şi pe alea ni le-au luat. Într-o după-amiază, noi căram orezul şi sarea la cantină, Youqing mergea cu capul plecat spre locul unde se întindeau grânele la uscat, trăgând caprele după el. Nu voia nici în ruptul capului să le ducă, că doar le crescuse cu mâna lui, fugise în fiecare zi până la şcoală şi-napoi pentru cele două capre. Le-a dus până la locul unde se întindeau grânele la uscat, unde erau şi alţi oameni care-şi aduseseră vitele şi caprele şi le dădeau lui Wang Xi, ciurdarul satului. Toţi spuneau că nu le venea să se despartă de animale, dar după ce i le dădeau lui Wang Xi nu mai rămânea niciunul, plecau care-ncotro, numai Youqing a rămas pironit locului şi muşcându-şi buzele l-a întrebat într-un sfârşit pe Wang Xi:

— Pot să vin în fiecare zi să le mângâi?

După ce s-a deschis cantina, de fiecare dată când venea ora mesei începea spectacolul. Fiecare familie trimitea câte doi oameni să ia de mâncare şi se făcea o coadă lungă ce

semăna tare bine cu coada la care stătusem să primesc pâinici când eram prizonier în război. De obicei erau trimise femeile care ciripeau şi se apropiau ca stolurile de vrăbii în zilele în care uscam orezul. Şeful de producţie avusese dreptate, chiar era mai uşor cu cantină, când ţi-era foame nu trebuia decât să te pui la coadă şi-aveai şi de mâncat, şi de băut. În plus, puteai să mănânci cât voiai şi-n fiecare zi era carne. La început, şeful de producţie mergea din poartă-n poartă, cu un bol plin cu mâncare în mână, şi râdea către toată lumea:

— Nu-i aşa că-i mai bine? Nu-i comuna populară mai bună?

Lumea era bucuroasă şi spunea că era mai bine, la care el continuă:

— Viaţa asta-i mai bună şi decât a unei haimanale.

Şi Jiazhen era bucuroasă, şi ori de câte ori se întorcea cu Fengxia de la cantină zicea:

— Iar mâncăm carne.

Punea mâncarea pe masă şi se ducea să-l cheme pe Youqing. Îl striga ceva vreme, până când îl vedea alergând peste câmp, cărând un coş plin cu iarbă. Se ducea să le ducă de mâncare caprelor. Cele trei vaci şi puţin peste douăzeci de capre din sat fuseseră toate închise într-un ţarc şi după ce fuseseră luate de comuna populară era vai de capul lor, că rămâneau adesea flămânde. De cum intra în ţarc, Youqing începea să strige:

— Hei, unde sunteţi?

Cele două capre crescute de el se împingeau printre celelalte şi abia atunci împrăştia Youqing iarba pe jos. Împingea cu putere celelalte capre şi aştepta să termine de mâncat ale lui şi numai după aceea o ţâşnea la fugă spre casă, gâfâind. Era deja târziu şi trebuia să plece la şcoală;

dădea mâncarea pe gât aşa cum ai da un pahar cu apă, îşi înşfăca ghiozdanul şi-o rupea la fugă. Mă înfuriam când îl vedeam cum alerga în fiecare zi, dar nici nu puteam spune nimic că mă temeam să nu zică ceilalţi că-s contra. Într-o zi nu m-am mai putut abţine şi am izbucnit:

— Alţii se cacă şi tu te duci să-i ştergi la cur!

Youqing nu a înţeles ce voiam să spun. S-a uitat la mine şi a început să chicotească, de puţin a lipsit să nu-i ard una peste bot de furie.

— Caprele alea-s deja ale comunei, ce treabă mai ai tu cu ele?

Youqing se ducea să le dea de mâncare de trei ori pe zi şi când se lăsa seara se mai ducea o dată să le strângă-n braţe. Când a văzut cât de mult ţinea la ele, Wang Xi i-a zis într-o seară:

— Ia-le astă seară acasă şi adu-le înapoi mâine dimineaţă.

Youqing ştia că nu l-aş fi lăsat să facă asta, aşa că a refuzat:

— Nu, că mă ceartă tata, mai bine le mângâi aici.

Zilele treceau şi caprele din ţarc erau tot mai puţine, la fiecare câteva zile tăiau câte una. Youqing se ducea în continuare cu iarbă şi când îl vedea, Wang Xi îi spunea:

— Numai Youqing are în fiecare zi grijă de capre, ceilalţi nu-şi amintesc de ele decât când au chef de carne.

La două zile după ce s-a deschis cantina, şeful de producţie a trimis doi tineri din sat la oraş să cumpere cazane de făcut oţel. Bucăţile de oale şi tablă stăteau grămadă pe terenul de uscat grâne şi şeful a spus:

— Trebuie să le punem numaidecât la făcut, nu le mai puteam lăsa să zacă aici.

Tinerii au luat sfoară şi o cobiliţă şi au plecat la oraş.

Şeful de producţie l-a invitat pe maestrul *feng shui* de la oraş să vină la noi în sat şi a dat împreună cu el o tură să caute un loc potrivit pentru făcutul oţelului. Maestrul *feng shui* purta o tunică lungă şi se plimba zâmbind de colo până colo şi când ajungea în apropierea vreunei case, cei care locuiau acolo îngheţau de spaimă, că nu trebuia decât să dea puţin din cap bătrânul ăsta adus de spate şi casa lor se ducea pe apa sâmbetei.

Şeful de producţie a venit cu maestrul *fengshui* până la noi în bătătură. Eu stăteam în pragul uşii cu inima bătând gata, gata să-mi spargă pieptul.

— Fugui, acesta este domnul Wang, mi-a spus şeful, a venit până la voi să se uite puţin.

— Bine, i-am răspuns eu.

Maestrul *fengshui* stătea cu mâinile la spate şi se uita şi-n sus, şi-n jos, şi la dreapta, şi la stânga până când a hotărât:

— Bun loc, bun *fengshui*.

Când l-am auzit am văzut negru-n faţa ochilor şi m-am gândit că gata, până aici ne fusese. Norocul a făcut să iasă în clipa aceea Jiazhen şi când l-a văzut pe domnul Wang, pe care-l cunoştea, l-a strigat pe nume.

— A, tu eşti, Jiazhen, a mai zis domnul Wang.

— Poftiţi înăuntru să beţi un bol de ceai, l-a poftit Jiazhen zâmbind.

— Altă dată, nu azi, a dat domnul Wang din mână.

— L-am auzit pe tata spunând că zilele astea sunteţi ocupat până peste poate, a continuat Jiazhen.

— Tare ocupat, a încuviinţat domnul Wang şi cu un gest din cap. Cei care vin să-mi ceară sfaturi legate de *feng shui* stau la coadă.

Apoi, uitându-se la mine, a întrebat-o pe Jiazhen:

— Cine este acest domn?

— E Fugui.

Domnul Wang a zâmbit larg, de ochii îi păreau două crăpături:

— Aha, da…

Mi-am dat seama când l-am văzut zâmbind că se gândea cum pierdusem eu averea familiei la jocurile de noroc. Am zâmbit şi eu, iar el mi-a spus, cu mâinile împreunate la piept:

— Mai stăm altă dată de poveşti. Să mergem altundeva să ne uităm, a zis întorcându-se spre şeful de producţie.

Abia după ce-au plecat cei doi am răsuflat uşurat, coliba mea cu acoperiş de paie scăpase ca prin urechile acului, dar dăduse de belea cea a lui Lao Sun, pentru că maestrul puse ochii pe ea. Şeful le-a ordonat să golească imediat casă, dar Lao Sun stătea ghemuit într-un colţ, plângând în hohote, şi nu voia să plece.

— Ce tot plângi, îţi face comuna populară casă nouă, l-a asigurat şeful.

Dar Lao Sun îşi ţinea capul în mâini şi plângea fără să scoată o vorbă. Când s-a lăsat seara şi şeful de producţie a văzut că nu se dădea dus, a pus câţiva tineri din sat să-l tragă afară şi să-i scoată lucrurile din casă. După ce l-au târât afară, Lao Sun s-a prins cu mâinile de un copac şi nu-i dădea drumul nici în ruptul capului. Cei doi tineri care trăgeau de el i-au zis şefului de producţie:

— Şefule, nu-l putem urni din loc!

— Bine, aduceţi o văpaie, a spus şeful de producţie după ce s-a uitat să vadă mai bine care-i treaba.

Cei doi au adus câteva vreascuri aprinse, s-au suit pe o băncuţă de lemn şi au început să le plimbe pe lângă paiele din acoperiş. Paiele erau deja mucegăite şi mai dăduse şi o

ploaie cu o zi înainte, aşa că nu s-au aprins.

— Mama mă-sii, a înjurat şeful, nu pot să cred că focul comunei populare nu poate arde coliba asta amărâtă.

Şi-a suflecat mânecile şi s-a dus să încerce şi el.

— Varsă puţin ulei, o picătură şi ia imediat foc! i-a strigat cineva.

— Aşa-i, mama mă-sii de treabă, cum de nu mi-a trecut prin cap? Mergeţi imediat la cantină şi aduceţi ulei, a ordonat el după ce a cugetat o clipă.

Credeam că numai eu eram un om risipitor, nici prin cap nu-mi trecuse că nici şeful de producţie nu era mai breaz. Stăteam la cel mult o sută de paşi depărtare şi mă uitam cum şeful şi ceilalţi doi turnau ulei bun peste paie, ulei pe care ni-l luaseră de la gură şi pe care nu pregetau să-l ardă. Coliba ardea cu uleiul nostru de mâncare, flăcările se ridicau şuierând şi fumul negru şi gros bufnea din acoperiş. L-am văzut pe Lao Sun ţinându-se încă strâns de copac şi uitându-se cu ochii mari cum îi pierea casa. Sărmanul de el, abia când acoperişul de paie s-a făcut scrum şi cei patru pereţi s-au înnegrit, abia atunci şi-a şters lacrimile şi a plecat de acolo. Cei din sat l-au auzit spunând:

— Oalele le-au spart, casa au ars-o, se vede treaba că mi-a venit şi mie rândul să mă duc.

În seara aia nici eu, nici Jiazhen n-am dormit bine, că dacă nu l-ar fi cunoscut ea pe maestrul Wang de la oraş, habar n-aveam unde ne-am fi putut duce cu toţii. Mă tot gândeam că aşa ne era scris, că soarta hotărâse ca Lao Sun să aibă de suferit. Jiazhen spunea că noi îi aruncaserăm nenorocirea pe cap, şi tot aşa gândeam şi eu, doar că de spus spuneam altceva:

— Nenorocirea a dat peste el, nu i-am aruncat-o noi în cârcă.

În cele din urmă, locul de făcut oţel a fost eliberat şi tinerii trimişi după cazane la oraş s-au întors cu un butoi de gaz. În sat nu erau mulţi cei care văzuseră un astfel de butoi şi celor mai mulţi li se părea straniu. Când au întrebat ce drăcovenie mai era şi aceea, eu, care mai văzusem butoaie de gaz în armată, le-am spus:

— E un butoi de ţinut gazul, adică ăsta e bolul pe care-l foloseşte maşina atunci când mănâncă.

— E prea mic, a spus şeful de producţie trăgându-i un şut.

— Nu am găsit unul mai mare, i-au răspuns cei trimişi la cumpărături. Nu putem decât să facem câte un butoi o dată.

Şeful de producţie era un om căruia îi plăcea să audă un raţionament clar şi nu conta cine îi dădea glas. Atâta vreme cât lui i se părea un raţionament care stătea-n picioare, el credea ce i se spunea.

— Şi asta-i drept, a recunoscut el. Nimeni nu se face gras dintr-o îmbucătură. Păi, atunci să facem câte un butoi o dată.

Youqing a văzut că era o groază de lume în jurul butoiului şi nu a mai fugit cu coşul plin de iarbă să dea la capre, s-a înghesuit şi el printre oameni. Am simţit un cap care se împungea în şalele mele, chiar mă întrebam cine-o fi acela care vrea să treacă, şi când am lăsat privirea-n jos am văzut că era fiu-meu. Youqing i-a spus şefului de producţie:

— Când faci oţel trebuie să pui apă în butoi.

Lumea a început să râdă şi şeful l-a luat în râs:

— Să pui apă? Puţoiul ăsta vrea să fiarbă carne!

— Altfel, până se face oţelul, se înmoaie fundul butoiului, nu s-a lăsat Youqing, râzând.

Şeful a ridicat din sprâncene şi mi-a zis:

— Fugui, copilul are dreptate! Băi, voi aţi făcut un savant!

Eu eram bineînţeles foarte bucuros că şeful de producţie îl lăudase pe Youqing, dar ideea lui era tare proastă. Au pus butoiul pe locul unde fusese casa lui Lao Sun, au aruncat în el de-a valma bucăţi de oală şi de tablă şi-apoi au turnat apă peste ele. Au acoperit butoiul cu un capac de lemn şi uite-aşa s-au pus pe făcut oţel. Când apa a început să clocotească, capacul de lemn sălta cu zgomot şi aburii ţâşneau afară, de nu era nicio deosebire între fiertul cărnii şi făcutul oţelului.

Şeful de producţie se ducea de câteva ori pe zi să se uite şi de fiecare dată când sălta capacul, ţâşnea un ditamai valul de aburi, de-l făcea să sară câţiva paşi îndărăt şi să strige cu spaimă:

— Aoleu, ce arde!

După ce se mai împrăştiau aburii, lua câte o prăjină de la vreo cobiliţă, o vâra înăuntru şi începea să bată cu ea în bucăţile de metal, apoi se punea pe înjurat:

— Futu-i mama mă-sii, sunt tari ca piatra!

În perioada în care făceam oţel, Jiazhen a căzut bolnavă, nu mai avea vlagă şi la început am crezut că era aşa fiindcă îmbătrânise. Într-o zi căram balegă de capră s-o punem pe ogor; peste tot pe câmp erau înfipte prăjini de bambus care la început avuseseră lipite la capete steguleţe roşii de hârtie. Fuseseră îndeajuns câteva ploi ca steguleţele să dispară şi să rămână agăţate de beţe doar nişte bucăţele zdrenţuite de hârtie. Jiazhen căra şi ea balegă când a simţit că i se înmoaie picioarele. S-a aşezat pe pământ. Oamenii din sat au început să râdă:

— Fugui a fost o fiară azi-noapte!

Jiazhen a râs şi ea, dar când s-a ridicat iar în picioare şi

a vrut să ia cobiliţa, picioarele au început să-i tremure aşa de tare, de parcă-i bătea vântul crăcii pantalonilor. Am crezut că era prea obosită:

— Odihneşte-te puţin, i-am zis.

S-a aşezat iar jos şi balega din coşuri i s-a împrăştiat peste picioare. Jiazhen s-a înroşit la faţă şi mi-a spus:

— Nu ştiu nici eu ce m-a apucat.

Credeam că dacă dormea bine peste noapte, a doua zi avea să-i revină puterea, dar nici zilele următoare Jiazhen n-a fost în stare să pună cobiliţa pe umăr, nu putea face decât câteva treburi uşoare prin casă. Norocul nostru era că exista comuna populară, că de nu, iar am fi dus-o greu de tot. Jiazhen era tare supărată că se îmbolnăvise şi adesea noaptea mă întreba în şoaptă:

— Fugui, am devenit o povară?

— Nu vorbi aiurea, aşa-i toată lumea când îmbătrâneşte, îi spuneam.

Nu eram foarte îngrijorat de boala lui Jiazhen, mă gândeam că de când se măritase cu mine n-avusese parte de viaţă bună, măcar acum, la bătrâneţe, să se mai odihnească şi ea. Dar nu a trecut nicio lună de zile, că starea i s-a înrăutăţit, chiar în seara aia în care era rândul nostru să veghem butoiul de făcut oţel. Abia atunci, când Jiazhen s-a prăvălit la pământ, m-am speriat şi m-am gândit să o duc în oraş, la spital, s-o vadă cineva.

Oţelul fierbea de peste două luni, dar bucăţile de metal erau tot tari ca piatra. Şeful de producţie hotărâse că nu se putea ca cei mai voinici muncitori din sat să aibă grijă de cazan zi şi noapte.

— De azi înainte face fiecare familie cu schimbul, ne-a anunţat el la un moment dat.

Când ne-a venit şi nouă rândul, ne-a spus:

— Fugui, mâine e Ziua Naţională, să fie focul mare şi să faci ce-i şti să iasă oţel.

Le-am trimis pe Jiazhen şi pe Fengxia de cu zori la cantină ca să se întoarcă repede şi să mâncăm, iar apoi să mergem să-i schimbăm pe cei care vegheau butoiul, îmi era teamă că dacă am fi ajuns târziu lumea ar fi început să bârfească. Dar după ce s-au întors de la cantină, am stat ce-am stat şi Youqing tot nu se întoarse, aşa că Jiazhen a început să-l strige din uşă de i se umpluse fruntea de sudoare. Eram sigur că se dusese iar cu iarbă la capre, aşa că le-am spus:

— Mâncaţi voi înainte.

Am ieşit din colibă şi-am pornit-o spre ţarc, gândindu-mă că era şi Youqing ăsta prea de tot, n-o ajuta deloc pe Jiazhen la treburile casei, nu ştia decât să taie iarbă ca s-o ducă la capre cât era ziua de lungă; numai de alţii avea grijă! Când am ajuns lângă ţarc, l-am văzut pe Youqing împrăştiind iarba pe jos. În ţarc nu mai erau decât şase capre care se înghesuiau să mănânce. Cu coşul în mână, Youqing îl întreba pe Wang Xi:

— O să le taie şi pe ale mele?

— N-o să le taie, i-a răspuns Wang Xi, dacă le mănâncă pe toate nu au de unde să mai ia bălegar, şi dacă nu e îngrăşământ, grânele nu se fac. A venit tac-tu, hai du-te repede, i-a mai spus, văzând că mă apropiam.

Youqing s-a întors spre mine şi eu l-am bătut uşor pe cap. Simţisem durerea din glasul lui când vorbea cu Wang

Xi şi-mi pierise toată furia. În drum spre casă, văzând că nu sunt furios, Youqing mi-a spus:

— N-o să taie caprele mele.

— Ba mai bine-ar fi să le taie.

Am păzit butoiul de făcut oţel toată noaptea. Treaba

mea era să torn apă, Fengxia aţâţa focul cu un evantai şi Jiazhen împreună cu Youqing adunau crengi pentru foc. Până la miezul nopţii, când tot satul era adormit, eu pusesem deja de trei ori apă. Am luat o creangă şi-am vârât-o în butoi – erau tot tari ca piatra. Jiazhen avea faţa acoperită cu sudoare, aşa era de obosită. Când s-a aplecat să lase nişte crengi jos, a căzut în genunchi. Am pus capacul la loc:

— Mi-e frică să nu te fi îmbolnăvit.

— Nu-s bolnavă, doar că mă simt cam molatică, mi-a spus ea.

Youqing se sprijinea de un copac şi părea că doarme. Fengxia aţâţa focul cu evantaiul pe care şi-l schimba de oboseală dintr-o mâna-n alta. M-am dus şi am înghiontit-o puţin; crezând că voiam să o schimb a dat din cap că nu, dar eu i l-am arătat pe Youqing şi i-am făcut semn să-l ducă acasă. Abia atunci a dat din cap că da şi s-a ridicat în picioare. Dinspre ţarcul caprelor s-au auzit câteva behăituri şi Youqing a început să mormăie în somn. Când Fengxia a vrut să-l ia în braţe, a deschis larg ochii şi a zis clar:

— Alea de behăie-s caprele mele.

Credeam că doarme, dar când l-am văzut cu ochii larg deschişi şi vorbind despre capre m-am făcut foc şi-am ţipat la el:

— Sunt caprele comunei populare, nu-s ale tale!

Copilul s-a speriat de i-a fugit tot somnul şi se uita fix la mine.

— Nu-l speria, m-a înghiontit Jiazhen.

Apoi s-a lăsat pe vine şi i-a zis şoptit:

— Culcă-te, Youqing, culcă-te.

Văzând-o pe Jiazhen, a încuviinţat din cap, a închis ochii şi nu a trecut mult că deja dormea buştean. L-am luat în braţe, i l-am pus soră-sii în spate şi i-am făcut semn să se

ducă amândoi acasă să se culce, să nu mai vină înapoi.

După ce au plecat Fengxia şi Youqing, eu şi Jiazhen ne-am aşezat lângă foc. Vremea era rece, dar lângă foc era cald şi bine. Jiazhen era aşa obosită, de nu mai avea pic de putere. Îi era greu şi să-şi ridice o mână. Am pus-o să se sprijine de mine:

— Închide ochii şi dormi puţin, i-am spus.

După ce şi-a pus capul pe umărul meu, m-a furat şi pe mine somnul. Îmi tot cădea capul şi deşi încercam din toate puterile să-l ţin sus, nici nu simţeam când îmi cădea iar. Am mai pus o dată lemne pe foc, după care capul mi-a căzut din nou şi nici că l-am mai ridicat.

Nu ştiu cât am dormit până ce am auzit o bubuitură puternică şi m-am speriat de-am sărit în picioare imediat, începuse deja să se lumineze de ziuă. Butoiul de făcut oţel se răsturnase la pământ şi focul se întinsese ca apa, arzând o parte din butoi. Eram acoperit cu haina lui Jiazhen. Am fugit de vreo două ori în jurul butoiului, dar ea nu era nicăieri. M-am speriat de moarte şi-am urlat:

— Jiazhen, Jiazhen!

Am auzit-o răspunzându-mi firav de pe malul heleşteului. Am alergat la ea şi-am găsit-o stând jos şi încercând din toate puterile să se ridice. Am ajutat-o şi-am văzut că era udă leoarcă.

După ce adormisem eu, Jiazhen nu se culcase, mai stătuse să pună lemne pe foc şi când apa din butoi era pe cale să sece, se dusese după apă la heleşteu. Dar cum nu mai avea deloc putere, până şi căratul găleţii goale o obosise, ce să mai vorbim de o găleată plină. Căzuse la pământ după cinci, şase paşi şi după ce se odihnise puţin, umpluse iar găleata. Făcea câte un pas şi se odihnea. Dar abia ce urcase de pe malul apei, că iar alunecase. Cele două găleţi de apă o

udaseră până la piele şi ea nu mai avusese putere să se ridice. Rămase aşa până mă trezise pe mine bubuitura aceea mare.

Când am văzut că nu se lovise, mi-a mai venit inima la loc. Am ajutat-o să meargă până lângă butoi. Mai era ceva foc şi când m-am uitat, am văzut că fundul butoiului se topise. De data asta chiar că dăduserăm de dracu', mi-am zis în sinea mea. Jiazhen a rămas şi ea năucită când a văzut cum stătea treaba şi se învinovăţea:

— Asta-i din cauza mea, numai din cauza mea.

— Ba-i vina mea, nu trebuia să adorm, i-am zis eu.

Mă gândeam să mă duc cât mai repede să-i raportez şefului de producţie. Am ajutat-o pe Jiazhen să se aşeze sub copac şi să se sprijine cu spatele de el, apoi am luat-o la fugă spre casa în care locuisem eu cândva şi care apoi devenise a lui Long'er, iar acum era a şefului de producţie. Când am ajuns, am început să strig din toate puterile:

— Domnule şef de producţie, domnule şef de producţie!

— Care eşti, bă? a răspuns el dinăuntru.

— Sunt eu, Fugui, s-a topit fundul butoiului, i-am spus.

— Oţelul s-a făcut?

— Nu s-a făcut.

— Atunci de ce mă-ta strigi? m-a ocărit el.

N-am îndrăznit să mai strig, stăteam acolo ca prostu' şi nu ştiam ce să fac. Se luminase bine de tot. Am stat şi m-am gândit că mai bine o duceam pe Jiazhen la spitalul din oraş s-o vadă un doctor, că era limpede că n-avea doar o boală uşoară. Cât despre fundul butoiului, aveam să merg eu la şeful de producţie să-i explic după ce mă întorceam de la oraş. M-am dus mai înainte acasă şi-am trezit-o pe Fengxia să vină şi ea cu noi. Jiazhen nu putea să meargă, eu aveam

deja o vârstă şi nu mai eram în stare s-o duc în spate până la oraş şi-napoi, cale de peste douăzeci de *li*. N-avem ce-i face, trebuia să o ducem pe rând, când eu, când Fengxia.

Am luat-o pe Jiazhen în spate şi am pornit spre oraş, fata mergând pe lângă noi. Din spinarea mea, Jiazhen îmi tot spunea:

— N-am nimic, Fugui, nu-s bolnavă.

Ştiam că nu se îndura să cheltuiască bani pe doctori.

— Stai s-ajungem la spital şi vedem noi dacă eşti bolnavă ori ba.

Dar Jiazhen nu voia să meargă la spital şi a bombănit tot drumul. Am mers aşa o vreme şi când n-am mai putut, am făcut schimb cu Fengxia. Ea avea mai multă putere decât mine, când mergea cu maică-sa în spate se auzea cum tropăie. Cocoţată-n spinarea fetei noastre, Jiazhen nu mai bombănea, ba chiar a început să râdă şi a spus plină de mângâiere:

— Fengxia s-a făcut mare. Apoi i-au dat lacrimile: Dacă nu s-ar fi îmbolnăvit atunci, ce bine ar fi fost.

— Ce-a fost a fost, ce mai pomeneşti de asta, i-am răspuns eu.

Doctorul i-a zis lui Jiazhen că suferea de boala „oaselor moi”, şi că nimeni nu putea s-o vindece. Ne-a sfătuit să o ducem acasă şi, dacă putem, să-i dăm mâncare bună, pentru că boala avea să fie din ce în ce mai grea şi cam asta era. Pe drumul de întoarcere, Fengxia a cărat-o singură pe Jiazhen, eu mergeam pe lângă ele tulburat ca vai de capul meu. Nimeni nu putea s-o vindece pe Jiazhen şi din ce mă gândeam, dintr-atât mi se făcea mai frică. Cât de repede ni se scursese viaţa şi ajunseserăm aici! Mă uitam la faţa slabă şi fără pic de culoare a lui Jiazhen şi-mi ziceam că după ce se luase cu mine nu mai avusese şi ea trai bun.

Jiazhen, dimpotrivă, era destul de bucuroasă şi spunea din cârca fetei:

— Bine că n-are leac, cine-ar fi avut bani de doctorii? Când am ajuns în capul satului, Jiazhen ne-a spus că se simţea mai bine şi că voia să coboare şi să meargă singură.

— Cine ştie ce-o să creadă Youqing.

Se temea ca Youqing să nu se sperie văzând-o aşa. Mamele mereu se gândesc la toate. A coborât din cârcă şi când am dat s-o sprijinim, ne-a spus că putea merge şi singură.

— Nu-s chiar aşa de bolnavă.

Chiar atunci am auzit sunete de gong şi bătăi de tobă venind dinspre sat. L-am văzut pe şeful de producţie apropiindu-se şi făcându-ne bucuros cu mâna.

— Fugui, ne-a strigat el, aveţi merite însemnate! Habar n-aveam despre ce vorbea, ce merite însemnate aveam, abia când s-a mai apropiat, am văzut doi tineri cărând o bucată de metal fără formă din care se mai iţeau ceva ce aducea a jumătate de oală şi nişte tablă. De metal era agăţată o bucată de pânză roşie. Şeful de producţie ne-a spuse arătând bucata strâmbă:

— Familia voastră a reuşit să facă oţel! Profităm de Ziua Naţională şi ne grăbim la judeţ să raportăm izbânda.

Am rămas ca prostu' când l-am auzit, că eu tocmai mă gândeam cum să-i explic că se topise fundul butoiului, de unde să ştiu că făcuserăm oţel? Şeful de producţie m-a bătut pe umăr:

— Din oţelul ăsta facem trei bombe pe care le aruncăm peste Taiwan. Una o aruncăm în patul lui Chiang Kai-shek, alta peste masa pe care mănâncă şi pe ultima în ţarcul caprelor.

După aceea a făcut un semn cu mâna şi cei care îl

însoţeau s-au pus pe bătut cu putere gongurile şi tobele. După ce s-au pornit în sunete de izbândă, şeful de producţie s-a întors spre mine şi a strigat:

— Fugui, azi la cantină s-au făcut colţunaşi, în fiecare s-a băgat câte o capră întreagă, sunt numai carne.

După ce s-au îndepărtat am întrebat-o pe Jiazhen:

— Chiar am făcut oţel?

Jiazhen clătina din cap, nici ea nu înţelegea ce se întâmplase. Eram sigur că oţelul se făcuse atunci când se topise fundul butoiului. Dacă n-ar fi fost ideea proastă a lui Youqing să punem apă în butoi, de mult ar fi fost gata. Când am ajuns acasă, l-am găsit pe băiat stând în faţa casei şi plângând de se zguduia totul:

— Mi-au tăiat caprele, pe amândouă le-au tăiat, a spus el.

Youqing a fost supărat câteva zile; când se trezea dis-de-dimineaţă nu mai era nevoie s-o ia la goană spre şcoală.

Îl vedeam cum se plimba de colo, colo prin faţa colibei, neştiind ce să facă. Mai-nainte, ăsta era ceasul la care se ducea să taie iarbă pentru capre. Când Jiazhen îl striga să vină să mănânce, intra de la prima strigare, se aşeza la masă şi după ce termina de mâncat îşi punea ghiozdanul în spate, apoi făcea un ocol pe lângă ţarcul caprelor şi numai după aceea pleca fără niciun chef la şcoală.

Toate caprele din sat fuseseră tăiate şi mâncate, doar cele trei vite scăpaseră cu viaţă pentru că era nevoie de ele la arat. Grânele erau şi ele pe sfârşite. Şeful de producţie ne-a spus că se duce la comuna populară să ia ceva de mâncare. Se ducea de fiecare dată însoţit de peste zece tineri care duceau în spate peste zece cobiliţe de s-ar fi zis că se duc să aducă un munte de aur, şi de fiecare dată se întorceau tot

peste zece tineri cu peste zece cobilițe, dar fără niciun bob de orez. Ultima dată când s-a întors de la comună, șeful de producție ne-a înștiințat:

— De mâine cantina se închide. Mergeți degrabă la oraș să vă cumpărați oale, că de-acum facem cum făceam înainte, fiecare mănâncă ce are.

Când am spart oalele, le-am spart că așa ne spusese șeful de producție; acum cumpăram oale tot pentru că așa ne spunea șeful de producție. Cei de la cantină au împărțit grânele rămase, în funcție de numărul de membri ai fiecărei familii, noi am primit grâne pentru trei zile. Noroc că nu mai era decât o lună până se făcea orezul și o lună puteam noi să ne mai ducem zilele.

Oamenii au început să primească puncte de muncă pentru lucrul la câmp. Pe mine m-au socotit forță de muncă puternică și mi-au dat zece puncte. Dacă nu s-ar fi îmbolnăvit, Jiazhen ar fi luat și ea opt puncte, dar pentru că acum nu mai putea face decât treburi ușoare, nu a primit decât patru puncte. Noroc că Fengxia se făcuse mare și era una dintre cele mai puternice femei, așa că în fiecare zi primea câte șapte puncte.

Jiazhen era foarte supărată că primea doar jumătate din punctele pe care ar fi putut să le primească și nu se împăca deloc cu ideea, spunea tot timpul că încă mai putea face muncă grea. S-a dus de câteva ori la șeful de producție să-i spună că știa că era bolnavă, dar încă mai putea face munci mai grele:

— Să-mi dați patru puncte când n-oi mai putea munci chiar deloc.

Șeful s-a gândit că avea și ea dreptate și i-a răspuns:

— Atunci du-te la secerat.

Jiazhen a pus mâna pe seceră și a venit la câmp, iar la

început secera aşa de repede, de mă întrebam dacă nu cumva greşise doctorul. Dar după ce a secerat un rând a început să se cam clatine şi la al doilea încetinise binişor. M-am dus la ea şi am întrebat-o:

— Mai poţi?

— Vezi-ţi de treaba ta, ce-ai venit la mine, m-a repezit ea, îndreptându-se de şale şi cu faţa plină de sudoare. Se temea c-o să atrag atenţia celorlalţi.

— Ai puţină grijă de tine, i-am spus.

— Pleacă de aici, mi-a răspuns pierzându-şi răbdarea.

Am dat din cap, dar n-am avut ce-i face, a trebuit să plec. La puţin timp după aceea, am auzit dinspre locul unde lucra ea o buşitură şi mi-am zis că nu era de bine. M-am ridicat şi am văzut-o căzută la pământ. Până am ajuns eu la ea, Jiazhen se ridicase, dar picioare-i tremurau încontinuu. Când căzuse, se lovise cu capul de seceră şi se tăiase la frunte, iar acum era plină de sânge. A râs amar; eu n-am scos o vorbă, am luat-o în cârcă şi am pornit spre casă. Nu s-a mai împotrivit, dar după o bucată de drum m-a întrebat plângând:

— Fugui, o să mai pot să am grijă de mine?

— O să poţi.

De-atunci încolo, Jiazhen nu a mai stăruit să iasă la muncă, şi deşi o durea sufletul după cele patru puncte pierdute, o mai alina cât de cât faptul că mai putea încă să aibă grijă de sine.

După ce s-a îmbolnăvit Jiazhen, viaţa bietei Fengxia a devenit şi mai grea. Pe lângă munca de la câmp, care nu se împuţinase, mai avea de făcut şi treabă-n casă. Bine că era tânără şi deşi trudea toată ziua, după ce dormea o noapte, se trezea iar plină de putere şi de voie bună. Şi Youqing începuse să ne ajute puţin cu bucata aceea de pământ din

faţa casei. Într-o seară, când mă întorceam acasă de la câmp, m-a strigat Youqing care prăşea bucăţica noastră de pământ. M-am dus până la el şi mi-a spus cu capul plecat şi mângâind coada sapei:

— Am învăţat să scriu o grămadă de caractere.

— Foarte bine, i-am răspuns.

— Toate caractere astea o să-mi ajungă o viaţă întreagă, a continuat el, privindu-mă direct în ochi.

Mi-am zis că avea ceva îndrăzneală, dar n-am stat să mă gândesc prea mult ce voia să spună. I-am zis într-o doară:

— Trebuie să înveţi şi mai bine.

— Nu vreau să mai merg la şcoală, mi-a spus el de-a dreptul.

M-am întunecat la faţă şi i-am răspuns:

— Asta nu se poate.

De fapt, şi eu mă gândisem să-l scot pe Youqing de la şcoală, dar renunţasem la idee pentru Jiazhen; ar fi crezut că Youqing trebuia să renunţe la şcoală din cauză că se îmbolnăvise ea.

— Dacă nu înveţi cum trebuie, te omor cu mâna mea, i-am zis lui Youqing.

Mi-a părut rău după ce-am spus asta, fiindcă el voia să se lase de şcoală ca să ne ajute acasă. Avea doar doisprezece ani, dar pricepea deja multe şi eu mă şi bucuram, dar mă şi întristam, gândindu-mă că de-acum încolo nu-l mai puteam altoi sau ocări cum îmi venea mie. Când m-am dus la oraş să vând lemne de foc, am dat cinci bănuţi să-i cumpăr lui Youqing cinci bomboane. Era prima dată când îi cumpăram băiatului ceva, dar mă gândeam că trebuie să-l mai şi răsfăţ puţin.

Am luat cobiliţa goală în spinare şi m-am dus la şcoală. Şcoala avea doar două clădiri mici şi dinăuntru se auzeau

copii citind cu voce tare. M-am dat lângă o sală de clasă să văd ce face Youqing. Sala lui era chiar ultima şi-năuntru era o doamnă învăţătoare care stătea la tablă şi le explica ceva. M-am aşezat mai lângă un geam să-l văd şi când am dat cu ochii de el, am luat foc imediat. În loc să fie atent la oră, arunca cu nu ştiu ce în capul elevului din faţă. O dăduserăm pe Fengxia altor oameni numai ca să-l putem trimite la şcoală, Jiazhen era bolnavă ca vai de ea şi tot nu renunţaserăm la şcoală şi el alerga bucuros până aici ca să se joace. Eram negru de furie şi n-am mai ţinut cont de nimic. Am trântit cobiliţa la pământ, am dat năvală în clasă, m-am dus drept la Youqing şi i-am ars o labă peste faţă. Abia după ce l-am lovit, m-a văzut şi Youqing care s-a speriat de i s-a dus culoarea din obraji.

— Mă omori cu zile, am ţipat la el.

Am urlat aşa de tare, că Youqing a început să tremure din tot corpul. I-am mai tras o palmă. El se făcuse mic de tot şi era împietrit de frică. Învăţătoarea a venit glonţ la mine şi m-a întrebat furioasă:

— Cine eşti? Asta-i şcoală, nu-i sat!

— Sunt tată-său, i-am răspuns.

Eram foc şi pară şi vorbeam foarte tare. Învăţătoarea s-a înfuriat la rândul ei şi mi-a spus cu o voce ascuţită:

— Ieşi afară! Ce fel de tată eşti tu, nu eşti tată, eşti un fascist, un naţionalist**14**!

Nu ştiam ce înseamnă fascist, dar ştiam ce e acela naţionalist şi mi-am dat seama că era un cuvânt de ocară. Nu era de mirare că Youqing nu se ţinea de carte când trebuia să îndure o învăţătoare care batjocorea oamenii.

---

14 Naţionalist - membru al Partidului Naţionalist condus de Chiang Kai-shek, considerat în perioada preşedintelui Mao Zedong unul dintre principalii duşmani ai Partidului Comunist Chinez.

— Ba tu eşti naţionalistă, că eu am cunoscut naţionalişti şi erau la fel ca tine, batjocoreau oamenii, i-am spus.

Învăţătoarea a rămas cu gura căscată şi, fără să mai scoată vreo vorbă, a început să plângă. Învăţătorii din clasele de alături au venit şi m-au tras afară, s-au aşezat roată-n jurul meu şi au început să vorbească toţi deodată de n-am înţeles o iotă. Apoi s-a apropiat o altă învăţătoare, pe care ei o numeau „doamna directoare". Directoarea asta m-a întrebat de ce l-am bătut pe Youqing. I-am povestit de-a fir a păr cum o dăduserăm pe Fengxia şi cum, chiar şi după ce Jiazhen se îmbolnăvise, tot nu-l scoseserăm de la şcoală. După ce m-a ascultat, directoarea le-a spus celorlalţi:

— Lăsaţi-l să plece acasă.

Mi-am luat cobiliţa şi când am dat să plec, am văzut că la ferestrele sălilor de clasă erau adunaţi toţi copiii, care se uitau la circul pe care-l făceam. De data asta chiar că-mi făcusem fiul de ruşine; ce-l durea cel mai tare pe Youqing nu era că-l bătusem, ci că-l batjocorisem de faţă cu toţi colegii şi învăţătorii. Încă mai eram furios când am ajuns acasă şi i-am povestit totul lui Jiazhen.

— Vai de tine, cum să mai dea ochii Youqing cu lumea la şcoală? a început Jiazhen să mă dăscălească.

M-am gândit şi eu că-mi cam dădusem în petic, nu numai că-mi pierdusem eu cinstea obrazului, dar o mai pierdusem şi pe-a lui Youqing. După-amiază, după ce s-a întors acasă, l-am chemat la mine, dar Youqing nici nu m-a băgat în seamă. Şi-a dat ghiozdanul jos şi a ieşit în faţa colibei. Abia când l-a chemat Jiazhen, s-a oprit şi s-a dus lângă maică-sa. Apoi a început să-şi plângă durerea cu sughiţuri.

O lună şi ceva după aceea, Youqing nici mort nu m-a

băgat în seamă. Făcea tot ce-i ceream, dar nu vorbea cu mine. Nu greşea cu nimic şi nu-mi dădea niciun prilej să mă supăr pe el.

Dar dacă stai şi te gândeşti, eu fusesem prea de tot şi-l rănisem rău pe Youqing. Noroc că el era încă un copil şi după o vreme nu mai stătea chiar aşa de băţos. Deşi eu vorbeam cu el, el nu vorbea cu mine, dar vedeam pe faţa lui că nu mă mai ura chiar aşa, uneori se uita pe furiş la mine cu coada ochiului. Îl ştiam eu bine; nu vorbea cu mine pentru că-i era ruşine să deschidă gura aşa, dintr-odată, dar eu nu eram îngrijorat, doar era fiu-meu, trebuia el să deschidă gura şi să mă strige odată şi-odată.

După ce-au închis cantina, nimeni nu mai avea de nici unele şi o duceam din ce în ce mai greu. Mă gândeam să iau ultimii bani din casă şi să mă duc să cumpăr un ied. Caprele erau cele mai bune la casa omului, făceau îngrăşământ şi primăvara le mai tundeam şi făceam ceva bani vânzând părul. Unde mai pui la socoteală şi bucuria lui Youqing, dacă-i luam un ied ar fi fost cum nu se poate mai fericit.

M-am sfătuit cu Jiazhen care s-a însufleţit şi mi-a spus: „Du-te repede de-l cumpără1. M-am dus la oraş cu banii bine vârâţi în sân şi am cumpărat un ied de lângă podul Guangfu, din partea de apus. La întoarcere am trecut pe lângă şcoala lui Youqing şi întâi m-am gândit să intru să se bucure şi el, dar apoi mi-am zis că mai bine nu, că data trecută ieşise urât şi-l făcusem de râs. Dacă mă mai duceam încă o dată, Youqing precis că s-ar fi supărat iar.

După ce-am ieşit din oraş şi am ajuns la noi în sat, aproape că-mi vedeam casa când am auzit în spatele meu nişte tropăituri, semn că cineva alerga după mine. N-am apucat să mă întorc să văd cine, că l-am şi auzit pe Youqing strigându-mă:

— Tăticule, tăticule!

M-am oprit locului şi l-am văzut alergând spre mine cu fata roşie ca focul. Când văzuse iedul, uitase că nu vorbea cu mine. S-a oprit în faţa mea şi m-a întrebat gâfâind:

— Tăticule, mie mi-ai luat iedul ăsta?

— Da, am dat eu râzând din cap şi i-am întins lui sfoara de care era legat iedul.

A luat sfoara din mâna mea, apoi a cuprins iedul în braţe, a făcut câţiva paşi, apoi l-a pus iar jos, i-a ridicat unul din picioarele din spate, s-a lăsat jos să-l vadă mai bine şi apoi a spus:

— Tăticule, iedul ăsta-i capră.

Am scăpat câteva hohote de râs şi l-am prins de umăr. Avea umărul mic şi slab şi dintr-odată mi s-a rupt inima de mila lui. Mergând spre casă, i-am spus:

— Youqing, te-ai făcut şi tu mare, de-acum tata n-o să te mai bată şi chiar de te-oi mai bate vreodată, n-o s-o mai fac în văzul lumii.

Mi-am plecat privirea să mă uit la Youqing, stătea cu capul într-o parte şi părea ruşinat de cele spuse de mine.

Acum că aveam iar capră, Youqing trebuia să fugă în fiecare zi la şcoală. Nu numai că era nevoit să se ducă după iarbă, mai avea destulă treabă şi pe bucata noastră de pământ. Nici prin cap nu mi-a trecut că Youqing devenise vestit de la atâta alergătură. În ziua în care au avut întrecere sportivă la şcoală, eu m-am dus la oraş să vând nişte legume. Le vândusem şi tocmai voiam să mă îndrept spre casă când am văzut pe marginea drumului o mulţime de oameni. Am întrebat ce se întâmplă şi am aflat că elevii de la şcoală se întreceau la alergat, trebuiau să dea zece ture prin oraş.

Pe vremea aceea, şcoala din oraş avea şi gimnaziu. Youqing era în al patrulea an la şcoala primară. Era pentru

prima dată când se ţinea o întrecere sportivă în oraş şi cei de la gimnaziu alergau împreună cu cei din şcoala primară. Am pus cobiliţa goală pe marginea drumului să văd dacă nu cumva era şi Youqing printre cei care alergau. După o vreme, am văzut un grup de copii cam de vârsta lui Youqing, toţi alergau clătinându-se. Doi dintre ei abia îşi mai târau picioarele, era clar că nu mai puteau să alerge. Abia după ce-au trecut, l-am văzut şi pe Youqing, desculţ şi cu încălţările în mână, cum venea alergând de unul singur şi respirând puternic. Când l-am văzut în urma tuturor m-am gândit că n-avea să se aleagă nimic de el şi că mă făcuse de ruşine. Doar că toţi cei din jurul meu strigau bucuroşi de m-am zăpăcit de tot. Şi mai năucit, am văzut câţiva elevi de gimnaziu venind în fugă şi-am stat să mă gândesc, la urma urmei cum era întrecerea asta? l-am întrebat pe unul de lângă mine:

— De ce nu-l întrec cei mai mari pe cel mic?

— Ala micu' care-a trecut adineauri le-a luat-o în faţă cu câteva ture, mi-a răspuns.

De Youqing vorbea? Mă cuprinsese o bucurie de nedescris. Chiar şi copii cu patru, cinci ani mai mari decât Youqing fuseseră lăsaţi cu o tură-n urmă. L-am văzut cu ochii mei pe fiu-meu cum termină primul de alergat cele zece ture, roşu la faţă, desculţ şi cu încălţările în mână. După ce terminase cursa nici măcar nu gâfâia, de parcă nu se întâmplase mai nimic. Şi-a ridicat un picior, s-a şters de cracul pantalonilor, şi-a pus încălţările şi apoi şi-a ridicat şi celălalt picior. Se uita ţanţoş, cu mâinile la spate, cum soseau şi elevi mai mari cu câţiva ani decât el.

Bucuros, i-am strigat:

— Youqing!

Am luat cobiliţa goală de jos şi m-am apropiat de el cu

gesturi largi să ştie toată lumea că eu eram taică-său. Când m-a văzut, Youqing nu s-a mai simţit în largul lui, şi-a luat imediat mâinile de la spate. L-am bătut uşor pe creştet şi i-am zis cu voce tare:

— Copil cuminte, ai luptat să-i faci cinste lui tată-tău!

Când m-a auzit vorbind atât de tare, Youqing s-a uitat în jur, că nu voia să mă vadă şi colegii lui. Chiar atunci l-a strigat un grăsun:

— Xu Youqing!

Youqing a făcut stânga-mprejur şi a plecat spre gras, nu voia să mai stea lângă mine. După ce-a făcut câţiva paşi s-a întors şi mi-a spus:

— Mă strigă domnul.

Ştiam că se temea să nu-i cer socoteală după ce se întoarce acasă, aşa că i-am făcut semn cu mâna:

— Du-te, du-te.

Grăsunul ăla avea o ditamai mâna şi când i-a pus-o lui Youqing pe creştet, aproape că nu-i mai vedeam capul, s-ar fi zis că-i crescuse o palmă între umeri. Cei doi păreau foarte apropiaţi şi s-au dus la un magazin de unde grasul i-a cumpărat lui Youqing un pumn de bomboane. L-am văzut pe Youqing cum ia bomboanele cu amândouă mâinile, le vârâ-n buzunar şi-apoi rămâne cu o mână-n buzunar. Când s-a întors, era roşu la faţă de bucurie.

Seara, l-am întrebat cine era grasul ăla.

— Domnul de sport.

— Părea că-i tată-tu, l-am certat eu.

Acasă Youqing a vărsat pe pat toate bomboanele primite de la gras, le-a împărţit în trei grămăjoare, s-a mai uitat o clipă şi apoi a mai luat câte două bomboane din celelalte două grămăjoare şi le-a pus într-a lui. Apoi a mai stat puţin pe gânduri şi a luat două bomboane dintr-a lui şi a

pus câte una în fiecare din celelalte două grămăjoare. Ştiam că voia să-i dea o grămăjoară soră-sii, una maică-sii şi cealaltă era pentru el; pentru mine nu era niciuna. Nu m-am gândit că o să pună iar grămăjoarele la un loc, apoi o să le împartă în patru şi uite aşa, tot strângându-le şi împărţindu-le, până la urmă s-au făcut tot trei.

După câteva zile Youqing a venit acasă cu domnul de sport. Grasul l-a lăudat straşnic spunând că, după ce s-o face mare, putea să se facă adet să meargă să se întreacă cu străinii. Youqing stătea pe prag şi era aşa de plin de înflăcărare, de începuse să transpire. Nu puteam să zic prea multe de faţă cu domnul de sport, dar după ce a plecat, l-am chemat pe Youqing, care, crezând că voiam să-l laud, se uita la mine cu ochii plini de încredere.

— Te-ai luptat să ne faci cinste mie, maică-tii şi soră-tii, i-am spus, şi sunt tare bucuros. Dar n-am auzit în viaţa mea să poţi trăi din alergat. Te-am trimis la şcoală să înveţi carte, nu să înveţi să fugi. Parcă-i nevoie să te înveţe cineva să fugi! Până şi puii de găină ştiu să fugă.

Youqing a lăsat imediat capul jos şi s-a dus să ia coşul şi secera din colţ. L-am întrebat;

— Ai băgat la cap ce ţi-am zis?

Ajuns în uşă, a dat din cap fără să se întoarcă şi a ieşit.

În anul acela, înainte să se facă orezul, când vlăstarele erau încă verzi, a început să plouă, şi-a plouat necontenit aproape o lună de zile. Nu erau două zile senine, că cerul iar se înnora şi se pornea din nou ploaia. Ne uitam cum se aduna apa pe câmp, şi din ce creştea, dintr-atât se lăsau spicele de orez mai jos, până când în cele din urmă, apa a acoperit ogoarele unul câte unul. Bătrânii din sat au început să plângă:

— Cum o să trăim de-acum încolo? se văitau ei.

Tinerii erau mai optimişti, se gândeau că avea să ne ajute statul şi le spuneau celor în vârstă:

— Ce vă tot faceţi griji, că nu se pune cerul împotriva oamenilor. Şeful de producţie s-a dus la judeţ după grâne.

Şeful s-a dus de trei ori la comuna populară şi o dată la judeţ, dar nu a adus nimic altceva decât vorbe:

— Staţi liniştiţi că şeful de judeţ a spus că atâta vreme cât el nu moare de foame, o să răbdăm şi noi, dar n-om muri.

După ce a plouat o lună de zile, au venit câteva zile toride şi a putrezit tot orezul de pe elmp. Seara, când bătea vântul, aducea valuri, valuri de duhoare, de ziceai că-i putoare de hoit. La început, lumea mai trăgea nădejde că s-ar putea folosi paiele, dar nici orez n-am avut şi paiele au putrezit. Am rămas fără nimic. Şeful de producţie ne-a spus că cei de la judeţ aveau să ne trimită grâne, dar n-am văzut venind niciun bob. Nimeni nu îndrăznea să creadă toate cele care se spuneau, dar nici nu îndrăzneau să nu le creadă, că altfel şi-ar fi pierdut toţi încrederea în zilele care aveau să vină.

Orezul rămas era puţin şi numărau toţi boabele pe care le puneau la fiert; nu mai fierbea nimeni orez alb ca să-l mănânce, puneau câteva boabe şi făceau un terci lung pe care-l beau, doar că şi terciul era din ce în ce mai apă chioară. Aşa au trecut vreo două luni: stăteam cu toţii fără să facem nimic şi mâneam din ce strânseserăm până atunci. Eu şi Jiazhen ne-am sfătuit să ducem capra s-o vindem la oraş şi să luăm orez pe ea. Ne-am gândit noi că puteam lua vreo sută şi ceva *dejin***15** de orez şi aşa să răzbim până la următoarea recoltă.

yv wy* v.

---

15 Jin - unitate de măsură egală cu 500 de grame.

—.”. 1: ...

Niciunul dintre noi nu mâncase pe săturate de aproape două luni, numai capra era grasă şi behăia din ţarc cu voce răsunătoare şi asta datorită lui Youqing, care se văita toată ziua că era ameţit de foame, dar nici măcar o dată nu renunţase să se ducă după iarbă pentru capră. Ţinea la capra aceea la fel cum ţinea maică-sa la el.

După ce m-am sfătuit cu Jiazhen, i-am spus şi lui Youqing. Tocmai venise cu un coş de iarbă şi-l răsturnase în ţarc, iar capra rumega cu un zgomot care aducea aminte de sunetul ploii. El stătea într-o parte cu coşul în mână şi se uita zâmbitor la capră. Nu a simţit când m-am apropiat şi a întors capul numai când i-am pus mâna pe umăr:

— Era moartă de foame, mi-a zis.

— Youqing, tata vrea să-ţi spună ceva.

Când s-a răsucit spre mine, am continuat:

— Aproape că am terminat toate grânele din casă şi eu cu maică-ta ne-am sfătuit să vindem capra, să luăm orez, că altfel murim toţi de foame.

Stătea cu capul plecat şi nu scotea niciun sunet; i se rupea inima să se despartă de capră. L-am bătut pe umăr şi i-am spus:

— Stai să vină zile mai bune şi cumpărăm o altă capră.

A dat aprobator din cap. Youqing crescuse, înţelegea mult mai bine cum stăteau lucrurile. Dacă s-ar fi întâmplat toate astea cu câţiva ani mai înainte, precis că iar ar fi plâns şi-ar fi ţipat. Când am ieşit din ţarc, Youqing m-a tras de haină şi m-a rugat cu o voce jalnică:

— Tăticule, să n-o dai măcelarului, bine?

Mă gândeam: „Cine mai ţine capre pe vremurile asta, dacă n-o dau măcelarului, cui s-o dau?” Dar când am văzut cât de amărât era Youqing, n-am putut decât să dau din cap a

încuviinţare.

A doua zi de dimineaţă mi-am pus sacii goi de orez pe umăr, am scos capra din ţarc şi când am dat să ies din sat, am auzit că mă striga Jiazhen. M-am întors să văd ce era şi am văzut-o venind cu Youqing:

— Vrea şi Youqing să vină cu tine.

— Azi e duminică, n-au şcoală, de ce să vină şi el?

— Lasă-l să vină.

Ştiam că Youqing voia să stea cât mai mult cu capra şi, pentru că se temea că eu nu m-aş fi învoit, o pusese pe maică-sa să vorbească cu mine. Mi-am zis că, dacă ţinea morţiş să vină cu mine, n-avea decât. I-am făcut semn cu mâna să se apropie. Youqing a venit în fugă, a luat de la mine din mână funia de care era legată capra şi mergea în urma mea cu privirile lăsate-n pământ.

Nu a scos o vorbă tot drumul, doar capra behăia fără oprire. Youqing o ducea de funie, capra îşi întindea din când în când capul şi-l lovea uşor peste fund. Era ca omul, ştia că Youqing îi dădea de mâncare în fiecare zi şi era tare apropiată de el. Şi din ce erau mai apropiaţi, dintr-atât îl durea sufletul mai tare pe Youqing care-şi muşca buzele gata, gata să izbucnească în plâns.

Văzându-l cum mergea cu capul în pământ, mă răscolea şi pe mine şi-am încercat să-l mângâi cu câteva cuvinte:

— Mai bine s-o vindem decât s-o tăiem. Capra nu-i decât un animal, aşa e legea firii.

Când am ajuns la oraş şi-am dat s-o cotim pe o stradă, Youqing s-a oprit, s-a uitat la capră şi mi-a spus.

— Tăticule, eu te aştept aici.

Nu voia să vadă cum vindeam capra. I-am luat funia, am făcut câţiva paşi şi l-am auzit strigând din urma mea:

— Tăticule, ai promis.

— Ce-am promis?

— Ai promis că n-o s-o dai măcelarului, a răspuns el puţin îngrijorat.

Uitasem deja ce vorbiserăm cu o zi înainte, noroc că nu venea cu mine, că altfel iar s-ar fi pus pe plâns.

— Bine, bine, i-am zis.

Am plecat cu capra după mine şi m-am îndreptat spre măcelăria din oraş. De unde până de curând magazinul fusese plin de hălci de carne, în anul ăsta de restrişte nu era nici fărâmă de carne, iar înăuntru şedea un om cu o mină nepăsătoare. Îi duceam o capră, dar el nu părea cine ştie ce fericit. Când a pus capra pe cântar am văzut că-i tremurau mâinile:

— Îmi e foame, n-am putere, a spus.

Nici măcar oamenii de la oraş nu mâncau pe săturate. Măcelarul mi-a spus că la el în prăvălie nu mai fusese nicio bucată de carne de peste zece zile şi mi-a arătat cu degetul un stâlp de curent aflat la vreo douăzeci de metri distantă:

— Stai să vezi, în niciun ceas, coada la carne o să fie până acolo.

Avea dreptate, când am plecat eu erau deja vreo zece oameni la coadă. Coadă era şi la magazinul de orez. Eu crezusem că aş fi putut lua vreo sută şi ceva dtjin de orez pe capră, dar am plecat acasă doar cu patruzeci. Când am trecut pe lângă un magazinaş, i-am luat şi lui Youqing două bomboane cu doi bănuţi, că m-am gândit că trudise un an de zile, merita şi el să-şi mai îndulcească gura.

Am pornit-o înapoi cu patruzeci *dejin* de orez în spinare şi l-am găsit pe Youqing tot unde-l lăsasem, dând cu piciorul într-o pietricică. I-am dat bomboanele, a pus una în buzunar şi pe cealaltă a desfăcut-o şi o vârât-o în gură.

Mergeam spre casă şi Youqing tot ţinea în mână hârtia de la bomboană, împăturită frumos. M-a întrebat:

— Tăticule, vrei şi tu?

— Mănâncă-le tu, i-am răspuns.

Când am ajuns casă cu orezul, Jiazhen a priceput dintr-o singură privire cât era; a oftat prelung, fără să scoată niciun cuvânt. Ei îi era cel mai greu, cu ce să hrănească o familie de patru persoane în fiecare zi? Era atât de îngrijorată, că nici nu mai putea dormi noaptea. Dar fie vremurile cât de grele, tot trebuie să le înduri, aşa că, în fiecare zi, Jiazhen lua coşul şi pleca după ierburi şi rădăcini sălbatice. Ea oricum nu era sănătoasă şi acum mai răbda şi de foame; boala ei, aşa cum spusese doctorul, era din ce în ce mai grea. Nu mai putea merge decât sprijinindu-se într-un toiag făcut dintr-o creangă şi după nici douăzeci de paşi avea fruntea plină de broboane de sudoare. Când săpau după rădăcini sălbatice, oamenii stăteau aplecaţi de şale, numai ea se punea în genunchi şi se clătina când se ridica. Nu mai suportam s-o văd aşa.

— Stai acasă, i-am spus.

Nu a ascultat, tot voia să iasă, sprijinită în toiag. Am prins-o de braţ şi am tras-o puţin spre mine; s-a prăbuşit imediat la pământ şi a început să plângă în hohote:

— N-am murit încă, dar tu te porţi cu mine ca şi când aş fi moartă.

N-am avut ce-i face. Femeile astea, când le intră ceva în cap, fac şi spun orice. Dacă n-o lăsam să muncească zicea că nu mai dau doi bani pe ea.

Cei patruzeci de *jin* de orez s-au terminat în nici trei luni. Dacă n-ar fi fost Jiazhen care să se gândească mereu cum o să ne ducem zilele şi să mai amestece în mâncare frunze de dovleac sau scoarţă de copac, orezul nu ne-ar fi

ajuns nici măcar jumătate de lună. În sat, nu mai avea nimeni grâne, nu se mai găseau nici ierburi sălbatice şi unii începuseră să dezgroape şi să roadă rădăcini de copac; erau din ce în ce mai puţini oameni, nu era zi să nu plece careva la cerşit cu bolul în mână. Şeful de producţie s-a dus de câteva ori la judeţ. Când s-a întors nici nu a mai ajuns în capul satului, s-a aşezat jos să-şi tragă sufletul. Câţiva oameni care căutau rădăcini pe câmp s-au apropiat şi au sărit cu întrebările:

— Şefule, când ne dau grâne ăia de la judeţ?

— Nu mai pot să merg, a răspuns el, cu capul într-o parte. Apoi s-a uitat la cei care plecau la oraş să cerşească şi le-a spus: Nu vă duceţi, nici la oraş nu e nimic de mâncare.

Deşi ştia bine că nu mai erau niciun fel de rădăcini sau de ierburi sălbatice, Jiazhen tot pleca în fiecare zi să mai caute, sprijinindu-se în toiag. Youqing se ducea şi el cu ea. Băiatul era tocmai la vârsta la care se înălţa, dar pentru că nu avea ce mânca era slab ca o prăjină. Era încă un copil şi, în vreme ce Jiazhen abia se târa şi căuta ierburi sălbatice, Youqing mergea în urma ei şi-o toca la cap:

— Mamă, îmi e aşa de foame, de nu mai pot să fac niciun pas.

De unde să-i fi dat biata Jiazhen de mâncare? Aşa că-i spunea:

— Du-te şi bea câteva guri de apă să-ţi mai umpli burta.

Youqing n-avea încotro şi se ducea pe malul heleşteului şi bea apă ca să-şi umple burta şi să mai păcălească foamea.

Eu şi Fengxia plecam la câmp cu sapa-n spinare să căutăm cartofi dulci. Cine mai ştie de câte ori răscoliserăm pământul, că toţi oamenii din sat se duceau să caute cartofi

şi uneori, după o zi întreagă, abia dacă dădeai de câte un vrej putrezit. Fengxia era şi ea lihnită de foame, era pământie la faţă şi când dădea cu sapa părea că stă să-i cadă şi capul. Copila asta nu putea să vorbească, nu ştia decât să muncească. Unde mă duceam eu, venea şi ea. Dar nu era bine aşa, trebuia să căutăm care-ncotro, nu puteam să săpăm tot timpul împreună. I-am făcut semn să se ducă să sape în altă parte, de unde să ştiu că după ce-aveam să mă despart de ea urma să se lase cu necazuri.

Fengxia săpa pe acelaşi răzor cu Wang Şi. El nu era om rău, când fusesem luat cu forţa în armată, Wang Şi şi cu tată-său veniseră adesea să o ajute pe Jiazhen la treburi. Dar când îţi este foame faci tot felul de netrebnicii şi, deşi Fengxia a fost cea care a găsit un cartof, Wang Şi a profitat că ea nu putea să vorbească şi când fata şi-a ridicat poala hainei să-şi şteargă lacrimile, i l-a smuls din mână. Fengxia, care era de obicei blândă, de data asta s-a năpustit asupra lui Wang Şi să ia cartoful înapoi. El a început să urle şi cei din jur au văzut-o pe Fengxia cum îi fură lui Wang Şi cartoful.

— Fugui, omul trebuie să aibă măsură, mi-a strigat Wang Şi, chiar dacă ţi-e foame, tot nu poţi să furi.

Când am văzut-o pe Fengxia care încerca din toate puterile să-i descleştеze degetele lui Wang Şi de pe cartof, m-am dus iute s-o iau de acolo. Ei îi dăduseră lacrimile şi mi-a spus prin semne că Wang Şi îi luase cartoful, înţeleseră şi ceilalţi şi l-au întrebat:

— Tu l-ai furat de la ea, sau ea l-a furat de la tine?

Prefăcându-se nedreptăţit, Wang Şi a spus:

— Doar aţi văzut cu toţii că ea mi l-a furat!

— Tot satul ştie că Fengxia nu-i aşa, l-am repezit eu. Wang Şi, dacă într-adevăr e al tău, ia cartoful şi pleacă, iar de nu-i al tău, să te ia durerea de burtă când îl mănânci.

Wang Şi a arătat spre Fengxia şi a spus:

— Să spună ea al cui e.

Ştia foarte bine că Fengxia nu putea vorbi şi, când l-am auzit, m-am înfuriat de-am început să tremur. Fengxia stătea într-o parte şi deschidea şi gura fără să scoată nici măcar un sunet, iar lacrimile îi scăldau faţa. Am făcut un gest de lehamite spre Wang Şi şi i-am spus:

— Dacă nu ţi-e teamă că o să te trăsnească, ia-l şi du-te.

— E al meu, bineînţeles că-l iau, a spus el băţos şi fără pic de ruşine pentru nedreptatea pe care-o făcuse.

S-a răsucit pe călcâie şi a vrut să plece. Nici prin cap nu mi-a trecut că Fengxia avea să pună mâna pe sapă ca să-i dea în cap, şi de nu ar fi fost oamenii care să-i strige să se ferească, cartoful ăla l-ar fi costat viaţa. Când a înţeles că Fenxia a vrut să dea cu sapa-n el, Wang Şi i-a cârpit una peste faţă şi, cum avea mai multă forţă decât ea, a doborât-o la pământ. Palma a răsunat ca şi cum ar fi sărit cineva în heleşteu: parcă mi-a fost dată mie peste suflet. Am sărit şi i-am dat lui Wang Şi un pumn în ţeastă de-a început să i se bălăngăne capul; pe mine mă durea mâna. După ce şi-a venit în fire, Wang Şi a pus şi el mâna pe sapă ca să îmi dea în cap, dar eu m-am dat la o parte şi am început şi eu să învârt sapa.

De nu ne-ar fi despărţit cei din sat, precis ieşea moarte de om. A venit apoi şi şeful de producţie şi, după ce ne-a ascultat, a început să ne ocărască:

— În pizda mă-sii de treabă, cum vreţi să mă duc eu să le explic celor de sus că vă omorâţi unul pe altul? Fengxia nu-i dintr-aceia, a mai spus după ce s-a săturat de înjurat, dar n-a văzut nimeni când i l-a furat Wang Şi, deci mai bine facem aşa: fiecare ia jumătate.

A întins mâna să ia cartoful, dar Wang Şi îl ţinea cu amândouă mâinile şi nu se îndura să-l dea.

— Dă-l încoace, a ordonat şeful.

Nemaiavând de ales, Wang Şi i l-a dat, cu o figură deznădăjduită. Şeful a luat o secera, a pus cartoful pe pământ şi, hârşti, l-a tăiat în două dintr-o singură mişcare. Doar că nu a tăiat perfect şi o jumătate era mai mare şi una mai mică.

— Deci cum îl împărţim acum? l-am întrebat.

— Păi, nu-i uşor, a zis el.

Alt hârşti, a tăiat o bucată din jumătatea mai mare, pe care a vârât-o la el în buzunar.

A ridicat de jos bucăţile de cartof rămase, mi-a dat mie una, lui Wang Şi una şi ne-a spus:

— Acu sunt la fel?

De fapt, cu un cartof dulce nu puteai hrăni o familie, dar pe atunci nu gândeam ca acum, pe atunci un cartof era picătura care ne ţinea în viaţă. Grânele ni se terminaseră de peste o lună şi mâncaserăm cam tot ce se putea mânca de pe câmp. Erau unii care şi-ar fi dat şi viaţa pentru un bol de mâncare.

A doua zi după ce m-am bătut cu Wang Şi, Jiazhen şi-a luat toiagul şi a ieşit din sat. Eu eram pe câmp şi, când a trecut pe lângă mine, am întrebat-o unde se ducea.

— Mă duc la oraş să-l caut pe tata, mi-a răspuns.

Dacă fiica voia să-şi vadă tatăl, nu puteam s-o opresc nici să fi vrut, dar când am văzut-o mergând aşa de greu, am strigat după ea:

— Ia-o şi pe Fengxia, să aibă grijă de tine pe drum!

Fără să întoarcă măcar capul, Jiazhen a mai zis:

— Să nu vină şi Fengxia.

Lui Jiazhen îi sărea ţandăra din orice în zilele acelea, aşa că am tăcut, uitându-mă după ea cum mergea şontâc, şontâc spre oraş, slabă ca vai de ea, iar hainele care altă dată îi stăteau strânse pe corp îi rămăseseră largi şi fluturau în

bătaia vântului.

N-am ştiut că se duce la taică-său să ceară de mâncare.)

A lipsit o zi întreagă, nu s-a întors decât după lăsarea întunericului. De-abia mai putea merge; prima care a văzut-o a fost Fengxia. M-a tras de haină ca să mă facă atent şi am văzut-o pe Jiazhen pe drum, sprijinindu-se de toiag şi făcându-mi semne. Când îşi ridica braţul, capul părea să-i cadă de pe umeri.

M-am dus repede la ea şi când am ajuns aproape, s-a lăsat moale la pământ şi, ţinându-se cu amândouă mâinile de toiag, m-a chemat încetişor:

— Fugui, vino-ncoace…

Am întins mâinile să o ţin, dar ea m-a prins de mână, le-a tras spre sânul ei şi a spus gâfâind:

— Pipăie aici.

Când am băgat mâna la ea în sân am rămas ca trăsnit, dădusem peste un săculeţ cu orez.

— E orez, am spus.

— Mi l-a dat tata, a zis printre lacrimi.

Un săculeţ cu orez era ceva nemaipomenit în vremurile alea. Erau deja vreo două luni de când noi nu mai gustaserăm orez, iar valul de bucurie pe care l-am simţit e de nedescris. Am pus-o pe Fengxia s-o ducă repede pe Jiazhen în casă şi eu m-am dus să-l caut pe Youqing. Băiatul tocmai băuse apă pe săturate şi stătea întins pe malul heleşteului. L-am strigat:

— Youqing, Youqing!

Abia a întors capul spre mine şi a răspuns fără pic de vlagă. I-am spus încet:

— Hai acasă să bei nişte terci de orez.

Când a auzit că era vorba de terci, nu ştiu de unde i-a

venit puterea, că s-a ridicat imediat în fund şi a strigat:

— Terci?!

— Vorbeşte mai încet, i-am spus eu iute, speriat.

Nu trebuia să afle nimeni altcineva, Jiazhen adusese orezul ascuns în sân. După ce ne-am adunat cu toţii în casă, am închis uşa, am pus drugul de lemn şi abia atunci a scos Jiazhen săculeţul cu orez din sân şi a vărsat jumătate din el în oală. După ce a pus apă, Fengxia făcut focul să pună terciul la fiert. L-am pus pe Youqing să stea de pază la uşă şi să se uite prin crăpături să vadă dacă se apropie cineva. Când oala a dat în clocot, mirosul de orez a umplut întreaga cameră. Youqing nu mai răbda să stea de pază la uşă, s-a repezit la oala cu terci şi trăgând puternic aer în piept a zis:

— Ce frumos miroase!

— Du-te şi stai de pază! l-am gonit eu.

Înainte să se întoarcă la uşă, a mai tras de două ori aer în piept, cu putere, şi abia apoi s-a întors. Jiazhen a zâmbit:

— În sfârşit, pot şi ei să mănânce o mâncare mai bună.

Apoi i-au dat lacrimile:

— Orezul ăsta l-am smuls de la gura tatii.

Atunci m-a strigat cineva:

— Fugui!

Ne era frică şi să respirăm. Youqing stătea nemişcat, îndoit de şale, numai Fengxia râdea fericită şi punea lemne pe foc. Ea nu auzea nimic. Am bătut-o uşor pe umăr şi i-am făcut semn să se mişte mai cu băgare de seamă. Neauzind niciun zgomot din casă, cel de afară a bombănit nemulţumit:

— Pe cos iese fumul valuri, valuri, dar din casă nu răspunde nimeni.

A trecut ceva vreme şi s-ar fi zis că cel de-afară se îndepărtase. Youqing s-a uitat prin crăpăturile uşii şi ne-a şoptit:

— A plecat.

Am răsuflat uşuraţi, şi eu, şi Jiazhen. După ce a fost gata fiertura, ne-am aşezat toţi patru la masă şi-am dat pe gât terciul fierbinte şi aburind. Nu am mai mâncat în viaţa mea ceva atât de gustos, când mă gândesc la el şi-acum îmi lasă gura apă. Youqing l-a băut cel mai repede şi a terminat primul. Căscase ditamai gura şi-l sorbea cu înghiţituri mari, dar avea şi gura cea mai fragedă şi s-a opărit de s-a umplut de băşici care l-au usturat câteva zile bune. Nici nu terminaserăm bine de mâncat, că a venit şi şeful cu o ceată întreagă după el.

Nimeni în sat nu mai mâncase orez de vreo două luni de zile, încinseserăm noi uşa, dar toţi văzuseră valurile de fum care ieşeau pe coş. Mai-nainte ne strigase careva, dar noi nu răspunseserăm, aşa că ăla se dusese şi răspândise vorba, şi-apoi venise toată gloata, cu şeful de producţie în frunte. Ghiciseră c-avem ceva bun de mâncare şi voiau şi ei. De cum au intrat în casă, şeful a început să adulmece şi a întrebat:

— Ce-aţi făcut de mâncare, că tare bine miroase?

Am râs, dar n-am zis nimic, şi dacă n-am zis nimic, nici şeful nu putea să mai insiste. Jiazhen le-a făcut semn să se aşeze, dar unii nici vorbă să se aşeze cuminţi, ci s-au pus să caute prin oale şi să răscolească aşternuturile. Noroc că Jiazhen ascunsese orezul rămas în sân şi nu se temea că o s-o caute şi pe ea. Şeful de producţie nu i-a mai răbdat şi a zbierat:

— Ce tot faceţi, sunteţi în casa unui om! Ieşiţi afară, ieşiţi în pizda mă-sii toţi afară!

După ce i-a gonit pe ceilalţi, şeful a închis uşa, apoi a venit să se dea bine pe lângă noi. Şi-a lungit gâtul spre noi şi ne-a spus:

— Fugui, Jiazhen, dacă aveţi ceva de mâncare, daţi-mi şi mie o gură!

M-am uitat la Jiazhen, ea s-a uitat la mine; în vremuri mai bune, şeful de producţie se purtase frumos cu noi şi acum, că ajunsese să ceară, nu puteam să nu-i dăm. Jiazhen s-a căutat în sân, a scos săculeţul din care a luat o mână mică de orez şi i-a dat-o şefului:

— Asta-i tot, du-te acasă şi fâţi o oală de fiertură!

— E îndeajuns, îndeajuns, repeta într-una şeful de producţie.

A pus-o pe Jiazhen să verse pumnul de orez la el în buzunar, şi apoi, ţinându-se cu ambele mâini de buzunar, a plecat zâmbind. De cum a ieşit pe uşă, pe Jiazhen a podidit-o plânsul. O durea sufletul după orez. Eu n-am putut decât să oftez din rărunchi.

Am dus-o aşa până a venit vremea culesului şi, deşi recolta a fost proastă, tot aveam ceva grăunţe, şi viaţa a devenit dintr-odată mai uşoară. Însă starea lui Jiazhen se înrăutăţea pe zi ce trece, de ajunsese să nu mai poată face nici măcar câţiva paşi pe-afară; anul de foamete o nenorocise. Jiazhen nu se lăsa, dacă nu mai putea merge la câmp, voia să facă treabă prin casă. Se ţinea de pereţi şi mai deretica pe ici, mai dădea cu mătura pe colo, până când într-o zi a căzut lată şi nu a mai fost în stare să se ridice. Când Fengxia şi cu mine ne-am întors de la câmp, ea era întinsă pe jos, julită toată pe faţă. Am pus-o în pat, iar Fengxia a adus un ştergar s-o cureţe de sânge.

— De-acum încolo rămâi în pat, i-am spus.

— Nu credeam că n-o să mă mai pot ridica, a şoptit ea.

Jiazhen era o femeie tare, nici măcar în clipele alea nu se văita. Cât a stat la pat, ne-a cerut să-i aducem toate hainele rupte.

— Mă simt mai bine când ştiu că am ceva de făcut, ne-a zis ea.

S-a apucat de cusut şi desfăcut şi le-a făcut copiilor câte un rând de haine de ziceai că-s noi. După aceea am aflat că-şi desfăcuse propriile haine pentru asta şi, când m-am arătat supărat, ea mi-a spus:

— Hainele se strică mai repede dacă nu le îmbraci, iar eu nu le mai pun pe mine, nu se face să le las să se prăpădească odată cu mine.

Jiazhen voia să-mi facă şi mie un rând, dar nu a mai apucat, ajunsese de nu mai putea ridica nici măcar acul. Fengxia şi Youqing adormiseră deja, dar ea tot mai cosea la lumina opaiţului, obosită şi cu faţa plină de sudoare. I-am spus de câteva ori să se culce. Dar ea nu făcea altceva decât să dea din cap că nu şi să geamă, zicând că mai are numai puţin şi termină. Pe urmă acul i-a scăpat, iar ea a întins după el o mână tremurândă. L-a apucat de câteva ori, dar nu a reuşit să-l ridice. L-am luat şi i l-am dat, dar abia ce l-a prins între degete, că l-a scăpat iar. A bufnit-o plânsul. De când se îmbolnăvise, asta era prima dată când plângea. Crezând că nu avea să mai fie în stare de nimic, mi-a spus:

— Nici să cobor din pat nu mai pot, la ce să mai sper acum?

Am şters-o la ochi cu mâneca; era aşa de slabă, că oasele feţei îi împungeau prin piele. I-am zis că era prea obosită, că niciun om zdravăn n-ar fi prididit cu câte voia ea să facă. Am alinat-o spunându-i că de-acum Fengxia era şi ea femeie în toată firea şi primea mai multe puncte la muncă decât primise până atunci, că nu era nevoie să se frământe pentru bani.

— Dar Youqing e încă mic, a suspinat ea.

În noaptea aia, Jiazhen nu s-a oprit din plâns şi m-a

sfătuit de câteva ori:

— După ce mor, să nu mă înveliţi în pânză de sac că-i toată numai noduri şi n-o să le pot desface când o să ajung pe lumea cealaltă. Să luaţi o bucată de pânză curată, că ajunge, şi să mă spălaţi înainte să mă îngropaţi. Fengxia a crescut, dacă-i găseşti şi ei un soţ, o să fiu şi eu liniştită, chiar şi moartă. Youqing e încă mic, nu înţelege bine cum stau lucrurile, să nu-l baţi tot timpul, numai sperie-l puţin, că ajunge.

Mă durea inima când o auzeam cum punea lucrurile la cale pentru când ea nu avea să mai fie printre noi.

— Păi, dac-o luăm aşa, i-am spus, eu trebuia să fiu mort de mult. Câţi n-au murit în război, dar eu am rămas în viaţă şi-n fiecare zi îmi spuneam în sinea mea că trebuie să trăiesc şi să mă întorc la voi. Chiar ai de gând să ne laşi?

S-ar fi zis că vorbele mele au fost de folos, pentru că a doua zi de dimineaţă, după ce m-am trezit, Jiazhen s-a uitat la mine şi mi-a zis cu voce slabă:

— Fugui, nu vreau să mor, vreau să vă pot vedea în fiecare zi.

După câteva zile de stat în pat fără să mai facă nimic, parcă mai căpătase puţină putere şi putea să şadă în fund, sprijinită. I se părea că era mult mai bine şi, bucuroasă, voia să încerce să se dea jos din pat. N-am lăsat-o:

— De-acum nu poţi să te mai osteneşti, trebuie să mai prinzi şi tu puţină putere, că zile mai sunt destule.

În anul acela Youqing era în clasa a cincea, la şcoala primară[16]. Se zice că o nenorocire nu vine niciodată singură; Jiazhen era bolnavă rău şi aşteptam să crească şi Youqing odată. Mă gândeam să nu-l mai trimit şi la gimnaziu,

---

[16] în China, învăţământul este organizat în două cicluri a câte şase ani.

că şi-aşa nu avea rezultate grozave, mai bine îl luam după ce termina şcoala primară şi mergea cu mine la câmp să mai facă şi el nişte puncte de muncă. De unde să ştiu că abia ce Jiazhen avea să se mai întremeze puţin, Youqing avea să şi dea de necaz.

Directoarea şcolii lui Youqing, care era nevasta secretarului de judeţ, a născut la spital, într-o după-amiază, şi a pierdut aşa de mult sânge, de era deja cu un picior pe lumea cealaltă. Ceilalţi învăţători i-au încolonat imediat pe cei din clasa a cincea, i-au scos pe terenul de sport şi le-au zis că trebuie să se ducă la spital să doneze sânge.

Copiii au fost bucuroşi ca la sărbătoare când au auzit că îi duceau să-i dea sânge directoarei, unii şi-au suflecat mânecile chiar acolo, pe terenul de sport. Youqing s-a descălţat de cum a ieşit pe poarta şcolii şi cu încălţările în mână a rupt-o la goană spre spital, urmat de alţi patru, cinci băieţi. Fiu-meu a ajuns primul la spital, i-a aşteptat şi pe ceilalţi să ajungă, apoi s-a aşezat în capul rândului şi i-a spus învăţătorului foarte mândru:

— Eu am sosit primul.

Dar învăţătorul l-a tras afară din rând şi i-a făcut morală că nu respectă disciplina. Youqing nu a avut voie decât să stea de-o parte şi să se uite la elevii care se ducea unul câte unul să facă teste de sânge, dar după ce au fost testaţi peste zece elevi, tot nu se găsise niciunul cu acelaşi tip de sânge ca al directoarei. Youqing se îngrijorase; fiind ultimul la coadă, credea că nu avea să mai apuce să dea niciun strop de sânge. S-a dus la învăţător şi i-a spus ruşinat:

— Domnule învăţător, am greşit.

Învăţătorul a încuviinţat cu un mormăit şi nu l-a mai băgat în seamă. Youqing a mai aşteptat să intre încă doi elevi la testare, dar chiar atunci din camera de naşteri a ieşit un

doctor cu o mască pe gură şi a răcnit la cel care făcea testele:

— Sângele, unde-i sângele?!

— Niciunul nu se potriveşte, a fost răspunsul.

— Mai repede, mai repede, că inima pacientei aproape că nu mai bate!

Youqing s-a dus încă o dată la învăţător şi l-a întrebat:

— Nu-i rândul meu?

Învăţătorul l-a lăsat:

— Intră.

S-a dovedit că Youqing avea tipul de sânge potrivit şi fiu-meu era aşa de fericit, că se înroşise la faţă. A dat fuga până-n uşă şi le-a strigat celor de pe sală:

— Mie-mi iau sânge!

Când iei sânge, iei un pic, dar pentru a o scăpa cu viaţă pe nevasta secretarului de judeţ, când au pus mâna pe sângele lui fiu-meu, doctorii din spital au luat fără măsură. Am luat şi au tot luat, de Youqing devenise alb la faţă, dar el, încăpăţânat, nu spunea nimic. Apoi până şi buzele i s-au albit şi abia atunci a zis cu vocea tremurândă:

— Îmi vâjâie capul.

— Toată lumea ameţeşte când donează sânge, i-a răspuns cel care-i lua sânge.

Youqing era deja aproape mort când a ieşit un doctor care a spus că mai trebuia. Cel care lua sânge era un ticălos care-i i-a luat aproape tot sângele băiatului meu. Buzele lui Youqing s-au făcut vineţii şi el tot nu se oprea, numai când i-a căzut capul într-o parte s-a speriat şi a chemat un doctor care s-a aşezat în genunchi lângă Youqing şi i-a pus pe piept un stetoscop.

— Nu-i mai bate inima, a spus doctorul.

Dar nici doctorul nu a făcut mare caz, doar l-a luat la rost pe cel care îi luase sânge:

— Faci numai tâmpenii!

Apoi s-a grăbit înapoi în camera de naşteri s-o scape pe nevasta secretarului de judeţ.

În seara aceea, înainte să plecăm de la câmp, un coleg de-al lui Youqing din satul vecin a venit în fugă, s-a oprit în faţa noastră şi a urlat din toţi bojocii:

— Care-i tata lu' Xu Youqing?

Când l-am auzit strigând, inima a început să-mi bată cu putere, mă temeam să nu se fi întâmplat ceva cu Youqing.

— Care-i mamă-sa? a zbierat din nou copilul.

— Eu sunt taică-său, am răspuns degrabă.

Copilul s-a uitat la mine, s-a şters la nas şi mi-a zis:

— Aşa-i, tu eşti, ai venit la noi în clasă.

Inima-mi bătea să-mi spargă pieptul, iar copilul a mai spus:

— Youqing e pe moarte la spital".

Vederea mi s-a întunecat dintr-odată şi l-am întrebat:

— Ce zici?

— Mergi repede la spital, Youqing e pe moarte, mi-a repetat el.

Am aruncat sapa şi am luat-o la goană spre oraş, zbuciumat până peste poate. Mă gândeam că la prânz, când plecase la şcoală, Youqing era cum nu se putea mai bine şi acum mi se spunea că era pe moarte. Am alergat până la spital, cu tâmplele zvâcnindu-mi, şi când am dat de primul doctor l-am oprit şi l-am întrebat:

— Fiu-meu?

Doctorul mi-a răspuns râzând:

— De unde să-l ştiu eu pe fiu-tău?

Am rămas ca trăsnit când l-am auzit şi m-am gândit că era o greşeală, ce bine ar fi fost să fie o greşeală. I-am zis:

— Mi s-a spus că băiatul meu e pe moarte, că trebuie să

vin la spital.

Doctorul ar fi vrut plece, dar s-a oprit până la urmă şi m-a întrebat:

— Cum îl cheamă?

— Youqing.

Mi-a arătat degetul încăperea din capătul holului:

— Mergi şi întreabă acolo.

Am fugit până la uşa aceea; înăuntru era un doctor care tocmai scria ceva. Cu inima bătându-mi puternic, am intrat şi l-am întrebat:

— Domnule doctor, fiu-meu mai trăieşte?

Doctorul şi-a ridicat privirea, s-a uitat lung la mine şi abia apoi a zis:

— Vrei să spui Xu Youqing?

Am dat repede din cap că da.

— Câţi băieţi ai?

Mi s-au înmuiat genunchii şi am început să tremur.

— N-am decât unul, vă rog fiţi bun şi scăpaţi-l cu viaţă! Doctorul a dat din cap, semn că mă înţelegea, şi iar m-a întrebat:

— De ce-ai făcut numai un flăcău?

Ce puteam să-i răspund? M-am îngrozit şi am strigat:

— Fiu-meu mai trăieşte?

— A murit, a clătinat el din cap.

Dintr-odată, doctorul mi-a dispărut din faţa ochilor, totul mi s-a şters din minte, numai lacrimile îmi curgeau şuvoaie din ochi şi a trecut ceva vreme până când am putut să zic:

— Unde-i băiatul meu?

Youqing era singur într-o cămăruţă, întins pe un pat făcut din cărămizi. Când am intrat acolo era încă lumină afară. Youqing, mic şi slab, era îmbrăcat în hainele pe care i

le făcuse Jiazhen nu cum mult timp în urmă. Avea ochii închişi şi gura încleştată. L-am strigat pe nume de câteva ori, dar nu se mişca, şi abia atunci am ştiut că era mort cu-adevărat. L-am luat în braţe, dar trupul lui începuse deja să înţepenească. Plecase la şcoală, la prânz, plin de viaţă, iar seara era deja ţeapăn. Nu puteam deloc să pricep şi mă gândeam că trebuie să fie altcineva. I-am pipăit umerii slabi – era chiar fiu-meu. De atâta plâns, nici n-am băgat de seamă când a venit şi profesorul lui de sport care a izbucnit şi el în plâns când l-a văzut, şi-mi tot spunea:

— Nu m-aş fi gândit la aşa ceva, nu m-aş fi gândit în veci!

Profesorul de sport s-a aşezat lângă-mine şi am început să plângem uitându-ne unul la celălalt şi când îl eu mângâiam pe Youqing pe faţă, îl mângâia şi el. A trecut ceva vreme până când mi-am dat dintr-odată seama că habar n-aveam cum îmi murise copilul. L-am întrebat pe profesorul de sport şi abia atunci am aflat că Youqing murise fiindcă-i luaseră sângele. Voiam să omor pe cineva; l-am lăsat pe Youqing jos şi am ţâşnit afară din cameră, am intrat val-vârtej într-un salon unde-am dat peste un doctor, l-am înşfăcat şi, fără să-mi pese cine era, i-am tras un pumn în faţă de-a căzut lat la pământ şi a început să ţipe.

— Tu mi-ai omorât copilul! am urlat la el.

După aceea i-am mai tras câteva picioare, dar a venit cineva şi m-a prins în braţe. Era profesorul de sport.

— Dă-mi drumul, i-am spus.

— Stai liniştit.

— Vreau să-l omor!

Profesorul de sport mă ţinea strâns în braţe, mă apucase pe la spate, şi n-am putut să mă eliberez.

— Ştiu că ţineai la Youqing, dă-mi drumul, l-am rugat.

Dar profesorul mă ţinea cu toată puterea şi, deşi eu îl loveam cât de tare puteam cu coatele, tot nu-mi dădea drumul. Doctorul s-a ridicat şi a fugit. În jurul nostru se strânsese lume şi când am văzut că printre cei veniţi mai erau alţi doi doctori, l-am rugat din nou pe profesorul de sport:

— Te rog, dă-mi drumul.

Profesorul de sport era un om zdravăn şi mă ţinea aşa de strâns, că nu puteam să mişc. Degeaba îl loveam cu coatele, lui nu-i păsa de durere şi-mi spunea într-una:

— Linişteşte-te!

S-a apropiat de noi un bărbat îmbrăcat într-o tunică în stil Mao**17**, care i-a spus profesorului de sport să-mi dea drumul şi m-a întrebat:

— Tu eşti tatăl elevului Xu Youqing?

Nu l-am băgat în seamă, ochisem deja un doctor care se răsucise pe călcâie şi voia s-o ia la sănătoasa. Am auzit pe cineva care-i spunea omului în tunică „domnule secretar de judeţ" şi m-am gândit că el era cel a cărui femeie îi răpise viaţa lui Youqing. Atunci i-am dat un şut în burtă secretarului, de-a căzut cu un icnet la pământ. Profesorul de sport m-a prins din nou în braţe şi a ţipat la mine:

— Acela-i secretarul de judeţ!

— Chiar pe secretar vreau să-l omor, am spus.

Voiam să-i mai dau câteva, când secretarul m-a întrebat:

— Tu nu eşti Fugui?

— Azi îţi fac felul! am răcnit.

---

[17] Tunica în stil Mao (în chineză zhongshanzhuang, „tunică în stil Zhongshan") este o tunică de inspiraţie militară, cu guler scurt, foarte populară în vremea lui Mao Zedong şi purtată de aproape toţi cei care erau implicaţi, într-un fel sau altul, în revoluţia proletară.

— Fugui, eu sunt Chunsheng, mi-a spus secretarul ridicându-se în picioare.

Am rămas tâmpit când l-am auzit. M-am uitat la el ceva vreme şi din ce mă uitam mai bine, dintr-atât semăna mai mult.

— Chiar eşti Chunsheng, i-am zis.

Chunsheng s-a apropiat, m-a privit şi el îndelung şi mi-a spus şi el:

— Chiar eşti Fugui.

Mi-a mai trecut furia când l-am recunoscut pe Chunsheng şi i-am spus plângând:

— Chunsheng, ai mai crescut şi te-ai mai îngrăşat.

— Fugui, am crezut c-ai murit, mi-a spus el cu lacrimi în ochi.

— N-am murit.

— Am crezut că te-ai dus cum s-a dus şi Lao Quan.

Când l-am auzit pomenind de Lao Quan, am început amândoi să plângem în hohote şi, după ce-am plâns o vreme, l-am întrebat:

— Ai găsit lipie?

— N-am găsit, îmi răspunse ştergându-se la ochi. Îţi mai aduci aminte? Abia ce plecasem că m-au şi făcut prizonier.

— Ai mâncat pâinici? l-am întrebat.

— Am mâncat.

— Şi eu.

Am început amândoi să râdem şi, cum râdeam aşa, mi-am adus aminte de băiatul meu mort. M-am şters la ochi, dar am început iar să plâng. Chunsheng m-a luat pe după umeri.

— Chunsheng, i-am spus, a murit fiu-meu şi n-aveam decât unul.

— De ce-a trebuit să fie copilul tău? a oftat Chunsheng.

Mi-am adus aminte cum Youqing era întins de unul singur în cămăruţa aceea şi a început să mă sece la suflet de durere.

— Mă duc să-mi văd copilul, i-am spus lui Chunsheng.

Nu mai voiam să omor pe nimeni, de unde să ştiu că o să apară dintr-odată Chunsheng. Am făcut câţiva paşi, apoi m-am întors spre el şi i-am spus:

— Chunsheng, îmi eşti dator c-o viaţă de om, să mi-o dai în viaţa următoare.

Seara am plecat cu Youqing în braţe înapoi spre casă, mergeam şi mă opream şi iar mă porneam la drum. Când oboseam, îl suiam în cârcă, dar imediat ce-l puneam în cârcă deveneam foarte tulburat şi-l luam înapoi în braţe, că nu-mi puteam lua ochii de pe el. Odată a ajuns la capul satului mergeam din ce în ce mai greu şi mă gândeam cum aveam să-i spun lui Jiazhen. Dacă-i ziceam c-a murit, n-o mai ducea nici ea mult, şi-aşa era bolnavă. M-am aşezat la marginea unui câmp, mi l-am pus pe Youqing în poală şi când m-am uitat la faţa lui, nu m-am mai putut abţine să nu plâng şi iar am jelit o vreme, după care iar m-am gândit cum să fac cu Jiazhen. Din ce mă gândeam, dintr-atât ziceam că cel mai bine era să nu-i spun nimic deocamdată. L-am pus pe Youqing jos, m-am dus acasă şi am luat pe furiş o sapă, apoi l-am luat iar pe Youqing în braţe şi m-am dus unde erau mormintele alor mei şi am săpat o groapă.

Nu-mi venea să-l îngrop. Stăteam dinainte mormintelor părinţilor mei, îl ţineam strâns în braţe şi nu-mi venea să-i dau drumul. Îl ţineam cu faţa lipită de gâtul meu, era foarte rece, dar chiar de era rece ca gheaţa îl ţineam strâns lipit de mine. Frunzele copacilor foşneau mişcate de vântul nopţii şi trupul lui Youqing era scăldat de rouă. Îl

vedeam aievea fugind înspre şcoală la prânz, cu ghiozdanul care-i sălta la spate când într-o parte, când într-alta. Când mă gândeam că n-o să mai spună o vorbă şi că n-o să mai alerge cu încălţările în mână, mă durea sufletul de nici nu mai puteam să plâng. Am văzut că stătea să se crape de ziuă şi trebuia să-l îngrop. Mi-am scos haina, i-am rupt o mânecă şi i-am acoperit ochii, apoi l-am învelit în ea şi l-am aşezat în groapă. Le-am spus tatii şi mamei:

— Vine şi Youqing, să fiţi buni cu el, că eu, cât a trăit, n-am fost aşa de bun, să-l răsfăţaţi şi pentru mine puţin.

Întins în groapă, Youqing părea din ce în ce mai mic, nu s-ar fi zis că trăise treisprezece ani, parcă abia ce-l născuse Jiazhen. Am pus pământul peste el cu mâinile şi am dat la o parte toate pietricele, de teamă să nu-l înţepe şi să-l doară. Se luminase de ziuă când am terminat şi am plecat încet, încet spre casă. La fiecare câţiva paşi mă întorceam să mă mai uit o dată; când am ajuns în uşa casei şi mi-am dat seama că n-am să-l mai văd niciodată, nu mi-am mai putut controla hohotele de plâns, dar de teamă să nu mă audă Jiazhen mi-am acoperit gura cu palma şi m-am ghemuit la pământ. Am stat ghemuit până când am auzit chemările la muncă, abia atunci m-am sculat şi am intrat în casă. Fengxia stătea lângă uşă şi se uita la mine cu ochii mari, nu ştia că frate-său murise. Era şi ea acolo când venise copilul din satul vecin să ne spună, dar ea nu auzise nimic. Jiazhen m-a chemat lângă pat, m-am dus şi i-am spus:

— Youqing a dat de necaz, e la spital.

— Ce necaz? m-a întrebat ea, părând să mă creadă.

— Nu e clar, i-am zis, a leşinat dintr-odată în timpul lecţiei, l-au dus la spital şi doctorul mi-a spus că e nevoie de ceva timp să se facă bine.

Jiazhen s-a întristat şi lacrimile au început să-i curgă:

— E oboseala, am devenit o povară pentru Youqing.

— Nu-i oboseală, chiar dacă-i obosit, n-are cum să fie obosit în halul ăsta.

Jiazhen s-a uitat la mine şi mi-a spus:

— Ai ochii umflaţi.

— Aşa-i, n-am dormit toată noaptea.

Apoi am ieşit imediat din casă. Abia-l îngropasem pe Youqing, nici nu se aşezase bine pământul peste el, şi dacă aş fi stat să vorbesc cu Jiazhen n-aş mai fi putut să mă controlez.

În zilele care au urmat stăteam cât puteam pe câmp, iar seara îi spuneam lui Jiazhen că mă duc la oraş să văd dacă Youqing se făcuse bine ori nu. Porneam încet înspre oraş, mergeam până se înserа, apoi mă întorceam şi mă duceam la mormânt. Stăteam de vorbă pe întuneric cu fiu-meu, cu vântul suflându-mi în faţă, dar vocea care se risipea odată cu adierea părea să nu fie a mea. Stăteam până la miezul nopţii şi abia apoi mă întorceam acasă, în primele zile, Jiazhen mă aştepta cu ochii deschişi şi mă întreba dacă Youqing era cumva mai bine, iar eu născoceam câte ceva s-o amăgesc. După câteva zile, Jiazhen era deja adormită când mă întorceam acasă, stătea întinsă în pat cu ochii închişi. Ştiam că nu puteam s-o amăgesc la nesfârşit, dar n-aveam încotro, fiecare zi era una câştigată şi atâta vreme cât ea credea că Youqing e încă în viaţă, tot era bine.

Într-o seară, după ce m-am întors de la mormântul lui Youqing şi m-am băgat în pat lângă ea, cu ochii închişi, Jiazhen mi-a spus dintr-odată:

— Fugui, nu mai am mult de trăit.

Am simţit că mă apasă o piatră pe inimă şi am mângâiat-o pe faţă; era udă de lacrimi.

— Să ai grijă de Fengxia, mi-a spus, că pentru ea sunt

cel mai îngrijorată.

Nu a pomenit nimic de Youqing şi m-am neliniştit. Aş fi vrut s-o alin cumva, dar n-am putut scoate nicio vorbă.

A doua zi, pe înserat, i-am spus lui Jiazhen că mă duceam la oraş să văd ce mai era cu Youqing, dar ea mi-a spus să nu mă duc, voia s-o iau în spinare şi s-o duc prin sat. Am pus-o pe Fengxia s-o ia în braţe şi să mi-o pună-n cârcă. Era din ce în ce mai uşoară, slabă de nu mai rămăseseră de ea decât pielea şi oasele. Când am ieşit pe uşă, Jiazhen mi-a spus:

— Vreau să mergem spre apus.

Adică spre locul unde-l îngropasem pe Youqing. Din gură i-am spus că mergem, dar picioarele nu se înduplecau să mă poarte spre partea aia şi cum mergeam aşa, am ajuns în partea de răsărit a satului. Jiazhen mi-a spus cu voce stinsă:

— Fugui, nu mă mai amăgi, ştiu că Youqing a murit.

Când am auzit-o, am rămas ţintuit locului şi-am simţit cum mi se taie picioarele. Simţeam pe gât lacrimile lui Jiazhen.

— Du-mă să-mi văd băiatul, m-a rugat ea.

Ştiam că n-o mai pot amăgi, aşa c-am pornit-o cu ea în spate spre partea de apus a satului.

— În fiecare seară te auzeam cum veneai dinspre apus, mi-a zis ea sfârşită, şi-am ştiut că Youqing s-a prăpădit.

Ajunşi lângă mormântul copilului, Jiazhen mi-a spus s-o las jos. A căzut peste mormânt cu faţa scăldată în lacrimi şi-l cuprinsese cu mâinile de parcă voia să-l mângâie pe Youqing, dar nu mai avea nici pic de putere, doar degetele şi le mai putea mişca puţin. Când am văzut-o mi s-a rupt sufletul, n-ar fi trebuit să-l îngrop pe Youqing pe ascuns, ar fi trebui s-o las să-l vadă şi ea pentru ultima oară.

Jiazhen a rămas prăbuşită peste mormânt până s-a făcut întuneric de tot. De teamă ca rouă nopţii să nu-i facă rău, am luat-o cu de-a sila în spate, dar ea mi-a cerut s-o duc până-n capul satului. Când am ajuns acolo, gulerul meu era deja ud leoarcă.

— Youqing n-o să mai vină în fugă pe drumul acesta, a şoptit.

M-am uitat la drumeagul şerpuit care ducea spre oraş şi n-am auzit sunetul tălpilor goale ale băiatului meu venind în fugă. Luna strălucea deasupra şi părea că peste tot era presărată sare.

În după amiaza aceea am stat tot timpul împreună cu bătrânul. Nu mi-a trecut prin minte să plec nici când el şi boul lui se odihniseră îndeajuns şi se întorseseră la muncă, pe câmp. Am rămas sub copac, păzindu-i ca o santinelă.

Vocile celor care lucrau pământul în jurul meu începuseră să ajungă până la mine. Zarva cea mai mare venea din apropiere, de la marginea unui ogor unde doi tineri voinici se întreceau la băut ceai, iar cei din jurul lor ţipau şi chiuiau. Entuziasmul îi făcea să pară străini de locurile acelea. Partea în care era Fugui părea mult mai pustie. Pe câmpul de orez de lângă el mai erau două femei cu basmale pe cap, care plantau lăstari de orez şi vorbeau despre un bărbat care mie îmi era absolut necunoscut. Se părea că acela era un bărbat foarte puternic, probabil cel care câştiga cei mai mulţi bani din sat, şi din vorbele lor am înţeles că făcea cărăuşie în oraş. Una dintre ele s-a îndreptat de şale, şi-a frecat mijlocul şi a spus:

— Jumătate din banii pe care-i face îi dă pe femeia lui şi cealaltă jumătate pe femeile altora.

Fugui, aplecat peste plug, tocmai ajunsese în dreptul lor şi s-a vârât şi el în vorbă:

— Omul nu trebuie să uite patru lucruri: să nu zică

vorbe neadevărate, să nu doarmă în patul altuia, să nu calce alt prag şi să nu-şi vâre mâna în alt buzunar. Apoi s-a dus mai departe, dar întorcându-şi puţin capul a adăugat: El l-a uitat pe cel de-al doilea, adică să nu doarmă în patul altuia.

Femeile au început să se hlizească şi am văzut faţa mulţumită a lui Fugui care striga tare către bou, şi când a ajuns în dreptul meu mi-a spus râzând:

— Toate astea te fac să fii om.

După aceea ne-am aşezat din nou la umbra copacului şi l-am rugat să-mi spună mai departe viaţa lui. S-a uitat la mine oarecum îndatorat, de parcă eu îi făceam un serviciu. Era tare bucuros că cineva era interesat de povestea lui.

Am crezut că, după moartea lui Youqing, nici Jiazhen n-avea *s-o* mai ducă mult şi o vreme chiar aşa a părut. Stătea cât era ziua de lungă întinsă în pat şi respira cu zgomot, cu ochii întredeschişi, fără să mănânce nimic. Eu şi Fengxia o ridicam în fund şi îi dădeam să bea cu forţa puţin terci de orez. Nu mai avea pic de carne pe ea, când o sprijineam ca să se ridice parcă sprijineam o creangă de pus pe foc.

Şeful de producţie a venit să o vadă de vreo două ori. De fiecare dată când se uita la ea, dădea din cap şi mă trăgea mai la o parte să-mi spună:

— Tare mi-e că n-o mai duce mult.

Mă durea sufletul când îl auzeam. Youqing nu se prăpădise de nici jumătate de lună şi se vedea treaba că şi Jiazhen era ca şi plecată dintre noi. Se duceau dintr-odată doi oameni din casă şi aveau să vină zile grele. Aşa cum atunci când iei o oală şi-o spargi în două nu mai e oală, nici casa noastră nu avea să mai fie casă.

Şeful de producţie a spus c-o să meargă la spitalul comunal să roage un doctor să vină s-o vadă şi chiar s-a ţinut de cuvânt. După ce s-a dus la comuna populară la şedinţă, s-a

întors cu un doctor. Doctorul era mic, slab şi cu ochelari. M-a întrebat de ce suferea Jiazhen.

— Oase moi, i-am răspuns.

Doctorul a clătinat din cap, s-a aşezat pe marginea patului, i-a luat pulsul şi i-a spus ceva. Ea a auzit că cineva vorbea cu ea, dar nu a putut decât să clipească, nu a scos o vorbă. Nu ştiu cum s-a făcut că doctorul nu-i găsea pulsul şi s-a speriat puţin; i-a ridicat pleoapele şi-apoi cu o mână a prins-o bine de încheietură şi cu cealaltă i-a luat pulsul. A stat un timp cu capul într-o parte şi apoi s-a ridicat şi mi-a spus:

— Are pulsul aşa de slab, că aproape nu-l mai simt. Să te pregăteşti pentru cele de pe urmă.

Cu o singură vorbă, doctorul mai că m-a făcut să cad din picioare. M-am dus după el afară şi l-am întrebat:

— Cât mai are de trăit?

— Nu apucă luna, mi-a răspuns el. La boala pe care o are, după ce paralizează de tot, cam asta e.

În noaptea aceea, după ce Jiazhen şi Fengxia au adormit, am ieşit în faţa colibei noastre şi-am stat afară până ce aproape s-a luminat de ziuă. La început am plâns, apoi m-am gândit la cele de demult şi iar au început să-mi curgă lacrimile. Cât de repede ne trecuseră zilele! După ce s-a luat cu mine, Jiazhen n-a mai avut o zi bună, şi cât ai clipi a venit şi vremea să se ducă. Apoi m-am gândit că nu era de niciun folos să plâng şi să mă întristez, era mai bine să mă gândesc cum să-i fac lui Jiazhen o înmormântare cum se cuvine.

Şeful de producţie, bun la suflet, când m-a văzut în ce hal eram, mi-a spus:

— Fugui, judecă şi tu, tot omul se duce, nu te mai gândi la nimic acum, cel mai important e ca Jiazhen să-şi dea sufletul liniştită. Alege din pământul satului ce bucată vrei tu

şi acolo să-i faci mormânt.

De fapt, eu mă mai liniştisem şi i-am răspuns:

— Jiazhen vrea să fie cu Youqing, aşa că o îngrop în acelaşi loc.

Youqing era cel mai vrednic de milă, îl îngropasem învelit într-o haină. Nu puteam face la fel şi cu Jiazhen, cât de săraci eram, tot trebuia să aibă un sicriu, că nu mă lăsa inima să fac altfel. Jiazhen ar fi trebuit să se mărite cu altul, nu să sufere din pricina mea, poate n-ar mai fi fost atât de muncită şi n-ar fi făcut boala asta. M-am dus din casă-n casă să împrumut bani şi nu ştiu de ce, când spuneam că banii sunt pentru sicriul lui Jiazhen îmi dădeau lacrimile. Eram toţi săraci şi banii strânşi de la oameni nu mi-au ajuns să-i fac sicriu, dar şeful de producţie a mai făcut rost de ceva bani din fondurile publice de la comuna populară şi-abia atunci m-am putut duce la tâmplarul din satul vecin.

La început, Fengxia n-a ştiut că maică-sa era pe ducă. Dar mă vedea că, de cum terminam treaba, mă duceam fuga spre locul unde fusese odată ţarcul caprelor şi unde acum lucra tâmplarul. Stăteam acolo de uitam şi de mâncare. Fengxia venea să mă cheme la masă şi după ce a venit de câteva ori a văzut sicriul care prindea formă. Abia atunci şi-a dat seama că se întâmpla ceva şi cu ochii mari m-a întrebat prin semne ce şi cum. M-am gândit că trebuia să ştie şi ea cum stăteau lucrurile.

Fiică-mea dădea din toate puterile din cap că nu. Am înţeles ce voia să spună. I-am arătat prin semne că sicriul era pentru Jiazhen, că Jiazhen avea *să* stea în el, moartă, dar ea continua să clatine cu putere din cap şi m-a tras de mână spre casă. Ajunşi în colibă, m-a dus lângă Jiazhen pe care a zgâlţâit-o până când a făcut-o să deschidă ochii. Fengxia mă zguduia de braţ din toate puterile ca să văd că Jiazhen era

încă în viaţă. Apoi, vâjâind prin aer cu dosul palmei drepte, mi-a arătat că voia să tai sicriul cu toporul.

Fengxia nu se gândise niciodată că mamă-sa ar fi putut muri şi chiar dacă i-aş fi spus mai repede, ea tot n-ar fi crezut. Când am văzut-o în cel hal era, mi-am lăsat privirile în jos şi nu am mai făcut niciun semn.

Jiazhen a zăcut la pat peste douăzeci de zile, vreme în care uneori părea să se simtă mai bine, iar alteori că nu mai avea mult. Într-o noapte, când am dat să sting opaiţul, m-a tras dintr-odată de mână să nu-l sting. Vocea ei nu era mai puternică decât bâzâitul unui ţânţar, voia să o întorc pe o parte. Nevastă-mea s-a uitat la mine în noaptea aceea şi de câteva ori m-a strigat pe nume:

— Fugui!

A închis ochii zâmbind. După o vreme, i-a deschis iar şi m-a întrebat:

— Fengxia doarme?

— Doarme, i-am răspuns eu după ce m-am ridicat să mă uit.

Jiazhen mi-a vorbit mult, uneori întrerupându-se să se mai odihnească, şi în cele din urmă a adormit, ostenită. Eu n-am putut să închid un ochi, atât de tulburat eram. Părea să fie mult mai bine, dar mă temeam că era clipa de linişte de dinaintea plecării, cum se spune. Am mângâiat-o şi m-am mai liniştit când am simţit-o caldă.

A doua zi de dimineaţă, când m-am trezit, Jiazhen mai dormea încă. Mi-am spus că adormise târziu şi n-am trezit-o, am mâncat nişte terci împreună cu Fengxia şi am plecat la câmp. Am terminat treaba mai devreme şi când ne-am întors acasă am tras o ditamai sperietura – Jiazhen se ridicase singură şi şedea în fund. Când ne-a văzut intrând a spus cu un firicel de voce:

— Fugui, mi-e foame, fă-mi nişte terci de orez.

Am rămas ca prostit, fiindcă nici prin gând nu-mi trecuse că Jiazhen avea să se simtă mai bine şi mi-am venit în fire numai când mi-a mai zis o dată pe nume. Lacrimile au început să-mi curgă şiroaie, am şi uitat că Fengxia nu putea să audă şi i-am spus:

— Toate-s mulţumită ţie, mulţumită ţie, c-ai ştiut în sufletul tău că maică-ta n-o să moară!

Atâta vreme cât cineva cere să mănânce înseamnă că-i bine. Nu a trecut mult şi Jiazhen putea să şadă în pat şi să lucreze cu acul şi dac-o ţinea tot aşa se prea putea chiar să se dea jos şi să facă câţiva paşi. Acum răsuflăm şi eu mai liniştit, doar că, după ce m-am mai liniştit, a dat boala şi peste mine. De fapt, boala dăduse de ceva vreme peste mine, dar se prăpădise Youqing, Jiazhen fusese cu un picior în groapă şi nu avusesem eu vreme de boală. Doctorul n-o nimerise cu Jiazhen, care era din ce în ce mai bine, doar că eu eram din ce în ce mai slăbit, până când într-o zi am leşinat pe câmp, de m-au adus unii acasă, pe braţe. Abia atunci mi-am dat seama că eram bolnav.

După ce m-a lovit năpasta, viaţa fiică-mii a devenit şi mai grea. Cu doi oameni la pat, Fengxia trebuia să mai şi meargă la muncă pe câmp. După câteva zile, când am văzut cât de obosită era, i-am spus lui Jiazhen că mă simţeam mult mai bine şi cum-necum m-am târât la câmp. Oamenii au rămas încremeniţi de mirare:

— Fugui, ai albit de tot!

— Eram deja alb, le-am spus râzând.

— Înainte erai cărunt, dar în câteva zile ai albit de tot, mi-au zis.

Îmbătrânisem mult în câteva zile şi nu mai aveam puterea dinainte. Mă dureau şalele şi spinarea şi dacă mă

străduiam mai mult, tot corpul îmi era scăldat de sudoare.

Chunsheng a venit la o lună după moartea lui Youqing. Nici nu-l mai chema Chunsheng, acum îl chema Liu Jiefang**18**. Când îl întâlneau, oamenii îi spuneau domnul secretar de judeţ Liu, doar eu îi spuneam altfel. Chunsheng mi-a povestit că după ce-a fost făcut prizonier s-a alăturat Armatei de Eliberare şi-a luptat până a ajuns în Fujian, după care s-a dus să lupte în Coreea**19**. Chunsheng avea zile multe, că deşi luptase unde nici cu gândul nu gândeai, rămăsese în viaţă. După războiul din Coreea trecuse în civilie şi ajunsese într-un judeţ vecin cu al nostru; abia în anul acela venise la noi în judeţ.

Eram în casă când a venit Chunsheng. Nici n-ajunsese bine la uşă, că şeful de producţie începuse să strige:

— Fugui, a venit să te vadă domnul secretar de judeţ Liu!

Când au intrat în casă, i-am spus lui Jiazhen:

— E Chunsheng, a venit Chunsheng.

Auzind cine era, ochii lui Jiazhen s-au umplut de lacrimi şi a ţipat la el:

— Ieşi din casa mea!

Am rămas împietrit. Agitat, şeful de producţie s-a răstit la Jiazhen:

— Cum poţi vorbi aşa cu domnul secretar de judeţ?

Dar lui Jiazhen nu-i păsa, striga la el plângând:

— Să mi-l dai pe Youqing înapoi!

Chunsheng i-a spus lui Jiazhen:

— Asta-i din partea mea.

---

18 în limba chineză, Chunsheng înseamnă „Cel născut primăvara", iar Jiefang înseamnă „Eliberare".

19 Este vorba de Războiul din Coreea (1950-1953), în care trupele chineze au luptat alături de forţele comuniste nord-co- reene.

I-a întins nişte bani, dar ea nici măcar nu se uita la ei.

— Pleacă, afară!

Şeful de producţie l-a oprit pe Chunsheng, apoi s-a dus lângă Jiazhen şi i-a zis:

— Jiazhen, tare eşti zăpăcită mai eşti. Youqing a murit dintr-un accident, doar nu l-a omorât domnul secretar de judeţ!

Văzând că Jiazhen nu voia să ia banii, Chunsheng i-a întins şi spre mine:

— Fugui, ia-i tu, te rog frumos!

Dar cum să-i fi luat eu când vedeam în ce stare era Jiazhen? Chunsheng mi-a îndesat banii-n mână, iar furia lui Jiazhen s-a îndreptat imediat spre mine.

— Atât valorează viaţa lui fiu-tău, două sute de yuani?! a urlat ea.

Am pus imediat banii înapoi în mâna lui Chunsheng. După ce l-a dat Jiazhen afară, Chunsheng a mai venit de două ori, dar Jiazhen nu voia nici moartă să-l lase să intre în casă. Aşa-s femeile, nu le mai scoate nimeni dintr-ale lor când sunt sigure că au dreptate. Atunci l-am petrecut până în capul satului şi i-am spus:

— Chunsheng, să nu mai vii, te rog.

Chunsheng a încuviinţat din cap şi dus a fost. Vreme de câţiva ani nu a mai apărut pe la noi, doar o singură dată a mai trecut, în timpul Marii Revoluţii Culturale**20**.

Oraşul era cuprins de febra Revoluţiei Culturale, peste tot domnea dezordinea, străzile erau pline de oameni care se băteau în fiecare zi. Unii chiar fuseseră omorâţi în bătaie şi cei din sat nu mai aveau curajul să se avânte la oraş. Satul

---

[20] Marea Revoluţie Culturală Proletară (Revoluţia Culturală) a fost o mişcare politică foarte amplă, iniţiată de Mao Zedong, care s-a desfăşurat între 1966 şi 1976.

era mult mai liniştit decât oraşul, de fapt era la fel ca până atunci, numai noaptea nu mai dormeam la fel de bine, pentru că cele mai noi şi mai importante directive ale preşedintelui Mao veneau întotdeauna în miez de noapte şi şeful de producţie stătea în mijlocul locului de uscat grânele şi sufla cu toată puterea în fluier. Când auzeam ţiuitura, ne sculam degrabă şi fugeam cu mic, cu mare să ascultăm ce se transmitea la difuzor. Şeful de producţie striga:

— Veniţi pe terenul de uscat grânele, preşedintele Mao ne ţine o lecţie!

Noi eram oameni obişnuiţi; nu-i vorba că nu ne interesau treburile ţării, doar că nu le prea înţelegeam. Îl ascultam pe şeful de producţie şi el, la rândul lui, îi asculta pe cei aflaţi mai sus decât el. Gândeam şi făceam aşa cum ne spuneau cei de mai sus.

Eu şi Jiazhen eram foarte îngrijoraţi pentru Fengxia, care nu mai era un copil, trebuia să-i găsim şi ei un soţ. Fengxia se făcuse la fel de frumoasă precum Jiazhen în tinereţe, şi dacă nu s-ar fi îmbolnăvit când era mică, de mult ne-ar fi tocit peţitoarele pragul uşii. Eu avem din ce în ce mai puţină putere, Jiazhen mai bine n-avea nici ea să mai fie, trecuserăm prin destule în viaţa asta şi ne cam venise vremea să ne coacem, la fel ca o pară bine coaptă, care apoi cade din pom. Eram tare îngrijoraţi pentru Fengxia, că nu era şi ea ca toţi oamenii. Cine avea să aibă grijă de ea la bătrâneţe?

Fengxia era surdă şi mută, dar era şi femeie, ştia şi ea că bărbaţii se însoară şi femeile se mărită. În fiecare an erau băieţi şi fete în sat care se căsătoreau şi când treceau în alai cu gonguri şi tobe, Fengxia se sprijinea în coada sapei şi se uita ca vrăjită, iar tinerii din sat o arătau cu degetul şi râdeau de ea.

Când s-a însurat cel de-al treilea flăcău al familiei Wang, toată lumea lăuda frumuseţea miresei. Când au adus-o în sat, tânăra era îmbrăcată într-o jachetă vătuită de culoare roşie şi zâmbea tot timpul. M-am uitat şi eu de pe câmp şi-am văzut că era toată roşie, până şi la faţă era aprinsă, tare plăcută privirii.

Cei care lucrau pe câmp au dat fuga spre ei şi mirele a scos un pachet de ţigări „Calul înaripat" şi i-a poftit pe cei mai în vârstă să ia câte una.

— Hei, suntem şi noi pe-aici! au strigat cei mai tineri.

Mirele a pus zâmbind pachetul înapoi în buzunar, dar tinerii au vrut să i-l smulgă zicându-i:

— Mai are puţin şi se suie cu femeia-n pat şi nu dă şi el o ţigară!

Mirele îşi ţinea mâna peste buzunar, dar tinerii i-au dat-o la o parte cu forţa, i-au scos ţigările din buzunar şi unul dintre ei o a luat-o la fugă pe un răzor, ţinând pachetul sus, urmat de încă vreo doi.

Cei rămaşi locului au înconjurat-o pe mireasă şi precis că-i spuneau tot felul de porcării, că tare se mai hlizeau, în vreme ce mireasa râdea încetişor, cu capul plecat. Când le vine vremea să se mărite, femeilor li se pare totul firesc şi râd la toate cele pe care le aud.

Fengxia era pe câmp şi rămăsese iar cu ochii aţintiţi la ce vedea, fără măcar să clipească, nemişcată, cu coada sapei lipită la piept. Mă uitam la ea şi mă durea inima, mă gândeam s-o las să se uite cât poftește. N-avea o viaţă uşoară, asta era singura ei bucurie, să se uite cum se căsătoresc alţii. Nici prin gând nu mi-a trecut că Fengxia avea să se uite o vreme, apoi avea să se ducă lângă mireasă şi, râzând prosteşte, să meargă în rând cu ea. Tinerii din alai mai că au plesnit de râs; Fengxia era îmbrăcată în nişte haine

toate numai petice şi mergea în rând cu mireasa, care era îmbrăcată curat, în culori vii şi era tare frumoasă. Când te uitai la ele, Fengxia părea aşa de ponosită, de-ţi era mai mare mila. Nu-şi dăduse cu nimic pe obraji, dar era la fel de roşie la faţă precum mireasa şi tot timpul îşi întorcea capul să se uite la ea.

Tinerii din sat au început să râdă în hohote:

— Lui Fengxia i s-a făcut de bărbat!

Am auzit şi eu ce ziceau şi nu a trecut mult până să înceapă să spună numai măscări. Unul dintre ei i-a zis miresei:

— Fengxia a pus ochii pe patul tău.

Cu Fengxia alături, miresei nu-i venea să râdă şi se ferea de ea.

— Ai socotit bine, şmechere, i-a mai zis unul dintre tineri mirelui, îţi iei două dintr-odată, pe una te-ntinzi şi cu una te-acoperi.

Mirele a început să râdă, dar mireasa nu a mai putut suporta şi, uitând că trebuie să pară ruşinoasă, s-a răstit la mire:

— Râzi ca bou!

N-am mai răbdat să mă uit, m-am dus la ei şi le-am spus:

— Ce fel de oameni sunteţi voi? Puteţi să vă bateţi joc de oricine, dar nu de Fengxia, bateţi-vă joc de mine!

Apoi am luat-o pe Fengxia de-o mână şi-am pornit spre casă. Ea nu era proastă şi şi-a dat seama ce se întâmplase imediat ce s-a uitat la faţa mea. Mergea cu capul plecat şi când a ajuns acasă a început să plângă.

După toate astea, Jiazhen şi cu mine ne-am sfătuit să facem ce-om face să-i găsim şi ei un soţ. Amândoi aveam să murim înaintea ei, care trebuia să aibă grijă de cele de pe

urmă, dar şi Fengxia avea să îmbătrânească până la urmă, şi după ce se ducea şi ea, nu mai rămânea nimeni care să facă cele de trebuinţă. Dar cine ar fi vrut să o ia pe Fengxia?

Jiazhen s-a gândit să îl rog pe şeful de producţie să ne ajute, că el cunoştea destulă lume din afara satului şi putea să se intereseze, că nu se ştie, poate chiar e cineva care vrea s-o ia. M-am dus să-l rog pe şef, iar el a zis:

— Chiar aşa, e vremea să se mărite şi Fengxia, doar că e cam greu să-i găsim o casă mai acătării.

— Chiar de-ar fi unul far-o mână sau şchiop, atâta vreme cât vrea să se însoare cu Fengxia, noi suntem de acord, i-am spus.

Numai ce mi-au ieşit vorbele astea din gură, că a şi început să mă sece la inimă: cu ce era Fengxia mai prejos decât restul lumii? Doar fiindcă nu putea vorbi? Când m-am întors acasă, am mâhnit-o şi pe Jiazhen. Şedea în pat fără să scoată o vorbă, apoi a oftat lung şi mi-a spus:

— Dac-am ajuns aşa, ce mai putem face?

Nu după multă vreme, şeful de producţie i-a găsit şi fetei noastre un bărbat. Eu împrăştiam balegar pe bucata noastră de pământ, când a veni şeful şi mi-a spus:

— Fugui, am găsit un bărbat pentru Fengxia, e de la oraş, cărăuş, face o groază de bani.

Nu-mi venea să cred, aveam impresia că-şi bate joc de mine.

— Nu face glume proaste, i-am spus.

— Ce glume proaste! s-a enervat şeful. Îl cheamă Wang Erxi, are gâtul sucit, capul îi stă pe un umăr, nu-l poate sălta.

Abia când mi-a zis că avea gâtul sucit l-am crezut şi am zis iute:

— Adu-l degrabă s-o vadă pe Fengxia!

După ce a plecat şeful de producţie, am aruncat cât

colo canciocul cu care împrăştiam bălegarul şi am luat-o la fugă spre casă, strigând din tot sufletul:

— Jiazhen, Jiazhen!

Aşezată pe pat, Jiazhen a crezut că mi se întâmplase ceva rău şi se holba îngrozită la mine.

— Fengxia are bărbat!

— M-ai speriat de era să mor, a spus ea, răsuflând uşurată.

— Nu-i olog, are amândouă mâinile, şi mai e şi de la oraş.

Apoi am început să plâng. Jiazhen întâi râs, dar când m-a văzut pe mine bocind, au început şi ei să-i curgă lacrimile. După ce ne-am bucurat cât ne-am bucurat, m-a întrebat dintr-odată:

— Dacă toate-s aşa de bune, cum s-o ia el pe Fengxia?

— Are gâtul sucit.

Abia atunci s-a liniştit şi Jiazhen. Seara, m-a pus să-i caut nişte haine de-ale ei mai vechi ca să facă unele mai bune pentru Fengxia.

— Trebuie să se aranjeze şi ea puţin, că vine omul s-o ceară.

Wang Erxi a venit după trei zile. Chiar avea gâtul sucit; când se uita la mine îşi ridica umărul stâng, apoi îl ridica înspre Jiazhen şi Fengxia. Când l-a văzut aşa, Fengxia a început să rânjească cu gura până la urechi.

Wang Erxi purta o tunică în stil Mao, foarte curată, şi de n-ar fi avut gâtul strâmb, ar fi părut un cadru de partid venit de la oraş. Era însoţit de şeful de producţie şi aducea o sticlă de băutură şi o bucată de pânză înflorată. Jiazhen şedea pe pat, pieptănată, îmbrăcată în nişte haine cam vechi, dar foarte curate. Eu îi pusesem anume o pereche de papuci noi la marginea patului. Fengxia, îmbrăcată în haine de

culoarea cireşii, şedea cu privirile în pământ, pe pat, lângă maică-sa. Jiazhen era tare bucuroasă când se uita la ginerele care încă nu-i era ginere.

Wang Erxi a pus băutura şi pânza pe masă, apoi şi-a săltat umărul şi a privit împrejur.

— Domnule şef de producţie, Erxi, luaţi loc, i-am poftit eu.

Erxi s-a aşezat pe un scaun, dar şeful a făcut semn că nu şi mi-a spus:

— Eu nu mai şed, Erxi, ea e Fengxia, ei sunt taică-său şi maică-sa.

Fengxia îşi ţinea mâinile pe genunchi şi, când a văzut că şeful de producţie arată spre ea, i-a zâmbit şi apoi, când acesta a arătat spre Jiazhen, i-a zâmbit, şi maică-sii.

— Domnule şef de producţie, vă rog luaţi loc, l-a îndemnat şi Jiazhen.

— Nu, nu, mai am treabă. Vorbiţi voi de-acum.

S-a dus la uşă şi n-am avut cum să-l facem să mai stea puţin. După ce l-am petrecut, m-am întors în casă şi, arătând spre sticla de băutură, i-am spus lui Erxi:

— Ai prăpădit banii, sunt zeci de ani de când n-am mai pus gura pe băutură.

Erxi numai a mormăit ceva în barbă, fără niciun cuvânt clar, şi-a săltat din nou umărul şi a început să se uite prin casă. Eu m-am neliniştit, dar Jiazhen i-a zis pe dată:

— E-o casă mai săracă.

Erxi iar a mormăit ceva şi şi-a săltat umărul să se uite la Jiazhen, care a continuat:

— Noroc că avem o capră şi nişte găini. Fugui şi cu mine ne-am sfătuit şi, când s-o mărita Fengxia, le vindem şi-i facem ceva zestre.

Erxi tot nu zicea nimic, de habar n-aveam la ce se

gândea. A mai stat puţin, apoi a spus că trebuie să plece. Mi-am zis că asta fusese tot, că el nu se prea uitase la Fengxia, mai mult se uitase la casa noastră părăginită. I-am aruncat o privire lui Jiazhen, care zâmbea amar.

— N-am putere în picioare, nu pett să cobor din pat, i-a mai spus ea.

Erxi a dat din cap şi-a ieşit din casă. Afară eu l-am întrebat:

— Nu iei şi darurile?

A mai scos un mormăit, şi-a ridicat umărul să se uite la acoperişul din paie, apoi a dat iar din cap şi pe-aci ţi-e drumul.

M-am întors în casă, m-am aşezat pe un scaun şi începusem să mă cam înfurii.

— Nu-i în stare nici să-şi ridice capul şi mai face şi nazuri.

— Nu poţi să dai vina pe el, a oftat Jiazhen.

Fengxia, deşteaptă cum era, când ne-a văzut feţele, şi-a dat seama că Erxi n-o plăcuse, aşa că s-a dus în cealaltă odaie, s-a schimbat în hainele obişnuite şi a plecat la câmp cu sapa în spinare.

Seara, şeful de producţie a venit să ne întrebe:

— Ei, aţi bătut palma?

— Prea săraci, suntem prea săraci, am clătinat cap.

A doua zi, cineva mi-a strigat în timp ce eu eram la arat pe ogor:

— Fugui, uită-te colo pe drum, îmi pare că vine ăla cu gâtul sucit care-a fost ieri la voi în peţit.

Mi-am ridicat privirea şi-am văzut vreo cinci, şase oameni venind poticnindu-se pe drum, unul împingea şi-o roabă. Numai cel care mergea înaintea lor nu se poticnea, avea gâtul sucit şi mergea foarte repede. Se vedea de departe

că era Erxi. Nici prin gând nu-mi trecuse că avea să se întoarcă.

— Paiele de pe acoperiş trebuie schimbate, mi-a spus el, şi-am adus şi o roabă de var să dăm pe pereţi.

M-am uitat în roabă şi am văzut că într-adevăr în ea erau var şi două bidinele mari, iar deasupra era o măsuţă pătrăţoasă, pe care se lăfăia o căpăţână de porc. Erxi avea în mână şi două sticle cu tărie.

Abia atunci am înţeles că el nu se uitase de-a dreapta şi de-a stânga pentru că eram noi prea săraci, că doar văzuse şi baloţii de paie din faţa casei. Şi eu voiam să schimb paiele de pe casă, dar mă gândeam să aştept până se termina munca la câmp, că atunci era mai uşor să rog pe cineva să vină să mă ajute.

Erxi adusese cinci oameni, carne şi băutură. Se gândise la toate. Ajunşi în faţa colibei, au lăsat roaba afară, iar Erxi a intrat ca la el acasă, cu căpăţână de porc într-o mână şi cu măsuţa în cealaltă, s-a dus direct la Jiazhen, a pus căpăţână pe măsuţă şi măsuţa pe pat, pe deasupra picioarelor ei, zicând:

— Aşa e mai uşor să mănânci sau să faci treabă.

Jiazhen a fost aşa de mişcată, că ochii i s-au umplut imediat de lacrimi. Nici ea nu se gândise că Erxi avea să se întoarcă, darămite să aducă oameni care să ne schimbe acoperişul şi să-i dea şi ei o măsuţă.

— Erxi, la toate te-ai gândit, i-a spus ea.

Tinerii au scos masa şi scaunele din casă, au aşternut un strat de paie sub un pom şi-apoi Erxi a vrut s-o ia pe Jiazhen în spate. Jiazhen a râs şi a fluturat din mână spre mine, strigându-mi:

— Fugui, tu ce stai acolo?

M-am dus repede şi-am luat-o pe Jiazhen în spinare.

I-am spus râzând lui Erxi:

— E femeia mea, eu mi-o car, tu de-acuma s-o care pe Fengxia.

Jiazhen mi-a dat un ghiont şi Erxi a început să râdă. Am dus-o pe Jiazhen sub copac şi-am aşezat-o pe paie. Tinerii desfăcuseră deja baloţii şi legau paiele în snopi, apoi Erxi şi încă unul s-au suit pe casă, în vreme ce alţi patru rămăseseră jos şi uite-aşa ne-au schimbat paiele de pe acoperiş. Se vedea clar că mai făcuseră asta de multe ori, că erau tare sprinteni. Cei de jos aruncau snopii cu nişte beţe de bambus, Erxi şi cu celălalt îi prindeau şi îi aranjau deasupra. O fi avut Erxi gâtul sucit, dar asta nu-l împiedica deloc să muncească. Când îi aruncau snopii de paie, îi prindea mai înainte sub picior şi-abia apoi îi ridica cu mâna. N-ai fi găsit pe nimeni în sat cu asemenea pricepere.

Acoperişul a fost gata înainte de prânz. Le-am făcut o oală de ceai şi Fengxia alerga de colo-colo turnându-le ceai, bucuroasă nevoie mare. De când veniseră atâţia oameni la noi să facă treabă, râdea încontinuu.

Au venit şi oamenii din sat să se uite, iar una dintre femei i-a strigat lui Jiazhen:

— Ferice de tine, nici nu ţi-a intrat ginerele în casă şi s-a şi apucat de treabă!

— Ferice de Fengxia, i-a răspuns Jiazhen.

— Erxi, mai şezi şi tu puţin, i-am spus când a coborât de pe acoperiş.

Erxi şi-a şters sudoarea de pe frunte cu mâneca:

— Nu-s obosit.

Apoi şi-a săltat umărul să se uite împrejur şi când a dat cu ochii de grădina de legume din stânga casei, m-a întrebat:

— Grădina-i a noastră?

— A noastră, i-am răspuns.

A intrat în casă, a luat un cuţit de bucătărie, apoi s-a dus în grădină, a tăiat câteva zarzavaturi şi s-a dus iar în casă. Nu a trecut mult şi s-a apucat să taie căpăţâna de porc. M-am dus repede la el şi i-am spus s-o lase pe Fengxia să facă toate astea, dar din nou s-a şters cu mâneca de sudoare şi mi-a zis:

— Nu-s obosit.

Am ieşit în faţa casei şi m-am dus la Fengxia, care stătea lângă mamă-sa. Am împins-o spre casă, iar ea ruşinată se uita la Jiazhen, care, râzând, i-a făcut semn cu mâna să se ducă înăuntru. Abia atunci a intrat şi ea în casă.

Eu şi Jiazhen am băut ceai şi-am stat de vorbă cu cei veniţi cu Erxi, şi doar o dată m-am dus în casă şi i-am văzut pe Erxi şi pe Fengxia, care găteau împreună de parcă erau deja soţ şi soţie, unul aţâţa focul, altul pregătea mâncarea. Ce doi s-au uitat la mine, eu m-am uitat la ei şi, cum ne uitam unii la alţii, am început să rânjim cu gurile până la urechi.

Am ieşit şi i-am spus şi lui Jiazhen, care a început şi, ea să râdă. După ceva vreme nu m-am mai putut abţine, iar am vrut să intru să mă uit, dar nici nu m-am ridicat în picioare că Jiazhen mi-a şi zis să stau locului, iar pe urmă mi-a şoptit:

— Nu te mai duce înăuntru.

După ce-am mâncat de amiază, Erxi şi ceilalţi s-au pus pe văruit pereţii, şi a doua zi, după ce s-a uscat varul, pereţii străluceau de albi ce erau, ziceai că-i o casă de cărămidă de la oraş. Era încă devreme când au terminat de văruit, aşa că i-am spus lui Erxi:

— Stati să mâncaţi de seară.

— Nu mai stăm, a zis el.

Apoi şi-a săltat umărul spre Fengxia, aşa am ştiut că se uita la ea. Cu voce scăzută, ne-a întrebat pe mine şi pe Jiazhen:

— Tată, mamă, când mă pot însura cu Fengxia?

Când l-am auzit că ne spune tată şi mamă, am rămas cu gurile căscate de bucurie şi după ce m-am uitat o clipă la Jiazhen, i-am răspuns:

— Când vrei tu! apoi i-am spus mai în şoaptă: Erxi, nu că vreau să te bag la cheltuială, dar Fengxia a avut o viaţă grea, când vii după ea, să vii cu mai multă lume, să fie mai cu chef, să vadă tot satul.

— Aşa am să fac, tată, mi-a zis Erxi.

În seara aceea, Fengxia nu a făcut altceva decât să mângâie bucata de pânză adusă de Erxi, să se uite la ea şi să râdă. Când îşi mai ridica privirea şi ne vedea pe mine şi pe Jiazhen cum zâmbeam, se ruşina toată şi înroşea la faţă. Se vedea că-l place, şi eu, şi Jiazhen eram foarte bucuroşi.

— Erxi e cu picioarele pe pământ, e bun la inimă şi sunt liniştită c-o dăm pe Fengxia după el, a spus Jiazhen.

Am vândut găinile şi capra şi am dus-o pe Fengxia la oraş să-şi facă două rânduri de haine noi, apoi i-am luat un rând de aşternuturi de pat, un lighean şi ce mai era nevoie. Fengxia avea şi ea tot ce avea orice fată din sat când se mărita, că vorba lui Jiazhen:

— Trebuie să-i facem şi ei dreptate.

În ziua în care Erxi a venit s-o ia pe Fengxia, bătăile de gong şi de tobă se auzeau de departe şi oamenii se strânseseră curioşi în capul satului. Erxi a venit cu un alai de peste douăzeci de oameni, toţi îmbrăcaţi în tunici în stil Mao, şi dacă Erxi n-ar fi avut o floare mare, roşie prinsă la piept, ai fi zis că venise nu ştiu ce ditamai cadrul de partid. Peste zece perechi de talgere şi două tobe mari bubuiau ca trăsnetul, mai-mai să le spargă timpanele sătenilor, dar ceea ce atrăgea cel mai tare atenţia era un căruţ acoperit cu o pânză cu roşu şi cu verde, pe care îl duceau în mijlocul lor, şi pe care era

pus un scaun tot cu roşu şi cu verde. Când au intrat în sat, Erxi a desfăcut >

două cartuşe de ţigări de calitate, „Marea Poartă”, şi când vedea câte un bărbat îi îndesa un pachet în mână şi-i spunea:

— Mulţumesc mult, mulţumesc!

Când se căsătorea cineva din sat, cele mai de soi ţigări care se împărţeau erau, în cel mai bun caz, „Calul înaripat”. Erxi era deja mult peste ceilalţi fiindcă dădea câte un pachet întreg de „Marea Poartă”. Cei care primeau pachetele de ţigări le vârau degrabă în buzunare, de parcă se temeau să nu vină careva să le fure şi apoi pipăiau cu degetele şi scoteau doar câte o ţigară pe care şi-o puneau în colţurile gurilor.

Cei douăzeci şi de oameni care veniseră împreună cu Erxi nu precupeţeau nici ei vreun efort, băteau talgerele şi tobele de zguduiau pământul şi urlau cât îi ţineau bojocii. Aveau buzunarele doldora şi când dădeau peste vreo femeie tânără sau vreun copil de prin sat, scoteau câte-un pumn de bomboane şi-l aruncau spre aceştia. Am rămas uimit de asemenea risipă şi mă gândeam că tot ce dădeau costa parale!

Când au ajuns în faţa casei, au intrat unul după altul s-o vadă pe Fengxia, lăsând talgerele şi tobele afară. Tinerii din sat s-au apucat ei să bată în ele. Îmbrăcată în haine noi, Fengxia era aşa de frumoasă, că până şi eu, tată-său, nu m-aş fi gândit că poate să fie aşa de mândră. Şedea în faţa patului lui Jiazhen şi se uita la fiecare dintre cei intraţi, căutându-l din ochi pe Erxi. Când l-a găsit, şi-a plecat privirea.

— Da mare noroc mai are şi gât-sucit ăsta, ziceau cei veniţi cu mirele de cum o zăreau pe Fengxia.

Mulţi ani după aceea, când se mărita vreo fată din sat,

oamenii spuneau că tot la Fengxia la nuntă a fost mai frumos. Când a ieşit din casa noastră să plece cu mirele, Fengxia era roşie ca racul la faţă, în viaţa ei nu mai văzuse atâta lume adunată să se uite la ea. Ţinea capul în piept şi se fâsticise de tot; Erxi a luat-o de mână şi a dus-o până la căruţ, dar ea nici când a văzut scaunul nu şi-a dat seama ce trebuia să facă. Erxi, care era mai scund decât Fengxia, a luat-o în braţe şi-a suit-o în căruţ; când i-a văzut pe cei din jur râzând, a început şi ea să chicotească.

— Tată, mamă, îmi iau femeia cu mine, ne-a spus Erxi.

Apoi a dat să plece trăgând căruţul după el. Când căruţul s-a pus în mişcare, Fengxia, care stătea cu capul în piept, şi-a ridicat privirea şi s-a uitat îngrijorată în jur. Ştiam că ne căuta pe mine şi pe Jiazhen. Eu o duceam pe Jiazhen în spate şi eram de fapt lângă căruţ. Când a dat cu ochii de noi, lacrimile au început să-i curgă şi s-a întors spre noi plângând. Mi-am adus imediat aminte când avea Fengxia treisprezece ani şi cum se uita plângând la mine, trasă de braţ de omul căruia i-o dăduserăm. M-am întristat şi-am început şi eu să plâng; mi-am simţit gâtul ud şi-am ştiut că plângea şi Jiazhen. De data asta nu era la fel, mi-am zis eu, de data asta Fengxia se măritase şi i-am spus lui Jiazhen râzând:

— Jiazhen, azi e zi de bucurie, ar trebui să râzi.

Erxi era un om cumsecade şi din când în când se întorcea să se mai uite la mireasă. Când a văzut că plângea întoarsă spre noi, s-a oprit din tras căruţul şi a rămas locului, întors şi el spre noi. Fengxia plângea din ce în ce mai tare, de i se zguduiau umerii. Simţeam cum mi se sfâşia sufletul, aşa că i-am spus lui Erxi:

— Erxi, Fengxia e de-acum femeia ta, du-o mai repede de-aici.

Fengxia se măritase la oraş, iar eu şi Jiazhen parcă ne

pierduserăm sufletul şi ne simţeam tulburaţi. Înainte nu prea băgăm de seamă când Fengxia era ba înăuntru, ba afară, dar acum plecase şi nu mai rămăseserăm decât noi doi, care stătuserăm ochi în ochi atâta amar de ani, dar parcă tot nu ne văzuserăm îndeajuns. De mine tot era mai bine, că-mi mai luam gândul de la Fengxia când ieşeam să muncesc pe câmp. Lui Jiazhen îi era mai greu, şedea toată ziulica în pat şi nu făcea nimic. Cum putea sufletul ei de mamă să nu fie tulburat de plecarea fetei? La început nu făcea decât să stea în pat fără să spună nimic, dar cu vremea au început să o doară şalele şi spinarea şi nu-şi mai găsea locul nicicum. Ştiam ce simţea, că-i mult mai greu să şezi toată ziua în pat şi să nu te mişti decât să munceşti la câmp. Seara o luam în cârcă şi ieşeam cu ea prin sat, iar când o vedea, lumea o întreba de una, de alta şi aşa se mai liniştea şi ea.

— Nu cumva râd oamenii de noi? m-a întrebat ea odată, la ureche.

— Ce-i de râs să-ţi duci femeia în cârcă? am întrebat-o şi eu.

Jiazhen a început să-şi aducă aminte de cele trecute şi, când ajungeam într-un anumit loc, vorbea despre Fengxia şi despre Youqing şi zâmbea. Când am ajuns la marginea satului şi-a adus aminte de ziua în care mă întorsesem eu acasă, cum era la câmp şi auzise pe cineva strigându-i pe Fengxia şi pe Youqing, iar când ridicase capul şi mă văzuse, la început nici nu îndrăznise să creadă că eram eu. Şi plângea, şi râdea când îmi povestea, iar lacrimile ei îmi picurau pe gât.

— Dar după ce te-ai întors, ne-a fost mai bine.

Obiceiul era ca mireasa să se întoarcă acasă numai după o lună de zile şi nici noi nu puteam să mergem s-o

vedem mai repede de-atât. Nu ne-am fi gândit că la nici zece zile după nuntă cei doi soţi aveau să se şi întoarcă la noi. Era seară şi abia ce terminaserăm de mâncat, că cineva ne-a strigat de-afară:

— Fugui, du-te de vezi în capul satului, mi se pare c-a venit gineri-tu ăla cu gâtul sucit!

Nu am crezut, mai ales că toţi cei din sat ştiau că şi eu, şi Jiazhen muream de dorul fetei noastre. Eram sigur că cineva râdea de noi.

— Nu se poate, nu-s decât zece zile, i-am spus lui Jiazhen.

— Du-te de vezi, mi-a zis ea îngrijorată.

Într-un suflet m-am dus la capul satului şi chiar era Erxi, cu umărul stâng ridicat şi cu un coş cu dulciuri într-o mână. Fengxia păşea liniştită lângă el. Se ţineau de mână şi mergeau zâmbind. Cei care-i întâlneau începeau să râdă pentru că pe vremea aia nu prea vedeai bărbat şi femeie ţinându-se de mână.

— Erxi e de la oraş şi cei de la oraş sunt mai moderni, le-am spus eu celor care râdeau.

Jiazhen nu mai putea de bucurie. Când Fengxia s-a aşezat pe marginea patului, a luat-o de mână şi a început s-o mângâie zicându-i că se mai îngrăşase. Cât de mult putea cineva să se îngraşe în zece zile?

— N-am ştiut că veniţi şi nu ne-am pregătit deloc, m-am scuzat fată de Erxi.

El a zâmbit şi mi-a spus că nici el nu ştiuse că aveau să vină, că-l trăsese Fengxia după ea, şi el o urmase zăpăcit de cap.

După ce Fengxia s-a întors să ne vadă la nici zece zile, n-am mai ţinut nici noi la vreun obicei, mă duceam aproape în fiecare zi la oraş s-o văd. Ziceam că mă trimite Jiazhen.

Dar şi eu voiam să mă duc să-i văd cât de des. Mă duceam la oraş cu tot atâta râvnă ca în tinereţe, doar că nu mă mai duceam în acelaşi loc.

Într-o zi, înainte să plec la drum, m-am dus la noi în grădină şi am tăiat câteva zarzavaturi pe care le-am pus într-un coş. Purtam încălţări noi de pânză făcute de Jiazhen şi când tăiasem zarzavaturile le murdărisem puţin de noroi. Am dat să plec, dar Jiazhen m-a oprit şi m-a pus să mi le curăţ.

— De-acum am îmbătrânit, cui îi mai pasă de noroiul de pe încălţări? i-am spus.

— Nu se poate, mi-a răspuns ea, şi la bătrâneţe tot om eşti, şi omul trebuie să fie curat.

Avea dreptate. Jiazhen era bolnavă de atâta amar de vreme, stătea în pat şi nu se putea da jos, dar se pieptăna cu grijă în fiecare zi. Curat îmbrăcat, am ieşit din sat, şi cei pe care îi întâlneam mă întrebau:

— Iar te duci la Fengxia?

— Iar, ziceam eu.

— Tot timpul te duci, ginerele ăla al tău cu gâtul sucit nu te dă afară?

— Nu-i Erxi dintr-aceia, le răspundeam.

Vecinii lui Erxi o plăceau tare mult pe Fengxia şi spuneau că era harnică şi deşteaptă. Când mătura pe jos, mătura şi în faţa uşilor vecinilor, mătura jumătate de stradă şi abia când aceştia o vedeau plină de sudoare şi se duceau la ea, o băteau pe umăr şi îi spuneau să nu mai mături, abia atunci se întorcea râzând acasă.

Fengxia nu învăţase să tricoteze, că noi eram prea săraci şi nu avuseserăm pulovere de lână. Când le-a văzut pe vecine stând în poartă şi tricotând de le fugeau degetele pe andrele, i-a plăcut aşa de mult, că şi-a luat un scaun şi s-a

aşezat dinaintea lor să se uite şi a rămas ca fermecată. Femeile, văzând că ei îi plăcea aşa de mult cum lucrau ele, i-au arătat cum se face şi spre marea lor mirare, Fengxia a prins aşa de repede, că în trei, patru zile era la fel de îndemânatică la tricotat ca şi ele.

— Ce bine să nu fi fost surdă şi mută, îmi ziceau vecinele astea.

Le părea şi lor rău de Fengxia. De-atunci încolo, după ce-şi termina treaba prin casă, Fengxia se aşeza la poartă şi tricota puloverele. Femeile de pe stradă spuneau că cele făcute de Fengxia erau cel mai bine lucrate şi cele mai dese, şi-i dădeau lână să le facă ea puloverele. Fengxia era mai obosită decât înainte, dar era şi mai fericită. Când le dădea puloverele gata făcute şi ele îşi ridicau degetul mare în semn de apreciere, Fengxia râdea cu gura căscată.

Când mă duceam la oraş, vecinele se adunau în jurul meu şi-mi spuneau ce pricepută era Fengxia la una şi la alta. N-auzeam decât vorbe de laudă, de mi se umpleau ochii de lacrimi şi spuneam:

— Tare de treabă sunt orăşenii, că la noi în sat n-am auzit pe nimeni care să spună ceva bun de Fengxia.

Toată lumea o plăcea pe Fengxia, Erxi o iubea, şi eu eram fericit. Când mă întorceam acasă, Jiazhen mă certa tot timpul că stătusem prea mult, şi-avea dreptate. Şedea singură în casă, cu gâtul lungit, uitându-se după mine să mă întorc şi să-i povestesc ceva nou despre Fengxia. Se tot uita şi nu mă vedea, şi bineînţeles că se îngrijora.

— Am uitat cum trece timpul când am văzut-o pe Fengxia, îi spuneam.

După ce mă întorceam acasă, mă aşezam pe marginea patului şi-i povesteam lui Jiazhen ce făcea Fengxia şi în casă, şi pe afară, ce culoare aveau hainele pe care le purta, sau

dacă i se rupseseră încălţările făcute de Jiazhen. Jiazhen ştia tot ce era de ştiut, dar mă întreba iar şi iar, şi eu îi povesteam fără să mă opresc. Mi se usca gura, şi ea tot nu mă slăbea cu întrebările.

— Nu cumva ai uitat ceva? îmi zicea.

Îi povesteam până se lăsa întunericul, oamenii din sat se duceau la culcare, iar noi nici nu mâncaserăm de seară.

— Mă duc să fac ceva de mâncare, îi spuneam.

Dar ea mă ţinea de mână şi mă ruga:

— Mai povesteşte-mi puţin.

Drept este că şi eu voiam să vorbesc despre Fengxia şi mi se părea că nu era de-ajuns că vorbeam cu Jiazhen. Când mergeam la câmp, le povesteam şi celor din sat ce harnică şi deşteaptă era Fengxia şi ce de treabă erau cei de la oraş, ce o mai plăceau şi ce repede făcea ea puloverele. Erau şi câte unii mai răi care-mi spuneau:

— Fugui, chiar că te-ai zăpăcit de cap, orăşenii n-au gânduri curate, Fengxia nu-i ruptă de oboseală muncind toată ziua pentru alţii?

— Nu-i chiar aşa, le răspundeam eu.

— Fengxia le face puloverele, spuneau ei, ar trebui să-i dea şi ei ceva, nu? îi dau ceva?

Oamenii de la sat sunt înguşti la minte şi caută tot tipul să profite. Femeile de la oraş nu erau aşa de rele cum le descriau ei, le auzisem chiar eu de două ori îndemnându-l pe Erxi:

— Erxi, du-te şi cumpără şi tu un kilogram de lână să aibă şi Fengxia de-un pulover pentru ea.

Erxi râdea, dar nu spunea nimic. Era om cu picioarele pe pământ şi când o luase pe Fengxia făcuse aşa cum îl rugasem eu, dar cheltuise destui bani şi se băgase dator. Când am rămas între patru ochi, mi-a spus în şoaptă:

— Tată, după ce dau datoria înapoi, îi iau un pulover.

Revoluţia Culturală era din ce în ce mai sălbatică şi peste tot pe stradă erau afişe cu caractere mari, iar cei care le lipeau erau nişte putori care nu le rupeau pe cele vechi când le puneau pe cele noi, le lipeau unele peste altele, de se adunau din ce în ce mai multe şi zidurile păreau să aibă multe buzunare umflate. Până şi pe uşa lui Erxi şi-a fetei mele fuseseră lipite afişe, iar pe ligheanul în care se spălau pe faţă şi pe alte lucruri din casă erau citate ale preşedintelui Mao. Pe faţa lor de pernă scria „Să nu uitaţi niciodată de lupta de clasă!", iar pe cearşaf era scris „Prin vânt şi valuri înainte!**21** Erxi şi Fengxia dormeau în fiecare noapte pe vorbele preşedintelui Mao.

De câte ori mergeam la oraş şi vedeam lume adunată, ocoleam locul acela. În fiecare zi erau bătăi şi am văzut cu ochii mei oameni cotonogiţi şi lăsaţi laţi în mijlocul drumului, că nu se mai putuseră ridica de jos. Nu era de mirare că şeful de producţie nu mai mergea la oraş la şedinţe, chiar dacă cei de la comuna populară îi trimiteau vorbă să se ducă la şedinţele cu cadrele de rangul al treilea. Nu se ducea şi ne spunea:

— În fiecare zi moare cineva la oraş. Sunt terminat de frică, să mă duc acum la oraş la şedinţă înseamnă să mă întind în sicriu.

Aşa că şeful de producţie stătea ascuns în sat şi nu se ducea nicăieri, dar n-a avut decât câteva luni de linişte, că dacă nu s-a dus el la oraş, au venit ăia de la oraş să-l caute. Eram pe câmp când am văzut întâi un steag roşu fluturând în vânt şi apoi o brigadă a Gărzilor Roşii**22**. Şeful de producţie

---

d in timpul Revoluţiei Culturale.

22 Acesta era numele grupurilor de elevi şi studenţi militanţi

era şi el pe câmp şi când a văzut cine soseşte şi-a băgat capul între umeri şi m-a întrebat plin de teamă:

— Ăştia nu vin după mine, nu?

Liderul Gărzilor Roşii era o fată care s-a oprit dinaintea noastră şi a început să urle la noi:

— Aici de ce nu-i niciun slogan, de ce nu-i niciun afiş? Cine-i şeful de producţie? Şeful de producţie unde-i?

Şeful a aruncat imediat sapa din mână, s-a apropiat şi a spus înclinându-se de la brâu:

— Tânără tovarăşă general a Gărzilor Roşii…

— De ce nu-s slogane şi afişe? i-a tăiat tânăra vorba.

— Sunt slogane, a spus şeful de producţie, sunt chiar două slogane scrise pe zidul din dos al acelei case.

Fata nu avea mai mult de şaisprezece, şaptesprezece ani, dar era foarte plină de sine. S-a uitat în treacăt la şef şi-apoi le-a spus câtorva dintre gărzile care duceau găleţi cu vopsea:

— Duceţi-vă şi scrieţi slogane!

Gărzile au ţâşnit care-ncotro să scrie slogane. Fata i-a zis şefului:

— Adună-i pe oamenii din sat!

Şeful a scos degrabă fluierul din buzunar şi a început să sufle din toate puterile. Oamenii care lucrau pe ogoarele din apropiere au venit în fugi Când s-au strâns aproape toţi, faţa a început să strige:

— Cine-a fost moşier aici?

Oamenii şi-au îndreptat privirile spre mine de-au început să-mi tremure picioarele. Noroc că şeful de producţie a spus:

— Pe moşierul de aici l-au împuşcat imediat după eliberare.

— Sunt sau nu sunt ţărani bogaţi? a întrebat iar fata.

— A fost unul, dar s-a dus acum doi ani, a răspuns şeful.

Fata s-a uitat la şeful de producţie şi a strigat iar:

— E careva capitalist?

Şeful i-a răspuns râzând:

— În satul ăsta aşa mic, cin să fie capitalist?

Dintr-odată, fată a întins mâna şi, arătând spre şeful de producţie, a întrebat:

— Da' tu ce eşti?

Şeful s-a speriat şi a început să zică într-una:

— Sunt şeful de producţie, şeful de producţie sunt!

Nimeni nu şi-ar fi închipuit că ea o să înceapă iar să urle:

— Ba tu eşti şeful capitaliştilor!

— Nu sunt, nu, nu sunt, repeta şeful dând din mână şi speriat de moarte.

Tânăra nu l-a băgat în seamă şi-nceput să strige către noi:

— El n-a făcut altceva decât să vă conducă prin teroare, să vă asuprească! Trebuie să vă răsculaţi împotriva lui şi să-i rupeţi labele de câine!

Oamenii se uitau ca prostiţi. Şeful de producţie era de obicei destul de impunător şi îl ascultau toţi când spunea ceva, nimănui nu i-ar fi trecut prin cap să spună că nu este cum spune el. Acum însă era chinuit de ceata asta de copii veniţi de la oraş, de stătea îndoit de şale şi cerea îndurare. El a avut curajul să spună ce noi nu eram în stare să scoatem pe gură. După ce s-a ploconit o vreme în faţa gărzilor cerând îndurare, s-a întors spre noi:

— Haideţi, spuneţi că nu v-am asuprit!

Oamenii s-au uitat la şef, s-au uitat la gărzi şi-apoi au spus câte doi, câte trei:

— Şeful de producţie nu ne-a asuprit, şeful e om bun.

— Ăştia n-au leac, a zis fata uitându-se la noi încruntată. Apoi le-a făcut semn cu mâna unor gărzi: Luaţi-l pe-ăsta de aici!

Doi dintre ei s-au apropiat de şeful de producţie şi l-au prins de braţe. Şeful şi-a ridicat capul şi a început să zbiere:

— Nu mă duc la oraş, oameni buni, scăpaţi-mă, nu mă duc la oraş! Dacă mă duc la oraş e ca şi cum m-aş întinde în sicriu!

Putea să strige cât voia, că nu-i era de niciun folos; gărzile i-au răsucit mâinile la spate şi l-au luat. Oamenii au văzut cât de brutale erau gărzile, cum l-au luat pe sus pe şef strigând slogane, dar nimeni nu s-a pus în calea lor, că n-avea nimeni atâta curaj.

Toţi credeam că plecarea şefului era semn rău; la oraş era haos şi chiar dac-ar fi rămas în viaţă, tot n-ar fi scăpat fără să-şi piardă o mână sau să-i rupă un picior. Dar şeful s-a întors după nici trei zile, cu nasul umflat şi cu ochii vineţi. Venea clătinându-se pe drumeagul dinspre oraş. Oamenii care lucrau la câmp i-au ieşit în cale:

— Şefule!

Şeful de producţie a deschis cu greu ochii, s-a uitat la cei din jur, dar nu a scos o vorbă. A mers direct la el acasă şi a dormit neîntors două zile. În cea de-a treia zi, şi-a pus sapa-n spinare şi a ieşit la câmp. Faţa i se mai dezumflase şi lumea s-a aşezat roată în jurul lui să-l întrebe ce şi cum, dacă-l duruse sau nu.

— De durut nu m-a durut nimic, a spus el, dar nu mă lăsau să dorm, şi-n pizda mă-sii, asta e mai rău decât durerea.

Apoi a continuat, cu lacrimile curgându-i şiroaie:

— Las că m-am lămurit eu; am avut grijă de voi ca de

copii mei, dar când am dat eu de necaz, n-a sărit niciunul să mă scape.

Vorbele şefului ne-au făcut să nu mai avem îndrăzneala să mergem pe la el. Şi încă el se putea socoti norocos, fusese târât la oraş şi îndurase trei zile de bătaie, dar Chunsheng locuia la oraş, şi el o păţise mult mai rău. Habar n-am avut că dăduse şi Chunsheng de necaz până în ziua în care m-am dus la oraş s-o văd pe Fengxia şi-am văzut nişte oameni purtaţi pe stradă, cu coifuri de hârtie pe cap şi cu pancarte agăţate de gât. La început nu am dat atenţie, dar când au trecut prin faţa mea, m-am speriat îngrozitor pentru că cel pe care-l purtau nu era nimeni altul decât Chunsheng. Avea capul plecat, nu m-a văzut, dar tocmai când a ajuns în dreptul meu şi-a ridicat privirea şi a strigat:

— Trăiască preşedintele Mao!

Câţiva tineri care purtau pe un braţ banderole roşii s-au repezit la el şi au început să-l lovească cu pumnii şi picioarele înjurându-l:

— Asta strigi tu, mă? În pizda mă-tii de capitalist!

L-a lovit până când a căzut pe pancarta de lemn pe care o avea la gât, dar unul tot îi mai trăgea picioare în cap, şi capul lui Chunsheng pocnea surd de parcă-l scoteau în şuturi dintr-o groapă. L-au bătut până s-a prăvălit lat la pământ şi nu a mai scos niciun sunet. În viaţa mea n-am mai văzut pe cineva care să îndure o asemenea ciomăgeală. Chunsheng semăna cu o bucată de carne moartă, dar ei tot îi mai trăgeau picioare. Încă puţin şi l-ar fi omorât în bătaie, aşa că m-am dus la doi dintre ei, i-am tras de mânecă şi i-am rugat:

— Fiţi buni şi nu mai daţi.

M-au împins cu putere, de mai era puţin şi cădeam şi eu, şi m-au întrebat:

— Da’ tu cine eşti?

— Fiţi buni şi nu mai daţi, i-am rugat iar.

— Ştii cine-i ăsta? m-a întrebat cineva. Ăsta-i fostul secretar de judeţ, un capitalist!

— Nu ştiu despre ce vorbiţi, le-am răspuns, ştiu doar că e Chunsheng.

S-au oprit din bătaie şi au strigat la el să se ridice. Cum să se ridice şi să plece după ce-l bătuseră în halul ăla? M-am dus să-l ajut, dar Chunsheng m-a recunoscut şi mi-a şuierat printre dinţi:

— Fugui, pleacă repede de aici!

În seara aia m-am întors acasă, m-am aşezat pe marginea patului şi i-am povestit tot şi lui Jiazhen. Ea mă asculta cu capul plecat.

— N-ar fi trebuit să nu-l laşi să intre în casă, i-am spus.

Nu mi-a răspuns, dar în sufletul ei credea la fel ca mine.

După o lună şi ceva, Chunsheng a venit pe furiş până la noi. Era deja miezul nopţii când a ajuns, noi dormeam. A ciocănit la uşă până ne-a trezit şi când am deschis uşa am văzut la lumina lunii că avea faţa aşa de umflată, încât se făcuse rotundă.

— Chunsheng, hai repede înăuntru!

Stătea afară şi nu îndrăznea să intre.

— E bine nevasta ta? m-a întrebat el.

— Jiazhen, a venit Chunsheng, am zis încetişor către Jiazhen.

Ea şedea în pat şi nu spunea nimic. L-am îndemnat pe Chunsheng să intre, dar pentru că Jiazhen tot nu spunea nimic, el nu a vrut să intre şi m-a rugat:

— Fugui, ieşi puţin.

— Jiazhen, a venit Chunsheng, i-am spus din nou lui Jiazhen.

— Nu vreau să mai trăiesc, mi-a răspuns el scrâşnind

din dinţi.

Am rămas cu gura căscată, apoi l-am apucat repede de braţ şi i-am spus:

— Chunsheng, nu mai vorbi prostii, ai femeie şi copil!

A început să plângă:

— Fugui, mă leagă şi mă bat în fiecare zi. Apoi a întins o mână spre mine: Pipăie!

Am pipăit, parcă era fiartă, aşa de fierbinte era.

— Te doare? l-am întrebat.

— Nu mai simt nimic, a dat el din cap.

L-am prins pe după umeri şi i-am spus:

— Chunsheng, aşază-te puţin. Să nu care cumva să faci vreo prostie, toţi morţii ar vrea să se întoarcă la viaţă, cum să-ţi iei viaţa tu, care eşti cât se poate de viu? Viaţa ţi-au dat-o taică-tău şi maică-ta, dacă n-o mai vrei, trebuie să-i întrebi pe ei mai înainte.

— Ei s-au dus demult, mi-a răspuns Chunsheng ştergându-se la ochi.

— Cu atât mai mult trebuie să rămâi în viaţă. Ia gândeşte-te, în război ai luptat în atâtea locuri, ce, ţi-a fost uşor să scapi cu viaţă?

Am stat mult de vorbă cu el, în noaptea aceea, şi Jiazhen auzea tot, de la ea din pat. Când a început să se lumineze, Chunsheng părea să-şi mai fi venit în fire. S-a ridicat şi, când a vrut să plece, Jiazhen a strigat din casă:

— Chunsheng!

Am înlemnit amândoi, Jiazhen l-a strigat iar şi abia atunci i-a răspuns şi Chunsheng. Ne-am dus până-n uşa casei şi Jiazhen i-a spus:

— Chunsheng, trebuie să trăieşti!

Chunsheng a dat din cap.

— Ne eşti dator cu o viaţă, i-a spus Jiazhen plângând,

ca să te răscumperi, trebuie să rămâi în viaţă.

Chunsheng a rămas o clipă înlemnit, apoi a zis:

— Am înţeles.

L-am petrecut până în capul satului, dar nu m-a lăsat să-l duc mai departe. Am rămas acolo uitându-mă cum se îndepărta. Îl schilodiseră în bătaie, se vedea că mergea greu şi cu capul plecat. Tot nu eram foarte liniştit şi am strigat după el:

— Chunsheng, promite-mi că rămâi în viaţă!

— Îţi promit, mi-a răspuns el, după câţiva paşi.

Dar nu s-a ţinut de cuvânt. La vreo lună după aceea, am auzit că secretarul de judeţ Liu se spânzurase. Poţi să ai câte zile-i avea, dacă vrei să le pui capăt, nu te mai ţine nimic agăţat de viaţă. I-am spus asta şi lui Jiazhen, care a fost tristă toată ziua şi spre seară mi-a spus:

— Adevărul e că n-ar fi trebuit să-l învinovăţim pe Chunsheng de moartea lui Youqing.

Când am început să avem mai mult de muncă la câmp, n-am mai avut vreme să mă duc aşa de des la oraş s-o văd pe Fengxia. Noroc că erau comunele populare şi munceam cu toţii grămadă, nu trebuia să-mi fac griji. Alergam din zori şi până-n seară, pentru că Jiazhen nu se putea da jos din pat; nici nu puteam să nu mă duc la câmp, dar nici s-o las flămândă, şi eram rupt de oboseală. După o vârstă nu mai e ca la douăzeci de ani, să dormi bine o noapte şi-a doua zi să n-ai niciun fel de problemă; când îmbătrâneşti şi eşti obosit, chiar dacă dormi bine tot nu-ţi mai recapeţi puterile, şi când lucram la câmp parcă nu-mi mai puteam ridica mâinile. Aşa că mă amestecam şi eu printre ceilalţi şi mă făceam că muncesc, iar ei ştiau prin ce trec şi nu-mi făceau vină.

Când a venit vremea culesului, Fengxia s-a întors să stea cu noi câteva zile, să facă focul şi să pregătească

mâncarea, să aibă grijă de Jiazhen în locul meu, şi mi-a fost şi mie mai uşor. Dar fata măritată e ca apa aruncată, Fengxia era deja femeia lui Erxi, nu putea să stea prea multă vreme la noi. M-am sfătuit cu Jiazhen cum s-o facem pe Fengxia să se întoarcă acasă la bărbatul ei, aşa că am gonit-o noi. Am tot împins-o până am ajuns în capul satului, de râdea toată lumea de noi spunând că nu s-a mai văzut tată ca mine. Am râs şi eu, dar în sinea mea mă gândeam că nu-i fată-n sat care să aibă grijă de părinţi cum avea Fengxia.

— Fengxia e şi ea om, am spus, dacă are grijă de mine şi de Jiazhen, n-are cum să aibă grijă şi de ginere-meu cel cu gâtul sucit.

După ce-am trimis-o pe Fengxia înapoi la oraş, nu a trecut mult şi iar a apărut, dar de data asta venise cu ginere-meu. I-am zărit de departe cum se ţineau de mână; de fapt, nici nu trebuia să văd cine vine, mi-am dat seama că erau ei de când am văzut că se ţineau doi inşi de mână. Erxi avea o sticlă de vin de orez şi rânjea larg. Fengxia ducea un coşuleţ şi rânjea şi ea mai ceva ca Erxi. Nu înţelegeam ce se întâmplase de erau aşa de veseli.

Când am ajuns în casă, Erxi a închis uşa şi a spus:

— Tată, mamă, Fengxia-i grea.

Am început şi noi să rânjim când am auzit că Fengxia era grea şi-am rânjit ceva vreme toţi patru, până când Erxi şi-a adus aminte de sticla de vin. A pus sticla pe măsuţa din pat şi Fengxia a scos din coşuleţ un bol cu boabe de fasole.

— Haideţi pe pat, le-am spus.

Fengxia şedea lângă Jiazhen, iar eu am luat patru cești, după care m-am aşezat lângă Erxi la celălalt capăt. Erxi mi-a umplut ceaşca cu vin, apoi şi pe-a lui Jiazhen şi a dat să toarne şi pentru Fengxia, dar ea a prins sticla de gât şi clătinat din cap că nu bea.

— Bea şi tu azi, a îndemnat-o Erxi.

Fengxia a părut să înţeleagă, că nu a mai dat din cap. Am ridicat ceştile, Fengxia a luat o sorbitură şi s-a încruntat. Apoi s-a uitat la Jiazhen, care s-a încruntat şi ea şi a început să râdă cu buzele ţuguiate. Eu şi Erxi am dat vinul pe gât dintr-o sorbitură şi nici nu ne-a ajuns bine în stomacuri, că lacrimile lui Erxi se şi porniseră să curgă.

— Tată, mamă, nici în vis n-am visat că o să ajung o zi ca asta.

Ochii lui Jiazhen s-au umezit imediat şi când am văzut asta, mi-au dat şi mie lacrimile.

— Nici eu nu m-aş fi gândit, i-am spus, ne îngrijoram ce-o să se facă ea după ce n-om mai fi noi, dar după ce v-aţi luat, ne-am liniştit. Acum e şi mai bine c-o să aveţi un copil, să aibă cine să face cele de trebuinţă după ce s-o duce şi Fengxia.

Fengxia începuse şi ea să plângă când ne văzuse pe toţi cu lacrimi în ochi.

— Ce bine era dacă mai trăia şi Youqing, a spus Jiazhen tot lăcrimând, că pe el Fengxia l-a crescut şi erau tare apropiaţi. Youqing n-a mai prins ziua de azi.

— Ce bine ar fi fost dacă mai erau tata şi mama, a spus şi Erxi, plângând şi mai abitir, că atunci când s-a dus, mama mă ţinea de mână şi nu voia să-mi mai dea drumul.

Şi din ce plângeam, dintr-atât ne întristam mai tare, dar după o vreme, Erxi a început să râdă şi, arătând cu degetul spre bolul cu fasole, ne-a spus:

— Tată, mamă, luaţi de mâncaţi, că-s făcute de Fengxia.

— Mănânc, mănânc, am zis, Jiazhen, ia şi tu!

M-am uitat la Jiazhen şi ea la mine, şi-am început să râdem iar de bucurie c-o că aveam un nepot. Şi uite-aşa am râs şi-am plâns toţi patru până seara târziu, când cei doi s-au

întors acasă la ei.

Erxi avea şi mai multă grijă de Fengxia acum că rămăsese însărcinată. Vara era plin de ţânţari şi n-aveau plasă peste pat, aşa că, după ce se însera, Erxi o scotea pe Fengxia afară că era mai răcoare, şi el se aşeza pe pat şi lăsa ţânţarii să se hrănească pe săturate, şi-abia apoi o chema pe Fengxia înăuntru. De câteva ori, Fengxia intrase în casă să vadă ce face, dar el se îngrijorase foarte tare şi-o dăduse afară. Toate astea le ştiam de la vecinele care-l îndemnaseră să cumpere o plasă de ţânţari, dar el nu râsese ca de obicei, iar mie mi-a spus când rămăseserăm singuri:

— Până nu dau toţi banii înapoi, nu sunt eu liniştit.

M-am uitat la Erxi, care era plin de blânde roşii de la muşcăturile de ţânţari, şi m-a durut sufletul pentru el:

— Nu trebuie să fii nici tu chiar aşa.

— Eu sunt unul singur, mi-a explicat Erxi, nu contează dacă mă pişcă mai mult, dar dacă vine vorba de Fengxia, trebuie să socotim că face cât doi.

Fengxia a născut într-o zi de iarnă, şi era o ninsoare aşa de deasă, că nu vedeai nimic când te uitai afară pe fereastră. Ea era de o noapte întreagă în sala de naşteri şi nu mai ieşea. Eu şi Erxi aşteptam afară şi din ce aşteptam, dintr-atât ni se făcea mai frică. Cum ieşea câte un doctor, fugeam la el şi, când ne spunea că era încă în facere, ne mai linişteam puţin.

— Tată, du-te de te culcă, mi-a spus Erxi spre ziuă.

— Nu pot să dorm când mi-e sufletul zbuciumat, am dat eu din cap.

— Nu putem să stăm amândoi, că trebuie să aibă cineva grijă şi de copil după ce naşte Fengxia, m-a sfătuit el.

M-am gândit că avea dreptate şi Erai.

— Bine, o să mă duc să mă culc.

Ne-am tot îndemnat unul pe altul, dar până la urmă nu

ne-am mai dus. Se făcuse lumină afară şi Fengxia era încă înăuntru. Ni s-a făcut iar frică, mai ales că alte femei, care intraseră mult după Fengxia, deja născuseră şi ieşiseră din sală. Nu puteam să stăm jos şi ne tot plimbam prin faţa uşii. Ne-am mai liniştit numai când am auzit dinăuntru strigăte de femeie.

— Vai de Fengxia, a spus Erxi.

Dar apoi mi-am dat seama că Fengxia era mută, n-avea cum să strige, şi când i-am spus asta şi lui Erxi, s-a albit la faţă. S-a repezit în uşa sălii de naşteri şi a început să strige cât îl ţineau puterile:

— Fengxia, Fengxia!

— Ce urli aşa, afară imediat! a strigat la noi un doctor venit din sală.

— Nevastă-mea de ce n-a ieşit încă? a întrebat Erxi, plângând în hohote.

— Unii copii se nasc repede, alţii mai încet, ne-a spus cineva de lângă noi.

M-am uitat la Erxi, el s-a uitat la mine şi ne-am spus că aşa o fi. Ne-am aşezat să mai aşteptăm, dar inima ne bătea să ne spargă piepturile. După ceva vreme, a apărut o doctoriţă care ne-a întrebat:

— Mama sau copilul?

Am rămas trăsniţi.

— Hei, cu voi vorbesc! s-a răstit ea la noi.

Atunci Erxi a căzut în genunchi şi i-a zis printre lacrimi:

— Doamnă doctor, salvaţi-o pe Fengxia, o vreau pe Fengxia!

Când l-am văzut pe Erxi la pământ, l-am ajutat să se ridice şi i-am zis să nu facă aşa, că nu era bine pentru el.

— Atâta vreme cât Fengxia-i bine, nu-i bai, că vorba

aceea, dacă muntele-i verde, nu duci lipsă de lemne de foc, i-am spus.

— S-a dus copilul meu, plângea Erxi.

Nici eu nu mai aveam nepot. Mi-am lăsat capul în piept şi am început să plâng. Doctoriţa a apărut iar pe la ora prânzului şi ne-a anunţat:

— Gata, a făcut băiat!

Erxi a sărit imediat în picioare:

— Dar eu n-am vrut copilul!

— Şi mama-i bine, a mai zis doctoriţa.

Fengxia era bine, şi am simţit cum se învârtea pământul cu mine, că de la o vârstă nu mai poţi să înduri prea multe. Erxi era din cale-afară de fericit, şedea lângă mine şi tremura. Tremura din cauza hohotelor de râs.

— M-am mai liniştit acum, pot să dorm, vin mai încolo, i-am spus.

Nu m-aş fi gândit că după plecarea mea necazul avea să vină iar, la doar câteva minute, când s-au năpustit în sala de naşteri câţiva doctori, trăgând după ei un tub de oxigen. După ce născuse, Fengxia începuse să piardă mult sânge şi până seara a fost gata. Moartea celor doi copii ai mei era legată de naştere – Youqing murise când născuse o altă femeie, Fengxia murise când născuse chiar ea.

Ninsoarea era nemaipomenit de puternică în ziua aceea şi Fengxia era întinsă într-o cămăruţă. M-am dus s-o văd, dar când am ajuns acolo n-am putut să intru, era chiar cămăruţa în care murise Youqing cu zece ani în urmă. Am rămas în picioare în zăpadă, ascultând cum o striga întruna Erxi şi-am căzut în genunchi „de durere. Fulgii de zăpadă jucau în aer, nu vedeam bine uşa cămăruţei, dar îl auzeam pe Erxi cum plângea şi se jelea. L-am chemat de câteva ori până când mi-a răspuns. M-am apropiat de uşa cămăruţei şi mi-a

spus:

— Am vrut mama, dar mi-au dat copilul.

— Hai acasă, i-am zis, că spitalul ăsta are ceva de-mpărţit cu noi, dintr-o altă viaţă. Youqing a murit aici şi Fengxia tot aici s-a dus. Erxi, hai acasă!

Erxi a luat-o pe Fengxia în spate şi-am plecat tustrei spre casă. Afară era deja întuneric, străzile erau pline de zăpadă şi nu era picior de om. Vântul rece bătea cu putere şi ne arunca zăpada în faţă de ziceai că-i nisip. Erxi a plâns până a rămas fără voce şi, după ce-am mers o bucată de drum, mi-a şoptit:

— Tată, nu mai pot.

I-am spus să mi-o dea mie pe Fengxia, dar nu a vrut. A mai făcut câţiva paşi şi s-a pus jos:

— Tată, mă doare mijlocul de nu mai pot.

Îl durea de-atâta plâns. Ajunşi acasă, a pus-o pe Fengxia pe pat şi el s-a ghemuit pe margine s-o privească. Nu era nevoie să mă uit la ei, le vedeam umbrele pe perete şi-am simţit cum mă copleşea durerea, de nu mai puteam nici măcar o privire să le arunc. Cele două umbre erau mari şi sumbre, una întinsă, alta ghemuită, încremenite, numai lacrimile lui Erxi mai mişcau şi vedeam cum între ei alunecau pete mari şi negre. M-am dus repede la sobă să fierb nişte apă pentru Erxi, ca să se mai încălzească, dar când m-am întors, lumina se stinsese, iar Erxi şi Fengxia adormiseră amândoi.

În noaptea aia am stat în bucătăria lui Etxi până la ziuă.

Afară vântul urla şi o vreme s-a auzit un soi de foşnet de la măzărichea ce bătea în uşă şi în geam. Erxi şi Fengxia dormeau înăuntru fără să scoată niciun sunet, vântul rece se strecura şuierând prin crăpăturile uşii de-mi îngheţaseră genunchii şi începuseră să mă doară, iar sufletul mi-l

simţeam amorţit, de parcă îngheţase şi el. Uite aşa-mi pierdusem amândoi copiii, dar nu mai aveam lacrimi să mai vărs. M-am gândit la Jiazhen, cum mă aştepta ea cu ochii la uşă să-i aduc vesti, mi-am amintit cum, atunci când plecasem de-acasă, îmi tot spusese că după ce năştea Fengxia să mă întorc repede să afle şi ea dacă e băiat sau fată, dar Fengxia murise, cum să mă fi întors şi ce să-i fi spus?

Când a murit Youqing, Jiazhen mai avea puţin şi se ducea şi ea după el. Acum i-o luase şi fata înainte, cum mai putea o mamă să treacă peste aşa ceva? De dimineaţă, Erxi a luat-o pe Fengxia în spate şi ne-am întors împreună în sat. Mai ningea încă, şi Fengxia era albă de părea acoperită cu flori de bumbac. Când am intrat în casă, am văzut-o pe Jiazhen stând în pat, cu părul vâlvoi, sprijinindu-se cu capul de perete şi-am înţeles că ştia că Fengxia dăduse de necaz, mai ales că eu nu mai dădusem pe acasă de două zile şi două nopţi. Lacrimile au început să-mi curgă, iar Erxi, care nu mai plânsese, a început brusc să hohotească când a dat cu ochii de Jiazhen. Nu făcea decât să strige:

— Mamă, mamă…

Jiazhen s-a mişcat puţin şi s-a uitat fix la Erxi, care o ducea încă pe Fengxia în cârcă. L-am ajutat s-o pună pe pat şi Jiazhen o privea. Avea o privire fixă şi ochii păreau gata, gata să-i sară din orbite. Nu m-aş fi gândit că ea avea să se poarte astfel: nu vărsa o lacrimă, numai se uita la Fengxia şi o mângâia pe faţă şi pe păr. Erxi se prăbuşise de plâns şi stătea cu capul sprijinit de marginea patului. Eu mă aşezasem lângă Jiazhen, mă uitam la ea şi nu ştiam ce-avea ea să facă mai departe. În ziua aceea, Jiazhen nici nu a plâns, nici nu a jelit, doar clătina din cap când şi când. După ce s-a topit zăpada care se aşternuse pe trupul fetei noastre, patul era ud leoarcă.

Am îngropat-o pe Fengxia lângă Youqing. Nu mai ningea, dăduse soarele, dar vântul sufla şi mai tăios şi urletul lui aproape că acoperea foşnetul ramurilor copacilor. După ce-am îngropat-o pe Fengxia, am rămas acolo cu Erxi, ţinând sapa şi lopata la piept, dar vântul ne bătea cu asemenea putere, că abia ne mai ţineam pe picioare. Pământul era acoperit cu o zăpadă ce strălucea în bătaia soarelui de-ţi lua ochii. Numai mormântul proaspăt n-avea zăpadă pe el şi când vedeam grămada de pământ reavăn nici eu, nici Erxi nu ne înduram să plecăm. Arătându-mi cu degetul o bucată goală de pământ de alături, Erxi mi-a spus:

— Tată, când oi muri, pe mine acolo să mă îngropaţi.

— Lasă-mi-l mie, i-am răspuns oftând, eu o să mă duc înaintea ta.

După ce-am îngropat-o pe Fengxia, am putut să luăm copilul din spital. Erxi a mers cei peste zece *li*, până la noi acasă, cu el în braţe. L-a pus pe pat şi, când a deschis ochii, copilul s-a încruntat şi îşi rotea privirea în toate părţile, cine ştie după ce se uita. Când l-am văzut şi eu, şi Erxi am început să râdem, dar Jiazhen nu a râs, se uita fix la copil şi şi-a pus degetul pe obrazul lui. Se purta la fel ca atunci când se uitase la Fengxia moartă şi m-a tulburat foarte tare, m-am speriat văzând-o aşa. Când Erxi a văzut cum se uita Jiazhen, a încetat imediat să râdă, stătea în picioare cu mâinile atârnând pe lângă corp şi nu ştia ce să facă. A mai trecut un timp până mi-a spus încet:

— Tată, dă-i un nume copilului.

Jiazhen a deschis gura şi a spus cu voce spartă:

— Copilul ăsta a rămas de la naştere fără mamă, spune-i Kugen**23**.

---

[23] În limba chineză, Kugen este compus din morfemele ku - amar, şi gen - rădăcină,

La nici trei luni după Fengxia, s-a dus şi Jiazhen. Cu câteva zile înainte să moară, îmi tot spunea:

— Fugui, pe Youqing şi pe Fengxia tu i-ai pus în mormânt şi dacă ştiu că tu o să mă îngropi şi pe mine, mă duc liniştită.

Ştia că-i venise ceasul, dar părea foarte liniştită. Deja nu mai avea putere să şadă în fund, stătea întinsă-n pat, cu ochii închişi, dar auzea încă foarte bine şi, imediat ce mă întorceam de la muncă şi intram pe uşă, deschidea ochii şi-şi mişca buzele. Ştiam că voia să vorbească cu mine, că tare-i mai plăcea să vorbească în zilele alea. Mă aşezam pe marginea patului şi-mi aplecam faţa spre ea ca să aud ce spune, că vorba îi era la fel de stinsă ca bătăile inimii. Aşa-i omul, nu contează cât a suferit în viaţă, când e să se ducă, găseşte el o cale să se mai aline. Jiazhen era şi ea împăcată şi-mi tot spunea:

— Nu mai am mult. Ai fost bun cu mine şi eu sunt mulţumită. Ţi-am făcut o fată şi-un băiat, aşa că se poate spune că te-am răsplătit. Eu zic să fim împreună şi-n viaţa aialaltă.

Am început să plâng când am auzit că voia să fie femeia mea şi în viaţa următoare. Lacrimile mele i-au picat pe faţă, ea a clipit de câteva ori, apoi a spus zâmbind:

— Sunt tare liniştită că Fengxia şi Youqing s-au dus înaintea mea şi nu mai trebuie să mă îngrijorez şi pentru ei. Am fost mamă şi, cât au trăit, copiii au fost ascultători şi respectuoşi, sunt atât de fericită c-au fost aşa. Tu trebuie să trăieşti c-au rămas Kugen şi Erxi, Erxi e şi el copilul nostru, şi când o creşte Kugen mare o să fie la fel ca Youqing şi o să aibă grijă de tine.

şi are sensul de „Rădăcina tuturor suferinţelor".

Jiazhen a murit într-o zi la amiază. Când m-am întors acasă, ea avea ochii deschişi şi mi-am plecat faţa spre ea, dar n-am auzit-o spunând nimic. M-am dus la sobă să-i fac un bol de terci. Când m-am întors cu terciul şi m-am aşezat pe marginea patului, Jiazhen, care între timp închisese ochii, m-a prins dintr-odată de mână. Nu m-aş fi gândit că mai avea atât de multă putere, m-am speriat şi am încercat să-mi trag uşor mâna, dar n-am putut. Am pus repede bolul cu terci pe un scaun, i-am pus palma pe frunte şi abia când am văzut că era caldă m-am mai liniştit. Părea că doarme, avea un aer senin, nu se vedea pe figura ei niciun pic de durere. Nu a trecut însă mult şi mâna cu care mă ţinea s-a răcit şi când i-am pipăit braţul am simţit cum se răcea bucată cu bucată. Avea deja picioarele reci şi corpul parcă îi era de gheaţă; numai în capul pieptului mai rămăsese puţină căldură. I-am pus mâna pe piept, dar căldura părea să îmi scape printre degete. Mâna cu care mă apucase se deschisese şi zăcea nemişcată pe braţul meu.

— Jiazhen s-a dus în pace, a spus Fugui.

După-amiaza era pe sfârşite şi oamenii care munciseră pe câmp începuseră să se adune câte doi, câte trei pe cărările dintre ogoare. Soarele era agăţat pe cer spre apus şi nu mai era strălucitor, se transformase într-o minge incandescentă şi colorase şi norii în roşu aprins.

Fugui se uita la mine zâmbind, iar soarele care stătea să apună îi lumina faţa, făcându-l să pară plin de viaţă.

— Jiazhen s-a dus în pace, a murit liniştită şi fără să lase în urma ei lucruri necurate, cum se mai întâmplă cu unele femei din sat, despre care bârfeşte lumea şi după ce mor.

Când l-am auzit pe bătrânul din faţa mea cum vorbea despre nevasta care-i murise de mai bine de zece ani, am simţit cum mă cuprinde un fel de căldură greu de descris. Era

un sentiment ce mă ducea cu gândul la iarba verde ce se unduia în bătaia vântului, puteam numai să ghicesc freamătul îndepărtat al unei stări de neatins.

Oamenii plecaseră, câmpul liniştit părea nemărginit, ca o întindere de apă imensă care sclipea în lumina asfinţitului. Fugui şedea cu mâinile pe genunchi şi se uita la mine mijind ochii. Nu dădea semn c-ar fi vrut să se ridice şi am ştiut că istoria nu ajunsese încă la capăt. Mă gândeam cum să fac în aşa fel încât, înainte să se ridice, să termine de povestit.

— Câţi ani are Kugen? l-am întrebat.

Am văzut o sclipire minunată în ochii lui, dar nu mi-am dat seama dacă era tristeţe sau bucurie. S-a uitat peste capul meu, în depărtare, apoi mi-a răspuns:

— Dac-ar fi să numărăm anii, Kugen ar trebui să aibă şaptesprezece.

După ce-a murit şi Jiazhen, am rămas doar cu Erxi şi Kugen. Erxi a plătit pe cineva să-i facă un sac de spate şi, cât era ziulica de lungă, Kugen şedea cocoţat în cârcă la tată-său. Erxi era şi mai obosit; era cărăuş şi trăgea după el căruţuri pline de marfa, iar de-acum îl mai avea în spinare şi pe Kugen. Uneori abia mai era în stare să tragă aer în piept. De gât avea agăţată o boccea în care erau îndesate scutece şi când era înnorat şi scutecele nu se uscau şi nu mai avea cu ce să-l schimbe, n-avea încotro şi agăţa trei beţe de bambus de căruţ, două în picioare şi unul de-a latul, şi aşa punea scutecele la uscat. Oamenii din oraş râdeau de el, dar tovarăşii lui Erxi ştiau cât de mult se chinuia şi când vedeau pe vreunul râzând îl ameninţau:

— Ce pizda mă-tii râzi, stai că te facem noi să plângi!

Când Kugen plângea, Erxi ştia după scâncet dacă-i era foame sau trebuia schimbat.

— Când plânge lung, îmi spunea, înseamnă că-i e

foame, când plânge scurt înseamnă că-l supără la funduleţ.

Şi chiar aşa era, după ce făcea pipi sau caca, Kugen plângea scurt, încât la început credeam că râde. Aşa mic şi ştia să plângă în feluri diferite, asta pentru că-l iubea pe tată-său şi voia să-i spună ce trebuia să facă, să nu fie nevoie să-şi bată Erxi capul.

Când lui Kugen îi era foame, Erxi lăsa căruţul jos şi se ducea să caute o femeie care alăpta, îi dădea câţiva bănuţi şi-o ruga şoptit:

— Rogu-te, dă-i şi lui să sugă un pic.

Erxi nu era ca taţii altor copii care se uitau să vadă cât le-a mai crescut odorul. El simţea că ăla micu' atârnă mai greu în spinare şi ştia că a mai crescut puţin. Bineînţeles că se bucura şi-mi spunea:

— Kugen iar a mai crescut!

Când mă duceam la oraş să-i văd, dădeam adesea peste Erxi, care trăgea căruţul, scăldat de sudoare, cu Kugen în spate, căruia i se clătina capul ieşit afară din sac. Vedeam cât de obosit era şi-i spuneam să mi-l lase mie pe Kugen, să-l iau la noi în sat, dar nu se îndura.

— Tată, nu mă pot despărţi de el, îmi zicea.

Kugen a crescut repede şi a învăţat să meargă, şi-atunci i-a fost şi lui Erxi mai uşor. Când încărca sau descărca >

căruţul, îl punea pe Kugen să se joace pe lângă el, iar când trebuia să ducă marfa, îl suia-n căruţ. După ce a mai crescut puţin, Kugen a învăţat cine sunt şi ţinea minte că Erxi, îmi spunea tată. De câte ori mă duceam la ei la oraş şi mă vedea din vârful căruţului cu marfa, îi striga lui Erxi cu voce piţigăiată:

— Tăticule, a venit tătâne-tău!

Încă de când era în sacul din cârca lui tată-său, Kugen învăţase să ocărască şi când se supăra numai ce-l auzeai cum

pleoscăia din limbă şi se înroşea la faţă. Nimeni nu înţelegea ce spunea el pe limba lui, vedeai doar cum îi sare saliva din gură şi singurul care pricepea era Erxi.

— Iar ocărăşte pe cineva, îmi explica.

După ce a învăţat să meargă şi să spună câteva cuvinte, Kugen s-a făcut şi mai şmecher. Când vedea vreun copil care ţinea în mână ceva ce-i plăcea lui, îl chema zâmbind şi dând din mână:

— Vino-ncoace, vino, vino!

Când copilul ajungea lângă Kugen, el întindea mâna să-i smulgă lucrul pe care-l voia şi când acesta nu i-l dădea schimba foaia şi-l gonea plin de supărare:

— Du-te, du-te, du-te!

După ce-a murit Fengxia, lui Erxi nu i-a mai revenit pofta de viaţă. Nu fusese el niciodată foarte vorbăreţ, dar după moartea ei vorbea şi mai puţin; când îi spunea cineva ceva, şi el scotea câte un mormăit, puteai să socoteşti că vorbise, doar cu mine ce vorbea mai mult. Acum trăiam pentru Kugen. Pe măsură ce creştea, Kugen semăna tot mai mult cu Fengxia, şi din ce semăna tot mai mult cu Fengxia, mă durea şi mai tare sufletul când mă uitam la el. Uneori, Erxi îl privea dus pe gânduri şi începea să plângă, până când eu, om cu mulţi ani în spate, l-am sfătuit:

— Fengxia s-a dus de ceva vreme, dacă poţi s-o uiţi, uit-o!

Kugen avea trei ani şi şedea pe un scaun dând din picioare. Era foarte atent la ce spuneam şi se uita la noi cu ochii mari. Erxi, cu capul plecat, părea să tot chibzuiască, şi după o vreme mi-a răspuns:

— Atât mai am şi eu, să-mi aduc aminte de zilele fericite cu Fengxia.

Eu trebuia să mă întorc înapoi în sat, Erxi să plece la

muncă, aşa c-am ieşit împreună pe uşă. Odată ajuns afară, Erxi a luat-o la sănătoasa de-a lungul zidului, cu capul lipit de umăr, de parcă se temea să nu care cumva să-l recunoască cineva. Îl trăgea pe Kugen după el, care mergea împiedicându-se şi abia ţinându-se. Mi-era teamă să-i spun ceva, că ştiam că devenise astfel numai după ce-o pierduse pe Fengxia, dar vecinii i-au strigat:

— Mergi mai încet, Kugen mai are puţin şi cade!

Erxi a mormăit ca de obicei, mergând însă la fel de repede. Tras de taică-său, Kugen se clătina ca vai de el, dar ochii i se roteau în toate părţile.

— Erxi, eu mă duc acasă, i-am spus când am ajuns la un colţ de stradă.

Abia atunci s-a oprit şi el din mers şi şi-a ridicat umărul să mă privească.

— Kugen, mă duc acasă, i-am spus şi copilului.

— Du-te, mi-a răspuns el, făcându-mi cu mâna.

De câte ori aveam vreme, mă duceam la oraş să-i văd.

N-aveam stare acasă, Kugen şi Erxi erau la oraş şi de multe ori mă gândeam că oraşul devenise şi casa mea; când eram de unul singur în sat, parcă nu eram în apele mele. L-am adus şi pe Kugen de câteva ori la mine, el n-avea nicio treabă, alerga prin tot satul, mă chema să-l ajut să prindă vrăbiile din copaci şi când l-am întrebat odată cum să le prind, a arătat spre copac zicând:

— Suie-te!

— Cum să mă sui, cad şi mor, vrei să-mi dau duhul?

— Eu nu vreau duhul tău, vreau o vrabie, mi-a răspuns.

Kugen n-avea nicio grijă când era în sat, doar lui Erxi îi era mai greu pentru că nu putea să stea nicio zi fără să-l vadă, şi după ce termina munca, sleit de puteri, o pornea la drum şi mergea peste zece *li* ca să-l vadă pe

Kugen, iar a doua zi dis-de-dimineaţă se trezea şi pleca înapoi la oraş. M-am gândit că aşa nu era bine şi ziua următoare l-am dus pe Kugen înapoi acasă, înainte să se întunece. După moartea lui Jiazhen, nu mai aveam pe nimeni de care să am grijă şi Erxi mi-a spus:

— Tată, rămâi aici.

Am rămas câteva zile, dar Erxi voia să rămân de tot cu ei. Spunea că era mai bine să fie trei generaţii sub un acoperiş decât două. Dar nu puteam să trăiesc pe spinarea lui, mă mai ţineau încă puterile, mai eram în stare să câştig ceva bani, şi dacă făceam bani şi eu, şi Erxi, Kugen avea s-o ducă mai bine.

Am trăit aşa până când Kugen a împlinit patru ani. În anul acela a murit şi Erxi, prins sub nişte plăci de ciment. Dacă nu eşti atent când faci cărăuşie poţi cel mult să-ţi spargi sau să-ţi rupi ceva, însă singurul care a murit din asta a fost Erxi. Toţi cei din familia Xu au avut o viaţă ca vai de ea! În ziua aceea, Erxi şi tovarăşii lui trebuiau să încarce plăci de ciment şi Erxi stătea în faţa unui rând de plăci. Macaraua ridicase patru plăci şi nu se ştie ce-a mers prost, că le-a dat drumul acolo unde era Erxi. Nimeni nu-l văzuse, doar l-au auzit strigând:

— Kugen!

Tovarăşii lui Erxi mi-au spus că strigătul lui i-a speriat de moarte, nu şi-ar fi închipuit că Erxi putea să strige aşa de tare, de parcă ţipătul i-ar fi spart pieptul. Când l-au scos, era deja mort, lipit de-o placă de ciment. În afară de cap şi de picioare, era tot lipit de placă, nu mai avea niciun oscior întreg, şi carnea, şi sângele erau o pastă lipită de ciment. Mi-au spus că Erxi murise cu gâtul drept şi cu gura căscată, cum îl strigase pe Kugen.

Kugen era în apropiere, lângă un heleşteu, şi zvârlea

pietre în apă. L-a auzit pe taică-său strigându-l înainte să moară şi i-a şi răspuns:

— De ce mă strigi?

A mai aşteptat o clipă şi, cum nu l-a mai auzit, a început iar să arunce cu pietre-n apă. Numai după ce Erxi a fost dus la spital s-a dus cineva după Kugen şi i-a spus:

— Kugen, a murit taică-tău.

Kugen nu ştia ce înseamnă să mori, aşa că a zis doar atât:

— Am înţeles.

Apoi s-a întors la jocul lui.

Eu eram pe câmp când a venit în fugă un tovarăş de-al lui Erxi să-mi spună:

— Erxi trage să moară, e la spital, du-te repede! Când am auzit că Erxi era la spital, am început imediat să plâng şi-am strigat către omul acela:

— Scoate-l imediat de acolo, nu poate sta în spital! Tovarăşul lui Erxi s-a uitat năucit la mine, a crezut că înnebunisem.

— Dacă intră în spital, nu mai iese cu zile.

Youqing şi Fengxia muriseră amândoi la spital, nu m-aş fi gândit că în cele din urmă şi Erxi o să sfârşească tot acolo. M-am gândit că în viaţa asta am ajuns de trei ori în cămăruţa aceea în care erau puşi cei fără suflare şi de fiecare dată era întins cineva drag mie. Eram deja bătrân, nu mai puteam trece prin aşa ceva. Când m-am dus după Erxi şi-am văzut cămăruţa, am căzut la pământ de m-au scos din spital cum l-au scos şi pe Erxi.

După moartea lui, l-am luat pe Kugen în sat. În ziua în care am plecat de la oraş, le-am dat vecinilor mai tot ce era prin casă, eu nu mi-am ales decât câteva lucruri uşoare pe care puteam să le car. Era aproape întuneric când am plecat

cu Kugen. Vecinii au ieşit să ne petreacă şi, când am ajuns la capătul străzii, mi-au spus:

— Să mai vii pe la noi.

Câteva femei plângeau şi-l mângâiau pe Kugen:

— Ce soartă crudă are şi copilul ăsta!

Lui Kugen nu-i plăcea că lacrimile lor cădeau pe obrajii lui şi mă trăgea cu putere de mână, îndemnându-mă:

— Hai mai repede, să mergem!

Vremea era deja rece şi cum mergeam pe stradă cu Kugen de mână, vântul mi se strecura pe lângă guler şi ajungea până la piept, înghețându-mi sufletul. Eram atât de amărât că nici nu mai puteam ofta de durere, când mă gândeam cum dintr-o familie plină de viaţă mai rămăseseră doar un copil şi-un bătrân. Mă uitam la Kugen şi parcă mă mai alinam; înainte nu-l aveam, dar existenţa lui era mai importantă decât orice, căci prin el făclia familiei continua să ardă şi pentru el trebuia să trăiesc şi eu.

Când am ajuns pe lângă un birt care vindea tăiţei, Kugen a zis dintr-odată cu voce răsunătoare:

— Eu nu mănânc tăiţei!

Mă gândeam la ale mele şi nu l-am băgat în seamă, dar când am ajuns aproape de uşa birtului a zis din nou:

— Eu nu mănânc tăiţei!

Apoi m-a apucat de mână şi a rămas pe loc.

Abia atunci mi-am dat seama că voia să mănânce tăiţei. N-avea mamă, n-avea tată, dacă voia tăiţei, măcar de atât să aibă parte. Am intrat cu el în birt, ne-am aşezat şi am luat un bol mic de tăiţei, de nouă bănuţi. Mă uitam cum îi alunecau tăieţeii fierbinţi pe gât şi cum se umpluse de sudoare pe frunte, iar când am ieşit de acolo şi am văzut că îşi mai lingea încă buzele, l-am întrebat:

— Venim şi mâine aici să mâncăm?

— Venim, mi-a răspuns dând aprobator din cap.

Nu am mers mult şi am ajuns la un magazin de bomboane; Kugen m-a tras din nou de mână şi cu capul sus m-a anunţat foarte serios:

— Eu de fapt voiam să mănânc bomboane, dar am mâncat tăitei, deci nu mai mănânc şi bomboane.

Ştiam că asta era metoda lui să mă facă să-i iau bomboane şi am cotrobăit prin buzunar, de unde-am scos doi bănuţi, apoi m-am mai gândit puţin şi-am scos cinci bănuţi şi i-am luat cinci bomboane.

Când am ajuns acasă îl dureau picioarele şi obosise de-atâta mers. L-am pus în pat şi m-am dus să fierb nişte apă ca să stea cu picioarele-n apă caldă. Când m-am întors cu apa, Kugen dormea adânc, cu picioarele pe perete. Am început să râd când l-am văzut aşa. Când te dor picioarele, trebuie să le ridici, şi Kugen, cât era de mic, ştia să-şi poarte de grijă. Apoi a început să mă doară sufletul gândindu-mă că n-o să-şi mai vadă niciodată tatăl.

Am adormit şi eu, dar simţeam tot timpul o greutate pe piept şi abia după ce-am deschis ochii am văzut că Kugen se pusese cu fundul pe pieptul meu şi l-am dat la o parte. Am adormit iar, dar nu a trecut mult şi Kugen s-a tot foit şi până la urmă s-a pus iar cu fundul pe pieptul meu. Când am întins mâna mi-am dat seama că făcuse în pat. Se întinsese ditamai balta, aşa că nu era de mirare că-şi suia fundul la mine pe piept. Lasă-l să se suie, mi-am spus.

A doua zi i s-a făcut dor de tată-său. Eu lucram la câmp, el se juca pe-o cărăruie de alături şi tot jucându-se m-a întrebat dintr-odată:

— Mă duci tu acasă sau vine tata să mă ia?

Şi oamenilor din sat care lucrau pe ogor li s-a făcut milă de el.

— Nu te mai duci acasă, i-a spus cineva.

— Trebuie să mă duc, a răspuns el serios.

Seara s-a îngrijorat puţin când a văzut că taică-său nu vine să-l ia. Mişca din buze şi vorbele îi ţâşneau din

7.7 7.7

gură de eu nu înţelegeam nimic şi m-am gândit că probabil ocăra în felul lui, când, în cele din urmă, şi-a ridicat privirea şi a zis serios:

— Bine, nu vine după mine, treaba lui! Eu sunt mic şi nu ştiu drumul, du-mă tu acasă!

— Taică-tu nu mai vine după tine şi nici eu nu te duc nicăieri. Taică-tu a murit, i-am spus.

În seara aia, când ne-am pus în pat, i-am spus cum e treaba cu moartea, cum oamenii care mor sunt îngropaţi şi cei care rămân în viaţă nu-i mai văd niciodată. La început s-a speriat aşa de tare, încât a început să tremure, dar mai apoi, când şi-a seama că nu avea să-l mai vadă pe Erxi, a început să plângă-n hohote, cu faţa lipită de gâtul meu, iar lacrimile lui îmi curgeau pe piept. A adormit plângând.

După alte două zile m-am gândit să-l duc să vadă mormântul lui Erxi. L-am dus în partea de apus a satului şi i-am arătat care mormânt era al bunică-sii, care al maică-sii şi care al lui unchi-său. N-am apucat să-i arăt mormântul lui Erxi, că mi l-a arătat el cu degetul şi mi-a spus plângând:

— Ăsta-i al lui tata.

Kugen era la mine de jumătate de an când au fost introduse cotele agricole fixe pentru fiecare familie şi-am început s-o ducem şi mai prost. Mi-au dat un *mu* şi jumătate de pământ şi nu mai puteam să mă fofilez printre oameni şi când oboseam să mă fac şi eu că muncesc. Acum trebuia să muncesc din greu, că nu venea nimeni să trudească în locul meu.

După o vârstă, nu mai poate nici omu', în fiecare zi îl dor şalele, nici nu mai vede bine. Altă dată luam cobiliţa cu legume în spinare şi mergeam întins până la oraş; acum mergeam ce mergeam, mă odihneam un pic şi-apoi iar mă porneam la drum. Plecam cu două ore înainte să se lumineze, că altfel ajungeam prea târziu şi nu mai vindeam nimic. Cel mai greu era pentru Kugen, că-l trezeam când îi era somnul mai dulce. Se ţinea cu mâinile de coşul din spate şi mergea cu mine la oraş, pe jumătate treaz, pe jumătate adormit. Dar era un copil bun şi după ce se trezea de-a binelea şi vedea că din cauza coşurilor grele trebuia tot timpul să mă opresc ca să-mi mai trag sufletul, lua câte o legumă din fiecare coş şi mergea dinaintea mea cu ele la piept, întrebându-mă din când în când:

— E mai uşor acum?

— Mult mai uşor, îi spuneam eu fericit.

Şi uite aşa, la cei cinci ani pe care-i avea, Kugen era deja ajutorul meu. Unde mă duceam eu, venea şi el şi muncea împreună cu mine, ştia până şi să secere orezul. I-am plătit unui fierar din oraş să-i facă o seceră mică şi vai ce bucuros a mai fost când i-am dat-o! De obicei, când ne duceam la oraş şi treceam pe strada pe care locuise Erxi, Kugen se repezea şi-şi căuta tovarăşii de joacă şi oricât l-aş fi chemat să plecăm, nu se dădea dus. În ziua în care i-am făcut secera, se ţinea strâns de hainele mele şi nu-mi dădea deloc drumul, aştepta cu mine la fierărie şi ori de câte ori intra cineva îi arăta secera şi-i spunea:

— Asta-i secera lui Kugen.

Au venit să-l cheme la joacă prietenii lui, dar el şi-a întors capul şi le-a spus plin de sine:

— N-am acum vreme să stau de vorbă cu voi.

După ce-a fost gata secera, Kugen ar fi vrut să se culce

cu ea, dar pentru că nu l-am lăsat, mi-a cerut să i-o pun sub pat. Primul lucru pe care l-a făcut dis-de-dimineaţă când s-a trezit a fost să pipăie după secera de sub pat. I-am spus că secera se făcea tot mai ascuţită pe măsură ce-o foloseai şi că omul cu cât era mai vrednic, cu atât avea mai multă forţă. S-a uitat la mine cu luare-aminte, clipind din ochi, apoi mi-a spus:

— Cu cât e mai ascuţită secera, cu atât o să am şi eu mai multă putere.

Kugen era încă mic, bineînţeles că secera mult mai încet decât mine. Se supăra când vedea că seceram mai repede decât el şi-mi striga:

— Fugui, stai mai încet!

Fugui mă strigau oamenii din sat, Fugui mă striga şi el, dar îmi mai zicea şi „bunicule”. Eu îi arătam spicele secerate de mine şi-i spuneam:

— Pe astea le-a secerat Kugen.

El râdea bucuros, apoi arăta spicele secerate de el şi-mi spunea:

— Pe astea le-a secerat Fugui.

Era mic şi obosea repede; din când în când, se ducea pe cărarea dintre ogoare şi trăgea câte un pui de somn.

— Fugui, secera nu-i ascuţită, îmi zicea.

Spunea, de fapt, că nu-l mai ţineau puterile. Stătea întins pe cărăruie o vreme, apoi se ridica ţanţoş, se uita la mine cum seceram şi-mi striga:

— Fugui, să nu calci pe spice!

Oamenii care-l auzeau începeau să râdă, râdea şi şeful de producţie. Îmbătrânise şi el ca şi mine, dar tot şef de producţie era. Ei erau mulţi în casă şi primiseră cinci *mu* de pământ lângă bucata pe care-o primisem eu.

— Piciulică ăsta-i al dracului de meşter la vorbă, mi-a

spus odată şeful.

— Vorbeşte şi pentru Fengxia, că tot nu putea ea să vorbească, i-am răspuns.

De dus, o duceam greu şi eram tare obosit, dar eram şi fericit că-l aveam pe Kugen, care-mi dădea putere să trăiesc. Când îl vedeam cum creşte pe zi ce trece, eram şi eu tot mai liniştit. Seara ne aşezam amândoi în pragul uşii, ne uitam cum apune soarele şi acoperă câmpul cu un val de lumină roşie ca focul şi ascultam cum se cheamă unii pe alţii oamenii din sat. Cele două găini pe care le creşteam se plimbau de colo, colo pe dinaintea noastră, iar noi eram foarte apropiaţi unul de celălalt, şedeam laolaltă şi vorbeam despre câte şi mai câte, uitându-ne la găini. Îmi aduceam adesea aminte ce spunea tata când trăia şi-i spuneam şi eu lui Kugen:

— Găinile astea două o să se facă gâşte după ce mai cresc; gâştele o să se facă două capre, şi caprele, vite. Iar noi o să fim din ce în ce mai bogaţi.

Când mă auzea, Kugen se punea pe chicotit, dar le ţinea minte şi ori de câte ori găsea câte-un ou în cuibar îndruga vorbele astea. Când se adunau mai multe ouă, le duceam să le vindem la oraş.

— Când o să avem mai mulţi bani, o mergem să luăm o vită şi tu o să poţi să te sui călare pe ea, i-am spus lui Kugen.

— Şi găina se face vită, mi-a zis el cu ochii plini de lumină.

De atunci încolo, Kugen abia aştepta să vină ziua în care să cumpărăm vita, se trezea în fiecare zi dis-de-dimineaţă şi cum făcea ochi mă întreba:

— Fugui, azi mergem să luăm vita?

Uneori, când mergeam la oraş să vindem ouă, mi se făcea milă de el şi-i luam bomboane, dar el îmi spunea:

— Una îmi ajunge, că trebuie să mai luăm şi vita.

Timpul a zburat şi cât ai clipi Kugen a făcut şapte ani şi a crescut şi-n putere. Când a venit vremea culesului de bumbac, prin staţia din sat s-a anunţat că în ziua următoare avea să vină ploaie mare, de-am înnebunit de grijă pentru că bumbacul pe care-l pusesem pe lotul alocat înflorise deja şi dacă apuca să-l ude, se ducea dracului. L-am luat pe Kugen cu mine pe câmp dimineaţa devreme şi i-am spus că neapărat trebuie să terminăm în ziua aia de cules, dar el s-a uitat abătut la mine şi mi-a spus:

— Fugui, mă simt ameţit.

— Hai, culege repede şi după ce terminăm te las să te joci, i-am răspuns.

Kugen s-a apucat de cules, dar nu a trecut mult şi a fugit să se întindă pe cărăruie. Am strigat la el să vină înapoi, dar mi-a zis la fel:

— Sunt tare ameţit.

M-am gândit să-l las să mai stea puţin, dar el nu s-a mai ridicat de jos şi eu m-am cam supărat:

— Kugen, dacă nu terminăm azi de cules, nu mai cumpărăm vită.

Abia atunci s-a sculat şi iar mi-a spus:

— Mi se învârte capul rău de tot.

Am cules într-una până la prânz şi după ce-am trecut de jumătate m-am mai liniştit. L-am luat pe Kugen să mergem acasă să mâncăm, dar când l-am prins de mână am împietrit şi i-am pus repede palma pe frunte – era fierbinte ca focul! Abia atunci mi-am dat seama că era într-adevăr bolnav; vai de capul meu, îl mai şi silisem să muncească! Când am ajuns acasă, i-am spus să se întindă-n pat şi, pentru că oamenii din sat spuneau că ghimbirul poate să vindece toate bolile, i-am făcut un bol cu fiertură de ghimbir.

N-aveam niciun pic de zahăr să-i pun şi m-am gândit să-i pun puţină sare, dar totuşi nu puteam să-i fac asta copilului, aşa că m-am dus până la cineva din sat să-i cer puţin zahăr şi i-am spus:

— Ţi-l dau înapoi în câteva zile, după ce vând grânele.

— Stai liniştit, Fugui, mi-a răspuns omul acela.

I-am dat lui Kugen să bea fiertura de ghimbir, apoi i-am făcut un bol de terci şi-am stat cu el până l-a mâncat. Am mâncat şi eu un bol. Trebuia să mă-ntorc degrabă la câmp şi i-am spus:

— Culcă-te şi când te scoli o să te simţi mai bine.

Am ieşit pe uşă, dar mă durea sufletul pentru el, aşa că m-am dus şi am cules o jumătate de oală de boabe mari de fasole, i le-am fiert, am pus peste ele puţină sare, am tras un scaun lângă pat şi i-am pus oala pe scaun. I-am spus să mănânce şi când a văzut boabele de fasole a început să râdă.

— Dar tu nu mănânci? l-am auzit spunând când am dat să ies.

M-am întors abia seara, după ce-am terminat de cules tot bumbacul. Eram obosit de simţeam că mă rup în bucăţi. Câmpul era aproape de casă, dar când am intrat pe uşă îmi tremurau picioarele.

— Kugen! l-am strigat imediat ce-am intrat în casă.

Nu mi-a răspuns şi am crezut că doarmea. M-am uitat spre pat şi l-am văzut pus de-a curmezişul, cu gura pe jumătate deschisă, de se vedea că înăuntru avea două boabe de fasole încă nemestecate. Când i-am văzut gura, am simţit cum începe să-mi vâjâie capul – buzele îi erau vinete. L-am scuturat cu putere şi l-am strigat cât m-au ţinut bojocii, dar nu mi-a răspuns. Eram buimac; m-am aşezat pe pat şi m-am tot gândit, nu cumva murise? Când m-a săgetat gândul acesta, am început să plâng. L-am mai scuturat, dar el tot nu

a răspuns şi mi-am spus că într-adevăr murise. Am ieşit afară din casă şi-am dat peste un tânăr din sat.

— Te rog, hai să-l vezi pe Kugen, parcă e mort, l-am implorat.

Tânărul s-a uitat la mine câteva clipe, apoi a intrat în casă. L-a zgâlţâit şi el pe Kugen, apoi şi-a lipit urechea de pieptul lui şi a ascultat îndelung. Abia apoi mi-a spus:

— Nu aud să-i bată inima.

Au venit şi alţi oameni din sat şi pe toţi i-am implorat să se ducă să-l vadă pe Kugen, dar după ce-l scuturau şi-i ascultau inima, toţi ziceau:

— E mort.

Kugen a murit fiindcă a mâncat prea multă fasole. El nu era lacom, eram noi prea săraci. Toţi copiii din sat o duceau mai bine decât Kugen, că el nici fasole n-avea cât să mănânce pe săturate. Eu eram un bătrân zăpăcit, şi i-am fiert prea multă fasole; m-am prostit la bătrâneţe şi i-am făcut rău lui Kugen.

După aceea am rămas singur. Mă gândeam că nici eu nu mai am multe zile, dar uite-aşa au trecut anii. Am rămas la fel, şalele mă dor, nu mai văd bine, dar de auzit aud foarte bine, că nici nu trebuie să văd care din sat vorbeşte, că-l recunosc numai când îi aud glasul. Uneori sunt mâhnit, dar alteori sunt liniştit pentru că eu i-am dus pe toţi ai casei la groapă, pe toţi i-am îngropat cu mâna mea şi când o veni ceasul să-mi întind şi eu picioarele, nu trebuie să mai port grija nimănui. Am înţeles că atunci când îţi vine vremea să mori, trebuie să te duci cu inima împăcată, nu trebuie să-ţi baţi capul cu cine o să te îngroape, că s-o găsi cineva în sat s-o facă şi pe-asta. Şi de nu, o să încep să put de n-o să suporte nimeni miasma. N-o să cer nimănui să mă îngroape pe degeaba, am pus zece yuani sub pernă, de care nu m-ating

nici dac-ar fi să mor de foame. Oamenii din sat ştiu că ăia-s banii pentru cel care-o să mă-ngroape şi mai ştiu că după ce mor trebuie să mă îngroape cu Jiazhen şi cu ai mei.

Dacă stau să mă gândesc, viaţa mi-a trecut foarte repede şi nu a fost deloc una ieşită din comun. Tata voia să le fac cinste strămoşilor, dar nu eram eu omul potrivit, aşa mi-a fost scris. În tinereţe am trăit pe picior mare o vreme, cu banii lăsaţi de strămoşi. După aceea, am dus-o din ce în ce mai prost, dar a fost mai bine aşa, că dacă te gândeşti la alţii, adică la Long'er şi la Chunsheng, şi ei au trăit pe picior mare şi în cele din urmă şi-au pierdut şi viaţa. Mai bine să ai o viaţă obişnuită, că dacă te lupţi tot timpul pentru una sau pentru alta, termini prin a plăti chiar cu viaţa. Pe când eu, din ce-am trăit, dintr-atât am fost mai lipsit de noroc, dar am avut zile. Cei pe care-i cunoşteam s-au dus unul câte unul, eu sunt încă în viaţă.

La doi ani după ce a murit Kugen, am adunat destui bani ca să cumpăr o vită. Părea că mai aveam de trăit şi mi-am zis că era musai să iau o vită. Vita e aproape ca un om, poate să muncească pentru mine şi, când mă odihnesc sau sunt abătut, am şi eu pe cineva cu care să pot vorbi. Când o duci să bea apă sau să pască, e ca atunci când ieşi cu un copil.

În anul în care mi-am cumpărat vita, mi-am vârât banii-n sân şi-am pornit spre Xinfeng, unde era un târg mare de animale. În drum, am trecut pe lângă un sat vecin, unde era o grămadă de lume adunată pe locul unde se puneau grânele la uscat. M-am dus şi eu să văd ce se întâmplă şi-am văzut boul ăsta aşezat pe pământ, cu capul într-o parte şi cu lacrimi şiroindu-i din ochi. Lângă el şedea un om dezbrăcat până la brâu, care ascuţea un cuţit de măcelar, în vreme ce oamenii adunaţi în jur discutau pe unde era mai bine să intre cuţitul în bou. Când am văzut boul plângând de ţi se rupea

sufletul, m-am întristat şi mi s-a făcut milă de el. Se ostenise pentru cineva o viaţă întreagă şi, când îmbătrânise şi nu mai avea putere, urma să fie tăiat şi mâncat.

N-am putut să stau să văd cum îl taie şi-am plecat mai departe. Dar nu puteam să-mi scot din minte boul care ştia că avea să moară şi care udase ţărâna cu lacrimile lui.

Din ce mergeam, dintr-atât eram mai neliniştit; apoi mi-a trecut prin cap: „Cumpără-l, Fugui". M-am întors degrabă la locul de uscat grânele, m-am strecurat printre oameni şi m-am dus la cel care ascuţea cuţitul.

j

— Fă un bine şi vinde-mi mie boul ăsta, i-am spus.

El încerca tăişul cuţitului cu degetul şi, după ce m-a măsurat din priviri, m-a întrebat:

— Ce-ai zis?

— Vreau să cumpăr boul ăsta, i-am răspuns.

A început să râdă cu gura până la urechi, ca şi cei din jur. Ştiam că râdeau de mine, dar am scos banii din sân, i-am pus în palmă ăluia şi i-am spus:

— Numără-i.

Omul ăla gol până la brâu a rămas ca trăsnit, s-a mai uitat ce s-a mai uitat la mine, s-a scărpinat pe gât şi iar m-a întrebat:

— Chiar vrei să-l cumperi?

N-am mai spus nimic, m-am aplecat, am luat funia cu care era legat boul, apoi m-am ridicat şi l-am mângâiat pe cap. Era un bou deştept; şi-a dat seama că nu avea să moară, s-a ridicat imediat de la pământ şi a încetat să mai verse lacrimi. Am tras de funie şi i-am spus omului:

— Numără banii.

El a ridicat banii în dreptul ochilor, de parcă voia să vadă cât de gros era teancul, s-a uitat un pic la ei, apoi mi-a

spus:

— Nu-i număr, ia-l şi du-te.

Am plecat trăgând boul după mine şi auzeam cum râdeau oamenii în spatele meu, iar bărbatul ăla spunea:

— Azi a meritat, a meritat!

Boul simţea ca omul. Îl trăgeam după mine spre casă şi el ştia că-l salvasem de la moarte, stătea lipit de mine de parcă-i eram drag.

— Ehei, nu te bucura prea devreme, că te duc cu mine acasă ca să munceşti, nu să te ţin ca pe tata, i-am spus.

M-am întors cu boul înapoi în sat şi oamenii s-au adunat roată în jurul meu să se minuneze, spuneau că m-am zăpăcit de cap fiindcă am cumpărat un bou aşa de bătrân.

— Fugui, nu vezi că-i mai bătrân decât tine! mi-a zis cineva.

Cei care se pricepeau la vite au fost de părere că avea să o mai ducă cel mult doi, trei ani, dar eu îmi ziceam că doi, trei ani erau de-ajuns, că nu ştiam dacă aveam s-o mai duc eu atâta vreme. Nimeni nu s-a aşteptat să trăim amândoi până-n ziua de azi, sătenii încă se minunează şi chiar acum două zile mi-a zis cineva că noi suntem „ăia doi de care-a uitat moartea1.

După ce m-am întors acasă cu boul, a devenit şi el parte din familie şi i-am dat un nume. M-am tot gândit cum să-i spun şi-am zis că Fugui e cel mai potrivit. După ce i-am zis Fugui, mă tot uitam la el şi mi se părea că seamănă cu mine şi eram tare mândru. Apoi oamenii din sat au început şi ei să-mi spună că aducem unul cu celălalt, dar eu nu făceam decât să râd, că ştiam deja că boul seamănă cu mine.

Fugui e aşa cum trebuie, doar că uneori îi place să trândăvească, dar şi omului îi place, aşa că ce să mai zicem de vită. Ştiu când trebuie să-l pun la muncă, ştiu când trebuie

să-l las să se odihnească. Când mă simt eu obosit, știu că e și el obosit și-l las să-și tragă sufletul. După ce m-am odihnit eu îndeajuns, e vremea să se întoarcă și el la muncă.

Bătrânul s-a ridicat în picioare, și-a scuturat de praf turul pantalonilor și l-a strigat pe bou, care era pe malul heleșteului. Boul a venit lângă bătrân și a lăsat singur capul în jos, bătrânul i-a pus jugul plugului în spate și apoi s-a pornit să-l mâne.

Picioarele celor doi Fugui erau murdare de noroi și amândoi se clătinau puțin. L-am auzit pe bătrân spunându-i boului:

— Azi Youqing și Erxi ară câte un mu de pământ, Jiazhen și Fengxia ară și de aproape câte un mu, și Kugen, care-i mai mic, tot ară jumătate de mu. Nu mai zic cât ai arat tu, că dacă-ți spun, o să crezi că vreau să te fac de rușine. Dar e drept că ești mai bătrân și ți-ai dat toată silința să ari și-atât.

Bătrânul și boul se îndepărtau încet, încetișor. L-am auzit pe Fugui cântând cu o voce hodorogită, dar duioasă. Cântecul lui străbătea văzduhul precum vântul de seară:

Cât ești tânăr hoinărești.
Apoi la comori gândești.
Bătrân te călugărești.

Fumul se ridica învolburându-se din coșurile caselor din sat și dispărea în zarea luminată de razele soarelui ce apunea.

Când și când se auzeau vocile femeilor care strigau după copii. Pe lângă mine a trecut un bărbat cu o cobiliță cu găleți pline de bălegar, și cobiliță scârțâia de răsuna tot drumul. Încetul cu încetul, peste câmp s-a lăsat liniștea, depărtările au început să devină neclare și lumina asfințitului să dispară.

Știam că amurgul avea să se stingă și într-o clipă trebuia să coboare întunericul. Mă uitam la câmpurile întinse

cum îşi dezgoliseră pieptul puternic şi chemau noaptea să se aştearnă, la fel ca o mamă care îşi cheamă la sine copiii.

Nick Homby, Adio, dar mai stau puţin

Alessandro Baricco, *Mr Givyn*

Yasushi Inoue, Maestrul de ceai

Kurt Vonnegut, Tabachera din Bagombo

Anthony Burgess, Portocala mecanică

Richard Bach, Pescăruşul Jonathan Livingston

Mo Yan, *Broaşte*

Sorj Chalandon, *Al patrulea zid*

Hélène Gremillon, *Confidentul*

Yasunari Kawabata, *Maestrul de go*

Knut Hamsun, Pan. Victoria

Kate Morton, Păzitoarea tainei

J.M. Coetzee, Aşteptându-i pe barbari

Richard C. Morais, Madame Mallory şi micul bucătar indian

Yasunari Kawabata, Frumoasele adormite

James Meek, Invaziile inimii

Antonio Lobo Antunes, *Inima inimii*

Nikos Kazantzakis, *Căpitanul Mihalis*

Giuseppe Berto, *Râul ascuns*

Paolo Giordano, *Corpul uman*

Mo Yan, Ţara Vinului

Liza Dalby, Povestea doamnei Murasaki

Oscar Wilde, Portretul lui Dorian Gray

Patrick Modiano, *Micuţa Bijou*

Patrick Modiano, Strada Dughenelor întunecoase

Bob Dylan, *Tarantula*

Ludmila Ulitkaia, Medeea şi copiii ei

William Golding, *Beznă clară*

Karen Blixen, Povestiri de iarnă

Evgheni Vodolazkin, *Laur*
Kido Okamoto, *Fiica negustorului de sake*
Ismail Kadare, *Podul cu trei arce*
Therese Anne Fowler, *Z. Un roman despre Zelda Fitzgerald*
Alessandro Baricco, *Mătase*
Anthony Burgess, *Ochii doamnei mele*
Hilary Mantei, *O regină pe eşafod*
Lena Andersson, *Pasiune pură*
Yasunari Kawabata, *Păpădiile*
Marguerite Yourcenar, *Memoriile lui Hadrian*
Knut Hamsun, *Foamea*
Yasunari Kawabata, *O mie de cocori*
Rui Zink, *Instalarea fricii*
Su Tong, *Lumea de orez*
Javier Cercas, *Legile frontierei*
J.M. Coetzee, *Elizabeth Costello*
Karen Blixen, *Din inima Africii*
Patrick Modiano, *Orizontul*
Michel Houellebecq, *Supunere*
Thomas Mann, *Mărturisirile escrocului Felix Krull*
Anthony Marra, *Constelaţia fenomenelor vitale*
Jennifer Cody Epstein, *Zeii pedepselor cereşti*
Hélène Gremillon, *Tangou pentru Lisandra*
Martin Page, *M-am hotărât să devin prost*
Salvador Dalf, *Chipuri ascunse*
Ann Leary, *Ora de aur*
Lydie Salvayre, *Să nu plângi*
Yoko Ogawa, *Profesorul şi menajera*
Evgheni Vodolazkin, *Soloviov şi Larionov*
Kyung-sook Shin, *Voi fi acolo*
Alessandro Baricco, *De trei ori în zori*

Thomas Mann, *Lotte la Weimar*
Cees Noteboom, *Pierdutul paradis*
Yukio Mishima, *După banchet*
Yasunari Kawabata, *Ţara zăpezilor*
Anthony Burgess, *Moartea la Deptford*
David Mitchell, *Omul de ianuarie*
Bob Dylan, *Cronica vieţii mele*
Patrick Suskind, *Porumbelul*
Ismail Kadare, *Firida Ruşinii*
Alain de Botton, *Sex*, *shopping şi un roman*
Care Santos, *Poftă de ciocolată*
Yasushi Inoue, *Nobila doamnă din Yodo*
Giuseppe Tomasi di Lampedusa, *Sirena şi alte povestiri*
J.M. Coetzee, *Foe*
Katja Petrowskaja, *Poate Estera*
Nikos Kazantzakis, *Sărăcuţul lui dumnezeu*
Akira Yoshimura, *Naufragii*
Alessandro Baricco, *Mireasa tânără*
Anthony Doerr, *Toată lumina pe care nu o putem vedea*
Franz Kafka, *Scrisoare către tata*
Paula McLain, *Zbor înjurai soarelui*
Boualem Sansal, *2084*. *Sfârşitul lumii*
Ricardo Piglia, *Calea Idei Broum*
W.B. *Yeats*, Rosa *Alchemica şi alte scrieri*
Yasunari Kawabata, *Sunetul muntelui*
Maureen Lindley, *O fată ca tine*
Jim Fergus, *Amintirea dragostei*
Dario Fo, *Fiica papei*
Dave Eggers, *O hologramă pentru rege*
Marguerite Yourcenar, *Povestiri orientale*
Ludmila Ulitkaia, *Imago*
J.M. Coetzee, *Epoca de fier*

Mo Yan, *Femeia cu buchetul de flori şi alte povestiri*
Jeanette Winterson, *O paranteză în timp*
Thomas Mann, *Alteţă regală*
Kenichi Yamamoto, *Enigma Rikyu*
Yu Hua, în viaţă

Yu Hua s-a născut în 1960 în oraşul Hangzhou din provincia Zhejiang, într-o familie de medici. Vreme de cinci ani a fost dentist, profesie pe care a abandonat-o în favoarea scrisului, fiindcă „nu-i plăcea să se uite în gura oamenilor toată ziua". Copilăria lui a fost puternic marcată de Revoluţia Culturală, fapt ce a lăsat urme profunde şi asupra scrisului său. A debutat în 1984 cu o povestire şi s-a impus rapid printre cei mai apreciaţi autori de proză scurtă ai generaţiei sale. La începutul anilor '90, Yu Hua a renunţat treptat la experimentalismul iniţial şi s-a consacrat romanului, publicând: *Strigăte în ploaie* (*Zai xiyu zhong huhan*, 1991), *în viaţă* (*Huozhe*, 1993; Humanitas Fiction, 2016), *Cronica unui negustor de sânge* (*Xu Sanguan mai xue îi*, 1998; în curs de apariţie la Humanitas Fiction), *Fraţii* (*Xiongdi*, 2008), *A şaptea zi* (*Di qi tian*, 2013). Pe lângă romane, i-au apărut şase volume de povestiri şi cinci volume de eseuri. *În viaţă*, roman publicat mai întâi în foileton în revistashouhuo (*Recolta*) în 1992, l-a transformat într-unul dintre cei mai citiţi scriitori chinezi contemporani. Yu Hua este primul scriitor chinez căruia i s-a decernat James Joyce Award (2002). Mai multe premii, titluri şi distincţii naţionale şi internaţionale i-au fost acordate de-a lungul timpului: Chevalier de l'Ordre des Arts et des Lettres (2004), Barnes & Noble Discover Great New Writers Award (2004), Premiul pentru contribuţii deosebite în domeniul cărţii (China, 2005), Prix Courrier International du Meilleur livre étranger (2008). Cărţile lui au fost traduse în peste treizeci de limbi.

Actualmente, Yu Hua trăieşte la Beijing, iar articole semnate de el apar în mod regulat în *The New York Times*.

Yu Hua este primul scriitor chinez căruia i s-a decernat în 2002 James Joyce Award. Romanul *în viaţă*, apărut în 1993 şi interzis iniţial de autorităţile chineze, este considerat una dintre cele mai influente zece cărţi ale ultimelor trei decenii în China. S-a vândut de-a lungul anilor în peste şase milioane de exemplare şi a devenit un adevărat fenomen editorial. A fost recompensat în 1998 cu Premiul Grinzane Cavour şi în 2014 cu Premiul Giuseppe Acerbi. Ecranizarea în regia lui Zhang Yimou a câştigat Marele Premiu al Juriului la Festivalul Internaţional de Film de la Cannes din 1994.

Yu Hua mărturiseşte în introducerea uneia dintre ediţiile chineze că ideea acestui roman i-a venit de la *cunoscutulparlor song* „Old Black Joe”. *În viaţă* este cronica unei transformări individuale, fără niciun fel de adaos eroic, iar Xu Fugui, personaj central şi narator spumos, ajunge un maestru al supravieţuirii, captiv în labirintul a patru decenii de istorie modernă a Chinei: Războiul Civil, venirea la putere a Partidului Comunist, Marele Salt înainte, Revoluţia Culturală şi perioada postmaoistă. Fugui nu încearcă să-şi înfrângă destinul şi nici nu se răzvrăteşte. Povestea lui nu este cea a unei lupte continue împotriva tăvălugului istoriei, ci una a răbdării şi a bucuriei de a rămâne în viaţă.

„Yu Hua este un Hemingway chinez”.

Le Monde

„Yu Hua este cea mai profundă voce a Chinei de astăzi. *În viaţă* nu sondează numai adâncimile a tot ceea ce înseamnă China şi poporul său, ci reuşeşte să capteze esenţa fiinţei omeneşti”.

Lisa See

„*În viaţă* este un roman de o forţă emoţională incredibilă”.

Dai Sijie

„Avem de-a face cu un gigant al literaturii chineze contemporane”.

Radio Open Source